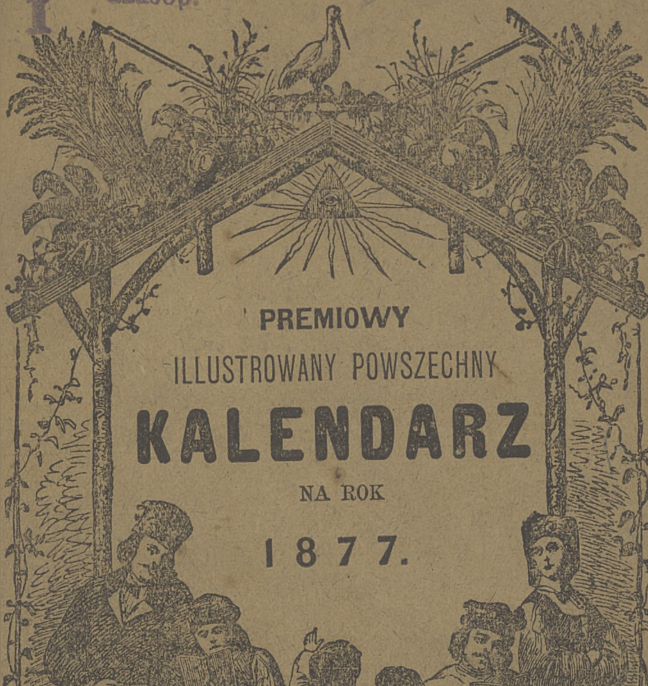
Każdy nabywca No [redacted] tego Kalendarza bierze udział w losowaniu 50 przeznaczonych premii.

PREMIOWY

ILLUSTROWANY POWSZECHNY

KALENDARZ

NA ROK

1877.

W dniu 1 go Maja 1877 r. nastąpi losowanie i rozdawnictwo premii, za okazaniem lub nadesłaniem niniejszej okładki.

Rezultat rozdawnictwa premii ogłoszony będzie w pismach tutejszych i lwowskich. Spis głównych premiów patrz: na spodniej okładce.

Nakładem Księgarni A. Nowoleckiego w Krakowie i Nowym Sączu.

Cena **65** cent.

SPIS I PORZĄDEK RZECZY.

I.

II.

Powyższa księgarnia tak w Krakowie jak i **Nowym Sączu** przyjmuje przedpłaty *na wszystkie dzieła w drodze prenumeraty wychodzące, jakoteż i na wszystkie pisma peryodyczne, polskie, francuskie, niemieckie.*

Filia tejże księgarni w Nowym Sączu

podaje wiadomość, która interesować powinna przejezdnych do **Krynicy, Szczawnicy i t. p.** i używających tamże kuracyi, że przy księgarni otworzoną została

WYPOŻYCZALNIA KSIĄŻEK

polskich, francuskich i niemieckich, z najnowszych dzieł i najlepszych autorów złożoua. Wszelkie ułatwienia w przesyłce pocztowej są uczynione, oddzielne uwiadomienia w miejsca lecznicze rozesłane, lub p. korespondencją zgłaszający się objaśnienie otrzyma. Drukowane warunki przesyłają się bezpłatnie.

SKŁAD PIŚMIENNYCH MATERYAŁÓW

i wszelkich przyborów szkolnych

obfitujący we wszelkie potrzeby, z pierwszych krajowych i zagranicznych fabryk.

Skład ten jest w możności najwykwintniejszym wymaganiom zadosyć uczynić pod względem wyboru przedmiotów wchodzących w skład piśmiennych materyałów.

Jezus kruszący pęta niewolnika.

NAKŁADEM KSIĘGARNI I WYDAWNICTWA CZYTELNI LUDOWEJ
A. NOWOLECKIEGO.

PREMIOWY ILLUSTROWANY POWSZECHNY

KALENDARZ

dla wszystkich stanów

na rok 1877

mający dni 365

układu

A. NOWOLECKIEGO.

Rok wydania dziewiąty.

W KRAKOWIE,
W DRUKARNI WINCENTEGO KORNECKIEGO.
1877.

ŚWIĘTA RUCHOME.

I. RZYMSKIE.

Niedziela Starozapustna . . . . 28 Stycznia.
Popielec . . . . 14 Lutego.
Wielkanoc . . . . 1 Kwietnia.
Zwiastowanie . . . . 9 Kwietnia.
Wniebowstąpienie Pańskie . . . . 10 Maja.
Zielone Świątki . . . . 20 Maja.
Niedziela ś. Trójcy . . . . 27 Maja.
Boże Ciało . . . . 31 Maja.
Niedziela I. Adwentu . . . . 2 Grudnia.

(Zapust tygodni 6, dni 2).

II. RUSKIE.

Nedela Miasopustna . . . . 30 Stycznia.
Post Wełyki . . . . 7 Lutego.
Woskresenje Chrysta . . . . 27 Marca.
Błochowiesze . . . . 25 Kwietnia.
Woznesenje Hospodne . . . . 5 Maja.
Soszestwo S. Ducha . . . . 15 Maja.
Tyło Chrysta . . . . 26 Maja.
Piotrówki Nedel 5, dni 2.
Sobór Św. Michayła . . . . 8 Listopada.
Nedela I. Adwentu . . . . 27 Listopada.

(Ruskiego Miasopustu nedel 5, dni 2).
Wielkanoc ruska przypada o tydzień później niż rzymska.

SUCHE DNI.

W Lutym: 21, 23, 24.
W Maju: 23, 25, 26.
We Wrześniu: 19, 21, 22
W Grudniu: 19, 21, 22.

DNI KRZYŻOWE.

Na św. Marek 25 Kwietnia. — Dnie krzyżowe w Maju 7, 8, 9.

MAŁŻEŃSTWA ZAWIERANE BYĆ MOGĄ

od 7 Stycznia do 13 Lutego i od 9 Kwietnia do 1 Grudnia.

CZTERY PORY ROKU.

Wiosna rozpoczyna się dnia 20 Marca. — Lato dnia 21 Czerwca. — Jesień dnia 22 Września. — Zima dnia 21 Grudnia.

STYCZEŃ ma dni 31. DEKABR. Januarius.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
1 P.	**Nowy Rok.** Almacha m.	20 Ihnatia jepisk. mucz.
2 W.	Makarego i Martynina	21 Julyany
3 Ś.	Daniela i Genowefy p.	22 Anastaz. mucz.
4 C.	Dafroza i Tytusa m.	23 Mucz. 10 i Kryły
5 P.	Emiliana i Telesfora	24 *Wigil.* do Rożdest.
6 S.	**Trzech Króli**	25 **Rożdest. Chryst.**
	Ew. u ś. Łuk. w r. 2. O Chrystusie w 12 latach.	
7 N.	**1 po 3 Kr.** Juliana i Lucyna	26 **N. 1 po Roz. Sobor Boh.**
8 P.	Maksyma i Seweryna	27 **Stefana mucz.**
9 W.	Marcyanny p. m.	28 2000 mucz.
10 Ś.	Wilhelma i Jana dobrego	29 SS. Mładency.
11 C.	Higiniusza pap.	30 Anysi mucz.
12 P.	Honoraty p. i Arkadyusza m.	31 Melanyi prepod.
13 S.	Godfryda wyzn.	1 **Janwar. Obr. Hosp.**
	Ew. u ś. Jana w r. 2. O godach w Kanie Galilejskiej.	
14 N.	**2 po 3 Kr.** *Im. Jez.* Felixa m.	2 **N. 2 po R.** Sylwestra p.
15 P.	Pawła 1go pustelnika	3 Małachya proroka
16 W.	Marcella pap. m.	4 Sobor 70 ap.
17 Ś.	Antoniego opata	5 *Wig.* do Bohojawlenja
18 C.	Katedry ś. Piotra w Rzymie	6 **Bohojawlenje**
19 P.	Ferdynanda i Henryka	7 Sobor s. Joana
20 S.	Fabiana i Sebastyana m.	8 Heorhya prepod.
	Ew. u ś. Mat. w r. 8. O uzdrowieniu sługi setnika.	
21 N.	**3 po 3 Kr.** Agnieszki p. m.	9 **N. 1 po Boh.** Połyjewkya
22 P.	Wincentego i Anastazego m.	10 Hryhora jepisk.
23 W.	Zaśl. NMP. i Jana jałmużn.	11 Fteodosya
24 Ś.	Tymoteusza bisk. męcz.	12 Tatyanny
25 C.	Nawrócenie ś. Pawła Ap.	13 Jeremyła mucz.
26 P.	Polikarpa b. Matyldy i Pauli w.	14 SS. Otec w Synai
27 S.	Jana Zlotoustego bisk. w.	15 Pawła Ftyweysk.
	Ew. u ś. Mat. w r. 20. O robotnikach w winnicy Pańskiej.	
28 N.	**Starozap.** Karola W. i Waler.	16 **N. 2 po Boh.** Petra Weł.
29 P.	Franciszka Salez. i Sabiny	17 Antonya Wełykaho
30 W.	Hiacynty i Martyny p. m. P. J.	18 Aftanasya
31 Ś.	Ludwiki Albertonii, Piotra z N.	19 Makarya pr.

UWAGA. Wszelkie zmiany powietrza, jako na żadnym rachunku astron. nie oparte, nie zasługują na wiarę; podajemy je jednak nawykłym do tego czytelnikom więcej dla rozrywki i zabawy. — **Zmiany powietrza**: Od 6-14 mrozy i śniegi. Potem następują silne wiatry. 22 deszcze z wiatrami, potem mrozy do końca m.

dn.	Wschód słońca g.	m.	Zachód g.	m.	Długość dnia g.	m.
5	8	6	4	7	8	1
10	8	3	4	13	8	10
15	8	—	4	29	8	20
20	7	55	4	29	8	32
25	8	49	4	35	8	46
30	7	43	4	43	8	—

Ost. kw. d. 6 o g. 3 m. 26 popoł.
Nów d. 14 o g. 2 min. 47 popoł.
Pier. kw. d. 22 o g. 5 m. 13 popoł.
Pel. d. 29 o g. 9 min. 58 rano.

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

R. 1877-5637. — 621. Tekufah. 13-28 Nów. 15-1 *Schebat.*
Rosch-Chodesch. 29-15 Dzień radości.

STYCZEŃ.

W Katedrze na Wawelu: Co Niedziela i Święto o 9ej rano Wotywa śpiewana przed grobem ś. Stanisława, o 10ej Summa. Poniedziałek o wpół do 7ej Nabożeństwo w kaplicy hr. Potockich; o wpół do 8ej Msza śpiewana na trzy głosy w kaplicy Zygmuntowskiej; o 8ej Msza św. przed grobem ś. Stanisława. Wtorek i Środa o g. 8 Msza ś. przed grobem i na cześć ś. Stanisława. Piątek o g. 7 Msza ś. przed ołtarzem królowej Jadwigi na cześć Krzyża ś.; o g. 8ej przed P. Jezusem. Sobota o g. 8ej Msza ś. śpiewana na cześć Niepokal. Pocz. NMP.— *Nieszpory* od Wszystkich ŚŚ. do Wielkiego tygodnia o g. 3 popoł., od Wielkiego zaś tygodnia do Wszystkich ŚŚ. o g. 4ej.

1. U *XX. Dominikanów* Nowy Rok, po Summie procesya po krużgankach z 4ma Ewangeliami.

14. U *OO. Bonifratrów* na Kazimierzu odpust.

15. W dzień ś. Pawła 1 pustelnika, jeżeli przypadnie w Niedzielę — jeżeli nie, tó w następną po 15 Stycznia.

19. U *XX Bernardynów i Bonifratrów* odpust.

21. U *XX. Paulinów* na Skałce odpust.

21, 22, 23. W kościele *ś. Józefa* 40-godzinne Nabożeństwo.

22. W kościele *OO. Dominikanów* ś. Wincentego patryarchy nowicyatu wotywa o g. 10.

23, 24, 25. U *XX. Misyonarzy* 40-godzinne Nabożeństwo.

20. W kościele *PP. Wizytek* ś. Franciszka Salezego.

LUTY ma dni 28. **JANWAR.** Februarius.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
1 C.	Ignacego b. m. i Brygidy p.	20 Jeuftymyja Wełyk.
2 P.	**Oczyszczenia NPM.**	21 Maxyma prepod.
3 S.	Błażeja biskupa m.	22 Tymoftea apost.
Ew. u ś. Łuk. w r. 8. O podobieństwie nasienia na dobrej i złej roli.		
4 N.	**Mięsopustna**. Weroniki p. i J.	23 **N. 3 po Boh** Kłymenta
5 P.	Agaty panny męcz.	24 Xenyi prepod.
6 W.	Doroty p. m. Męki Pańskiej	25 Hryhorya
7 S.	Romualda op. wyzn.	26 Xenofontia prep.
8 C.	Jana de Matha i Maryny	27 Joanna Złotousta
9 P.	Apolonii panny m.	28 Jefrema prepod.
10 S.	Scholastyki panny	29 Ihnatia jepis. mucz.
Ew. u ś. Łuk. w r. 18. P. Jezus leczy ślepego przy drodze.		
11 N.	**Zapustna**. Hipolita i Eufrozyny	30 **N. Miasop. Trech Swiat.**
12 P.	Modesta męcz.	31 Kyrady i Joanny m.
13 W.	Juliana męcz.	1 **Fewrał.** Tryfona
14 S.	*Popielec.* Walentego bisk. m.	2 **Strytenyje Hos.**
15 C.	Faustyna i Jowity m.	3 Symeona bohopr.
16 P.	Julianny panny i Kor. cier.	4 Izydora prepod.
17 S.	Sabina bisk.	5 Ahaftyi mucz.
Ew. u ś. Mat. w r. 4. P. Jezus na puszczy pości 40 dni.		
18 N.	**1 Postu wstępna**. Konstancyi p.	6 **N. Syrop**. Wukoła prep.
19 P.	Konrada wyzn.	7 Parftenya prep.
20 W.	Leona pap.	8 Fteodora
21 S.	*Suchedni.* Eleonory panny	9 Nykofora mucz.
22 C.	Katedry ś. Piotra w Ant. i Rom.	10 Charalampyja m.
23 P.	*Suchedni.* Włóczni Chr. i Flor.	11 Własya jepis. m.
24 S.	*Suchedni.* Macieja ap. i Serg.	12 Mełetya archiep.
Ew. u ś. Mat. w r. 17. O przemienieniu Pańskiem na Tabor.		
25 N.	**2 Postu Sucha**. Wiktoryna i W.	13 **N. 1 Wst.** Martiniana pr.
26 P.	Aleksandra b. i Fortun.	14 Auxentia prep.
27 W.	Anastazyi p. i Leonarda	15 Onyssyma
28 S.	Romana opata	16 Pamfyła m.

Zmiany powietrza.

Pierwszych dni mrozy z wiatrami, 5go zawieruchy śnieżne i mrozy. 14go śniegi z deszczami i wiatrami, poczem następuje pogoda z przymrozkami. 21go śnieg i mrozy do końca.

	Wschód słońca			Zachód		Długość dnia	
dn.	5	g. 7	m. 32	g. 4	m. 54	g. 9	m. 20
	10	7	27	6	3	9	36
	15	7	18	5	12	9	54
	20	7	8	5	20	10	20
	25	6	58	5	28	10	44
	29	6	51	5	31	10	52

☾ Ost. kw. d. 5. o g. 6 m. 19 rano.
● Nów d. 13 o g. 10 min. 18 rano.
☽ Pierw. kw. 21 o g. 5 min. 35 rano.
○ Peł. d. 27 o g. 8 min. 34 wieczór.

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

10-27 Nów. 13-30 Rosch Ch. 14-1 *Adar.* 20-7 Śmierci Mojż. Post. 26- 13 Post Estery. 27 - 14 Purim. 28 - 15 Schuschan Purim.

LUTY.

2. We wszystkich kościołach wystawienie Najś. Sakramentu. — Na Kleparzu zaś u XX. Misyonarzy i na Piasku u *św. Szczepana*, odpust dla Tow. Wstrzemięźliwości.

6. U *ś. Marka* (XX. Emerytów) ś. Doroty.

8. U *XX. Augustyanów*, błog. Izajasza Bonera (1471 r.).

11, 12, 13. W kościele *N. P. Maryi* Ostatki Zapustne, Nabożeństwo 40-godzinne z wystawieniem Najśw. Sakramentu.

14. U *ś. Floryana*, ś. Walentego kapłana męcz., bracki odpust.

W Katedrze na Wawelu: Co Piątek o g. 7 przed P. Jezusem Msza ś. śpiewana, w czasie której przez cały Post wielkanocny wystawiona część gwoździa, którym Jezus Chrystus był przybity.

Zaczynają się Nabożeństwa pasyjne od Popielca: W Niedziele u XX. Kapucynów, XX. Dominikanów, XX. Augustyanów, OO. Bernardynów, XX. Karmelitów, ś. Floryana, ś. Szczepana, ś. Marka, ś. Mikołaja i w kościele XX. Kamedułów na Bielanach. W Poniedziałki u Najś. Maryi Panny. We Wtorki u ś. Anny. We Środy u XX. Pijarów. We Czwartki u ś. Piotra. W Piątki u XX. Franciszkanów i u Bożego Ciała. W Soboty u ś. Krzyża.

23. U *XX. Reformatów*, zaczyna się Nowenna i trwa do 4 Marca z wotywą o g. 9ej.

MARZEC ma dni 31. FEWRAŁ. Martius.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
1 C.	Albina bisk. i Antoniny	17 Feodora mucz.
2 P.	Heleny wdowy ces.	18 Lwa Papy Rym.
3 S.	Kunegundy wdowy ces.	19 Archipa apost.
Ew. u ś. Łuk. w r. 11. O wyrzucaniu djabłów z ludzi.		
4 N.	**3 Postu Gł.** Kazimierza król.	20 **N. 2 Postu.** Lwa Episk.
5 P.	Fryderyka op.	21 Tymoftea prepod.
6 W.	Kolety panny	22 SS. MM. w Ew.
7 S.	Tomasza z Akwinu	23 Połykarpa jepisk.
8 C.	Jana Bożego i Beaty	24 Obrit H. Joan Post W.
9 P.	5 Ran Chryst. i Franciszki w.	25 Tarasia archiep.
10 S.	40 Męczenników	26 Porfyria archiep.
Ew. u ś. Jana w r. 6. O nakarmieniu 5 tysięcy ludzi.		
11 N.	**4 Postu Srodop.** Konstantego	27 **N. 3 Postu.** Prokopia pr.
12 P.	Grzegorza pap. w.	28 Wassyłya Kassyana
13 W.	Krystyny panny i Teodory	1 **Mart.** Jewdoki
14 S.	Zacharyasza i Matyldy	2 Fteodora mucz.
15 C.	Izabelli i Leoncyi	3 Jewtropija mucz.
16 P.	Cyryaka i Tacyana dyak. m.	4 Harasyma prep.
17 S.	Gertrudy i Patrycyusza b.	5 Konona mucz.
Ew. u ś. Jana w r. 8. Żydzi chcą Jezusa ukamienować.		
18 N.	**5 Postu Biała.** Edwarda kr. m.	6 **N. 4 Postu.** 42 muczen.
19 P.	Józefa Obl. NMP.	7 Wasyłyja
20 W.	Eufemii i Teodozyi pp. mm.	8 Fteofyłata pred.
21 S.	Benedykta opata	9 SS. 40 Muczen.
22 C.	Oktawiana męcz.	10 Kondrata mucz
23 P.	7 Boleści NPM. Katarzyny kr.	11 Sofronia prep.
24 S.	Gabryela Archanioła	12 Fteofana prep.
Ew. u ś. Mat. w r. 21. O wjeździe P. Jezusa do Jerozolimy.		
25 N.	**6 Postu Kwietnia.** 262 męcz.	13 **N. 5 Postu.** Nikyfora p.
26 P.	Teodora bisk.	14 Wenedyk.
27 W.	Jana pustelnika	15 Ahapia mucz.
28 S	Sykstusa pap.	16 Sawyna mucz.
29 C.	*Wieczerza Pańska.* Eustachego	17 Alexia prepod.
30 P.	*Wielki.* Kwiryna męcz.	18 Kyrylla archiepis.
31 S.	*Wielka.* Balbiny i Korneli p.	19 Chrysanfta mucz.

Zmiany powietrza.

Od pierwszych dni mrozy z wiatrami trwające do 15go. 15 deszcz ze śniegiem, poczem następują dni ciepłe. Od 22 piękne dni suche z przymrozkami.

Wschód słońca			Zachód		Długość dnia	
dn. 5	g. 6	m. 43	g. 5	m. 43	g. 11	m. —
10	6	32	5	50	11	18
15	6	20	5	58	11	38
20	6	10	6	6	11	55
25	5	58	6	14	12	16
30	5	43	6	22	12	24

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

10-25 Nów. 15-1 *Nizan* Rosch. Chodesch. 28-14 Początek Paschy. 29-15 Święto Paschy. 30-16 Drugie święto.

☾ Ost. kw. d. 6 o g. 11 m. 20 w.
🌑 Nów d. 15 o g. 4 min. 13 r.
☽ Pier. kw. d. 22 o g. 2 m. 29 pop.
🌕 Peł. d. 29 o g. 7 min. 8 rano.

MARZEC.

W Katedrze na Wawelu: Co Piątek wotywa przed P. Jezusem o godzinie 7, jak w Lutym.

Nabożeństwa pasyjne w Lutym rozpoczęte tymże porządkiem odprawiają się do końca Wielkiego Postu.

2, 3, 4. U *OO. Reformatów*, ś. Kazimierza królewicza Nabożeństwo 40-godzinne z odpustem.

5, 6, 7. U *XX. Dominikanów*, ś. Tomasza z Akwinu Nabożeństwo 40-godzinne z odpustem.

6. W kościele *ś. Andrzeja*, ś. Kolety panny.

8. U *XX. Bonifratrów*, ś. Jana Bożego.

12. W Ruszczy na ś. Grzegorz odpust.,

19. U *ś. Józefa* i w kościele *PP. Karmelitanek* na Wesołej odpust na ś. Józef.

W Katedrze na Wawelu i po innych kościołach: W Wielkim tygodniu we Środę, Czwartek i Piątek o g. 4 popoł. odprawia się Ciemna Jutrznia czyli śpiewy Trenów Jeremiasza proroka wraz z śpiewem chóralnym; w Wielki Czwartek poświęcenie Olejów świętych o g. 9 rano, a o 11ej umywanie nóg; w Wielki Piątek o g. wpół do 10 uczczenie Krzyża ś. i złożenie do grobu; w Wielką Sobotę o g. 9 poświęcenie ognia i wody, a o godzinie 10$^1/_2$ Msza uroczysta ze śpiewem na chórze. O g. 6 popoł. Rezurekcya.

KWIECIEŃ ma dni 30. MART. Aprilis.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
	Ew. u ś. Marka w r. 16. O Zmartwychwstaniu Pańskiem.	
1 N.	**Wielk. Zmartw. P.** Hugona b.	20 **N. 6 Postu.** Prepod. Ot.
2 P.	**Wielki** Franciszka z Pauli	21 Jakowa
3 W.	Ryszarda bisk. wyzn.	22 Wassyła jepis.
4 S.	Izydora bisk.	23 Nykona prep.
5 C.	Wincentego Fereryusza	24 Zacharyi prep.
6 P.	Celestyna pap i Wilhelma op.	25 *W. Piatek.*
7 S.	Epifaniusza biskupa.	26 *W. Sobota.* Sobor Haw.
	Ew. u ś. Jana w r. 20. O pokazaniu się P. Jezusa Apostołom.	
8 N.	**Przewod.** Dyonizego bisk.	27 **N. Woskres.** Matrony M.
9 P.	**Zwiastowania NPM.** Mar. Magd.	28 **Pon. switły.** Fłariona
10 W.	Ezechiela proroka	29 **Wt. świtły.** Marka prep.
11 S.	Leona papieża	30 Joanna Łyst.
12 C.	Juliusza pap. i Damiana	31 Jpatya jepis.
13 P.	Justyna męcz.	1 **Aprył.** Maryi Ich.
14 S.	Waleryana męcz.	2 Tyta prep.
	Ew. u ś. Jana w r. 10. O dobrym pasterzu.	
15 N.	**2 Grobu Chr.** Ludwiny i Kast.	3 **N 1 po W.** Nykyty pr.
16 P.	Julii męcz.	4 Josyfa
17 W.	Rudolfa bisk. męcz.	5 Fteodory
18 S.	Apolloniusza męcz.	6 Jewtyhyja
19 C.	Wernera męcz. i Antonia	7 Hreorchia prep.
20 P.	Agnieszki Policyanki	8 Jrodiona apost.
21 S.	Anzelma bisk. wyzn.	9 Jewpsychia jepis.
	Ew. u ś. Jana w r. 16. O odejściu Chrystusa do Ojca.	
22 N.	**3 po Wielk.** Opieki ś. Józ.	10 **N. 2 po W.** Terentya m.
23 P.	Wojciecha arcybisk. męcz.	11 Antypy j.
24 W.	Fidelisa i Jerzego mm.	12 Wasylya prepod.
25 S.	*Krzyż.* Marka Ewangelisty.	13 Artemyja
26 C.	Kleta i Marcella męcz.	14 Marty
27 P.	Anastazego i Teofila bisk.	15 Arystacha ap.
28 S.	Witalisa męcz.	16 Ahapii mucz.
	Ew. u ś. Jana w r. 16. O przyczynach Chrystusowego odejścia.	
29 N.	**N. 4 po Wielk.** Piotra męcz.	17 **N. 3 po W.** Symeona pr.
30 P.	Katarzyny Seneńskiej p.	18 Joanna pr.

Zmiany powietrza.

Pierwsze dnie ciepłe i pogodne. Od Nowiu 13 deszcze i dni chłodne, dopiero po pierwszej kwadrze 20 następują dni piękne i ciepłe. W końcu miesiąca pochmurno i deszcze.

	Wschód słońca		Zachód		Długość dnia	
dn. 5	g. 5	m. 34	g. 6	m. 32	g. 13	m. 15
10	5	23	6	39	13	26
15	5	13	6	47	13	34
20	5	4	6	54	13	39
25	4	53	7	1	14	6
30	4	45	1	8	14	24

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

1-18. 2-19. 3-20 wolne święta. 4-21 siódme święto. 5-22 koniec Paschy. 7-24 Nów. Tekufah. 13-30 Rosch-Chodesch. 14-1 *Ijar.* 16-3 Post. 19-6 Post. 23-10 Post. 27-14 Passah Scheni.

☾ Ost. kw. d. 5 o g. 5 min. 49 w.
● Nów d. 13 o g. 7 m. 10 wieczór.
☽ Pier. kw. d. 20 o g. 8 m. 57 w.
○ Peł. d. 27 o g. 5 min. 55 wiecz.

29. U *P. Maryi* w Wielki Czwartek umyw. nóg popoł., 3 kazania
Uwaga. Uroczystość Zwiast. NPM. przenosi się tego roku na 9 Kwiet..

KWIECIEŃ.

1. Wielka Niedziela. Rezurekcya o g. 5 u XX. Augustyanów, XX. Dominikanów, u ś. Floryana etc ; po innych kościołach n. p. na Zamku, na Piasku, u ś. Szczepana, i t. d. we Wielką Sobotę około g. 7-8.

2. W klasztorze zwierzynieckim Emaus.

2. U *OO Bernardynów* odpust z wystawieniem N. Sakramentu.

2. U *ś. Floryana* odpust Bracki.

5. U *XX. Dominikanów* wotywa na ś. Wincenty.

9. *Zwiastowanie NPM* święto uroczysle. Na Kleparzu w kościele *ś. Floryana* Nabożeństwo z wystawieniem Najś. Sakramentu i suplikacyami na pamiątkę cudownego ugaszenia pożaru na Kleparzu r. 1306.

22. Opieki ś. Józefa, odpust n *ś. Józefa*, u *XX. Paulinów* na Skałce jako w trzecią Niedzielę po Wielkiejnocy, poświęcenie kościoła.

23. Ś. Wojciecha arcyb., u *ś. Wojciecha*, *XX. Dominikanów* i u *Bożego Ciała* odpust.

25, 26, 27. U *ś. Marka* 40-godzinne Nabożeństwo na ś. Marka ewang.

25. Procesyje publiczne z kościołów parafijalnych lub po kościołach z litaniją do Wszystkich Świętych.

30. Ś. Katarzyny. U *PP. Dominikanek* na Gródku, *Karmelitanek*, na Wesołej, *Bernardynek*, i u *P. Maryi* Nabożeństwo odpustowe.

MAJ ma dni 31. **APRIEŁ.** Majus.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
1	W.	Filipa i Jakóba apost.	19 Joanna prep.
2	S.	Zygmunta i Atanazego	20 Fteodora prep.
3	C.	Znalezienie ś. Krzyża	21 Januarya
4	P.	Floryana męczennika i Moniki	22 Fteodera Sykeota
5	S.	Gotarda b. i Piusa 5 pap.	23 Heorhia mucz.
Ew. u ś. Jana w r. 16. O skutku prośby w Imię Jezusa.			
6	N.	**5 po Wielk.** Jana ap.	24 **N. 4 po Wielk.** Sawwy m.
7	P.	*Krzyż.* Domicelli p. męcz.	25 Marka jew.
8	W.	*Krzyż.* **Stanisława bisk. m.**	26 Wasyłya mucz.
9	S.	*Krzyż.* Grzegorza Nazyan. b.	27 Symeona jepis.
10	C.	**Wniebowst. P.** Izydora rol.	28 Jasona apost.
11	P.	Beatryksy panny	29 Dewiat mucz.
12	S.	Nereusza i Pankracego mm.	30 Jakowa proroka
Ew. u ś. Jana w r. 15. O przyjściu pocieszyciela Ducha ś.			
13	N.	**6 po Wielk.** *NMP. Łask.* Hilar.	1 **N. 5 po W. Mai.** Jeremii
14	P.	Bonifacego i Pachom.	2 Anastazya
15	W.	Zofii i 3 jej córek	3 Tymoftea mucz.
16	S.	Jana Nepom. kapł. męcz.	4 Pełahyi mucz.
17	C.	Paschalisa wyzn.	5 **Woz. Hosp.** Iryny m.
18	P.	Feliksa kapucyna	6 Jowa Prawedna
19	S.	Piotra Celest. i Iwona	7 Wospom. Kresta
Ew. u ś. Jana w r. 14. O zesłaniu Ducha ś.			
20	N.	**Zesł. Ducha św.** Bernarda Sen	8 **N. 6 po W.** Joanna Boh.
21	P.	**Świąteczny.** Heleny król.	9 Pr. M. Nyk.
22	W.	Julii panny	10 Symeona apost.
23	S.	*Suched.* Dezyderyusza bisk.	11 Mokia muczen.
24	C.	Joanny wdowy	12 Jepifania jepis.
25	P.	*Suched.* Urbana pap.	13 Hłyheryi
26	S.	*Suched.* Filipa Nereusza wyz.	14 Isydora mucz.
Ew. u ś. Łuk. w r. 6. O litości. Ew. u ś. Mat. w r. 28. O chrzcie ś.			
27	N.	**1 po Św. ś. Trójcy.** Jana pap.	15 **N. So. s. Duch.** Pachom.
28	P.	Magdaleny	16 **SS. Trojcy.** Ftedorapr.
29	W.	Maksyma bisk. i Teodozyi p.	17 Andronika apost.
30	S.	Feliksa pap. męcz.	18 Fteodora prepod.
31	C.	**Bożego Ciała.** Petronelli i Anieli	19 Patrykia jepis.

Zmiany powietrza. Pierwsza połowa maja odznaczać się będzie piękną pogodą i upałami. Następnie w drugiej połowie miesiąca, wiatry i deszcze ulewne. Z pierwszą kwadrą 20. znów ustala się pogoda, w końcu zaś ulewne deszcze i grady.

	Wschód słońca		Zachód		Długość dnia	
dn. 5	g. 4	m. 37	g. 7	m. 17	g. 14	m. 40
10	4	27	7	24	14	56
15	4	22	7	30	15	8
20	4	15	7	36	15	22
25	4	9	7	45	15	33
30	4	4	7	49	15	45

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

1-18 święto szkolne. 12-29 Nów. 13-1 *Sivan.* Rosch Chodesch. 17-5 Początek Zielonych Świąt. 18-6 Święta zielone. 19-7 Drugie święto.

☾ Ost. kw. d. 5 o g. 12 m 38 popoł.
● Nów d. 13 o g. 6 min. 49 rano.
☽ Pier. kw. d. 20 o g. 2 m. 16 rano.
○ Peł. d. 27 o godz. 5 min. 25 rano.

MAJ.

Cały miesiąc codzienne Nabożeństwo na cześć NMP. we wszystkich kościołach parafialnych, tudzież u *OO. Kapucynów*, *XX. Karmelitów*, u *ś. Floryana* i *ś. Piotra* o g. 6 po poł., u *Panny Maryi* o g. 7ej.

3. U *Panny Maryi*, *ś. Krzyża* i u *XX. Franciszkanów*, na Smoleńsku i w Mogile Znalezienie św, Krzyża.

4. U *ś. Floryana* 40-godzinne Nabożeństwo.

4. U *XX. Augustyanów*, ś. Moniki matki ś. Augustyna.

8. Św. Stanisława, święto uroczyste w całej dyecezyi, odpust na *Zamku* i na *Skałce*; septenna na cześć ś. Stanisława, począwszy od Wielkiej Nocy aż do Zielonych Świątek. Wśród tygodnia odbywa się procesya wraz z Relikwiami św. Stanisława na Skałkę o g. 9 rano.

7, 8, 9. **W Katedrze na Wawelu**: W dni krzyżowe odprawia się procesya z Relikwiami św. o g. 9 rano do trzech kościołów.

Z kościołów parafialnych procesye jako dni krzyżowe.

13. W kościele *Panny Maryi*, N. Maryi Panny Łaskawej.

16. Św. Jana Nepomucena, u *ś. Wojciecha* odpust.

20, 21, 22 **W Katedrze na Wawelu** (i na Bielanach): Zesłania Ducha ś. odpust; przez wszystkie 3 dni świąt summa o g. 10 rano z wystawieniem Najś. Sakramentu; w Poniedziałek po summie udziela X. Biskup ś. Sakr. Bierz.

20. U *Augustyanów*, *Dominikanów* i *Kamedułów* na Bielanach i w kościele św. Wojciecha odpust cały dzień.

21. U *OO. Bernardynów* i u *ś. Floryana* odpust bracki 1-dniowy.

CZERWIEC ma dni 30. MAJ. Junius.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
1 P.	Jakóba, Nikodema i Juwenc.	20 Ftafatea mucz.
2 S.	Erazma bisk. i Eugeniusza	21 Konstantyny Jełeny
	Ew. u ś. Łuk. w r. 14. O wezwaniu na wielką wieczerzę.	
3 N.	**2 po Sw.** Klotyldy królowej	22 **N. 1 po Sosz.** Wassyłyja
4 P.	Flawiana męcz.	23 Mychaiła ep.
5 W.	Florencyi panny	24 Symeona
6 S.	Norberta bisk. opata	25 Iretyie O.
7 C.	Roberta bisk. wyzn.	26 **Boże Tyło.** Karpa ap.
8 P.	*Serca Jez.* Medarda b. wyzn.	27 Fteraponta jepisk.
9 S.	Felicyana męcz.	28 Nykyty prepod.
	Ew. u ś. Łuk. w r. 15. O radości w niebie z nawr. grzesznika.	
10 N.	**3 po Sw.** Małgorzaty panny	29 **N. 2 po Sosz.** Fteodosyi
11 P.	Barnaby Ap.	30 Isaaka
12 W.	Onufrego wyznawcy	31 Jeremia apost.
13 S.	Antoniego z Padwy wyzn.	1 **Ijun.** Justyna mucz.
14 C.	Bazylego W. bisk. wyzn.	2 Nykyfora patryar.
15 P.	Wita i Modesta męcz.	3 Łukit.
16 S.	Justyny p. i Jolenty wdowy	4 Mytrofona patryar.
	Ew. u ś. Łuk. w r. 5. O cudownym Piotra połowie ryb.	
17 N.	**4 po Sw.** Adolfa bisk. i Ben.	5 **N. 3 po Sosz.** Doroftea
18 P.	Marka i Marcellina męcz.	6 Wyssariona
19 W.	Gerwazego i Protaz. i Julianny	7 Fteodora jepis.
20 S.	Reginy panny	8 Fteodora mucz.
21 C.	Alojzego wyzn.	9 Kyryły archiep.
22 P.	Paulina biskupa	10 Tymoftea jepis. m.
23 S.	Agrypiny panny	11 Warftołomea apost.
	Ew. u ś. Mat. w r. 5. O sprawiedliwości chrześcijańskiej.	
24 N.	**5 po Sw.** Narodz. ś. Jana Chr.	12 **N. 4 po S.** Onufrya pr.
25 P.	Wilhelma i Prospera b. m.	13 Akiłyny m.
26 W.	Jana i Pawła męcz.	14 Jetyssea proroka
27 S.	Władysława króla węg.	15 Amosa
28 C.	*Wigilia.* Leona papieża	16 Tychona
29 P.	**Piotra i Pawła apost.**	17 Manuiła muczen.
30 S.	Emilii i Lucyny mm.	18 Leontina muczen.

Zmiany powietrza.

Pierwsze dni zimne, w następnych deszcze z grzmotami i piorunami, poczem następują upały. 18go deszcze i zimna. Z końcem miesiąca ustala się pogoda.

	Wschód słońca		Zachód		Długość dnia	
dn. 5	g. 4	m. —	g. 7	m. 56	g. 15	m. 56
10	3	58	8	—	16	8
15	3	56	8	4	16	8
20	3	57	8	4	16	8
25	3	58	8	4	16	9
30	4	—	8	6	16	6

☾ Ost. kw. d. 4 o g. 6 min. 31 rano.
Nów d. 11 o g. 3 min. 52 popoł.
☽ Pier. kw. d. 18 o g. 7 m. 44 rano.
Peł. d. 25 o g. 6 min. 12 wiecz.

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

9-28 Nów. 12-30 Rosch Chodesch. 13-1 *Thamuz.* 28-17 Post. Zdobycie kościoła.

27. U XX. *Dominikanów* i *Bonifratrów*, ś. Trójcy.

31. Boże Ciało; u XX. Kanoników Lateran. na Kazimierzu. Procesya zamkowa rano po rynku, po południu u Bożego Ciała na Kazimierzu; ze wszystkich kościołów procesye przez całą oktawę.

CZERWIEC.

Procesyje uroczyste z Najśw. Sakramentem, jak pod dniem 31 Maja wspomniono mianowicie: w Piątek od Marków; w Sobotę od ś. Krzyża; w Niedzielę rano od XX. Dominikanów po rynku, po poł. od ś. Floryana po Kleparzu tudzież z kościoła XX. Paulinów na Skałce po ulicy Skałecznéj; w Poniedziałek od ś. Mikołaja po Wesołej; we Wtorek rano u Bernardynów, po poł. od ś. Anny; we Środę rano na Zwierzyńcu, po poł. od ś. Piotra; we Czwartek rano na Piasku i u XX. Franciszkanów, po poł. od P. Maryi; potem Konik. **Obchód narodowy.**

8. U *PP. Wizytek* i u *OO. Reformatów*, Serca Jezusa.

10. Jako w trzecią Niedzielę po Świątkach zaczyna się nowenna do ś. Pawła przez 9 Niedziel.

10. *W Katedrze na Wawelu*, poświęcenie kościoła.

13. We wszystkich kościołach ś. Franciszka, ś. Antoniego.

19. U *XX. Kamedułów* na Bielanach, śś. Gerwazego i Protazego.

24. U *ś. Jana*, *XX. Dominikanów* i na *Prądniku*, ś. Jana.

29. U *ś. Piotra*, odpust na ś. Piotr.

LIPIEC ma dni 31. IJUN. Julius.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
Ew. u ś. Marka w r. 8. O uzdrowieniu i nakarmieniu 4,000 ludzi.			
1	N.	**6 po Sw.** Teobalda op. wyz.	19 **N. 5 po S.** Judy Ftad.
2	P.	Nawiedz. NMP. i Ottona	20 Sotr. Pr. Boh.
3	W.	Anatolego bisk. Awita i Alfr.	21 Justyana mucz.
4	S.	Józefa Kalasantego wyzn.	22 Jewsewyja jep. m.
5	C.	Karoliny panny	23 Ahrypiny mucz.
6	P.	Izajasza pror. i Dominiki p.	24 **Rozdest. Joanna**
7	S.	Estery król. i Apoloniusza	25 Fewronyi prep.
Ew. u ś. Mat. w r. 7. O fałszywych prorokach.			
8	N.	**7 po Sw.** Jana z Dukli Elżbiety	26 **N. 6 po S.** Dawyda pr.
9	P.	Cyryla męcz.	27 Sampsona p.
10	W.	Amalii i 7 Braci śpiących	28 Kyra i Joanna
11	S.	Pelagii panny	29 **Petra i Pawła** ap.
12	C.	Jana Gwalberta wyzn.	30 SS. Apost. 12
13	P.	Małgorzaty panny męcz.	1 **Ijuł.** Kosmy i Dam.
14	S.	Bonawentury bisk. wyzn.	2 Poło. Ryzy. bohorod.
Ew. u ś. Łuk. w r. 16. O roztropnem szafowaniu darami bożemi.			
15	N.	**8 po Sw.** Henryka ces. i Roze.	3 **N. 7 po S.** Jakynfta m.
16	P.	NMP. Szkaplerznej i Jędrzeja	4 Andr. archi.
17	W.	Aleksego w. i Berty panny	5 Aftanasia Afron
18	S.	Szymona z Lipnicy wyzn.	6 Sysoa prepod.
19	C.	Wincentego a Paulo wyz.	7 Ftomy prepod.
20	P.	Czesława i Kassyana	8 Prokopia mucz.
21	S.	Kamilla i Daniela proroka.	9 Pankratya jepis. m.
Ew. u ś. Łukasza w r. 19. O zburzeniu Jerozolimy.			
22	N.	**9 po Sw.** Maryi Magdal. pokut.	10 **N. 8 po S.** 45 Muczen.
23	P.	Teofila i Apolinarego b. m.	11 Jewfymyi m.
24	W.	Krystyny panny	12 Prokta mucz.
25	S.	Jakóba ap. i Krzysztofa	13 Hawryiła arch.
26	C.	Anny Matki NMP.	14 Akyły arch.
27	P.	Jukunda i Paschaleona	15 Kyryka mucz.
28	S.	Innocentego pap. i Peregryna	16 Aftynohemo jepis.
Ew. u ś. Łuk. w r. 18. O faryzeuszu i celniku.			
29	N.	**10 po Sw.** Kunegundy kr. P.	17 **N. 9 po S.** Maryny
30	P.	Rufina i Abdona m. Donat.	18 Jematyana
31	W.	Ignacego Lojoli w. i Heleny	19 Makryny prepod.

Zmiany powietrza.

Od 2 do 10 upały, potem pochmurno. 17 ulewne deszcze trwające do pełni przypadającej 26. W końcu miesiąca pogoda i upały.

	Wschód słońca		Zachód		Długość dnia	
dn. 5	g. 4	m. 4	g. 8	m. —	g. 16	m. —
10	4	7	8	3	15	35
15	4	12	7	58	15	46
20	4	18	7	54	15	36
25	4	23	7	49	15	25
30	4	30	7	42	15	12

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

7-26 Nów. 11-1 *Ab.* Rosch Chodesch. 19-9 Post. Spalenie kościoła. 21-11 Nachmu. 25-15 Dzień radości.

☾ Ost. kw. d. 3 o g. 10 m. 21 w.
🌑 Nów d. 10 o g. 11 m. 26 w.
☽ Pier. kw. d. 17 o g. 2 m. 32 pl.
🌕 Peł. d. 25 o g. 8 m. 39 r.

LIPIEC.

2. U *XX. Karmelitów* i u *PP. Wizytek*, Nawiedzenia NMP., cały tydzień Nabożeństwo z 2ma kazaniami codzień, w końcu 40-godz. Naboż.

4. U *XX. Pijarów*, ś. Józefa Kalasantego (kazanie rano i popołud.) W Niedzielę przed ś. Małgorzatą poświęcenie kości ś. Idzicgo.

16. U *XX. Karmelitów*, u *PP. Karmelitanek* na Wesołéj i u *Bożego Miłosierdzia* na Smoleńsku: NMP. Szkaplerznéj.

18. U *OO. Bernardynów*, ś. Szymona z Lipnicy, odpust zupełny z wystawieniem Najś. Sakramentu i kazaniem.

18. U *Panny Maryi*, na pamiątkę pożaru Krakowa w roku 1850, o g. 10 rano uroczysta wotywa.

19. U *XX. Misyonarzy*, ś. Wincentego à Paulo.

20. U *XX. Augustyanów*, Poświęcenie kościoła ś. Katarzyny.

22. U *XX. Dominikanów*, ś. Marka i Magdaleny.

24, 25, 26 i w Niedzielę po ś. Annie u ś. Mikołaja.

26. W kościele *ś. Anny*, ś. Anny matki NMP.; u *XX. Bernardynów* 30 godzinne Nabożeństwo.

30. U *ś. Andrzeja* i u *ś. Józefa*, ś. Kunegundy.

SIERPIEŃ ma dni 31. IJUŁ. Augustus.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
1 S.	Piotra ap. w Okowach.	20 Słyi proroka
2 C.	NMP. Anielskiej i Alfonsa b.	21 Symeona pr.
3 P.	Znal. ś. Szczepana Lidy i Cyry	22 Maryi Mahdałyny
4 S.	Dominika wyzn.	23 Trofyma mucz.
	Ew. u ś. Marka w r. 7. O uzdrowieniu głuchoniemego.	
5 N.	**11 po Sw.** NMP. Snieżnej	24 **N. 10 po S.** Chrystyna m.
6 P.	Przemienienia Pańskiego	25 Usp. s. Anny
7 W.	Kajetana wyznawcy	26 Jermełaja m.
8 S.	Cyryaka męcz.	27 Pantaleiona m.
9 C.	Romana m. i Domicyana b.	28 Prohora pr.
10 P.	Wawrzyńca m. i Filomeny	29 Kałynyka mucz.
11 S.	Zuzanny panny męcz.	30 Syły apost.
	Ew. u ś. Łuk. w r. 10. O zranionym Samarytanie.	
12 N.	**12 po Sw.** Klary panny	31 **N. 11 po S. Zap. do Usp.**
13 P.	Hipolita męcz.	1 **Awg.** Proich.
14 W.	*Wigilia.* Euzebiusza męcz.	2 Stefana mucz.
15 S.	**Wniebowzięcia NMP.**	3 Isaakya prepod.
16 C.	Rocha wyzn.	4 Sedmy Ostrokow.
17 P.	Anastazego b. wyz.	5 Jewsyhyja
18 S.	Agapita m. i Firmina b.	6 **Preobraz. Hosp.**
	Ew. u ś. Łuk. w r. 17. O uzdrowieniu 10 trędowatych.	
19 N.	**13 po Sw.** Jacka i Benigny Sb.	7 **N. 12 po S.** Demetrya p.
20 P.	Bernarda opata	8 Jemełyana
21 W.	Joanny Fremiot wdowy	9 Maftea apost.
22 S.	Symforyana i Tymot. męcz.	10 Ławrentyja mucz.
23 C.	Zacharyasza biskupa	11 Jewła mucz.
24 P.	Bartłomieja apost.	12 Fotya mucz.
25 S.	Ludwika króla wyz.	13 Maxyma prep.
	Ew. u ś. Mat. w r. 17. O służeniu Bogu i mamonie.	
26 N.	**14 po Sw.** Pociesz. NMP. i Alek.	14 **N. 13 po S.** Micheja pr.
27 P.	Rafa, Antuzy i Cezarego męcz.	15 **Usp. Boh.**
28 W.	Augustyna bisk.	16 Nerukot. obr. Js. Chr.
29 S.	Scięcie ś. Jana Chrzc. i Sabiny.	17 Myrona mucz.
30 C.	Feliksa męcz.	18 Flora i Ławra
31 P.	Rajmunda wyzn.	19 Andrea mucz.

Zmiany powietrza.
Cały miesiąc Sierpień odznaczać się będzie wielkiemi upałami i posuchą. W końcu dopiero miesiąca ciągle deszcze trwające do pierwszych dni Wrześ.

	Wschód słońca		Zachód		Długość dnia	
dn. 5	g. 4	m. 39	g. 7	m. 33	g. 14	m. 45
10	4	46	7	24	14	38
15	4	54	4	14	14	20
20	5	2	7	6	14	2
25	5	8	6	56	13	49
30	5	16	6	48	13	31

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

4-25 Nów. 9-30 Rosch Chodesch. 10-1 *Elul.*

☾ Ost. kw. d. 2 o g. 11 m. 40 rano.
● Nów d. 9 o g. 6 m. 37 rano.
☽ Pier. kw. d. 15 o g. 11 m. 48 w.
○ Peł. d. 24 o g. 12 m. 30 w nocy.
☾ Ost. kw. d. 31 o g. 10 m. 35 w.

SIERPIEŃ.

2. We wszystkich kościołach *zakonu ś. Franciszka*. Najś. Maryi Panny Anielskiéj.

3, 4 i 5, U *PP. Dominikanek* na Gródku, NMP. Śnieżnéj, 40-godz. Nabożeństwo, i ś. Dominika.

4. U *XX. Dominikanów*, ś. Dominika.

6. U *XX. Pijarów, OO. Kapucynów* i *Bonifratrów*, Przemienienia Pańskiego.

7. U *OO. Kapucynów* i *Bonifratrów*, ś. Kajetana.

10. 11 i 12. U *ś. Andrzeja*, s. Klary, 40-godz. Nabożeństwo.

15. U *XX. Bernardynów, Augustyanów* i *Dominikanów*, Wniebowzięcia N. Maryi Panny, odpust zupełny z wystawieniem Najś. Sakramentu i kazaniami. U *Panny Maryi* z oktawą, codzień dwa kazania, na końcu 40-godzinne Nabożeństwo.

19. U *XX. Dominikanów*, ś. Jacka.

21. U *PP. Wizytek*, ś. Joanny Fremiot.

27. U *XX. Augustyanów*, Pocieszenia NMP.

28. U *XX. Augustyanów*, ś. Augustyna.

WRZESIEŃ ma dni 30. **AWGUST.** September.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
1 S.	Bronisławy i Idziego	20 Sameiła pror.
Ew. u ś. Łuk. w r. 7. O wskrzeszeniu młodzieńca w Naim.		
2 N.	**15 po Św.** Joachima i Stefana	21 **14 po S.** Ftatdea apost.
3 P.	Eufemii, Serapii, Feby i Man.	22 Ahaftony.
4 W.	Rozalii p. Marcela i Róży	23 Łuppy mucz.
5 S.	Wawrzyńca bisk. i Wiktor.	24 Jewtychia mucz.
6 C.	Zacharyasza proroka	25 Warftołomea
7 P.	*Wigil.* ś. Reginy panny	26 Adryana mucz.
8 S.	**Narodzenie NMP.**	27 Pymona prepp.
Ew. u ś. Łuk. w r. 14. O uzdrowieniu opuchłego.		
9 N.	**16 po Św.** Im. NMP. Adryana	28 **N. 15 po S.** Mojseja mur.
10 P.	Mikołaja Tolent. wyzn.	29 Usikn. bł. J.
11 W.	Prota i Jacka męcz.	30 Alexandra pat.
12 S.	Tobiasza i Waleryana męcz.	31 Połoz. Pojusz P. B.
13 C.	Aureliusza Ama i Filipa m.	1 **Sentiabr.** Symona
14 P.	Podwyższenia ś. Krzyża.	2 Mamonta mucz.
15 S.	Nikodema i Waleryana	3 Anaftyma mucz.
Ew. u ś. Mat. w r. 22. O miłości Boga i bliźniego.		
16 N.	**17 po Św.** Matki B. Bolesnej	4 **N. 16 po S.** Wawyły ś.
17 P.	Piętna ś. Franciszka	5 Zacharyi p.
18 W.	Józefa z Kop., Tomasza i Ir.	6 Cudo s. Michaila
19 S.	*Suched.* Januaryusza i Konst.	7 Sozonta mucz.
20 C.	Eustachego i Teodora	8 **Rozdest. Bohor.**
21 P.	*Suched.* Mateusza apost.	9 Joakima i Anny
22 S.	*Suched.* Maurycego bisk.	10 Mynodory mucz.
Ew. u ś. Mat. w r. 9. O uzdrowieniu paralityka.		
23 N.	**18 po Św.** Władysława z Giel.	11 **N. 17 po S.** Fteodory
24 P.	M. B. Więziennej i Gierarda	12 Awtenoma
25 W.	Kleofasa, Aureliip.	13 Kornyła Sot.
26 S.	Cypryana i Justyny	14 **Wozdwyz. C. K.**
27 C.	Przenies. ś. Stan. i Damiana	15 Nykity mucz.
28 P.	Wacława króla męcz.	16 Josafata archiep.
29 S.	Michała Archanioła	17 Zofii mucz.
Ew. u ś. Mat. w r. 22. O wezwanych na gody.		
30 N.	**19 po Św.** Hieronima kapłana	18 **N. 18 po S.** Jewmynyja

Zmiany powietrza.
W zamian za suchy z upałami Sierpień. Miesiąc Wrzesień odznaczy się ciągłemi deszczami i gradem, który wielkiemi szkodami zagraża.

*) W Galicyi święto uroczyste, gdyż to patron prowincyi.

	Wschód słońca		Zachód		Długość dnia	
dn. 5	g. 5	m. 25	g. 6	m. 33	g. 13	m. 10
10	5	32	6	23	12	52
15	5	40	6	21	12	30
20	5	46	6	2	12	15
25	5	49	5	50	11	53
30	6	6	5	40	11	34

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

1-20 Nów. 2-24 Selichot. 7-29 Początek Nowego Roku. 8-1 *Nowy Rok* 5638. Tischri. 9-2 *Drugie święto.* 10-3 Post Gedaliah. 16-9 początek Sądnego dnia. 17-10 *Sądny dzień.* 21-14 Początek kuczek. 22-15 Święto Kuczek. 23-16 Drugie święto. 28-21 Święto palmowe. 29-22 Koniec kuczek. 30-23 Dzień radości z prawa.

Nów d. 7 o g. 2 m. 20 popoł.
Pier. kw. d. 14 o g. 12 m. 27 pop.
Peł. d. 22 o g. 4 m. 54 popołud.
Ost. kw. d. 30 o g. 7 min. 40 r.

WRZESIEŃ.

1\. U *ś. Idziego*, ś. Idziego.

1\. U *ś. Floryana* o g. 9 rano wotywa solenna, po której kompania krakowska udaje się do Częstochowy.

1, 2 i 3. U *ś. Norberta* na Zwierzyńcu, ś. Bronisławy, 40 godz Nab.

3\. U *OO. Bernardynów*, ś. Joahima ojca NMP. z wystawieniem Najśw. Sakramentu i kazaniami.

4\. U *ś. Barbary*, ś. Rozalii (odkłada się na Niedzielę).

8\. U *Panny Maryi*, *OO. Bernardynów*, *XX Dominikanów*, *Karmelitów* i *Augustyanów*, 40-godzinne Nabożeństwo, z oktawą; śpiewy wieczorne w bramie Floryańskiej.

10\. U *XX. Augustyanów*, ś. Mikołaja z Tolentynu.

14\. U *ś. Krzyża* i u *Panny Maryi*, Podwyższenie ś. Krzyża, 40-godzinne Nabożeństwo, a w Mogile cały tydzień.

17\. We wszystkich kościołach *zakonu ś. Franciszka*, Piętna św. Franciszka.

23\. U *ś. Wojciecha*, ś. Tekli.

27\. U *ś. Floryana*, poświęcenie kościoła, odpust jednodniowy.

27\. **W Katedrze na Wawelu**: Przeniesienie zwłok ś. Stanisława.

28\. Uroczystość ś. Wacława, pod którego wezwaniem zbudowano Katedrę na Wawelu. Summa o g. 10 rano.

29\. U *XX. Paulinów* na Skałce, ś. Michała.

PAZDZIERNIK ma dni 31. SENTIABR. October.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
1 P.	Remigiusza, Arety, Julii	19 Trofyma
2 W.	Aniołów Stróżów i Teofila	20 Euwstafya mucz.
3 S.	Kandyda i Euwalda mm.	21 Kondrata apost.
4 C.	Franciszka Serafickiego	22 Foky mucz.
5 P.	Płacyda m. i Flawii	23 Zaczat s. Joana
6 S.	Brunona wyzn.	24 Thekły mucz.
Ew. u ś. Jana w r. 4. O uzdrowieniu syna książ. w Kafarn.		
7 N.	**20 po Św.** NMP. Różańcowej	25 **N. 19 po S.** Jewfrosini p.
8 P.	Brygidy wd., Szymona pror.	26 **Joanna Bohosł.**
9 W.	Dyonizego Areopagity	27 Kalystrata mucz.
10 S.	Franciszka Borgiasza wyzn.	28 Charytona prepod.
11 C.	Filonelli i Placydy m.	29 Kyryaka
12 P.	Maksymiliana bisk.	30 Hryhoria jepis.
13 S.	Edwarda, Kolomana, Anioła,	1 **Oktiabr. Por. P. B.**
Ew. u ś. Mat. w r. 18. O darowaniu uraz.		
14 N.	**21 po Św.** Wincentego Kadł.	2 **N. 20 po S.** Kypryana
15 P.	Jadwigi i Teresy panny	3 Dyonysya
16 W.	Gawła opata, Maxymy p.	4 Jerofteja jepis. m.
17 S.	Florentyna bisk.	5 Charytyny mucz.
18 C.	Łukasza Ewang.	6 Ftomy apost.
19 P.	Piotra z Alkantary	7 Serhya Wakcha
20 S.	Edmunda i przen. ś. Wojc.	8 Pełahyi pr.
Ew. u ś. Mat. w r. 22. O czynszowej monecie.		
21 N.	**22 po Św.** Urszuli p. i towarz.	9 **N. 21 po S.** Jakowa ap.
22 P.	Marka, Filipa, Sewer. m.	10 Jewłamp.
23 W.	Jana Kapistrana bern.	11 Fyłypa ap.
24 S.	Rafała archanioła	12 Prowa mucz.
25 C.	Kryspina i Kryspiniana, Teod.	13 Karpa i Papyła
26 P.	Ewarysta i Rustyka m.	14 Nazarya mucz.
27 S.	Iwona i Frumencyusza	15 Jewtymii prep.
Ew. u ś. Mat. w r. 9. O wskrzeszeniu córki Jaira.		
28 N.	**23 po Św.** Jana Kant. i Tad.	16 **N. 22 po S.** Łonhyna
29 P.	Narcyza i Teodora	17 Osyi pror.
30 W.	Marcella i Germana, Zenobii	18 Łuki ewang.
31 S.	*Wigilia.* Lucylli panny m.	19 Loila proroka

Zmiany powietrza.

Pierwsza kwadra odznaczać się będzie piękną pogodą i ciepłem. Od 15 do 22go dnie zimne i deszcze. Od 23 ustalą się pogoda i ciepło, które do pierwszych dni listopada trwać będzie.

Wschód słońca			Zachód		Długość dnia	
dn. 5	g. 6	m. 12	g. 5	m. 27	g. 11	m. 14
10	6	19	5	23	10	56
15	6	26	5	15	10	39
20	6	31	4	52	10	19
25	6	40	4	45	10	2
30	6	43	4	35	9	40

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

6-29 Nów. 7-30 Rosch Chodesch Tekufah. 8-1 *Marscheschwar.* 11-4 Post. 15-8 Post.

Nów d. 6 o g. 11 min. 18 w.
Pier. kw. d. 14 o g. 5 m. 2 rano.
Pel. d. 22 o g. 8 min. 50 rano.
Ost. kw. d. 29 o g. 3 m. 41 pop.

PAŹDZIERNIK.

2. U *Panny Maryi*, Aniołów Stróżów, wotywa z kazaniem na górze w kaplicy.

4. We wszystkich kościołach *zakonu ś. Franciszka*, ś. Franciszka.

7. U *XX. Dominikanów*, Niedziela Różańcowa z procesyą i 4ma Ewangeliami po rynku; przez cały tydzień rano i wieczór Nabożeństwo z kazaniem.

7. U *XX. Pijarów*, poświęcenie kościoła.

15. U *PP. Karmelitanek* na Wesołéj ś. Teresy.

17, 18 i 19. U *OO. Reformatów*, ś. Piotra z Alkantary, 40-godzinne Nabożeństwo z odpustem.

23. U *OO. Bernardynów*, ś. Jana Kapistrana, odpust zupełny.

25. U *ś. Piotra*. śś. Kryspina i Kryspiniana.

28. U *Sióstr Miłosierdzia* na Kleparzu, śś. Szymona i Tadeusza ap.

28. U *ś. Anny*, św. Jana Kantego z oktawą, na końcu 40-godzinne Nabożeństwo.

LISTOPAD ma dni 30. OKTIABR. November.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
1 C.	**Wszystkich Swiętych**.	20 Artemia
2 P.	*Dzień Zaduszny*. Tobiasza	21 Jlaryona prepod.
3 S.	Huberta biskupa	22 Awerkija jepisk.
Ew. u ś. Mat. w r. 8. O uciszeniu burzy na morzu.		
4 N.	**24 po Sw**. Karola Borom. b.	23 **N. 23 po S**. Jakowa ap.
5 P.	Feliksa, Aureliana, Sylwana	24 Arefty m.
6 W.	Leonarda opata wyzn.	25 Markyana mucz.
7 S.	Herkulana i Achilla	26 Dymytra mucz.
8 C.	4 braci Koronatów mm.	27 Nestora mucz.
9 P.	Teodora męcz.	28 Terentia mucz.
10 S.	Andrzeja z Awelinu wyzn.	29 Anastazyi rym. mucz.
Ew. u ś. Mat. w r. 13. O podobieństwie pszenicy i kąkolu.		
11 N.	**25 po Sw**. Opieki NMP. Marc.	30 **N. 24 po S**. Zynowija m.
12 P.	Józefata Kunc. 5 Pust. m. Mar.	31 Stachya
13 W.	Dydaka w. i Homobona	1 **Nojabr**. Kosmy i Dam.
14 S.	Jukunda i Serapiona	2 **Josafata archiep**.
15 C.	Leopolda w. i Gertrudy	3 Akepsyna m.
16 P.	Edmunda	4 Joannyka
17 S.	Salomei królowej pol.	5 Hajaktyona m.
Ew. u ś. Mat. w r. 13. O podobieństwie ziarna gorczycznego.		
18 N.	**26 po Sw**. Stan. Kostki i Rom.	6 **N. 25 po S**. Pawła ar.
19 P.	Elżbiety kr. wd. Kryspina	7 Mm. 33 Meł.
20 W.	Feliksa Sylwestra wyzn.	8 **Mychała archan**.
21 S.	Ofiarowania NPM.	9 Onysifora mucz.
22 C.	Cecylii panny męcz.	10 Szesty ap.
23 P.	Klemensa pap.	11 Myny mucz.
24 S.	Jana od Krzyża i Emilii	12 Joanna Myłost.
Ew. u ś. Mat. w r. 24. O końcu świata i sądzie powszechnym.		
25 N.	**Ost. po Sw**. Katarzyny p. m.	13 **N. 26 po S**. Joana Złoto.
26 P.	Konrada bisk.	14 Fyłypa ap.
27 W.	Waleryjana bisk.	15 Hurya i Samon m.
28 S.	Rufina i Mansweta bisk.	16 Maftea Jewan.
29 C.	Saturnina męcz.	17 Hryhorya jepis.
30 P.	Andrzeja apostoła	18 Platona i Rom.

Zmiany powietrza. Pierwsze dni pogodne, d. 18go śnieg z deszczem i wiatrami, poczem nastają lekkie przymrozki. Druga połowa miesiąca przeplatane suchym śniegiem. W końcu miesiąca wiatry i deszcze.

Wschód słońca			Zachód		Długość dnia	
dn. 5	g. 7	m. 3	g. 4	m. 25	g. 9	m. 22
10	7	11	4	17	9	6
15	7	19	4	11	8	10
20	7	28	4	6	8	36
25	7	36	3	48	8	24
30	7	42	3	58	8	14

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

3-27 Nów. 6-30 Rosch Chodesch. 7-1 *Kislew*.
8-2 Początek modlitwy. 26-20 Dzień modlitwy o deszcz.
30-24 Zaduszki.

Nów d. 5 o g. 10 m. 7 rano.
Pier. kw. d. 13 o g. 1 m. 4 w n.
Peł. d. 20 o g. 11 m. 39 wiecz.
Ost. kw. d. 27 o g. 11 m. 25 w.

LISTOPAD.

1. U *ś. Piotra*, Wszystkich Świętych.

2. Od *ś. Mikołaja* w dzień zaduszny procesya na cmentarz.

U *XX. Dominikanów*, w Niedzielę 1szą i 2gą po Wszystkich Świętych odpust.

11. U *XX. Pijarów*, Opieki Najś. Maryi Panny.

17. U *ś. Andrzeja*, ś. Salomei.

18. U *XX. Jezuitów* na Wesołéj, ś. Stanisława Kostki.

19, 20 i 21. U *ś. Jana*, Ofiarowania N. Maryi Panny, 40-godzinne Nabożeństwo.

21. U *XX. Dominikanów*, Ofiarowania NMP., Nabożeństwo.

25. U *XX. Augustyanów* i u *OO. Reformatów*, ś. Katarzyny.

30. U *ś. Andrzeja*, ś. Andrzeja.

GRUDZIEN ma dni 31. NOJABR. December.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.	ŚWIĘTA RUSKIE.
1 S.	Eligiusza biskupa	19 Awdia pror.
Ew. u ś. Łuk. w r. 21. O drugiem przyjściu Jezusa na ten świat.		
2 N.	**1 Adw.** Bibianny męcz.	20 **N. 27 S.** Prohia i Hry.
3 P.	Franciszka Ksawerego	21 **Wch Boh.**
4 W.	Barbary panny męcz.	22 Fyłemona apost.
5 S.	*Post.* Sabby i Kryspiny	23 Amfylohyja jep.
6 C.	Mikołaja bisk.	24 Jekataryny mucz.
7 P.	*Post.* Ambrożego biskupa	25 Klementa papy
8 S.	**Niepok. Pocz. N. Maryi Panny**	26 Ałyppa prep.
Ew. u ś. Mat. w r. 11. O poselstwie Jana Chrzciciela do P. Jezusa.		
9 N.	**2 Adw.** Leokadyi i Waleryi	27 **N. 1 Adw.** Jakowa mu.
10 P.	NMP. Loretańskiej	28 Stefana m.
11 W.	Damazego pap. i Pawła	29 Paramona mucz.
12 S.	*Post.* Aleksandra i Aleksego	30 Andrzeja apost.
13 C.	Łucyi i Otolii p. m.	1 **Dekabr.** Nauma pr.
14 P.	*Post.* Nikazego bisk.	2 Awwakuma pror.
15 S.	Ireneusza męczen.	3 Sofonia pror.
Ew. u ś. Jana w r. 1. O poselstwie żydów do Jana Chrzcic.		
16 N.	**3 Adw.** Euzebiusza bisk.	4 **N. 2 Adw.** Warwary m.
17 P.	Łazarza bisk.	5 Sawwy Ow.
18 W.	Oczekiwania NMP. i Olimpii	6 **Nykołaja jepis.**
19 S.	*Suchedni* Nemezyusza męcz.	7 Amwrosyja jepis.
20 C.	Teofila męcz.	8 Patapia prep.
21 P.	*Suchedni* Tomasza ap.	9 **Zaczat Bohor.**
22 S.	*Suchedni* Zenona męcz.	10 Myny Jermoh m.
Ew. u ś. Łuk. w r. 3. O przygotowaniu się na przyjście Jezusa.		
23 N.	**4 Adw.** Wiktoryi Panny.	11 **N. 3 Adw.** Danyiła stoł.
24 P.	*Wigilia.* Adama i Ewy	12 Spyridona
25 W.	**Bożego Narodzenia**	13 Ewstratya jepis.
26 S.	**Szczepana 1 męczen.**	14 Ftyrsa mucz.
27 C.	Jana apost. ewang.	15 Jełewtera
28 P.	Młodzianków mm.	16 Ahhea pror.
29 S.	Tomasza bisk. męcz.	17 Danyiła pror.
Ew. u ś. Łuk. w r. 2. Szymon i Anna mówią o Jezusie w kościele.		
30 N.	**po Boż. Nar.** Dawida króla	18 **4 Adw.** Sewastyana m.
31 P.	Sylwestra pap.	19 Wonutatya

Zmiany powietrza.

Nów przypadający 4go nie sprowadza żadnej zmiany. Pierwsza kwadra sprowadza wielkie zawieruchy śnieżne, następnie silne mrozy. Pełnia 20 przypadająca. Odwilż i deszcze, w końcu mrozy.

	Wschód słońca		Zachód		Długość dnia	
dn. 5	g. 7	m. 49	g. 3	m. 53	g. 8	m. 4
10	7	54	3	52	7	46
15	7	58	3	49	7	53
20	8	2	3	54	7	53
25	8	5	3	55	7	50
30	8	6	4	—	9	45

ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE.

1-29 Poświęcenia kościoła. 7-1 *Thebet.* 8-2 Koniec pośw. kośc. 16-10 Post. Obléż. Jerozol.

Nów d. 4 o g. 11 m. 23 w.
Pier. k. d. 12 o g. 10 m. 54 w.
Peł. d. 20 o g. 1 m. 11 popoł.
Ost. kw. d. 27 o g. 7 m. 39 r.

GRUDZIEŃ.

2. **W Katedrze na Wawelu** roraty o g. 8, zaś w *innych kościołach* o g. 6 rano, codziennie w Niedzielę z wyst. Najś. Sakramentu i suplikacyami.

4. U *ś. Barbary*, ś. Barbary.

6. U *ś. Mikołaja*, ś. Mikołaja.

8. U *OO. Bernardynów* i *Reformatów*, Niepok. Poczęcia N. Maryi Panny, z oktawą, 2ma kazaniami rano i popołudniu, na końcu 40 godzinne Nabożeństwo.

13. U *OO. Reformatów*, przed Panem Jezusem na krużgankach wotywa uroczysta na pamiątkę powietrza.

16. U *XX. Dominikanów*, rozpoczyna się nowenna z wystawieniem Najś. Sakramentu do Bożego Narodzenia, rano wpół do 7éj, a dopoł. o 4éj.

24. U *ś. Jana*, Zaśnięcie ś. Jana Kantego.

24. **W Katedrze na Wawelu,** w wilią Bożego Narodzenia jutrznia solenna o g. wpół do 5éj po południu.

25. U *XX Augustyanów*, *Dominikanów* i u *ś. Floryana*, Boże Narodzenie, odpust bracki jednodniowy.

26, 27 i 28. W kościele *XX. Karmelitów*, ś. Szczepana 40 godzinne Nabożeństwo, rozpoczyna się 25go od summy.

27. U *ś. Jana*, ś. Jana Ewangelisty.

28. **WKatedrze na Wawelu,** Młodzianków, summa o g. 10 rano, odpust.

31. U *XX. Franciszkanów*, Nabożeństwo na zakończ. starego roku.

WYKAZ ALFABETYCZNY

ŚWIĄT I ŚWIĘTYCH

na rok 1877

z wyrażeniem dnia i miesiąca.

A.

Abdona 30 lipca.
Achilla 7 listopada.
Adama 24 grudnia.
Adolfa biskupa 17 czerwca.
Adryana męczenika 9 września.
Agapita męczeninka 18 sierpnia.
Agaty panny męcz. 5 lutego.
Agnieszki p. męcz. 21 stycznia.
Agnieszki policyanki 20 kwietnia.
Agrypiny 23 czerwca.
Albina biskupa 1 marca.
Albertonii 31 stycznia,
Aleksandra 12 grudnia.
Aleksandra męcz. 26 sierpnia.
Aleksandra biskupa 27 lutego.
Aleksego wyznawcy 17 lipca.
Aleksego 12 grudnia,
Alfonsa 2 sierpnia.
Alfreda 3 lipcą.
Almacha m. 1 stycznia.
Alojzego wyznawcy 21 czerwca.
Ama 13 września.
Ambrożego biskupa 7 grudnia.
Amalii panny 10 lipca.
Anastazego męcz. 22 stycznia.
Anastazego pap. 27 kwietnia.
Anastazego bisk. wyz. 17 sierpnia.
Anastazyi panny 28 lutego.
Anatolego bisk. 3 lipca.
Andrzeja z Kors. 4 lutego.
Andrzeja 16 lipca.
Andrzeja apostoła 30 listopada.
Andrzeja z Awelinu wyzn. 10 list.
Anny matki N. M P. 26 lipca.
Anieli panny 31 maja.
Anioła 13 października.
Aniołów Stróżów 2 października.
Antonia 19 kwietnia.
Antoniego Opata 17 stycznia.
Antoniego Padew. 13 czerwcą.
Antoniego biskupa 1 marca.
Antuzy 27 sierpnia.
Anzelma biskupa 21 kwietnia.
Apolinarego biskupa 23 lipca.
Apolonii panny m. 9 lutego.
Apoloniusza męcz. 18 kwietnia.
Apoloniusza 7 lipca.
Arety 1 października.
Arkadyusza męcz. 12 stycznia.
Atanazego bisk. 2 maja.
Augustyna bisk. 28 sierpnia.
Aurelii panny 25 września.
Aureliana 5 listopada.
Aureliusza 13 września.
Awita męczennika 3 lipca.

B.

Balbiny panny 31 marca.
Barbary pany męcz. 4 grudnia.
Barnaby apost. 11 czerwca.

Filipa Nereusza 26 maja.
Filipa 13 września i 22 paździer.
Filomeny 10 sierpnia.
Filonelli 11 października.
Firmina bisk. 18 sierpnia.
Flawiana męcz. 4 czerwca.
Flawii panny 5 października.
Florencyi panny 5 czerwca.
Florentego wyz. 23 lutego.
Florentyna b. 17 października.
Floryana męcz. 4. maja.
Fortunata męcz. 27 lutego.
Franciszka Borg. 10 paździer.
Franciszka Salez. 29 styczuia,
Franciszka z Pauli 2 kwietnia.
Franciszka Serafickiego 4 paźdz.
Franciszka Ksaw, w. 3 grudnia.
Frenciszki Rzym. wd. 9 marca.
Frumencyusza 27 października.
Fryderyka opata 5 marca.

G.

Gabryela archanioła 24 marca.
Gawła opata 16 października.
Genowefy panny 3 stycznia.
Gerarda biskupa 24 września.
Germana 30 października.
Gertrudy panny 17 marca.
Gertrudy 15 Listopada.
Gerwazego m. 19 czerwca
Gorgoniusza m. 9 września
Gotarda bisk. 5 maja
Gotfryda wyzn. 13 stycznia
Grobu Chrystusa 15 kwietnia
Grzegorza pap. 12 marca
Grzegorza Nazyańsk. b. 9 maja.

H.

Heleny ces. wdowy 2 marca.
Heleny królowej 21 maja.
Heleny 31 lipca.
Henryka 19 stycznia.
Henryka ap. 15 lipca.
Herkulana 7 listopada.
Hiacynty panny 30 stycznia
Hieronima dra Kośc. 30 wrześn.
Higiniusza p. 11 stycznia
Hilarego męcz. 13 maja.
Hipolita 11 lutego.
Hipolita męcz. 13 sierpnia
Homobona 13 listopada.
Honoraty panny 12 stycznia.
Huberta bisk. 3 listopada.
Hugona 1 kwietnia.

I.

Idziego opata 1 września.
Ignacego bisk. 1 lutego.
Ignacegb Lojoli wyzn. 31 lipca.
Imienia Jezus 14 stycznia.
Imienia N. M. P. 9 września.
Innocentego pap. 28 lipca.
Ireneusza męez. 15 grudnia.
Ireny 18 września.
Iwona wyzn. 19 maja.
Iwona 27 października.
Izabeli panny 15 marca.
Izajasza pror. 6 lipca.
Izydora bisk. 4 kwietnia.
Izydora rolnika wyzn. 10 maja.

J.

Jacka męcz. 11 września.
Jacka wyzn. 19 sierpnia.
Jadwigi wdowy 15 października.
Jakóba apost. 1 maja.
Jakóba z Tr. 1 czerwca.
Jakóba apost. 25 lipca.
Jana dobrego 10 lipca.
Jana jałmużnika 23 stycznia.
Jana pustelnika 27 marca.
Jana Złotonst. bisk. w. 27 styczn.
Jana z Matty wyz. 8 lutego.
Jana Bożego 8 marca.
Jana w oleju apost. 6 maja.
Jana Nep. kapł. męcz. 16 maja
Jana pap. męcz. 27 maja.
Jana Chrzciciela 24 czerwca.
Jana męczennika 26 czerwca.
Jana Gwalberta 12 lipca.
Jana Kapistrana w. 23 październ.
Jana Kantego 28 października.
Jana z Dukli 8 lipca.
Jana od Krzyża 24 listopada.
Jana apost. ewang. 27 grudnia.
Januaryusza męcz. 19 września.
Jerzego męcznnika 24 kwietnia.
Joachima 2 września.

N.

O.

P.

Przeniesienia św. Stanisława 27 września.

R.

Rafała archanioła 24 października.
Rajmnnda wyzn. 31 sierpnia.
Reginy p. 20 czerwca.
Reginy p. m. 7 września.
Remigiusza bisk. 1 października.
Roberta bisk. wyzn. 7 czerwca.
Rocha wyzn. 16 sierpnia.
Romana opata. 22 lutego.
Romana męcz. 9 sierpnia.
Romualda opata wyzn. 7 lutego.
Rozalii panny 4 września.
Rozesłania apostołów 15 lipca.
Róży panny 4 września.
Rudolfa bisk. męcz. 17 kwietnia.
Rufa 27 sierpnia.
Rufina męcz. 30 lipca i 28 listopada.
Rustyka męcz. 26 października.
Ryszarda bisk. wyz. 3 kwietnia.

S.

Sabina biskupa 17 lutego.
Sabiny 29 stycznia i 29 sierpnia.
Sabby opata 5 grudnia.
Salomei król. polsk. 17 listopada.
Saturnina męcz. 29 listopada.
Scholastyki panny 10 lutego.
Ścięcie ś. Jana Chrz. 29 sierpn.
Sebalda wyzn. 19 sierpnia.
Sekundy 30 lipca.
Serafii 3 wrześuia.
Serapiona 14 listopada.
Serca Jezusowego 8 czerwca.
Sergiusza 24 lutego.
Serwacego męcz. 13 maja.
Sewera męcz. 22 października
Seweryna opata 8 stycznia.
Sebastyana męcz. 20 stycznia.
Siedmiu Boleści N. M. P. 23 marca.
Siedmiu braci śpiących 10 lipca.
Sotera męcz. 22 kwietnia.
Stanisława biskupa m. 8 maja.
Stanisława Kostki 18 listopada.
Stefana króla węg. 2 września.
Stolicy ś. Piotra w Anatolii 22 lute.
Sykstusa pap. 28 marca.
Sylwana 5 listopada.
Sylwestra pap. 31 grudnia.
Sylwestra wyzn. 20 listopada.
Symforyana męcz. 22 sierpnia.
Szczepana męcz. 26 gruduia.
Szymona z Lipnicy 18 lipca.
Szymona pr. 8 października.
Szymona apost. 28 października.

T.

Tacyana dyak. męcz. 16 marca.
Tadeusza apost. 28 października.
Tekli p. męcz. 23 września.
Telesfora pap. męcz. 5 stycznia.
Teobalda opat. wyzn. 1 lipca.
Teodora bisk. 26 marca.
Teodora męcz. 9 listopada.
Teodora 20 września i 29 paźdz.
Teodory 13 marca.
Teodzyi panny 29 maja.
Teodozyi p. męcz. 20 marca.
Teodozyusza 25 października.
Teofila bisk. 27 kwietnia. i 23 lipca.
Teofila męcz. 20 grudnia.
Teofila 2 października.
Teresy panny 15 października.
Tobiasza 12 września i 2 listop.
Tomasza z Akw. 7 marca.
Tomasza z Wilan. 18 września.
Tomasza apost. 21 grudnia.
Tomasza bisk. 29 grudnia.
Trójcy świętéj 27 maja.
Trzech Króli 6 stycznia.
Tymoteusza bisk. m. 24 stycznia.
Tymoteusza męcz. 22 sierpnia.
Tytusa męcz. 4 stycznia.

U.

Urbana pap. 25 maja.
Urszuli panny 21 października.

W.

Wacława kr. męcz. 28 września.
Walentego bisk. m. 14 lutego.
Walerego 28 stycznia.
Waleryana bisk. wyzn. 27 listop.
Waleryana 15 września.
Waleryana m. 14 kwiet. i 12 wrz.

Jarmarki i targi w Galicyi.

Zawsze staraliśmy się, aby w kalendarzu naszym podawać o ile można najdokładniejszy wykaz jarmarków galicyjskich — w tym roku jednak z góry przyznać nam wypada, że umieszczony poniżéj wykaz nie jest dokładnym, a to z powodu, że właśnie przedsięwzięta redukcya i uregulowanie jarmarków i targów galicyjskich, aczkolwiek już rozpoczęte, ukończone jeszcze nie zostały.

Redukcyę i uregulowanie jarmarków i targów galicyjskich, na których zbytek i szkodliwość powszechnie i publicznie żalono się, wywołała wnioskiem swym Izba przemysłowo-handlowa krakowska, wskutek czego rząd polecił ministerstwu przedłożenie jaknajdokładniéjszych w téj mierze wykazów, z których pewną liczbę jarmarków już zniesiono, w ogóle jednak nie przeprowadzono jeszcze całéj regulacyi.

Wiadomą jest rzeczą, że w Galicyi na przestrzeni 78479 kilom. □ (1435·78 mil □), jest około trzystu miasteczek i wsi, w których odbywają się jarmarki i targi, a z obliczenia dość ścisłego pokazuje się, że przynajmniéj 2000 jarmarkow i 10000 targów odbywa się w jednym roku; nic zatem dziwnego, że w kraju przeważnie rolniczym, gdzie blisko siedm milionów hektarów (12 milionów morgów austr.) wymaga uprawy rolniczéj, że w tym kraju w obec pięciu milionów mieszkańców, brak często rąk do

pracy, a pomiędzy ludem wiejskim panuje głód i nędza! — Jakże ma być inaczéj, kiedy przypuściwszy że w przecięciu na każdym jarmarku i targu znajduje się tylko tysiąc ludzi, to już w jednym roku traci kraj tym sposobem dwanaście milionów dni roboczych. To znaczy stratę pracy którąby wykonać mogło tysiąc ludzi pracując ciągle przez lat trzydzieści! — A więc powodem tak ogromnych strat, przyczyną niedostatku, nędzy i głodu nie jest co innego, jeno owe systematycznie uorganizowane, uprzywiliowane szkoły próżniactwa.

Jak z jednéj strony pożądanem jest u nas tworzenie jaknajwiększéj liczby szkółek wiejskich, tak zdrugiéj koniecznem jest zniesienie jarmarków, a przynajmniéj ich redukcya bodaj do trzeciéj części dziś istniejących. Ani oświata, ani żadne moralizowanie ludu nie osiągnie nigdy pożądanego celu, tam gdzie demoralizacya ma tak otwarte pole i tak dogodne drogi. — Co znaczy głos z ambony nawołujący do modlitwy, do pracy, do trzeźwości, jeżeli — nawet w niedziele lub uroczyste święta — muzyka sąsiedniéj tuż obok kościoła karczmy, i gwar jarmarczny przerywają ciszę kościelną — co poradzi nauczyciel w szkole walce arendarza w karczmie.

Nasze jarmarki, kiermasze, targi po wsiach i małych miasteczkach nie są wcale ogniskami handlowemi dla obrotu produkcyi rolniczéj, i dla uczciwego przemysłu, ale są polem bogacenia się propinatorów i arendarzy; polem do marnowania ciężko zapracowanego grosza; polem zbrodni, kradzieży, oszustwa, i morderstw. Najczęściéj na jarmarku bitka a po bitce mściwa ręka z dymem puszcza dobytek przeciwnika; na jarmarku sprzeda chłopek zboże czy bydlę a w drodze do domu pijany traci i pieniądze i życie z ręki czyhającego nań mordercy.

A zresztą w obec dzisiejszych ułatwień komunikacyjnych, kolei żelaznych i dróg publicznych i powiatowych

(które acz dość leniwo przecież się poprawiają i mnożą) chłopek nasz może się obejść bez tak częstych i gęstych jarmarków: czyż nie lepiéj dla niego że się obejdzie bez faktora, arendarza i propinatora? Do zaspokojenia jego potrzeb domowych i gospodarczych dość będzie, jeśli dwa razy do roku wybierze się na jarmark, aby się opatrzyć w to co mu koniecznem na wiosnę lub na zimę.

W królestwie Kongresowem komisya spraw wewnętrznych już przed kilku laty zrobiła równie redukcyę zbytecznych tam jarmarków, a skutki téj redukcyi na pomyślność i dobrobyt włościan, są już w niektórych okolicach widoczne, — z prawdziwą więc pociechą zapisujemy tu wiadomość o rozpoczętéj już redukcyi jarmarków galicyjskich, stanowi ona bowiem znak bardzo ważny i pewny ku dobremu, ułatwi drogę do oświaty, podniesie dobrobyt naszego ludu a krajowi i rządowi oszczędzi kiedyś grosza na wsparcia i głodowe pożyczki!

Tym razem więc podając dawniejszy wykaz jarmarków spodziewamy się, że w roku przyszłym będzie i dokładniejszym i mniéj miejsca zabierze nam w Kaledarzu.

Dla ułatwienia w oryentowianiu się, należy pamiętać, że miasta powiatowe ułożone są porządkiem alfabetycznym na początku innych miejscowości, wskazują powiaty. Dnie albo święta oznaczone*, uważać należy według obrządku ruskiego. — Jarmarki przypadające w święta uroczyste, bywają odkładane na dzień następny.

---

1. **Biała:** 3 poniedz. po 3 Królach; 2gi poniedz. po św. Janie Nep. 1 poniedz. po św. Jakóbie i 1 poniedz. po śś. Szymonie i Judzie. — Kenty: 13 stycz., 12 maja, 15 wrześ. i 15 grudnia.— Oświęcim: w poniedziałki przed lub po następ. świętach: 3 Króli, Gromnicznéj, śś. Piotra i Pawła, św. Piotra w okowach, św. Idziego, św. Franciszka Ser., św. Marcina i Niepok. Poczęcia M. P.—Wilamowice: w poniedz. po nawróceniu św. Pawła, po św. Janie Nep., po św. Bartłomieju i po św. Jadwidze — każdy po 3 dni.

2. **Bircza:** 2 stycznia, 29 czerwca i 4 październ. — Dobromil: *29 stycznia, *w dzień po Wniebowstąp. Pańs., 11 czerwca, 26 lipca i 29 września. — Nowemiasto: 23 kwietnia i 19 listopada. — Rybotycze: 14 września i 10 grudnia.

3. **Bóbrka:** co czwartek walne targi. — Chodorów 14 stycznia, 5 maja, 12 lipca i 12 października.

4. **Bochnia:** 2 stycznia, w poniedziałek po niedzieli mięsopostnej, po 3 niedziele postu (na bydło i konie), po Wniebowstąp. Pańskiem, w piątek po Bożem Ciele, 24 i 30 czerwca, 22 lipca, 10 sierpnia, w poniedz. po Podwyż. Krzyża, po Różańcu i 11 i 25 listopada. — Lipnica murowana: co trzeci poniedziałek. — Niepołomice: 7 stycznia, w poniedz. po niedzieli kwietniej, po niedz. zapust., 8 maja, w poniedz. po św. Trójcy, 24 czerwca, 26 lipca, 23 wrześ. i 4 listop. — Trzciana: w poniedziałek po niedzieli kwietnej, 20 lipca, 29 września i 12 listopada. — Ujście solne: 23 kwietnia, 24 czerwca, 24 sierpnia i 1 październ. — Wiśnicz: 6 stycznia, 2 listopada i 21 grudnia.

5. **Bohorodczany:** *14 stycznia, *14 marca, *7 lipca i *8 listopada.— Łysiec: 11 lutego. 24 czerwca i 26 listopada. — Sołotwina: *2 lutego, *8 dnia po Wielkanocy. *na Wniebowzięcie P. M., 20 lipca, 8 listopada i 6 grudnia.

6. **Bolechów:** *6 stycznia, 28 kwietnia. 29 czerwca i 12 września.

7. **Borszczów:** 18 stycznia, 20 lutego. *w pierwszy dzień postu, 4 maja, *w 6 tygodni po śś. Piotrze i Pawle, 20 lipca, 27 sierpnia, 20 listopada, 3 i 23 grudnia (na wełnę).—Jezierzany: *1 stycznia, **11 lutego, *w niedzielę palmową, *w niedzielę po Wielkanocy, *w czwartą środę do wielkanocy, *w poniedziałek po Zielonych Świątkach, 13 lipca, 1 sierpnia, 13 i 26 września i 9 listopada. — Krzywcze: 18 stycznia, 30 kwietnia, 10 lipca i 8 grudnia. — Uście biskupie: co drugi wtorek.

8. **Brody:** 18 stycznia, 5 maja, 30 października i 26 sierpnia. — Leśniów: targi co niedzieli. — Łopatyn: co drugi wtorek targ. — Podkamień: 2 stycznia i 2 lutego. — Sokołówka: co drugą środę jarmark. Toporów: co drugi czwartek jarmark. — Założce: 14 stycznia, 12 lutego, 14 marca, 12 kwietnia, 12 maja, 24 czerwca, 14 lipca, 13 sierpnia. 19 września, 13 października. 8 listopadada, 4 i 21 grudnia.

9. **Brzesko:** ma 17 jarmarków, każdy co trzeci wtorek. — Czchow: co trzeci wtorek. — Wojnicz: co trzeci poniedziałek jarmarki. — Zakliczyn: co trzeci tydzień jarmark.

10. **Brzeżany:** 4 wielkie, a 6 małych jarmarków: 13 stycznia now. stylu, *w środopoście, *we wtorek po Zielonych świątkach i 6 sierpnia now. stylu; mniejsze: 3 lutego, 21 maja, 20 września, 13 października, 26 listopada. i 18 grudnia. — Kozłów: 9 stycznia, w 4tą środę wielkopostną. w pierwszy poniedziałek po Ziel. Świątkach, *w poniedziałek po Bożem Ciele, 10 sierpnia 14 września i 18 października. — Kozowa: 17 lutego, 17 marca, 17 kwietnia, 3 maja 12 czerwca, 20 lipca 20 sierpnia, 4 września, 27 października, 11 listopada i 30 grudnia. — Narajów: 18 stycznia, 29 marca, 6 kwietnia, 14 maja. 6 lipca, 6 sierpnia, 26 września i 3 grudnia.

11. **Brzozów:** 6 stycznia, 6 lutego, w poniedziałek po środopościu, na św. Wojciecha, na Zielone Świątki, 29 czerwca, 22 lipca, na św. Hyacynta, 14 września, 4 października, 2 listopada i 4 grudnia. — Dynów: 17 stycznia, 8 maja, 29 września i 20 listopada. — Haczów: 29 września, 12 listopada. — Jasiennica: 2 lipca, 5 sierpnia i 9 grudnia.

12. **Buczacz:** 18 stycznia, 14 lutego, 29 marca, 6 kwietnia, 5 maja 2 i 24 czerwca. 13 sierpnia, 7 września, 13 października, 11 listopada i 12 grudnia. — Barysz: w poniedziałki targi tygodniowe. — Jazłowiec: co wtorku targi. — Manasterzyska: 8 stycznia, 14 lutego, w pierwszy i piąty poniedziałek po Wielkanocy, we wtorek po Ziel. Świątkach, 20 czerwca, 30 lipca. 18 sierpnia. 13 września, 26 października, 7 listopada i 18 grudnia.

13. **Chrzanów:** w drugi poniedziałek po 3 Królach, w poniedziałek po Gromnicznej, 12 marca, 1 maja, 24 czerwca, 13 i 25 lipca, 15 sierpnia, 10 i 28 października 11 listopada i 6 grudnia. — Alwernia: 15 stycznia, 26 lutego, 19 marca, 24 kwietnia, 16 maja, 24 czerwca, 18 lipca 16 siepnia, 24 września. 21 października, 23 listopada i 23 grudnia. — Jeleń: w dzień po Nowym Roku, w poniedziałek po niedzieli starozapustnej, 19 marca; 3 maja, 3 czerwca, w poniedziałek po św. Janie Chrzcicielu, 25 lipca, w drugi poniedziałek po ś. Wawrzyńcu, 14 września, w poniedziałek po ś. Franciszku Ser., w poniedziałek po wszystkich Świętych i w ponicdziałek po św. Mikołaju. — Nowa góra: w poniedziałek po św. Agnieszce, po Znalezieniu św. Krzyża, po św. Michale i po św. Tomaszu. — Pączołtowice: co drugi wtorek jarmark. Trzebinia: w poniedziałek po trzech Królach, w poniedziałek po Gromnicznej, w poniedziałek po niedzieli Białej, 23 kwietnia, 8 maja, 29 czerwca, w poniedziałek po św. Jakóbie, 24 sierpnia, 21 września, w poniedziałek po św. Szymonie i Judzie, w poniedziałek po św. Katarzyuie i 21 grudnia.

14. **Czortków:** 2 lutego, 21 marca, 12 maja, 11 lipca, 27 sierpnia, 7 listopada i 10 grudnia. — Budzanów: co czwartku targi, — Jagielnica: 8 i 28 stycznia, 14 i 20 lutego, *w środę środopostną, *20 marca, w pierwszy poniedziałek po Wielkanocy, 6 kwietnia, 6 lipca, 30 października, 13 listopada i 18 grudnia. — Ułaszkowice: *6 kwietnia i 24 grudnia.

15. **Cieszanów:** targi zwykłe tygodniowe. — Lubaczów: 24 marca, 21 maja, 29 czerwca, 8 sierpnia, 20 września i 18 grudnia. — Narol: 19 marca i 24 sierpnia. — Oleszyce: 24 lutego i 13 grudnia.

16 **Dolina:** 14 lutego, 12 maja, 6 lipca, 1 sierpnia, 13 października i 21 grudnia. — Rożniątów: *2 stycznia, w środę środopostną, we wtorek po Ziel. Świątkach, 30 czerwca, 1 sierpnia, 9 i 29 września.

17. **Drohobycz:** 29 marca, *we wtorek po Ziel. Świątkach, 6 września i 3 grudnia, każdy 4 dni.

18. **Dąbrowa:** jarmark na konie przed jarmarkami w Tarnowie. — Szczucin: 6 lutego, 1 maja, na ŚŚ. Trójcę, 22 lipca 15 października i 4 grudnia. — Żabno: 25 stycznia, w poniedziałek po drugiej niedzieli Wielkanocy, w poniedziałek po pierwszej niedzieli po św. Janie Chrz, 16 sierpnia, 18 października i w poniedziałek po 3ciej niedzieli adwentu.

19. **Gorlice:** we wtorki po nast. świętach: po 3 Królach, po św. Macieju, po niedzieli kwietniej. po św. Filipie i Jakóbie, po Wniebostąpieniu, po św. Janie Chrz. po św. Maryi i Magd., po Wniebowzięciu M. P., po Narodz. M. P., po św. Franciszku Ser., po św. Marcinie i po 3ciej niedzeli adwentu. — Biecz: w poniedziałki po 1 25 stycznia. po 24 lutym, po 24 marcu, po 20 kwietniu po 24 maju, po 29 czerwcu, po 10 sierpniu, po 15 wrześniu, po 18 październiku, po 11 listopadzie i po 6 grudnia. — Uście ruskie: 18 stycznia, 5 maja, 6 czerwca 11 lipca, 20 listopada i 21 grudnia. — Zdynia: 14 stycznia, 12 lutego, 21 marca, 7 maja, 7 lipca, 6 sierpnia, 27 września, 13 listopada i 13 grudnia. — Rzepiennik biskupi:

19 marca, we wtorek po Wielkanocy, we wtorek po Ziel. Świątkach, 24 czerwca, 22 lipca, 11 września i 23 listopada.

20. **Gródek:** w poniedziałek po Bożem Ciele i 14 września, — Janów: *2 stycznia, 17 maja i 8 listopada.

21. **Grybów:** 21 stycznia, 4 marca. w poniedziałek środopostny, we wtorek po Wielkanocy, 3 maja, we wtorek po Ziel Świątkach, w poniedziałek po św. Janie, Chrz., 26 lipca, w poniedziałek po św. Wawrzyńcu, w poniedziałek po narodz. M. P., 21 września i 17 grudnia. — Bobowa; 25 stycznia, 4 lutego, 11 i 16 maja, 5 lipca, 10 i 25 sierpnia, 9 września, w niedzielę, po św. Franciszku Wyzn., w poniedziałek po Wszystkich Świętych, 11 listopada i 14 grudnia. — Ciężkowice: w poniedziałek po Nowym Roku. w pierwszy poniedziałek postu, po niedzieli środopostnej, po św. Wojciechu, po Wniebostąpieniu, po oktawie Bożego Ciała, po św. Małgorzacie, po św. Jakóbie, po św. Jacku, w dzień podwyższenia św. Krzyża, po św. Franciszku Seraf. i po św. Jędrzeju.

22. **Horodenka:** *1 stycznia, 2 lutego, w drugi poniedziałek postu, 25 marca, 23 kwietnia, na Wniebowstąpienie, 29 czerwca, 15 sierpnia i 16 października. — Chocimierz: w ostatni dzień postu, 29 marca, 20 maja, 5 lipca, 19 listopada i 17 i 31 grudnia. — Obertyn: 18 stycznia, 6 kwietnia, 9 maja, 24 czerwca, 18 lipca, 1 i 18 sierpnia 20 września, 13 października, 9 listopada, 12 i 23 grudnia

23 **Husiatyn:** 24 czerwca i 21 września. — Chorostków: co poniedziałku targi. — Kopeczyńce: co środy targi. — Probużna, co wtorku targi.

14 **Jarosław:** 12 stycznia, 10 marca, 13 czerwca, 2 września i 30 listopada, każdy po kilka dni. — Pruchnik: 21 stycznia, 3 lutego, 19 marca, 23 kwietnia, w piątek po Bożem Ciele, 3 czerwca, 25 lipca, 9 sierp. 17 października 12 listopada i 5 grudnia. — Radymno: 25 maja, 20 sierpnia, 20 września i 20 grudnia. — Sieniawa: 22 stycznia, 4 kwietnia, 24 czerwca i 2 listopada — Wielkieoczy: 6 lutego, 29 kwietnia, 10 czerwca, 15 lipca, 10 września i 17 listopada.

25. **Jasło:** 6 stycznia, 3 lutego, 23 kwietnia, 20 lipca, 15 sierpnia, 21 września i 1 listopada. — Bączał górny: co czwartek targ. — Dębowiec: 11 stycznia, 24 lutego, 19 marca, 5 kwietnia, 3 maja, we wtorek po Ziel. Świątkach, 24 czerwca, 4 i 24 sierpnia, 14 września, 4 października, 11 i 25 listopada. — Frysztak: jarmarki w każdy drugi czwartek. — Kołaczyce: 1 maja, 19 sierpnia, oprócz tego jarmarki co drugi poniedziałek. — Ołpiny: jarm we czwartki po pełni każdego miesiąca. — Osiek: jarmarki każdego czwartku.

26. **Jaworów:** 6 maja, 1 sierpnia, 20 października i 12 grudnia. — Krakowiec: *1 stycznia, *w poniedziałek po niedzieli przewodnej, 25 lipca. 27 września, 19 października i 25 listopada.

27. **Kałusz:** 18 stycznia, 12 lutego, 13 marca, 20 kwietnia, 16 maja, 6 czerwca. 20 lipca, 27 sierpnia, 28 września, 27 października, 18 listopada i 10 grudnia. — Wojniłów: 13 stycznia, 5 maja, (na bydło przez 3 dni). 11 lipca i 18 sierpnia.

28. **Kamionka strumiłowa:** 2 stycznia, 21 marca, 7 kwietnia, 24 czerwca, 11 lipca, 18 sierpnia, 15 października 21 listopada, Busk: *7 stycznia, w poniedziałek po niedzieli zapustnej, w dzień następujący, po św. Teodorze, w środę po Wielkanocy, w dzień po Zwiastowaniu, 9 maja, 13 i 30 czerwca, 6 sierpnia, 1 i 18 października i 7 grudnia. — Chołojów 8.

stycznia, 14 lutego, 10 marca, 7 kwietnia, 6 i 20 maja, 9 czerwca, 14 sierpnia, 13 września, 13 października, 7 i 20 listopada. — Dobrotwór: 19 stycznia, 8 maja i 10 września. — Milatyn nowy: co czwartek targi. — Radziechów: 19 stycznia, 1 lutego, 12 marca, 10 kwietnia, 21 maja, 24 czerwca, 1 i 18 sierpnia, 26 września, 30 października, 13 listopada i 18 grudnia. — Witków: 1 4lutego 2 marca, 11lipca, 1 października i 1 grudnia.

29 **Kolbuszowa**: co wtorku targ tygodniowy. — Sokołów: 29 czerwca.

30 **Kołomyja**: 6 lutego, 24 kwietnia, 15 czerwca, *na Wniebowzięcie M. P., 3 sierpnia, 13 września, 30 października i 18 grudnia. — Gwoździec: 28 stycznia, 21 marca, 26 lipca i 4 października. — Kołaczkowce: 9 stycznia, 16 lutego, 6 marca, 19 kwietnia. 24 maja, 6 czerwca 18 i 27 sierpnia, 6 września, 12, 21 i 31 grudnia, Peczeniżyn· *6 stycznia, 25 marca, po Ziel. Świątkach. 16 sierpnia, 14 września i 27 października.

31. **Kossów**: *we czwartek pierwszego tygodnia wielkiego postu, na Wniebowstąpienie, 15 sierpnia i 1 października. — Kutty: 30 stycznia, 22 maja, 26 września i 13 listopada. — Meketyńce: 14 kwietnia, 1 14 maja w dzień po Bożem Ciele. — Pistyń: *5 stycznia, 17 marca, we czwartek po Wielkanocy, w poniedziałek po Zielonych Świątkach 30 czerwca, 4 i 27 lipca, 29 sierpnia, 18 października, 8 i 30 listopada i 31 grudnia.

32. **Kraków**: na św. Wojciech i na św. Michał, każdy po 14 dni — Czernichów: w poniedziałek po trzech Królach, po Gromnicznej, po św. Józefie, po ś. Wojciechu. po Wniebowstąpieniu, po św. Trójcy, po św. Jakóbie, po św. Bartłomieju, po św. Mateuszu, po św. Szymonie i Judzie, po Katarzynie i po św. Tomaszu. — Liszki: 12 jarmarków: co pierwszego poniedziałku każdego miesiącą.

33. **Krosno**: 1. stycznia, w sobotę po Wielkanocy, w poniedziałek po św. Trójcy, 31. lipca, 28. października. — Dukla: 7. stycznia, 25. lutego, 19. marca; na Wniebowstąpienie, na Boże Ciało, 24. czerw., 22. lipca. 20. sierp., 25. listop. i 21. grudn. — Jedlicze: 25. lutego, 20 kwietnia, 18 czerw., 9 sierp. i 29 września. — Korczyna: 3 kwiet. 15 czerw., 30 sierp. i 1 grudnia. — Żmigród: 2 lutego, w Srodopościu, 23 kwiet., 24 czerw., 25 lipca, 17 paźdz. i 13 grudnia.

34. **Limanowa**: 2 stycznia, 3 lutego, w poniedz. po niedzieli Laetere, w poniedz. po niedz. Conductus, 1 maja, we wtorek po Zielon. Świątkach. 25 lipca, 10 sierp., 30 wrześ., 2 i 11 listop. i 29 grudnia. — Lubomierz: 2 stycznia, 12 marc. i 8 wrześ., — Łukawice: 3 lutego, w poniedz. po niedz. Misericordia, 4 maja, 15 i 30 wrześn. i 1 grudnia. — Tymbark: w poniedz. po Bożem Ciele, 25 lip., 9 wrześ. i 17 paźdz.

35. **Lisko**: 3 lutego i w poniedz. po niedz. Rogate. Baligród, 14 września. — Lutowiską: *2 stycznia, 2 lutego, w środę środopostną, 13 kwietnia, w poniedz. po Ziel. Świątek, 29 czerw., 6 sierp., 8 wrześ., 18 paźdz. i 6 grud. — Ustrzyki: 2 styczn., 4 kwietnia, 8 lipca i w październiku na św. Franciszka. — Wola michowa: 12 lut., *w piątek w pierwszym tygodniu wielk. postu, 5 maja, 12 lipca, 21 września i 21 listopada.

36. **Lwów**: 4 maja przez 4 tygodnie, na św. Agnieszkę i 12 października przez dwa tygodnie. — Hołosko: *25 lipca. — Jaryczów: 21 stycznia 31 maja, 19 września i 11 grudnia — Malechów: 25 czerwca i 20 września. — Nawarya: 10 stycznia, 14 lutego, 11 lipca, 18 sierpnia, 26 września i 10 listopada. — Szczerzec: 2 stycznia, w dzień po Zielon. Świątkach, 20 lipca i 30 września.

37. **Łańcut**: 7 stycznia, 3 lutego, 15 marca, 16 maja, 13 czerwca, 10 i 26 lipca, 25 sierpnia, 6 października, 11 i 30 listopada. — Grodzisko: 6 stycznia, 2 lutego, 3 i 9 marca, 3 i 20 maja, 29 czerwca, 14 września, 1 listopada i 4 grudnia. — Kańczuga: 6 stycznia, 2 lutego, 25 kwietnia, 29 czerwca, 22 lipca, 15 sierp, 29 wrześ. 4 listop. i 6 grud. — Leżajsk: 21 stycznia, 23 kwietnia, na Wniebowstąpienie, 24 sierpnia, 4 października i 6 grudnia. — Przeworsk: 2 stycznia, 19 marca, 1 maja, 25 lipca, 3 października i 19 listopada. — Żołynia: w niedzielę Kwietną, na śś. Trójcę, 10 sierpnia, 21 grudnia, 25 stycznia, 24 lutego, 11 maja, 22 lipca, 8 i 21 września, 28 października i 25 listopada.

38. **Mielec**: 5 jarmarków zawsze we czwartek po następnych dniach po 2 lutym, po śś. Trójcy, po sierp., po 21 wrześ. i po 11 listopada.

39. **Mościska**: 25 lutego, 24 czerwca (na konie), 10 sierpn. i 1 listop. (na konie), na tydzień przed tym jarmarkiem, handel na futra i płótna. — Hussaków: 8 maja, 27 sierpnia i 18 grudnia. — Krukienice: 18 stycz. 5 marca, 23 kwietnia, 11 lipca, 13 września i 13 października. — Sądowa Wisznia: 2 stycznia, *na Zielone Świątki, 26 lipca i 27 września.

40. **Myślenice**: 7 stycznia, we wtorek po Zielonych Świątkach i 25 lipca. — Drogina: na św. Walentego, na św. Wojciecha, i na MP. Szkaplerzną. — Jordanów: 24 lutego, 24 kwietnia, w 7my poniedziałek po Ziel. Świątkach i 22 grud. — Maków: 29 stycz., 2 maja, 7 sierp., i 19 listop.

41. **Nadwórna**: *6 stycz., 23 kwiet., *29 czerwca, i 1 października. — Delatyn: na Wniebowzięcie MP. i na *św. Michała.

42. **Nisko**: zwyczajny targ tygodniowy. — Rudnik: 1 stycznia, 9 marca, 5 kwietnia, 21 września, 21 październikai 30 listopada. — Ulanów: 2 stycznia, 1 marca, 2 i 23 kwiet., na Wniebowstąp., w poniedz. śś. Trójcy, 20 lipca, 24 sierp., 24 wrześ., 11 listop. i 4 grud.

43. **Nowy Sącz**: 2 i 21 stycznia, w pierwszy poniedziałek w poście, w poniedziałek po niedzieli kwietnej, 8 kwietnia., 3 i 7 maja, 30 czerwca, w poniedziałek po św. Małgorzacie, 7 sierpnia, 13 września i 12 listop. — Krynica: w czasie kąpiel targi co wtorek. — Łabowa: targi na bydło co czwartek. — Łącko: targi co trzeci poniedziałek. — Maciejowa: *24 czerwca. — Muszyna: 2 stycznia, 3 lutego, w dzień po Wniebowstąpieniu, 22 lipca, 29 września, w dzień po Ofiarowaniu M. P. — Szczawnica: w czasie kąpiel targi co wtorek. — Tylicz: 7 stycznia, w poniedziałek po niedzieli Conductus, we wtorek po Zielonych Świątkach, 30 czerwca, 2 listop. i 30 grudnia. — Zbyszyce: 20 stycz., 14 lutego, 19 marca, 25 kwietnia, 16 maja. 24 czerwc., 26 lipca, 24 sierp., 18 paźdz., 23 listop. i 21 grudnia.

44. **Stary Sącz**: co dwa tygodnie we środy.
Piwniczna: 2 stycznia, w poniedziałek po niedzieli środopostnej, we wtorek po Zielonych Świątkach, 25 lipca i 24 sierpnia.

45. **Nowy Targ**: w poniedziałek po Trzech Królach, 21 stycznia, 6 lutego, 19 marca, w poniedziałek po św. Wojciechu, 16 maja, we wtorek po Zielonych Świątkach, na św. Jana Kantego, 25 lipca, 19 sierpnia, w poniedz. po narodzeniu M. P., 29 września, w poniedz. po św. Katarzynie i 13 grudnia. — Dunajec czarny: w ostatni poniedziałek zapustny (na płótno), w poniedziałek po wielkim tygodniu, po ś. Trójcy, po Wniebowzięciu M. P. 2 listop. i w poniedziałek ostatniego tygodnia Adwentu. — Krościenko: we wtorek po Zielonych Świątkach, 26 czerwca i 1 listopada.

47. **Pilzno**: 7 stycznia, w poniedziałek po pierwszej niedzieli Gromnicznej, 19 marca, we wtorek po Wielkanocy, 8 i 24 kwietnia, 7 maja,

w poniedziałek po Zielonych Świątkach, 23 czerwca, 22 lipca, 15 sierpnia. 29 września, na św. Jana Kantego, 11 listopada. i w poniedziałek po trzeciej niedzieli Adwentu. — Brzostek: 2 stycznia, 3 i 24 lutego, we wtorek Środopostny, 3 maja, w wilię Bożego Ciała, 2 i 25 lipca, 14 września, w poniedziałek po Wszystkich Świętych, 25 listopada i 21 grudnia. — Dembica: 2 stycznia, 2 lutego. 25 kwietnia, 14 maja, na Boże Ciało, 24 czerwca, 20 lipca, 15 października i 4 grudnia. — Jodłowa: targi co drugi wtorek.

48. **Podhajce**: *6 stycznia, w niedzielę Staropostną, w Środopościu, w poniedziałek po pierwszej niedzieli po Wielkanocy, na Wniebowstąpienie, 29 czerwca, 15 sierpnia, 14 września, 18 października, 8 listop. i 6 grudnia,

49. **Przemyśl**: 26 czerwca i 9 grudnia. — Babice: 6 stycznia, 4 maja, 24 sierpnia i 29 września. — Dubiecko: 25 stycznia i 30 czerwca. — Fredropol: 2 stycznia, 25 marca, 12 sierpnia. — Krzywcza: 13 stycznia, 2 lutego, 2 marca, 6 i 23 kwietnia, 31 maja, 29 czerwca, 10 sierpnia, 30 września, 8 października, 11 listopada i 18 grudnia. — Niżankowice: *na św. Trójcę i 6 grudnia. — Rytarowice: 13 stycznia i 13 lipca.

50. **Przemyślany**: 2 stycznia, 14 lutego, 28 marca, 29 maja, 11 czerwca i 11 listopada. — Dunajów: 2 stycznia, w poniedziałek po przewodniej niedzieli, *24 czerwca i 18 października. — Gliniany: *2 stycznia, *13 lutego, *w środę po Wielkanocy, 8 maja, 23 czerwca, 20 lipca, 6 i 20 listopada i 18 grudnia. — Uniów: *15 sierpnia przez 6 dni.

51. **Rawa ruska**: 8 stycznia, w 4tą środę po Wielkanocy, 7 lipca, 19 sierpnia, 27 września, 13 października, 21 listopada i 21 grudnia. — Magierów: 8 stycznia, 14 lutego, 17 i 29 marca, 5 maja, 23 czerwca 11 i 26 lipca, 30 września, 30 października, 26 listopada i 18 grudnia. — Niemirów: 28 stycznia i 12 listopada. — Uhnów: 18 stycznia, 20 lutego, 12 czerwca, 13 lipca, 20 września i 30 października

52. **Rohatyn**: 9 stycznia, 3 lutego, 26 lipca i 1 października. — Bołszowce: 2 i 28 stycznia, 8 marca, 17 lipca, 13 września i 21 listopada. — Bukaczowce: 2 stycznia, *w ostatni czwartek zapustny, *we wtorek wielkanocny, *3go dnia po Zielonych Świątkach, *na św. Jana Chrzciciela, 8 sierpnia, 10 września, 1 listopada i 3 grudnia. — Bursztyn: 18 stycznia, 2 lutego, 21 marca, 23 kwietnia, 5 i 30 czerwca, 13 sierpnia, 26 września, 30 października, 12 i 18 grudnia. — Knihenicze: 19 stycznia, 11 lutego, 21 marca, *w poniedziałek po niedzieli Cwitocznej, 21 maja, 18 sierpnia, 20 września, 7 listopada i 18 grudnia. — Konkolniki: *24 marca, *22 lipca, *15 sierpnia, *8 września, 7 listopada i 18 grudnia. — Podkamień: targi co wtorku. — Żurów: 14 lutego, 6 kwietnia, 8 maja, 12 lipca, 6 sierpnia i 20 listopada.

53. **Ropczyce**: 7 stycznia, 12 lutego, 26 kwietnia, 26 maja, 22 lipca, 18 sierpnia, 28 października, i 9 grudnia.

54. **Rudki**: 26 marca, 30 czerwca, 27 września i 6 grudnia. — Komarno: w poniedziałek po św. Trójcy i w poniedziałek po śś. Szymonie i Judzie.

55. **Rzeszów**: 19 marca, 23 kwietnia, na św. Trójcę, 2 lipca, 21 września, 2 listopada i 21 grudnia. — Błażowa: 6 stycznia, 12 marca, 8 maja' 2 i 26 lipca, 29 września, i 12 listopada. — Czudec: we wtorek po Zielonych Świątkach, 24 czerwca i w poniedziałek po św. Bartłomieju. — Głogów: 2 i 21 stycznia, 24 lut., 12 marca, 8 maja, 24 czerwca, 22 lipca,

6 sierpnia, 9 i 30 września, 15 października, 16 listopada i 6 grudnia. — Jawornik: 2 stycznia, 24 lutego, na tydzień przed Wielkanocą, 1 maja, 24 czerwca, 21 września, 28 października i 30 listopada. — Niebylec: 15 lutego, 1 września, 7 listop. i 26 grudnia. — Sędziszów: 19 marca, 23 kwietnia, 3 czerwca, 2 lipca, 21 września, 2 listopada i 21 grudnia. — Strzyżów: w poniedziałek po 3 Królach, 8 lutego, w poniedziałek zapustny, w poniedziałek środopostny, w poniedziałek po Wielkanocy, 8 maja, 25 lipca, 14 sierpnia, 8 września, 21 października, 6 i 25 listopada. — Tyczyn: 2 i 25 stycznia, 26 marca, 11 czerwca, 21 września i 25 listopada.

Sącz: obacz nowy Sącz.

56. **Sambor**: 3 lutego, 1 maja, 21 września i 30 listopada. —

57. **Sanok**: we wtorek przed Zielonemi Świątkami i w poniedziałek przed Bożem Narodzeniem. Bukowsko: 24 lutego (na woły). — Jaćmierz: 12 marca, 8 maja i 24 czerwca. — Jaśliska: *na 3 Króle, 2 lutego, w wstępną środę po niedzieli kwietnej, 3 maja, 13 czerwca, 20 lipca, 15 sierpnia, 23 września, 18 października, 25 listopada i 13 grudnia. Mrzygłód: *7 stycznia, w dzień po Bożem Ciele, i *16 sierpnia. — Nowotaniec: 1 maja, w poniedziałek po św. Trójcy. na N. Pannę Anielską i 11 listopada. — Rogi: 26 lipca, 24 sierpnia i 6 grudnia. — Rymanów: 25 lipca, 10 sierpnia, 9 września i 6 grudnia. — Tyrawa wołoska: 16 lipca (na bydło). — Zarszyn: 24 kwietnia, na Wniebowstąpienie, 17 lipca i 2 września.

58. **Skałat**: *6 i 30 stycznia, 1 i 28 kwietnia, *w pierwszy tydzień po Zielonych Świątkach, 12 i 21 września i 8 października. Grzymałów; 17 marca, 4 maja i 9 września.

59. **Śniatyn**: *w środę środopostną, we wtorek po Zielonych Świątkach, 25 czerwca, 20 lipca i 8 września. Zabłotów: *6 i 30 stycznia, 25 marca, 23 kwietnia, 29 czerwca, 16 września, 1 i 25 października i 30 listopada. —

60. **Sokal** 18 stycznia, 23 kwietnia, 12 lipca, 4 październ. i 20 listop. — Bełz: 9 i 31 stycznia, 17 marca, 28 kwietnia, 24 czerwca, 2 lipca, 1 sierp. 13 października, 26 listopada i 12 grudnia. — Tartaków: 14 lutego, 31 maja, 6 sierpnia, 30 października i 18 grudnia. — Waręż: 14 lutego, 7 kwietnia, 8 maja, 24 czerwca, 24 sierpnia, 7 i 20 listopada i 18 grudnia.

61. **Stanisławów**: 1 maja, 2 sierpnia, *29 sierpnia, *9 i 17 październ. Halicz: 7 stycznia, 5 kwietnia, 5 lipca i 12 paźd. — Jezupol: 27 lipca.

62. **Stare miasto**: 12 marca, 24 czerwca, 10 wrześ i 12 październ. — Chyrów: targi co wtorku. — Felsztyn: 13 kwietnia i 20 września. — Starosól: 2 stycznia; w dzień po Bożem Ciele i 30 września.

63. **Stryj**: *w pierwszym tygodniu Wielkiego postu, w dzień Federowicze, w marcu na św. Mikol., 15 sierpnia i 6 grudnia. — Lisiatycze: 18 stycznia i 24 czerwca. — Podhorodce: 13 lutego. 17 maja, 1 września i 2 grudnia. — Smorze: *na niedzielę syropustną, *31maja, 2 czerwca, *na św. Ilie, 15 lipca, 14 września, *w święto Ussiki, 18 października, 8 listopada i 9 grudnia. — Sokołów: 7 kwietnia, 13 czerwcu, 19 sierpnia i 4 grudnia.

64. **Tarnobrzeg**: (Dzików): targ w ostatni dzień powszedni każdego miesiąca. — Radomyśl: 6 stycznia i 4 marca.

65. **Tarnopol**: 2 stycznia, 16 lutego, *w Środopościu, *w poniedziałek po Wielkanocy, 24 czerwca, 26 lipca (na konie), 18 sierpnia, 26 wrześ.

i 20 listopada. — Mikulińce: 2 stycznia, *3 i 25 lutego, *25 marca, *w dzień po Wielkanocy, *21 maja, 24 czerw., 10 lipca, 24 sierp., *9 wrześn. 8 paźdz. i *7 grud.

66. **Tarnów**: 3 lutego, w poniedziałek po niedzieli Cantate, 12 lipca i 14 września. —

67. **Tłumacz**: 23 maja i 6 grudnia. — Niżniów: 1 i 19 stycznia, 11 lutego, 28 marca, 4 maja, 24 czerwca, 6 lipca, 13 sierpnia, 20 września, 7 października, 20 listopada i 3 grudnia.— Ottynia: *na św. Jakuba, na św. Piotra, na św. Prokopą, na św. Annę, *w dzień Strytenie, *w dzień Pochwalonej, na św. Łukaszą i św. Michała. — Tyśmienicą: 2 marca, 30 kwietnia, 3 lipca i 27 września.

68. **Trembowla**: w środę popielcową, 8 i 19 lipca i 15 grudnia. — Janów: targ co piątku. — Strussów: targ co czwartku. — Wiśniowczyk: *jarmark w środopościu. — Złotniki: *na św. Aleksego, 8 maja, i św. Dymitra.

69. **Turka**: 11 stycz., 13 lutego, *w poniedz. środopościa, *w czwartek przed Zielonemi Świątkami, 9 lipca, 24 sierpnia, 18 wrześnią, 11 października i 22 listopada.

70. **Wadowice**: w pierwszy poniedziałek każdego miesiąca. — Andrychów: 19 marca, 24 czerwca. 13 sierpnia i 21 grudnia. — Kalwarya: 25 stycznia, 4 maja, 17 sierpnia i 19 listopada. — Lanckorona: w poniedziałek po 3 Królach, 21 stycznia, 4 marca, 7 maja, we wtorek po Ziel. Świątkach, w poniedz. po św. Trójcy, na św. Wojciecha, 24 czerwca i 25 lipca. — Pobiedr: w środę po Gromnicznej, po św. Wojciechu, po św. Janie Chrzcicielu, po Wniebowzięciu, po św. Michale i po św. Łucyi. — Zator: 26 stycznia, 28 kwietnia, 30 czerwca i 2 września.

71. **Wieliczka**: w poniedziałek przed św. Agnieszką, przed Gromniczną, w ostatni poniedziałek miesiąca lutego, przed św. Kazimierzem, po niedzieli kwietnej, przed znalezieniem Krzyża św. we wtorek po Zielonych Świątkach, w poniedziałek przed św. Janem, przed św. Jakubem, przed św. Hyacentym, przed św. Michałem, przed św. Szymonem i Judą, przed św. Klemensem, przed św. Tomaszem. — Dobczyce: w pierwszy czwartek każdego miesiąca. — Niegowice: 7 stycznia, 1 czerwca, 26 lipca i 21 paździer. — Podgórze: 12 stycznia, 15 lutego 19 marca, 30 kwietnia, 22 maja, 8 czerw. 8 lipca, 2 sierpnia, 15 września, 15 października, 9 listopada i 7 grudnia. Skawina: 2 stycznia, 9 kwietnia, 19 sierpnia i 4 października, —

72. **Zaleszczyki**: *6 stycznia, 21 marca, *w pierwszy dzień po Wielkanocy, 4 października i 26 listopada. — Korolówka: 29 stycznia, *w środę środopościa, * na Wniebowstąpienie, 24 czerwca, 8 sierpnia, 30 września; 19 listopada i 18 grudnia. — Latącz: jarmarki co drugi czwartek. — Uścieczko: 14 lutego, 11 i 31 marca, 6 i 29 kwietnia, 12 czerwca, 10 lipca, 13 października, 13 listopada i 18 grudnia. —

73. **Zbaraż**: *7 lutego, 24 kwietnia, 5 lipca i 12 września.

74. **Złoczów**: 19 stycznia, 1 lutego, 1 kwietnia, 7 maja, 9 czerwca, 2 sierpnia, 10 września i 7 listopada. — Białykamień: 2 stycznia, 2 lutego, 1 marca, 2 kwietnia, 15 maja, 29 lipca, 14 września, 25 listopada i 6 grudnia. — Gołogóry: 26 lutego, 21 marca, 7 maja, 15 czerwca, 26 lipca, 20 wrześnią i 15 października. — Jezierna: 12 stycznia, w dzień po Wielkanocy, 20 lipca i 20 października. — Olesko: 14 lutego. 14 kwietnia, 21 maja, 6 lipca, 20 września, 7 i 20 listopada i 18 grudnia. — Pomorzany: *18 marca, 12 czerwca, 26 września i 17 grudnia. — Sas-

sów: 14 lutego, 24 marca, 30 września i 6 grudnia. — Zborów: 25 marca, 5 lipca, 17 sierpnia, 25 września. —

75. **Żółkiew**: 19 stycznia, 8 maja, 30 czerwca, 13 sierpnia, 14 września, 5 października i 12 listopada. — Kulików: *na Nowy rok. Mosty wielkie: 15 kwietnia —

76. **Żydaczów**: *6 stycznia, 29 sierpnia i 26 listopada. — Mikołajów: *1 stycznia, 6 sierpnia i 8 września. — Rozdół: 19 marca, 16 lipca, i 29 września. — Ruda: *1 stycznia i 24 czerwca. — Żurawno: 15 marca, 7 kwietnia, 11 czerwca, 15 października i 6 listopada. —

77. **Żywiec**: w poniedziałek po 3 Królach, po Wniebowstąpieniu, po św. Piotrze i Pawle i po św. Michale. — Sucha: w poniedziałek po Nowym roku, na św. Wojciecha, w poniedziałek po Wielkanocy, 15 sierpnia 8 września, 15 października, 11 listopada i 8 grudnia. —

NA BUKOWINIE.

Czerniowce: 12 lipca i 12 listopada (po kilka dni). — Bojan: *8 dnia po Wniebowstąpieniu, 27 czerwca, 25 lipca, 14 września, 21 października i 21 listopada. — Kimpolung: *20 stycznia, 21 maja i 8 listopada. Radautz (Radowce): 1 maja i 20 listopada. — Sadagóra: 6 lutego, we czwartek przed niedzielą kwietną, 1 sierpnia, 6 września, 13 października 5, 28 listopada i 24 grudnia. — Seret: *2 lutego, na Wniebowstąpienie, 15 sierpnia i 6 grudnia. — Storożinetz: 3 maja i 23 września. — Suczawa: *2 stycznia, we wtorek po Zielonych Świątkach, 8 lipca, 20 sierpnia, 15 września i 26 października. — Wyżnica: 25 stycznia, 30 kwietnia, 5 lipcą, 13 sierpnia, 20 września i 6 listopada.

Jarmarki zagraniczne

uczęszczane przez kupców galicyjskich.

Berdyczów (w Rossyi): 26 stycznia, 1 kwietnia i 23 czerwca.

Berlin (w Prusach): na Laetere, na św. Filipa i Jakuba, w 8 dni po Bożem Ciele, na św. Wawrzyńca i na wszystkich Świętych.

Buda-Peszt (na Węgrzech), w Budzie: 1 marca, 27 czerwca, 14 wrześ. i 30 listopada; w Peszcie w niedzielę wstępną, na św. Jana, na św. Michała i na św. Leopolda.

Debreczyn (na Węgrzech): 17 stycznia, na św. Wawrzyńca i na św. Dyonizego.

Dubno (w Rosyi): na 3 Króli i na śś. Piotra i Pawła wsch. kał.

Frankfurt (w Niemczech): we wtorek po Wielkanocy, 13 kwietnia i 8 września.

Gdańsk (w Prusach): na św. Dominika i na św. Marcina.

Jarmolińce (w Rosyi): na przewodnią niedzielę, 27 czerwca i na św. Mikołaja.

Lipsk (w Saksonii): na Nowy rok, w pierwszy poniedziałek po Wielkanocy i na św. Michała.

Lublin (w królestwie kongresowem): w poniedziałki: po niedzieli kwietnej, po Zielonych Świątkach, pr św. Bernardzie, po św. Michale, po Wszystkich Świętych i przed Bożem narodzeniem.

Ołomuniec (na Morawie): w poniedziałki po niedzieli w oktawę po 3 Królach, po św. Jerzym, po św. Janie Crzcicielu i po św. Michale.

Poznań (w Wielkopolsce): w niedzielę wstepną, na św. Janą Chrzciciela, na św. Michała i na św. Łucyę.

Praga (w Czechach): w Środopościu, na św. Wita i św. Wacława.

Tryest (w Nadbrzeżu): 29 września i 3 listopada.

Warszawa (w królestwie kongresowem): w drugi poniedziałek po św. Filipie i Jakubie i w poniedziałek po Wszystkich Świętych.

Wrocław (w Szląsku pruskim): w Środopościu, w niedzielę pierwszą po Wielkanocy, w poniedziałek po Zielonych Świątkach, na św. Jana Chrzc. w poniedziałek przed narodzeniem Maryi Panny, na św. Michała i na św. Elżbietę.

OGÓLNE PRZEPISY POCZTOWE

z podaniem wszelkich zmian zaszłych do 20 października 1876.

Adresy. Wszystkie listy powinny być opatrzone jak najdokładniejszym adresem, mianowicie: imię i nazwisko, miejsce, ostatnią pocztę — do większych zaś miast ulicę i Nr. domu. Na listach wysyłanych za granicę, dodać należy prowincyę. Napisu *franco* skrobać, odmieniać i przekreślać nie wolno.

Listy zwyczajne. Pod formą listu nie wolno wysyłać cięższéj paczki nad 15 łutów celnych. (250 gr.).

Należytość za listy zwyczajne w całem państwie austryackiem oraz do cesarstwa niemieckiego do wagi 15 gr. ($^{9}/_{10}$ ł. cł.) jest 5 c. nad 15 do 250 gr. (15 ł. cł.) 10 cnt., listy takie mogą być przy oddaniu opłacane lub nie, a wtenczas za listy niefrankowane do 15 gr. 10 cnt., od 15 do 250 gr. 15 cnt., listy za mało frankowane podlegają téj samej opłacie, z tą różnicą, że wartość przylepionych marek odlicza się.

Za listy, które w miejscu doręczane bywają opłaca się: do 15 gr. 3 cnt. od 15 do 250 gr. 6 cnt. Zaś nieopłacone odbiorca opłaca 6 centów do 15 gr.; 9 centów do 250 gr.

Listy post. rest. mogą zalegać przy urzędach pocztowych przez 3 mies., adresowane mogą być nietylko pod imieniem i nazwiskiem, lecz także pod rozmaitemi znakami, cyframi, literami i t. d., natenczas adresant powinien się sam zgłosić po odbiór tychże, jednakowoż listy pod znakami, literami, liczbami *rekomendowane* być nie mogą.

Karty korespondencyjne po 2 cnt. mogą być przesyłane do wszystkich krajów monarchii austryackiej Prus i Niemiec — karty te można wysyłać za granicę z dolepieniem odpowiedniej należytości. (Patrz taryfę opłat od listów do zagranicznych krajów). Karty korespondencyjne mogą być rekomendowane jak inne listy za opłatą 10 c. za rekomendacyą lub przylepieniem marki 10 centowej.

Na listy rekomendowane otrzymuje się recepis. Należytość rekomendacyjna do wszystkich krajów europejskich jest 10 cnt.

Jeżeli oddawca po upływie pewnego czasu nie otrzymał odpowiedzi, natenczas ma prawo przy urzędzie oddawczym zrobić zapytanie (reklamacyę) za opłatą 10 c. Jeżeli zaś był dołączony recepis zwrotny, lub oddawca okaże się listem, że list nie doszedł do rąk adresanta, natenczas reklamacya nie podlega żadnej opłacie; jeżeli pokaże się, że list zaginął, wtenczas ma prawo żądać wynagrodzenia 20 złr.

Na listach rekomendowanych nie można kłaść żadnej wartości, za granicę muszą być pieczętowane jedną lub dwoma pieczątkami — w kraju zaś mogą być tylko zalepiane. Listy rekomendowane do Prus i Niemiec mogą być posyłane na koszt adresanta. Przy listach rekomendowanych zaleca się także na dwrotnej stronie listu, podać imie i nazwisko oddawcy — (w razie jeżeli taki list zwrócony zostanie, by mógł być oddawcy doręczonym).

Na listy rekomendowane przesyłane w kraju, służy reklamacya w przeciągu 6 miesięcy, do urzędów zagranicznych rok cały — od dnia oddania listu — po upływie zakreślonego terminu, chociażby list zaginął, oddawca nie ma prawa do wynagrodzenia.

Druki. Przedmioty drukowane, litografie, sztychy, fotografie posyłają się pod przepaskami, których można nabyć w urzędzie pocztowym; są one opatrzone marką 2 cent., sprzedawane bywają tylko po 5 sztuk za 11 c., można także nabyć w paczkach po 50 sztuk za 1 złr. 10 c., jednakże nie jest to przymusowem; mogą być także robione w domu, frankowanie cięższéj przesyłki druków dopełnia się markami 2 cnt. Należytoć zaś przesyłane druki do państwa Austryackiego oraz Niemiec wynosi: do 50 gr. 2 ct., do 250 gr. 5 ct., do 500 gr. 10 ct., do 1 kilogr. 15 ct. Waga nie może przenosić 1 kilogr. (2 fut. cł.). Niedostatecznie opłaconych druków nie wysyła się, lecz zwrócone są oddawcom; niekiedy taksowane są jak list zwyczajny, od każdego łuta 10 c. Pod przepaską posyłać nie wolno listów; adres pisze się na przepasce. — Pod jedną przepaską można kilka przedmiotów posłać, jeżeli pochodzą od jednej osoby i do jednéj są adresowane. Cyrkularze od kilku osób pochodzące przesyłać wolno, jeżeli są drukowane na jednym papierze. Oprócz adresu, daty i podpisu, żadnych innych dopisków robić nie wolno. Za dopiski uważane są także wszelkie zmiany robione za pomocą stempla, druku, naklejania wyrazów, liczb lub znaków. Dalej punktowanie, skrobanie, wycinanie pojedynczych słów, liczb lub znaków; jednakże wolno ołówkiem zakreślać z boku na marginesie miejsca, na które chce się zwrócić szczególną uwagę adresanta. Wolno także przesyłać korekty ze stósownemi poprawkami, które nawet w braku miejsca na brzegu, mogą być dopełniane na osobnym arkuszu; nie wzbrania się wreszcie i kartek manuskryptu odpowiednich korekcie dołączać.

Próby towarów nie powinny mieć wartości kupieckiej. Płynów, szkieł i narzędzi ostrych, jako próbek nie wolno posyłać Opakować tak należy, aby urząd pocztowy mógł sprawdzić, iż to są próbki. Sukna, płótna i wszelkie tkaniny pod opaską krzyżową; zboże i w ogóle rzeczy sypkie w woreczkach obwiązanych, lecz nieopieczętowanych. Adres na mocnym papierze winien zawierać dopisek: próbki (Muster), oraz nazwisko lub firmę, znak fabryczny towaru, numer i cenę; lecz nadto żadnych innych dopisków robić nie wolno, ani téż przywięzywać do nich listów; powinny być frankowane i nie przenosić wagi 250 gr. Opłata pocztowa, bez względu na odległość wynosi od każdych 250 gr. 5 cnt., uiszczać należy markami,

Marki i koperty. Marki pocztowe znajdują się po 2, 3, 5, 10, 15, 25 i 50 centów. Przylepiać je należy na górnym krańcu listu, przy prawym narożniku. Koperty są po 3, 5, 10, 15 i 25 centów. Koperta zepsuta, lecz nieprzestęplowana, może być wymienioną w każdym urzędzie pocztowym za dopłatą 1 centa. Wyrzynane marki stemplowe i marki z ko-

pert i przylepiane na listach lub frachtach, nie mają żadnego znaczenia i wartości.

Za listy wysyłane z Galicyi, Bukowiny i dawnego obwodu Cieszyńskiego na Szlązk, do Radziwiłłowa-ruskiego, Husiatyna, Nowosielicy, Granicy, Michałowic, Tarnogrodu i Tomaszowa, płaci się od 15 gr. 10 centów, niefrankowane 20 centów.

Taryfa opłaty listów.

Do	Należytość za opłatę: listy za każde	cent.	kor. kar. cent.	druki za każde	cent.	próbki za każde	cent.	Należ. rekom.	Za recep. zwrt.	Należ. ekspres.	Za nieopłacone listy za każde	centów
Belgii	15 gr.	10	5	50 gr.	3	50 gr.	3	10	10	15	15 gr.	20
Danii i Islandyi .	„	10	5	„	3	50 „	3	10	10	15	15 „	20
Niemiec z Alzacyą	do 15	5		do 50g.	2	bez ró-					do	
i Lotaryngią Helgoland	gr.			„ 250 „	5	żnicy					15 gr.	10
goland i Luxem-	nad 15			„ 500 „	10	do					do	
burg	—250	10	2	„ 1 kil.	15	250 gr.	5	10	10	15	250 gr.	15
Francyi z Algierem	15 gr.	10	5	50 gr.	3	50 „	3	21	—	—	15 „	20
Gibraltar p. Niemcy	15 gr.	10	5	50 gr.	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Grecyi i wysp Jońskich: Corfu, Cefalonia, Zante .	15 „	10	5	50 gr.	3	50 gr.	3	10	10	—	15 gr.	20
Wielkiej Brytanii i Irlandyi . . .	15 „	10	5	50 gr.	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Włoch	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Montenegro . . .	15 „	7	4	50 „	2	50 „	2	10	10	15	15 „	14
Niderlandyi . . .	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	15	15 „	20
Norwegii	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Portugalii . . .	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Rumunii (Mołdawii i Wołoszczyzny)	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	15	15 „	20
Rosyi z Polską .	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Szwajcaryi . . .	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	15	15 „	20
Serbii (z Węgier) .	15 „	5	2	50 „	2	50 „	2	10	10	15	15 „	10
Serbii (z Austryi) .		7	4	50 „		50 „						14
Hiszpanii	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20
Turcyi europ. przez Tryest, Belgrad, Orsowę	15 „	10	5	50 „	3	50 „	3	10	10	—	15 „	20

Do wszystkich tych krajów mogą być listy, korespondencyjne kartki, druki, próbki towarów rekomendowane. Do Francyi zaś tylko listy i karty korespondencyjne.

Listy pilne. Jeżeli oddawca życzy sobie, ażeby list natychmiast po odejściu do miejsca przeznaczenia był doręczonym, winien dopisać na kopercie po lewej stronie u dołu *„doręczyć zaraz przez umyślnego posłańca"* (expressa). Za to dopłaca się 15 centów, jeśli adresant mieszka w miejscu, gdzie się znajduje urząd pocztowy. Za każdą milę odległości od urzędu pocztowego płaci się posłańcowi 50 centów, zawsze jednak adresant jest odpowiedzialny za uiszczenie przypadającej kwoty. Na kopercie można i godzinę oznaczyć, o której list musi być koniecznie wręczony. — Należytość uiszcza się przylepieniem marek odpowiedniej wartości, a zaś przy pieniężnych gotówką.

Listy z pieniądzmi winny być zaopatrzone w kopercie trwałej pięcioma pieczęciami, w urzędowej zaś kopercie dwiema, lub też przynieść je należy na pocztę wcale niezapieczętowane, aby urzędnik mógł sprawdzić kwotę znajdującą się w nich. Koperty te nie mogą być kratkowane, i nie powinny być na nich jakiekolwiek podkreślenia. Banknoty wybierać trzeba jak największe do wypełnienia przesłanej kwoty, a drobne tylko do uzupełnienia dodawać można, nie przekraczając ilości 1 złr. w. a.

Gotówkę brzęczącą posyłając, należy obwinąć w papier i przypieczętować wewnątrz koperty, aby się nie poruszała. Ciężkie przesyłki pieniędzy mocno upakować w pakiety, worki, skrzynki lub beczułki. Kwoty nieprzeważające 3 funtów, których wartość nie przenosi 5,000 złr. w banknotach, a 500 w monecie, można posyłać w papierze grubym, kilkakrotnie obwiniętym i obwiązanym. Większe ilości tylko w mocnem płótnie, ceracie lub skórze, dobrze obszyte lub obwinięte, a na węzłach i szwach opieczętowane. Cerata powinna być na wewnątrz stroną lakierowaną obrócona. Jeżeli moneta brzęcząca nie jest spakowana w rulony, trzeba używać podwójnych worków płóciennych; szew powinien znajdować się wewnątrz, a koniec worka po zawiązaniu dosyć długi, oba zaś końce sznurka obwiązującego przypieczętowane. W beczułkach, skrajne obręczki gwoździmi przybite, a beczułka obwiązana i tak opieczętowana, aby bez uszkodzenia otwartą być nie mogła. Pieczętować można tylko pieczęciami grawirowanemi.

Opakowanie Przedmioty małej wartości, którym przyciśnięcie nie szkodzi, nie przepuszczające tłuszczu lub wilgoci, nie przenoszące ciężaru 2—3 kilgr., na niewielką odległość pakować można w papier pojedynczy i obwiązać sznurem. Przesyłki cięższe kilkakrotnie obwinąć należy grubym papierem i obwiązać sznurkiem. Przesyłki większej wartości, mogące być uszkodzone przez wilgoć, tarcie lub przyciśnienie, należy pakować w skrzyneczki obwinięte i obwiązane starannie.

Flaszki z płynami należy posyłać w skrzyneczkach lub faskach, i po obwiązaniu sznurem tak opieczętować, aby bez uszkodzenia obwiązania nie mogły być otworzonemi. Posyłki większej wartości od 3½ do 20 kilogr. tylko w mocnem płótnie lub skórze dobrze opakowane sznurkiem grubszym opasane, opieczętowane mogą być przyjęte.

Do wszystkich wartościowych posyłek jakoto listów, pakunków może być na żądanie oddawcy, wydany recepis zwrotny za opłatą 10 cnt, jak również za reklamacye przypada ta sama należytość do uiszczenia. *Czas reklamacyjny przy wszystkich wartościowych posyłkach* tak w kraju jak i zagranicę jest 6cio miesięczny. *Za doręczenie posyłek wartościowych do wagi* 1½ kilgr. płaci się w Wiedniu 5 kr. we wszystkich innych prowincyach 3 ct. za doręczanie kartek awizowych 2 ct.

Za przesyłkę w miejscu za każde 150 złr. w. a. po 2 centy.

Zaliczki pocztowe w kraju (Nachnahme). Wolno wysyłać przesyłki do wszystkich w kraju poczt monarchii austr., jakoteż węgierskich za zaliczką do wysokości 200 złr. Służy do tego list frachtowy z papieru różowego lub ciemnego, opatrzony marką stęplową 5 c., który zarazem jest połączony z listem zaliczkowym, nie może być inny, jak tylko w urzędzie pocztowym kupiony za 6 cent. Osoba wysyłająca ma wszystkie linie, dokładnie wypełnić. Pieczęć, którą przesyłka jest pieczętowana, taka sama dana ma być w miejscu naznaczoném (kółko). Skrobania; poprawki są wzbronione. Jeżeli list zaliczkowy zepsuty zostanie, a stempel nie jest przestemplowany, natenczas może być wymieniony na nowy z dodaniem 1 centa. Gdy kwit zaliczkowy zginie z rąk oddawcy przed odebraniem należytości pocztowej, natenczas przez urząd ten, gdzie posyłka oddawaną, trzeba podać prośbę opatrzoną 50 ct. stemplem, i załączyć recepis oddawczy do dyrekcyi pocztowej o wydanie drugiego i pozwolenia wypłacenia sumy. Jeżeli zaś zaginie recepis nadawczy, również tak postąpić należy, jednakowoż z tym dodatkiem, że w prośbie tej, trzeba się zadeklarować, jeżeli z recepisem nadawczym kto inny się zgłosi, natenczas osoba ta zwróci należytość okazicielowi recepisu. Deklaracya ta, jak również podpis musi być notaryalnie legalizowany. Jeżeli zaś kwota przenosi wyżej 10 złr., natenczas jeszcze potwierdzenie magistratualne, że osoba ta jest w stanie zwrócić kwotę podniesioną, jeżeli zaś nieprzenosi 10 złr., natenczas poświadczenie pocztowego nadawczego urzędu jest dostateczne. Kwit zaliczkowy jako załącznik musi być opatrzony 15 ct. stemplem, jak również potwierdzenie notaryalne lub z magistratu stemplem 50 ct. W miastach poniżej tu alfabetycznie wymienionych można oddawać i odbierać zaliczki do wysokości 500 złr.:

Agram, Ala, Arad, Asch, Aussig, Baden, Biała, Bielsko, Bludenz, Bochnia, Bodenbach, Bogumin (Oderberg), Bozen, Bregenz, Brixen, Brody, Bruck a. M., Brün, Brüx, Brzeżan, Budapest (miasto i przedmieścia: Leopoldstadt, Teresienstadt), Cattaro, Czaslau, Czegled, Bhof, Czerniowce, Debreczyn, Drohobycz, Eger, Essek, Feldkirch, Fiume, Florisdorf, Fünfkirchen, Gablonz, Gmunden, Görz, Graz (miasto i przedmieście Murvorstadt), Groswardein, Hermanstadt, Hradisz Ung., Jägerndorf, Jarosław, Iglawa, Innsbruck, Ischl, Itzkany Bhof, Kaaden, Kanizsa, wiel. Karlsbad, Karlstadt, Kaschau, Klagenfurt, Klausenburg, Klosterneuburg, Kołomyja, Komorna, Komotau, Kraków, Krems, Kronstadt, Kufstein, Kuttenberg, Lublana, Lwów, Leoben, Linz, Lundenburg, Marburg, Maria Teresiopol, Marienbad, M. Wasarhely, Meran, Miskolcz, Nowy Sącz, Neusatz (Uj Vidék) Neusohl. (Besterczebanya), Wiener-Neustadt, Nyiregyhąza, Ofen, Ołomuniec, Peszt, Pilzno, Podwołoczyska, Pola, Praga, (Karolinenthal,-Smichow, Kleinseite Alstadt, Preszburg, Przemyśl, Raab, Radowce (Radautz), Raguza, Reichenberg, Roveredo, Rumburg, Rzeszów, Saaz, Salzburg, Sambor, Sebenico, Semlin, Seret, Sissek-Alt, Spaato, Stanisławów, Steinamanger, Steyer, St. Pölten, Stuhlweissenburg, Suczawa, Szatmar, Szegedin, Tarnów, Tarnopol, Temeswar, Cieplice, Cieszyn, Trautenau, Trient, Tryest, Opawa, Tarnawo, Vesprim, Villach, Varasdin, Wels, Wiedeń (urząd główny, Seilerstätte, Maximilianstr., Landskrongasse, Habsburggasse, Franz-Josefs Quai, Praterstrasse, przy urzędach tych są tylko oddziały oddawcze). Wiedeń (Leopoldstadt, Weisgärber, Landstrasse, Wideń, Margarethen, Mariahilf, Neubau Zieglergasse Josefstadt, Alsergrund, Hernals, Sechshaus. Urzędy te są upo-

ważnione do odbierania wszelkich przesyłek oraz wypłat). Zara, Złoczów, Znaim.

Prócz należytości za przesyłkę, opłaca się jeszcze bez względu na odległość, prowizyę do 10 złr. 6 cnt., za 15 złr. 9 cent., za 20 złr. 12 c., za 25 złr. 15 cnt., za 30 złr. 18 cnt., za 35 złr. 21 cnt., za 40 złr. 24 c., za 45 złr. 27 cnt., za 50 złr. 30 cnt., za 55 złr. 32 c., za 60 złr. 34 cnt., za 65 złr. 36 cnt. i t. d. c 2 centy więcej za każde 5 złr. wyżej. Wszelkie przesyłki zaliczkowe (Nachname) jeżeli w przeciągu 14 dni nie zostaną odebrane, natenczas napowrót odesłane zostają. Należytości zaś w przeciągu 2 miesięcy muszą być podniesione — w przeciwnym razie, po upływie tego czasu, tylko dyrekcya pocztowa może zezwolić na wypłatę. (Podanie 50 c. stempl.).

Przekazy pieniężne (Postanweisungen). Za pośrednictwem urzędów pocztowych można przekazywać wypłaty w kraju do wysokości 100 złr. w. a. W tym celu używa się drukowanych przekazów, udzielanych za 5 c. Stronom przez urzędy pocztowe. Na kuponie należy kwotę złożoną do przesłania wypisać liczbami i słowami. Przesyłający opłaca porto przylepieniem marki do 10 złr. 5 c., od 10 do 50 złr. 10 c., do 100 złr. 15 c.; od 100 do 500, 30 c.; od 500 do 1000, 60 c.; od 1000 do 2000, 90 c.; od 2000 do 3000, 1 złr. 20 c.; od 3000 do 4000, 1 złr. 50 c.; od 4000 do 5000, 1 złr. 80 c.

Do Wiednia i Pesztu można w ten sposób przesyłać pieniądze aż do wysokości 5,000 złr. w. a. W miastach powyżej, gdzie mowa była o zaliczkach (Nahnahme) alfabetycznie wymienionych urzędy pocztowe przyjmują i wypłacają przekazy do wysokości 1000 złr. Drogą zaś telegraficzną tak przekazy pieniężne jak i zaliczki (Nachnahmen) do wysokości 500 złr. Przy pożyczkach przekazów drogą telegraficzną opłata pocztowa jest ta sama, co przy przekazach zwykłych, z dodatkiem opłaty depeszy 50 cnt. w całém Państwie austr. Za doręczenie telegramu do urzędu telegraficznego, jeżeli tenże w tym samym zabudowaniu nie znajduje się co i poczta, opłaca się 10 ct. za doręczenie zaś telegramu adresantowi 15 c. w miejscu, za każdą milę 50 ct. posłańcowi umyślnemu.

Przekazy za granicę mogą być przesyłane do całych Niemiec, Szwajcaryi, Bawaryi i Wirtembergu, jak również, ze wszystkich tych krajów do Monarchii austr. i Węgier. Blankiety są inne jak w kraju, opatrzone 10 ct. marką. Kwoty mogą być przesyłane do wysokości 75 złr. Opłata wynosi do Niemiec: od 37 do 50 złr. 10 ct. powyżej do 75 złr. 20 ct. do Szwajcaryi zaś do $37^1/_2$ złr. 20 cnt., powyżej do 75 złr. 30 ct. Kwoty te za granicą będą w markach pruskich lub frankach, u nas zaś monetą austr. obliczone i wypłacane podług dziennego kursu.

Kwoty przekazane tak w kraju jak i za granicą muszą być w przeciągu 14 dni podniesione, w przeciwnym razie wypłata nie nastąpi, lecz oddawcy przekazaną zostanie.

Przekazy telegraficzne za granicę nie istnieją.

Przesyłki z deklarowaną wartością List frachtowy ma być nabyty w urzędzie pocztowym za 6 c., który już jest marką stemplową 5 cent. opatrzony, i taki list ma być opatrzony tą samą pieczęcią co i paczka. Rubryki muszą być jak najdokładniej wypełnione. Jeżeli list frachtowy kupiony w urzędzie pocztowym zostanie zepsuty, a marka stemplowa nie jest przestęplowaną, wtedy może być za dodaniem 1 cent. wymieniony za nowy. Na przesyłkach pieniężnych muszą być wyraźne pieczątki, w ża-

den sposób nie mogą być pieczętowane czémś takiém, coby liter nie zawierało. Na liście frachtowym oprócz adresu wymienić, co przesyłka zawiera, z dodatkiem w czém jest zapakowaną (np. w skrzyni, beczułce, koszu, pakiecie i t. d.), dalej znak frachtowy i wartość. *Znak* ten ma być z dużych czytelnych głosek, lub jakiegoś narysowanego godła. Posyłając zwierzynę, rzeczy tłuste i t. d. robi się znak na deszczułce lub skórze do przedmiotów wysyłanych przymocowanéj. Oznaczenie wartości winno być podane rzetelnie.

Wyłączone od przesyłania przedmioty. Przedmioty zagrażające niebezpieczeństwem wyłączone są od przesyłania, mianowicie: ciała zapalające się łatwo przez tarcie, przystęp powietrza lub uciśnienie, nadto rzeczy łatwo zapalne i płynne, gryzące. Tu należy proch strzelniczy, nitrogliceryna, fosfor, bawełna strzelnicza, srebro piorunujące, zapałki, papier strzelający, eter, nafta, fotożen, ligroina, kwasy mineralne i t. d.

Żywe zwierzęta także są wyłączone, lecz warunkowo. Pijawki np. w ilości nieprzenoszącej 6 funtów, wolno posyłać tylko w woreczkach mokrych lub skrzyneczkach podziurkowanych.

Przesyłki do Królestwa i Cesarstwa Rosyjskiego można i bez wartości posyłać, należy je tylko w płótno opakować.

Listy z pieniędzmi muszą pięcioma pieczątkami być opatrzone, urzędowe koperty dwoma, wartość na kopercie w wal. austr. i rossyjsk. rublami wyrażona i dwiema deklaracyami zaopatrzona, na której napisać: ilość i gatunek pieniędzy; oraz, takowych wartość, imię i nazwisko odbiorcy, miejsce oddania, imię nadawcy, i tę samą pieczęć, którą list jest opieczętowany. Paczki wartościowe muszą być w płótno lub ceratę opakowane, i dwiema deklaracyjami zaopatrzone. Według najnowszego rozporządzenia, mogą być wszelkie posyłki tylko do granicy opłacane, albo na koszt odbiorcy nadane.

Listy pieniężne: pakiety z ruskiem złotem, srebrem, i papierami wartościowemi, bez względu na wartość, mogą być przyjmowane i tak: listy pieniężne do wysokości 250 gr., pakiety pieniężne do 8 kilgr. 190 gr.

OPŁATY OD TELEGRAMÓW

1 do 20 słów zawierających.

	Złr.	ct.
Do Algier i Tunis przez Włochy i Francyą	4	60
Belgia przez Niemcy . . .	2	—
Corfu przez Włochy, Zante	3	60
Korsyka wyspa p. Włochy .	2	60
Danja przez Niemcy . . .	2	20
Francya i Monaco	2	60
Gibraltar przez (Włochy i Francyę lnb Szwajcaryę, Francyę i Hiszpanię San Roque)	4	20
Grecya (ląd stały) przez Turcyą	2	80
W. Brytanija i Irlandja . .	3	20
przez Niemcy do Londynu	3	20
do innych stacyj . . .	3	60
Helgoland z Węgier, Dalmacyi, Istryi, Krain, Wybrzeża i Tryestu	2	25
z innych krajów austryackich	2	—
Włochy. Z Tyrolu, Vorsalbergu, Karyntyi, Kraina, Gorycyi, Tryestu, Istryi, i ks. Lichtenstein i z węgierskich nad brzegiem morza położonych stacyj do lombardzko-weneckich . . .	—	80
do innych Włoskich stacyj	1	20
Z reszty austryackich i węgierskich stacyj do lombardzko-weneckich . . .	1	20
reszty Włoskich stacyj .	1	60
Luxemburg p. Niemcy . .	1	80
Malta p. Włochy	3	60
Montenegro z Dalmacyi . .	—	60
z wszystkich innych austro-węgiersk. stacyj . .	1	—
Rumunija, Mołdo-Wołoszcz.	1	20
Czarnogóra (wyjąwszy stacya Dalmacyi z kąd 60 c.)	1	—
Niderlandy p. Niemcy . .	1	80
Norwegia p. Niemcy . . .	3	—
Portugalia przez Szwajcaryą lub Włochy i Francyę .	4	—
Rosya europejska: z Galicyi i Bukowiny do stacyj w pasmie pogranicznem od granicy austr.-ros. 185 kil. geogr. oddalonych . . .	1	20
do innych stacyj Rossyi Europejskiej	3	20
NB. między Brodami i Radziwiłowem, Podwołoczysk i Wołoczyskami, Bojan i Czerniowicami, Nowosielicą austr. Sada-góra, i Chotin Nowosielicą rosyjs. .	—	60
Do Kaukazu (w srebrze) .	4	80
Do Syberyi I reg. „ .	9	20
„ II „ „ .	15	20
Szwecya przez Niemcy . .	2	80
Szwajcarya (z Tyrolu, Vorar. (b. i Lichcustein) . . .	—	60
Do Serbii: 1) z węgierskich 80 kilom. od granicy leżących stacyj		
2) resztę węgiersk. stacyj	—	80
3) z wszystkich innych stacyj	1	—
Hiszpania przez Włochy i i Francyą	3	60
Turcya europejska . . .	2	80
„ europ. i azyatycka .	4	—
Persya przez Rosyę . . .	8	—

UWAGA. Niemcy ze wszystkich stacyj austryacko-węgierskich do wszystkich związkowych niemieckiego cesarstwa w promieniu 25 mil 50 ct., z Czech, Morawii, Szlązka, Galicyi, Bukowiny wyższ. i niż. Austryi, Salzburgu, Styryi, Karyntyi, Tyrolu, Vornilbergu i księztwa Lichtenstein 1 złr.

Z Dalmacyi, Istryi, Krain, Wybrzeża, Tryestu i Węgie 1 złr. 25 c. NB. Avisów. pilnych i rekomendowanych telegramów niższ. Austryi do Niemiec i z Niemiec do Austryi nie przyjmuje się.

Do po za Europejskich krajów t. j. Azyi, Afryki i Australii, wyjąwszy (Algier, Tunis, Persyę, Turecką Azyę i Rosyjską Azyę) oblicza się taksa która bliżej w taryfach jest podaną podług pojedynczego słowa, do Ameryki przez Brest i Valencyę obrachowuje się taksa do tych miast a potem dolicza się taksa od ilości podanych słów przypadająca.

Na depeszy pisze się wyraźnie atramentem: adres, treść i podpis. Niezwyczajnie ukute słowa, przeciwne naturze języka, zlewanie kilku słów i wyskrobywanie są wzbronione.

Depesza o 20 słowach kosztuje w całem państwie austryackiem bez względu na odległość 50 centów. Za każde 10 dalszych słów połowa powyższej należytości przypada. Kwit wydaje się tylko na żądanie za dopłatą 5 centów.

Ze stacyi przesyłać można dalej przez pocztę, sztafetę lub umyślnego. Koszta pocztowe w granicach Austryi opłaca zarząd telegraficzny, umyślnego opłaca nadający lub odbierający; jeśli umyślnego opłaca nadający natenczas musi złożyć podwójną cenę zwykłej depeszy 20 wyrazowej, w celu otrzymania potwierdzenia, że depesza, jest doręczoną jako i wysokość zapłaconej należytości posłańcowi.

Sztafetę każdym razem nadający opłacić musi.

Dalsze przesyłki i żądana odpowiedź opłacona, mają być w adresie wyrażone.

Nadawca może opłacić odpowiedź w wysokości najwyżej potrójnej nadanej depeszy. Kilka kopij jednej depeszy mogą być adresantom doręczone za opłatą od każdej 20 ct. Za urzędowy odpis depeszy opłaca się także 20 centów.

Za pośrednictwem urzędów pocztowych można przesyłać pieniądze drogą telegraficzną do wszystkich miejsc w całem państwie austryackiem.

W powyż wymienionych wypadkach otrzymuje się kwity bezpłatnie.

Za podwojoną opłatą otrzymuje się depeszę zwrotną, a w takim razie dodaje się na depeszy wyrazy: „odpowiedź zapłacona". Kilka kopij jednej depeszy mogą być adresantom doręczone za opłatą do każdej 20 cent. Za urzędowy odpis depeszy opłaca się 20 centów.

Od 1 października 1876 r. weszły w użycie blankiety na telegramy tak zwane aviso. Są one podobne do kart korespondencyjnych a cena ich 30 centów. Można na tych blankietach telegrafować także za granicę za stosowną dopłatą.

ROZKŁAD JAZDY NA KOLEJACH ŻELAZNYCH.

Kolej północna ces. Ferdynanda.

Kraków — Wiedeń.

Mile	I kl.	II kl.	III. kl.	STACYE	Poc. mięs.	Poc. osob.	Poc. mięs.	Poc. posp.	Poc. osob.	Poc. mięs.
Cena w bankn. w. a.				Odjazd	prpoł.	popł.	rano	rano	rano	wiec.
—	—	—	—	Kraków Rest.	9.45	3.—	8.—	7.28	5.42	6.50
5.2	1.84	1.28	0.94	Trzebinia	11.31	4.16	9.30	8.31	6.54	8.51
8.5	3.06	2.24	1.46	Oświęcim	12.43	5.4	—	9.5	7.39	10.1
11.3	4.07	3.06	2.07	Dziedzice (Połącz. do Biały)	1.36	5.45	—	9.38	8.23	10.54
17.8	6.41	4.86	3.26	Oderberg Rest. (Połącz. do Prus.)	3.42	7.40	—	11.3	10.9	12.55
29.9	11.83	7·98	5.49	Przerów Rest.	8.7	11.1	—	1.7	2.8	5.29
43.1	15.69	11.83	7.97	Lundenburg	12.22	2.26	—	3.9	4.54	9.12
50.—	18.22	13.72	9.18	Gänserndorf	2.30	4.8	—	4.10	6.15	11.13
54.—	19.69	14.83	9.92	Wiedeń Rest.	3.49	5.10	—	4.53	7.10	12.25
				Przyj.	rano	rano		popoł.	wiecz.	popoł.

Wiedeń — Kraków.

STACYE	Poc. osob.	Poc. posp.	Poc. mię.	Poc. mięs.	Poc. osob.	Poc. m. os.
Odjazd	rano	prpld.	pop.	popł.	wiecz.	
Wiedeń Rest.	8.—	10.45	2.15	5.—	8.30	—
Gärnserndorf	8.59	11.31	3.26	6.27	9.30	—
Lundenburg	10.28	12.39	5.13	8.30	11.3	—
Przerów Rest.	2.15	3.3	8.30	12.30	2.16	6.16 rano
Oderberg R. (Połącz. do Prus)	5.35	5.20	Połączenie do Ołomuńca	4.39	5.35	11.34
Dziedzice (Połącz. do Biały)	7.—	6.28		6.28	7.5	1.45
Oświęcim	7.37	6.58		8.10	7.44	2.42
Trzebinia	8.31	7.39	1.46	9.31	8.40	4.7
Kraków Rest.	9.31	8.30	2.59	10.52	9.44	5.43
Przyj.	wiecz.	wiecz.	pop.	prpld.	prpld.	popoł.

Kolej galicyjska Karola Ludwika.

Kraków — Lwów — Podwołoczyska								Podwołoczyska — Lwów — Kraków			
Mile	I kl.	II kl.	III kl.	STACYE	Poc. osob.	Poc. posp.	Poc. mięsz.	STACYE	Poc. mięsz.	Poc. posp.	Poc. osob.
	Ceny oprócz ażyo			Odjazd	przpoł.	wieczór	wieczór	Odjazd	rano	wiecz.	wiecz.
--	—	—	--	KRAKÓW Rest.	10.52	9.24	10.38	Podwołoczyska Rest.	7.43	6.28	9.13
5.—	1.84	1.38	0.72	Bochnia Rest.	11.58	10.19	12.1	Tarnopol Rest.	10.9	7.36	1.6
10.5	3.86	2.90	1.50	Tarnów „	1.15	11.17	1.32	Złoczów „	12.39	9.9	1.5
15.—	5.51	4.14	2.15	Dembica „	2.34	12.4	2.47	Krasne „	1.52	9.48	2.2
21.—	7.71	5.79	3.—	Rzeszów „	4.3	1.13	4.36	LWÓW „ Przy.	4.3	10.55	3.45
27.5	10.05	7.58	3.93	Jarosław „	5.33	2.28	6.18	LWÓW „ Odj.	5.5	11 25	5.—
32.5	11.85	8.93	4.65	PRZEMYŚL	6.44	3.21	7.35		popoł.	wiecz.	rano
39.—	14.19	10.68	5.57	Sądowa-Wisznia	8.10	—	9.8	Sądowa-Wisznia	6.51	—	6.22
				LWÓW Rest. Przj.	9.45	5.50	10.55	PRZEMYŚL Rest.	8.41	1.42	7.44
45.5	16.63	12.54	6.50	LWÓW Rest. Odj.	10.57	6.20	12.5	Jarosław „	9.55	2.31	8.40
					wiecz.	rano	popoł.	Rzeszów „	11.42	3.44	10.3
52.—	18.97	14.19	7.43	Krasne „	12.53	7.37	2.12	Dembica „	1.25	4.47	11.37
55.5	20.23	15.24	7.93	Złoczów „	1.49	8.15	3.10	Tarnów „	2.42	5 35	12.36
63.5	23.11	17.40	9.07	Tarnopol „	4.4	9.51	5.41	Bochnia „	4.8	6.28	1.46
70.5	25.63	19.29	10.07	Podwołoczyska Przyj.	5.48	11.3	7.39	KRAKÓW „ Przj.	5.23	7.17	2.47
					rano	przdpoł.	wiecz.		rano	rano	popoł

Odnoga Kraków — Wieliczka.

Mile	I kl.	II kl.	III kl.	Kraków — Wieliczka		Poc. mięsz.	Wieliczka — Kraków		Poc. mięsz.
						popoł.			popoł.
—	—	—	—	Kraków	Odj.	12.8	Wieliczka	Odj.	6.5
2.—	0.63	0.47	0.25	Wieliczka	Przyj.	12.47	Kraków	Przyj.	6.40
						popoł.			popoł.

Odnoga Krasne — Brody — Radziwiłłów.

Krasne — Brody — Radziwiłłów / Radz. — Brody — Krasne

Mile	I kl.	II kl.	III kl.	STACYE		Poc. posp.	Poc. mięsz.	Poc. mięsz.	STACYE		Poc. mięsz.	Poc. posp.	Poc. mięsz.
					Odj.	rano	popoł.	rano		Odj.	przp.	wiecz.	wiecz.
—	—	—	—	Krasne		7.52	2.27	2.17	Radziwiłłów		9.58	6.—	—
5.5	1.47	1.11	0.74	Brody		9.42	4.5	4.4	Brody		11.49	8.19	10.39
				Radziwiłłów	Przyj.	10.3	4.25	rano	Krasne	Przyj.	1.52	9.48	2.2
				Poł. do Kijowa.		przedp.	popoł.				popoł.	wiecz.	rano

Kolej państwowa Tarnowsko-Leluchowska.

Tarnów — Orłów							Orłów — Tarnów		
Mile	I kl.	II kl.	III kl.	STACYE		Poc. mięsz.	STACYE		Poc. mięsz.
Ceny oprócz ażyo i stępla						popoł.			rano
—	—	—	—	Tarnów	Odj.	1.39	Orłów	Odj.	3.40
8.2	3.10	2.17	1.55	Grybów		5.2	Muszyna-Krynica		4.15
11.9	4.45	3.12	2.23	Nowy-Sącz Rest.		6.59	Żegiestów		4.49
17.—	6.35	4.45	3.18	Żegiestów		9.11	Nowy-Sącz		6.58
18.9	6.95	4.87	3.48	Muszyna-Krynica		9.50	Grybów		8.56
20.2	7.77	5.46	3.89	Orłów	Przyj.	10.25	Tarnów	Przyj.	11.44
				(Poł. do Węgier na Eperies Koszyce).		wiecz.	(Połączenie do Krakowa i Lwowa)		przedp.

Kolej żelazna Węgiersko-Galicyjska.

Przemyśl — Łupków								Łupków — Przemyśl			
Mile	I kl.	II kl.	III kl.	STACYE		Poc. mięsz.	Poc. osob.	STACYE		Poc. mięsz.	Poc. mięsz.
						przedp.	wiecz.			przedp.	wiecz.
—	—	—	—	Przemyśl	Odj.	8.4	8.52	Łupków	Odj.	—	9.17
4.5	1.66	1.25	0.83	Chyrów		10.7	11.12	Zagórz		11.42	12.21
12.9	4.74	3.55	2.37	Zagórz		1.58	4.5	Chyrów		4.6	4.49
19.3	7.05	5.29	3.53	Łupków	Przyj.	—	7.40	Przemyśl	Przyj.	5.49	6.35
				(Poł. do Węgier na Ł. Mihalyi)		popoł.	rano			popoł.	rano

Kolej Arcyksięcia Albrechta.

Lwów — Stryj — Stanisławów.

Mile	I kl.	II kl.	III kl.	STACYE		Poc. mięsz.	Poc. mięsz.
						rano	wiecz.
—	—	—	—	Lwów	Odj.	6.5	5.10
5.9	2.17	1.63	1.09	Mikołajów		8.29	7.31
9.9	3.64	2.73	1.82	Stryj R. (Poł. do Sambora i		11.6	8.53
18.5	6.80	5.10	3.40	Kałusz	Chyrowa)	2.56	—
24.—	8.82	6.61	4.41	Stanisławów Rest.	Przyj.	5.23	wiecz.
				(Połączenie do Czerniowiec)		popoł.	—

Stanisławów — Stryj — Lwów

STACYE		Poc. mięsz.	Poc. mięsz.
		rano	rano
Stanisławów	Odj.	9.20	—
Kałusz		11.57	—
Stryj		4.9	5.12
Mikołajów		5.45	6.40
Lwów	Przyj.	7.58	8.52
		wiecz	przedp.

Kolej Lwowsko-Czerniowiecko-Jasska.

Lwów — Czerniowce — Suczawa

Mile	I kl.	II kl.	III kl.	STACYE		Poc. posp.	Poc.* mięsz.	Poc. mięsz.
						rano	wiecz.	popoł.
—	—	—	—	Lwów	Odj.	6.25	11.25	12.30
13.—	4.68	3.51	1.82	Bursztyn		8.59	3.30	4.35
18.5	6.66	5.—	2.59	Stanisławów Rest.		10.5	5.15	6.36
25.5	9.18	6.89	3.57	Kołomyja	"	11.30	7.50	9.25
30.5	10.98	8.24	4.27	Śniatyn — Załucze		12.26	9.18	11.—
35.—	12.60	9.45	4.90	Czerniowce Rest.		1.38	11.15	1.—
43.—	15.48	11.61	6.02	Hadikfalva-Radowce		3.20	2.15	4.4
47.—	16.92	12.59	6.58	Suczawa-Ickany R.	Pzj.	4.—	3.20	5.10
				(Poł. do Jass i Bukaresztu)		popoł.	popoł.	rano

Suczawa — Czerniowce — Lwów

STACYE		Poc. posp.	Poc.* mięsz.	Poc. mięsz.
		popoł.	popoł.	wiecz.
Suczawa-Ickany	Odj.	12.20	12.55	11.—
Hadikfalva-Radowce		1.3	2.8	12.15
Czerniowce		2.47	5.—	3.30
Sniatyn — Załucze		3.41	6.25	4.55
Kołomyja		4.38	7.51	6.22
Stanisławów		6.20	10.15	9.5
Bursztyn		7.22	11.42	10.42
Lwów	Przyj.	9.55	3.40	2.50
		wiecz.	rano	popoł.

Ruch pociągów znakiem * oznaczonych jest na przestrzeni Czerniowce — Suczawa czasowo wstrzymany. Pociągi pospieszne tej kolei prowadzą także wagony klasy IIIciej.

Kolej Naddniestrzańska.

Chyrów — Sambor — Stryj

Mile	I kl.	II kl.	III kl.	STACYE		Poc. mięsz.	Poc.* mięsz.
						przedp.	rano
—	—	—	—	Chyrów	Odj.	10.34	5.—
4.—	1.47	1.11	0.58	Sambor		12.13	6.32
10.—	3.68	2.76	1.43	Drohobycz (Odn. do Borysł.)		2.29	8.49
13.5	4.96	3.73	1.93	Stryj	Przyj.	3.34	9.55
						popoł.	przedp.

Stryj — Sambor — Chyrów

STACYE		Poc. mięsz.	Poc.* mięsz.
		przedp.	popoł.
Stryj	Odj.	10.27	4.40
Drohobycz		11.45	6.8
Sambor		1.59	8.20
Chyrów	Przyj.	3.24	9.43
		popoł.	wiecz.

* Kursują tylko w Niedziele, Wtorki i Czwartki.

Do Prus: każdym pociągiem idącym do Wiednia. Najlepiej jechać osobowym rano o g. 6 m. 7. mającym w Oświęcimie połączenie z pociągami pruskiemi, tym pociągiem jadąc przyjeżdża się do Wrocławia o godz. 3 po poł.

Do Warszawy: rano o godz. 8, idzie do Granicy I, II i III kl, z Granicy zaś do Warszawy tylko I i II klasa, — przyjazd do Warszawy o g. 8 m. 15 wiecz. Jadąc wiedeńskim osobowym pociągiem o godz. 3 po poł., jedzie się do Trzebini (I, II i III kl.), z Trzebini zaś idzie posp. poc. wprost do Warszawy, ale tylko I i II kl. Trzeci pociąg (nocny) do Warszawy odchodzi z Krakowa do Granicy o god. 6 m. 50 wieczór i przyjeżdża do Warszawy o g. 9 m. 25 przed poł.

UWAGI. Godziny odejścia i przyjazdu pociągów na kolejach w Galicyi obliczone są według zegaru peszteńskiego (różnica od krakowskiego o 4 m.); zaś na kolei pół. ces. Ferdynanda według zeg. pragskiego, o 12 m. później od krakowskiego. Od powyżej podanych cen jazdy pobiera się jeszcze ażyo. Ceny jazdy pociągami pospiesznemi droższe są od wykazanych o 20%.

Arendarz lub **szynkarz** przepowiada nieszczęście. Śniący powinien po takim śnie strzedz się uczęszczania do karczem i szynków, nie wchodzić w żadne interesa z arendarzami lub szynkarzami, bo ci mu niewątpliwie zgubę gotują.

Biskup w kościelnym uroczystym stroju, wielką radość i pomyślność w zamiarach dobrych oznacza — w złych, zgubę wróży.

Buty całe dobre powodzenie — podarte, ubóstwo wróżą; chcący go uniknąć, niech się bierze podwójnie do pracy, bo mu bliska bieda zagraża.

Bydło chude i wynędzniałe zapowiada śniącemu że przez pijaństwo do biedy przyjdzie.

Cebula, gdy się przyśni, zapowiada szkodę pochodzącą z interesów z żydem robionych.

Czosnek stratę lub szkodę przez interes z arendarzem lub szynkarzem wynikającą; komu się przyśni, niech się strzeże co najmniej przez dwie niedziele wstępować do karczmy.

Czytanie pomyślność w interesach i gospodarstwie, która nieumiejącego czytać ominie.

Djabeł we śnie widziany, ostrzega śniącego, aby się w złych postępkach upamiętał, bo się jego sprawki wprędce wydadzą.

Dzwon słyszeć we śnie, nieprzyjemności z obmawiania bliźnich znamionuje

Ekonom widziany we śnie ostrzega rolników, żeby nie wypasali bydłem cudzego zboża, bo będą mieli kłopot niemały.

Fajka pożar zapowiada; abyś sprawdzenia snu uniknął, nie chodź sam ani pozwól chodzić czeladzi z fajką do stajni i obory.

Flaszka z wódką biedę wróży; unikaj arendarza, bo cię zamyśla oszukać.

Grać w karty, o dużej szkodzie z gry w karty lub loteryą ostrzega.

Huzar ostrzega dziewczęta aby się strzegły przyjaźni z żołnierzami, bo źle na niej wyjdą.

Igła we śnie widziana, upomina niewiasty niedbałe, aby porządek koło odzieży zrobiły.

Indyk, pysznemu wielki wstyd; niewiastom lubiącym się stroić biedę wróży.

Jaja chorobę z obżarstwa pochodzącą zapowiadają; żyj umiarkowanie, abyś w nią nie wpadł.

Jałmużnę dawać biednym, pomyślność wróży — pijaków wspierać, nieszczęście zapowiada.

Jarmark wielkie nieszczęście z zaniedbania gospodarstwa, a włóczenia się po jarmarkach oznajmia.

Karczma albo **szynk,** tak miejskim jak i wiejskim ludziom zapowiada, śmierć z biedy wróży. Siedzieć w szynku lub karczmie, oznacza, że śniący straci domostwo i grunt przez pijaństwo i robienie długów u arendarzy, a będzie na starość im pańszczyznę odrabiać.

Kazanie słyszeć, znaczy wielki pożytek. Sen taki jest przypomnieniem, aby pilniej dopełniać obowiązków religijnych, bo ich zaniedbanie zrządzi śniącemu szkodę,

Kiełbasę jeść we śnie, zapowiada chorobę objadaniem się zbytniem zrządzoną.

Kościół, być w kościele na nabożeństwie, zapowiada szczęście — patrzyć nań zdaleka, niepomyślność w interesach wróży.

Krzyż we śnie widziany, o odpuszczeniach z woli Bożej oznajmia, które z poddaniem się z pokorą znosić należy.

Książki kupować dla dzieci, korzyść — czytać je, pomnożenie pożytecznych wiadomości znaczy.

Księdza nauk słuchać, pociechę zapowiada; spowiadać się, błogosławieństwo Boże i pomyślność przynosi.

Liczby we śnie widziane wróżą stratę z grania w loteryę; gdy się wyraźnie przyśnią, postawić można, ale nie wiele pieniędzy, bo numera z pewnością nie wyjdą.

Loterya, zniszczenie majątku i nędzę na stare lata wróży.

Małpy, zapowiada, że śniący wyjdzie na pośmiewisko u ludzi, gdy będzie chciał wynosić się nad stan i naśladować bogatszych w zbytku.

Miód oznacza, że chowając pszczoły, można przyjść do znacznych pieniędzy.

Mleko gospodyniom roztwarzającym wodą mleko na sprzedaż, wielkie nieszczęście wróży.

Niemiec we śnie widziany ostrzega, aby nie ufać tym, co namawiają do gry na giełdzie, bo to pewną stratę przyniesie.

Numera śnić a nie pamiętać ich, korzyść — pamiętać, przegraną na loteryi wróży.

Pająk przestrzega śniącego, że go lichwiarze chcą oplątać i do zgupy przywieść.

Pić wódkę zapowiada nędzę, choroby i nagłą śmierć w karczmie u arendarza pod ławą.

Pijak wroży przyjście na stare lata do torby dziadowskiej i śmierci pod płotem.

Pijawki znaczą, że śniącemu arendarze i lichwiarze stoją na zdradzie — niechże się ich strzeże.

Podkowy gdy się śnią, opatrz konie, bo ci zakuleją przez złe okucie.

Proces straty oznacza. Unikaj procesów i nie włócz się po sądach, bo do ubóstwa przyjdziesz.

Sennik z numerami, oszustwo znaczy — wierzyć w numera, głupotę — stawiać podług sennika, utratę pieniędzy wróży.

Sługa wierny i sprawiedliwy, darzenie się w każdym zamyśle — niewierny i złodziej, nieszczęście oznajmia.

Taniec. Dziewczętom do karczmy na tańce chodzącym zapowiada potomstwo — mężatkom, że od mężów bicie dostaną.

Targ. Sprzedawać co na targu, korzyść — oszukiwać, wielką stratę znaczy.

Uszy duże mieć we śnie, to ostrzeżenie, żeby nie podsłuchiwać co drudzy mówią, bo ztąd będzie kłopot.

Waga upomina handlujących, ażeby nie oszukiwali w sprzedaży, bo będą mieli nieprzyjemność.

Wąż, chytrego nieprzyjaciela znaczy; widzieć pełzającego upomina, że przez podstępy i pochlebstwo śniący niczego się nie dorobi.

Wieprz chorobę z obżarstwa i pijaństwa — pijakom nagłą śmierć bez spowiedzi oznajmia.

Wróżby cygańskie albo z kart, oszukaństwo znaczą — wierzyć im głupstwo — kazać sobie wróżyć obrazę boską.

Wybory do sejmu, napominają, aby głupców nie wybierać, ale ludzi uczciwych i rozumnych.

Zęby we śnie widziane, ostrzegają kobiety, że obrażają Pana Boga obłudnem chodzeniem na nabożeństwa, a obgadywaniem i krzywdzeniem bliźniego.

Zmora kogo we śnie dusi, niezawodnie prędzej czy później przez nieumiarkowanie w jedzeniu i piciu dozna choroby.

Żyd rzemieślnik, dobrego przyjaciela znaczy — arendarz, szynkarz albo lichwiarz, okrutnego wroga zapowiada, który dybie na to aby cię ojcowizny pozbawił.

SKALE STEMPLOWE

według nowej ustawy z 8 Marca 1876 r.

SKALA I. WEXLOWA.						SKALA II. do kwitów i dokumentów.					
										Złr.	c.
	Do sumy		75 zł.	— zł.	5 c.		Do sumy		20 „	—	
nad	75 zł.	albo	150	— „	10	nad	20 zł.	do	40	—	13
„	150	„	300	— „	20	„	40	„	60	—	19
„	300	„	450	— „	30	„	60	„	100	—	32
„	450	„	600	— „	40	„	100	„	200	—	63
„	600	„	750	— „	50	„	200	„	300	—	94
„	750	„	900	— „	60	„	300	„	400	1	25
„	900	„	1050	— „	70	„	400	„	800	2	50
„	1050	„	1200	— „	80	„	800	„	1200	3	75
„	1200	„	1350	— „	90	„	1200	„	1600	5	—
„	1350	„	1500	1 „	—	„	1600	„	2000	6	25
„	1500	„	3000	2 „	—	„	2000	„	2400	7	50
„	3000	„	4500	3 „	—	„	2400	„	3200	10	—
„	4500	„	6000	4 „	—	„	3200	„	4000	12	50
„	6000	„	7500	5 „	—	„	4000	„	4800	15	—
„	7500	„	9000	6 „	—	„	4800	„	5600	17	50
„	9000	„	10500	7 „	—	„	5600	„	6400	20	—
„	10500	„	12000	8 „	—	„	6400	„	7200	22	50
„	12000	„	13500	9 „	—	„	7200	„	8000	25	—

Skala I: i tak dalej za każde 1500 zlr. o 1 zlr. więcej, przyczém resztę nieprzenoszącą 1500 zlr. jako pełną przyjąć należy.

Skala II: Nad 8000 zlr. od każdych 400 zlr. opłaca się nadwyżki po 1 zlr. 25 c.; ilość niedochodząca 400 zlr. uważana jest za całkowitą.

Skala I wexlowa, zmieniona według ustawy z 8 marca 1876, obowiązuje w miejsce dawniejszej z 29 lutego 1864 r. Skala II niezmieniona wprawdzie co do wysokości stempla ze względu na wysokość sumy wyrażonej w dokumentach lub kwitach, ale zastosowanie jej co do wexli wskazane jest w nowej ustawie, z którój ważniejsze paragrafy poniżej są umieszczone.

§ 4. Weksle własne i przekazane wystawione w kraju, płatne w kraju lub za granicą w pewnym oznaczonym czasie, lub za okazaniem, albo w pewnym oznaczonym czasie po okazaniu, ulegają opłacie od takiej sumy, na jaką opiewa weksel.

a) wedle skali I., jeżeli się nie okazuje z samego weksla, iż zapłata nastąpić ma nie później, jak za sześć miesięcy po dniu wystawienia i jeżeli nie zajdzie przypadek przewidziany w ostatniém zdaniu tego paragrafu;

b) wedle skali II., jeżeli z samego weksla się okazuje, iż zaplata nastąpić ma później, jak za sześć miesięcy po dniu wystawienia.

Opłacie według skali II. ulega weksel bez względu na czas jego płatności, także i w tym razie, gdy w jego osnowie mieści się zarazem zezwolenie wpisu lub ostrzeżenia na nieruchomości.

Wszystkie weksle uwielokrotnione (secunda, tertia i t. d.), jak również wszystkie kopje wekslu żyrowane, ulegają téj samej opłacie co i pierwotny weksel; ten tylko z pomiędzy więcej egzemplarzy wolnym jest od opłaty stemplowej, który wyłącznie przeznaczono do uzyskania przyjęcia od akceptanta zamieszkałego po za granicami monarchii austro-węgierskiej. Jeżeli na pierwszej stronie takiego egzemplarza wpisane są wyrazy: „przeznaczony tylko przyjęcia" a druga strona tegoż egzemplarza w ten sposób jest przekreśloną, iż wykluczone są wszelkie indosowania lub pokwitowania.

§ 5. Do weksli wymienionych pod *a*) płatnych za okazaniem, lub w pewnym oznaczonym czasie po okazaniu, należy w dniu pierwszym po upływie sześciu miesięcy od dnia wystawienia, dopłacić taką kwotę, jakiej brakuje do należytości wedle skali II., jeżeli weksel ten do zapłacenia przedstawionym nie był.

Jeżeli weksle wymienione pod *a)*, płatne w pewnym oznaczonym czasie po upływie sześciu miesięcy od dnia wystawienia (wyjąwszy atoli indosów do inkasowania lub per procura) mają być dalej pozbyte, należy przed pozbyciem uiścić należytość brakującą do wyrównania skali II.

Jeżeli pozbycie takowe odnosi się tylko do części sumy wekslowéj, należy przy wekslach, wolnych od opłaty, podczas wystawienia uiścić opłatę wedle skali II. odpowiadającą wysokości odstąpionej summy; przy wekslach zaś, które od początku były obowiązane do opłaty stemplowej należy uiścić różnicę wypadającą z obliczenia między należytością od ustąpionej sumy wedle skali II., a pomiędzy należytością odpowiednią tejże summie wedle skali I., która obowiązywała w czasie wystawienia weksla.

§ 6. Każda pisemna prolongacya wekslu krajowego ulega opłacie, mianowicie zaś: wedle skali I, jeżeli nie przenosi sześciu miesięcy; wedle skali II. we wszystkich innych wypadkach.

Czas prolongacyi liczyć się winien nie od dnia zezwolenia na nią, ale od dnia upływu poprzedniego terminu płatności.

§ 7. Jeżeli weksel podanym został do intabulacyi lub ostrzeżenia, w celu uzyskania prawa zastawu lub podzastawu na nieruchomości, jeżeli weksel ten przy swém wystawieniu wcale opłacie nie ulegał, lub téż w mniejszej ilości, należy przed wniesieniem podania opłatę w ogólności według skali II. przypadającą uzupełnić.

Jeżeli wpis odnosi się tylko do części należytości wekslowéj, należy zastosować odpowiednio postanowienie ostatniego ustępu § 5.

§ 8. Weksle zagraniczne są w zasadzie już przez samo wprowadzenie ich do kraju obowiązane do opłaty. Opłaca się zatém od nich należytość:

a) Wedle skali I., jeżeli z samego weksla okazuje się, że zapłata nie później ma nastąpić, jak za rok od dnia wystawienia.

b) Wedle skali II., jeżeli z samego weksla okazuje się, że zapłata ma nastąpić później, jak po upływie roku od dnia wystawienia.

§ 9. Wyjątek od zasady w § 8 przyjętéj, stanowią tylko weksle zagraniczne, wyłącznie za granicą płatne. Weksle takie w takim tylko razie ulegają opłacie, jeżeli mają być w kraju puszczone w obieg. Od weksli tych i prolongacyi umieszczonych na nich w kraju, jeżeli staną się obowiazanemi do opłaty, należy w zasadzie uiścić opłatę tylko po 2 centy od każdych stu guldenów wekslowej summy: przyczém resztę niedochodzącą stu guldenów za całość przyjąć należy.

Jeżeli następnie taki weksel stanie się płatnym w kraju, lub jeżeli w kraju zrobiono z niego sądowy użytek — to w razie zajścia takiéj okoliczności, a względnie przed zrobieniem sądowego użytku, należy uzupełnić opłatę do całkowitéj wysokości téj opłaty, jaka w myśl § 8 przypada.

Obowiązek uzupełnienia opłaty aż do całkowitej wysokości, wedle skali II. przypadającej, zachodzi w tym przypadku, gdy weksel taki podanym został do wpisu lub ostrzeżenia, w celu uzyskania prawa zastawu lub podzastawu na nieruchomości (§ 7).

§ 11. Akcepty umieszczone na wekslu, wyjąwszy przypadku przewidzianego w § 12, są wolne od opłaty, bez względu czy weksel wolnym jest od opłaty lub czy ulega opłacie skali I., albo niższéj lub wyższéj należytości.

Indosy, wraz z indosem p e r p r o c u r a do indosowania i t. p., tudzież poręczenia i poświadczenia odbioru, umieszczone na wekslach od opłaty wolnych, lub ulegających opłacie według skali wyższéj lub niższéj, z wyjątkiem przypadku § 12 objętego, nie ulegają również opłacie.

Natomiast należy uiszczać opłatę od indosów, poręczeń i poświadczeń odbioru, jeżeli oświadczenia te umieszczone są na wekslu, ulegającym opłacie wedle skali II. lub jeżeli znajdują się na innym wekslu, w czasie kiedy już wedle niniejszéj ustawy uzupełnienie opłaty wedle skali II. nastąpić miało, jakotéż jeżeli umieszczenie indosu nastąpiło w tym czasie, że wskutek tego uzupełnienie opłaty wedle skali II. nastąpić winno. W razach zachodzącego później obowiązku opłaty ulegają:

a) Indosy opłacie wedle skali I., weksle zaś hipoteczne wpisane lub zawierające deklaracyę hipoteczną — wedle skali II. od summy ustąpionéj; indosy zaś zawierające wyrażenie: „do inkassowania“, „per procura“ lub inną formułę, oznaczającą pełnomocnictwo ulegają opłacie wymierzonéj dla umów o pełnomocnictwo.

b) Poręczenia opłacie według skali II. od summy poręczonéj.

c) Poświadczenia odbioru opłacie wedle skali II od summy odebranéj.

§ 12. Jeżeli na wekslu, wyjąwszy przypadek wspomniony, w końcowym ustępie § 4) dodano zezwolenie wpisu lub ostrzeżenia prawa zastawu lub podzastawu na nieruchomości, lub deklaracyę usprawiedliwiającą już uzyskane ostrzeżenie przez dopisanie osobnego ustępu, albo łącznie z przyjęciem, lub razem z innem oświadczeniem wekslowém, to należy uiścić należytość według skali II. od wartości tego zobowią-

zania, na jakie hipoteka jest daną, lub ostrzeżenie jako usprawiedliwione uznane.

Takąż opłatę należy uiszczać od zwykłych akceptów w przypadku, gdy w osnowie weksla przyjemca został zawezwanym do udzielenia jako zastaw lub podzastaw pewnéj oznaczonéj nieruchomości.

Deklaracya zezwalająca na wpis, ostrzeżenie lub usprawiedliwienie, w tym tylko przypadku nie ulega innéj opłacie, jeżeli z powodu indosu lub poręczenia przypada należytość wedle skali II (§ 11).

§ 13. Od weksli wystawionych w kraju, należy uiścić opłatę przed podpisaniem się strony na papierze przeznaczonym na weksel; od weksli wystawionych za granicą przed puszczeniem ich w obieg, a jeżeli weksel taki nie jest wyłącznie płatny za granicą, w każdym razie przed upływem 14 dni po wprowadzeniu go do kraju.

§ 14. *Opłatę stęplową od weksli* uiścić można tylko w następny sposób:

A. Przez użycie stemplowanych blankietów urzędowych.

B. W razie użycia blankietów niepokrywających w zupełności przypadającéj opłaty, oraz innych blankietów, daléj w razie wystawienia weksla bez użycia blankietu, uiszcza się przez przylepianie na drugiéj stronie papieru, mającego użyć się na weksel, jeszcze przed jego wystawieniem takiéj ilości znaczków stemplowych, jaką wynosi przypadająca należytość opłaty, ewentualnie jéj uzupełnienie, a znaczki te przestemplowane być winny przez urząd do tego upoważniony.

Datę przestemplowania, jeżeli nie znajduje się na odcisku pieczęci, urząd winien uwidocznić cyframi na każdym znaczku zamieszczonemi. Przestemplowania urzędowego przedsięwziąć nie wolno, jeżeli na papierze jest już podpis uskuteczniony przez wystawcę, przyjemcę lub indosanta lub w ogóle przez którąkolwiek stronę. Każdy inny, jak ustępem *B.* przepisany sposób uiszczania znaczkami stęplowymi (wyjąwszy przypadków oznaczonych ustępem *F.* niniejszego paragrafu), a w szczególności przestemplowanie znaczków stemplowych pieczęcią prywatną jednéj osoby, lub przez instytucyą nieupoważnioną do urzędowego przestemplowywania znaczków, nie będzie uważany jako dopełnienie obowiązku opłaty.

C. Jeżeli idzie o uiszczenie opłaty od weksli wystawionych za granicą, należy znaczki stemplowe wartości odpowiadającej wysokości opłaty na odwrotnéj stronie weksla przylepić, a mianowicie jeżeli strona odwrotna nie jest jeszcze zapisaną; w przeciwnym zaś razie, tuż pod ostatnim zagranicznym przypiskiem, w taki sposób, ażeby ponad znaczkiem niepozostawić miejsca wolnego do napisania indosu, albo innego dopisku; a następnie postarać się o urzędowe przestęplowanie w sposób podany pod lit. *B.* niniejszego paragrafu.

D. Jeżeli idzie o uzupełnienie opłaty od weksla, pierwiastkowo od niéj wolnego, lub téż obowiązanego do mniejszéj opłaty (§§ 5, 7, 8 i 9), należy na drugiéj stronie przylepić znaczki stemplowe, wystarczające do uzupełnienia opłaty, a to przed użyciem tę opłatę uzasadniającém albo przed zajściem usprawiedliwiającéj okoliczności lub terminu; jeżeli zaś uzupełnienie opłaty uzasadnioném jest skutkiem podania weksla do sądu (§§ 7 i 9), to przestemplowania urzędowego dokonać winien sąd. Wyjąwszy tego wypadku, strona pod własną odpowiedzialnością winna w myśl ustępu *B.* uzyskać przestemplowanie znacz-

ków stemplowych w upoważnionym do tego urzędzie, a to jeszcze przed użyciem, uzasadniającém uzupełnienie opłaty, względnie zaś przed zajściem okoliczności lub terminu ją uzasadniających.

E. Jeżeli uiścić się mająca należytość, a ewentualnie opłata wraz dodatkami przenosi kwotę 25 zlr., można ją w przeciągu terminu § 13 zastrzeżonego, a względnie przed zajściem okoliczności lub czasu (§§ 5, 7, 8 i 9) uzasadniającego obowiązek opłaty, uiścić bezpośrednio w urzędzie do wymiaru należytości przeznaczonym, a w takim razie rząd ten ma poświadczyć uiszczenie opłaty na wekslu, względnie zaś na papierze na weksel przeznaczonym.

F. Opłatę od prolongacyi (§ 6) tudzież od deklaracyi, zamieszczonych na wekslu, a do należytości obowiązanych (§§ 11 i 12) — jeżeli zapłaty nie uiszczono bezpośrednio wedle ustępu *E.*, z powodu jéj wysokości 25 złr. przenoszącej, należy uiścić albo w sposób ustępem *B.*, lub ogólném postanowieniem § 3 ustawy z d. 25 marca 1854 (Nr. 7 dz. u. p.), to jest przed uskutecznieniem prolongacyi lub innego oświadczenia, należy znaczki stemplowe odpowiednie opłacie przylepić na wekslu w miejscu na to przeznaczoném i na polu zabarwioném pod znakiem stempla w prostéj linii przepisać pierwszy wiersz oświadczenia; jeżeli zaś oświadczenie jeden tylko wiersz zajmuje, część jego przepisać — nigdy zaś tytułu (nadpisu) lub podpisu nie zamieszczać.

Przestemplowanie prywatną pieczęcią zamiast przepisania i w tym razie nie ma znaczenia.

Co się tyczy dokumentów kupieckich, uważanych na równi z wekslami, wskazuje § 18 nowéj ustawy:

Postanowienia powyższe stosują się także do kupieckich przekazów i dowodów zobowiazania wypłaty (Verpflichtscheine über Geldleistungen), następnie do skryptów dłużnych kupieckich, tyczących się interesów za zaliczką na papiery wartościowe lub towary, postawionych na równi z wekslami, z tą jednak różnicą, iż, jeżeli te dokumenta nie są wystawione na blankiecie, opłata niszczoną być może w sposób § 14 *F.* wskazany.

Zniżenie opłaty od przekazów kupców lub na rzecz kupców, płatnych najpóźniéj w ośmiu dniach po wystawieniu, i ustanowione na stałą kwotę pięciu centów, tudzież postanowienia tyczące się poświadczeń odbioru pieniędzy na rachunek bieżący, zostają niniejszém w swéj mocy utrzymane.

Co do rachunków kupieckich: ustanowiona wysokość opłaty od rachunków (kosztów, wykazów i t. p. na 1 cnt. i 5 cnt., o tyle zmienioną zostaje, iż rachunki do 10 złr. włącznie są bezwarunkowo wolne od opłaty; następnie, że od rachunków, wystawionych na mniejszą sumę niż 50 złr., 1 ct. od każdego arkusza; zaś na sumę przenoszącą 50 złr., 5 ct. od arkusza opłacać należy.

Pod rachunkami (kosztami, notami, wykazami i t. p.) rozumieć należy wszelkie pisma, bez względu czy one zawierają zapłatę, wystawiane przez kupców lub przemysłowców na przedmioty ich handlu lub przemysłu, z powodu interesów wynikłych z ich zatrudnienia, z których to interesów powstała im pretensya do kupców lub przemysłowców, albo do innych osób.

Obowiązek uiszczenia téj stałéj opłaty zachodzi i wtenczas, je-

żeli rachunki tego rodzaju wpisane są w treść korespondencyj kupieckich, lub jeżeli do nich dołączone są jako dodatek, załącznik i t. p.

Aby zaszedł obowiązek uiszczenia opłaty, nie potrzeba podpisu wystawcy, lecz wystarczy, jeżeli z rachunku takiego przez znak wydrukowany, stampilię i t. p., poznać można zakład lub osobę, w któréj interesie wystawienie nastąpiło.

Z tego wypływa, iż ulegają także opłacie rachunki wystawione w interesie osób utrzymujących hotele, domy zajezdne i t. p.

Odpisy takich rachunków ulegają téj saméj opłacie, co i oryginały.

SKALA III. NA ODSETKI.

		Do sumy	10	złr.	w. a.	złr.	—	c.	7
nad	10	„	20	„	„	„	—	„	13
„	20	„	30	„	„	„	—	„	19
„	30	„	50	„	„	„	—	„	32
„	50	„	100	„	„	„	—	„	63
„	100	„	150	„	„	„	—	„	94
„	150	„	200	„	„	„	1	„	25
„	200	„	400	„	„	„	2	„	50
„	400	„	600	„	„	„	3	„	75
„	600	„	800	„	„	„	5	„	—
„	800	„	1000	„	„	„	6	„	25
„	1000	„	1200	„	„	„	7	„	50
„	1200	„	1600	„	„	„	10	„	—
„	1600	„	2000	„	„	„	12	„	50
„	2000	„	2400	„	„	„	15	„	—
„	2400	„	2800	„	„	„	17	„	—
„	2800	„	3200	„	„	„	20	„	—
„	3200	„	3600	„	„	„	22	„	50
„	3600	„	4000	„	„	„	25	„	—

Nad 400 złr. od każdych 200 złr. opłacaną być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po 1 złr. 25 ct., przyczem sumy niżéj 200 zł. uważają się jako pełne.

Skala ta „na odsetki“ jest właściwie wymiarem procentów, które się ma opłacać od sum czyli od wartości będącéj przedmiotem kontraktów kupna, ugód dzierżawnych lub asekuracyjnych w towarzystwach akcyjnych, jak równie w stowarzyszeniach komandytowych, — tudzież od sum czyli pensyj wyrażonych w dekretach czyli nominacyach na pewną ograniczoną liczbę lat.

W umieszczonym poniżej Wykazie należytości stemplowych podane są wypadki, w których téj skali trzymać się należy.

Przekroczenie przepisów ustawy stemplowéj naraża na karę, którą przepisuje § 20 tejże ustawy, mianowicie co do skali I i II:

W razie niedopełnienia opłaty stemplowéj: a) od weksli; b) od asygnacyj kupieckich na wypłatę pieniędzy, ulegających téjże co i weksle opłacie, a względnie stałéj opłacie 5 centów; c) od deklaracyj kupieckich względem przyjęcia obowiązku zapłaty, ulegających téjże co i weksle opłacie; d) od skryptów dłużnych kupieckich, ulegających téjże co i weksle opłacie, odnoszących się do zaliczek na walory lub towary, następnie od ulegających stałéj opłacie 10 centów, zastawniczych rewersów kupieckich (Kostgeschäft); e) od czeków, ulegających stałéj opłacie 2 centów; f) od ulegających stałéj oplacie jednego, a względnie 5 cent. dokumentów: frachtów, rachunków, bilansów lub rachunków bilansowych i listów frachtowych — bez względu, czy opłaty wcale nie uiszczono, lub uiszczono w nienależytéj wysokości, nie na czasie, lub nie w czasie przepisanym — należy, bez przeprowadzenia dochodzenia karnego na zasadzie stwierdzonéj nocyi przekroczenia ustawy, ściągnąć podwyższoną należytość od osób obowiązanych prawnie do uiszczenia opłaty, lub za nią odpowiedzialnych.

Podwyższenie to należytości razem ze zwykłą opłatą wyniesie:

1) Przy oplatach wedle skali I. i w § 9 ustanowionych, następnie przy stałych oplatach od dokumentów przytoczonych powyżéj od a) do f) kwotę pięćdziesięciokrotną.

2) Przy oplatach wedle skali II. uiścić się mających od dokumentów przytoczonych od a) do d) dziesięciokrotną kwotę — jak ta, która albo uiszczoną nie byla, lub uiszczona nie wedle przepisu, lub nie w należytym czasie.

Jeżeli na zasadzie niniejszéj ustawy należało opłatę pierwotnie mniejszą uzupelnić według skali II., to trzeba obliczyć kwotę podwyższoną względnie do pierwotnéj, o ile brakuje według ustępu 1., zaś względnie należytości brakującéj do uzupełnienia wedle ustępu 2go niniejszego paragrafu.

§ 21. Jeżeli osoba mająca ponosić szkodliwe skutki za niedopełnienie téj ustawy, sama pierwéj o przekroczeniu władzę skarbową zawiadomi, zanim ta zkądinąd się dowiedziala, i jeżeli uiści należytość wraz z kwotą podwyższoną, zrzekając się dalszego zażalenia — to należy prócz zwykłéj opłaty tylko polowę kwoty, do jakiéj według § 20 oplata miała być podwyższona, jako należytość ściągnąć.

§ 22. Odbiorca dokumentu z kategoryj wymienionych w § 20 ustępach *a*) do *f*), podlegającego oplacie stemplowéj, a niestemplowanego należycie lub w należytym czasie, może siebie i swoich prawnych następców uchronić od podwyżki opłaty skarbowéj — a nawet o ile zachodzi wypadek podlegający ustawie o przestępstwach karnych w sprawach oplat skarbowych, od kary uwolnić — jeżeli w przeciągu dni 30 od czasu otrzymania tegoż dokumentu doniósł o przekroczeniu właściwym władzom skarbowym.

Dowodu dopilnowania tego terminu strona donosząca dostarczyć powinna (§ 24).

§ 23. Ani przyjemca (akceptant), ani indosant, ani żaden inny w myśl § 16 i 17 ustawy niniejszéj do opłaty skarbowéj obowiązany, nie może zasłaniać się przeciwko skutkom prawnym nieuiszczonéj należycie opłaty skarbowéj, tym zarzutem, że weksel był wadliwy w chwili położenia na nim podpisu, lub w chwili zajścia okoliczności uzasadniającéj obowiązek opłaty skarbowéj.

Postanowienie to odnosi się także do dokumentów kupieckich w § 18 nie da się dokładnie oznaczyć okoliczność lub czas, od których bądź opłata skarbowa, bądź jéj uzupełnienie lub podwyższenie zawisło, to przy wymiarze opłaty skarbowéj ta okoliczność a względnie ta chwila uważać się będzie za istniejącą, która za sobą pociąga obowiązek opłaty skarbowéj lub wyższy wymiar takowéj, a to tak długo, dopóki strona obowiązana przeciwieństwa nie udowodni.

Stósownie do téj zasady, uważać się będzie aż do udowodnienia przeciwieństwa indos niedatowany w wekslu wystawionym w kraju przed sześciu miesiącami, a za granicą przed rokiem — jakoby dopiero po upływie tych sześciu miesięcy a względnie roku od dnia wystawienia (§§ 5 i 8) zamieszczonym został.

§ 25. Mekler handlowy (sensal) biorący udział przy spzedaży weksla, o którym wiedział lub mógł wiedzieć, że jest niedostatecznie ostemplowany, odpowiada za umniejszenie opłaty i za podwyżkę należytości, a nadto podpada karom dyscyplinarnym przewidzianym § 84.

§ 26. W przedmiocie przedawnienia szkodliwych skutków przekroczenia niniejszéj ustawy i w ogóle, o ile ta ustawa nic odmiennego nie postanawia, mają być tak co do weksli, jakoteż i innych w § 20 wymienionych dokumentów zastosowane powszechne przepisy ustaw o należytościach skarbowych.

§ 27. Przy wekslach wystawionych na urzędowych blankietach, lub zaopatrzonych znaczkami stemplowemi, urzędownie przestemplowanemi — ciągnionych, lecz nie akceptowanych — nie stoi wymianie onychże na inne blankiety stemplowane lub znaczki stemplowe na przeszkodzie podpis wystawcy, jeżeli tylko weksle te były wystawione na własne zlecenie, a nie noszą na sobie akceptów, indosów lub innych jakichbądź następnych podpisów stron i jeżeli takowe przed terminem płatności do wymiany przedstawione zostaną.

Podwyższenie procentów zwłoki przepisuje § 28 następnie: Wysokość procentów zwłoki, należących się w myśl rozporządzenia z dnia 6 kwietnia 1856, za przekroczenie terminu zapłaty do uiszczenia należytości bezpośrednich lub ekwiwalentów skarbowych prawem przepisanego, ustanowioną zostaje na sześć od sta. Jednak w razie zwrotu pobranych, lub wskutek rekursu zwrócić się mających należytości, należy stronom od zwróconéj kwoty również procent po sześć od sta od dnia wpłaty wynagrodzić.

Rozporządzenie końcowe, § 29. §§ 1, 2, 3 i 4 ustawy z dnia 29 lutego 1864, tudzież poz. tar. 113 taryfy ustawą z dnia 13 grudnia 1862 zmienionéj, tracą moc obowiązującą.

Niniejszą ustawę polecił Naj. Cesarz Franciszek Józef, Ministrowi skarbu w Wiedniu w dniu 8 marca 1876 r. do wykonania.

WYKAZ NALEŻYTOŚCI STĘPLOWYCH

od podań różnego rodzaju, dokumentów i t. p.

Abonamentowe karty, dopóki z nich nie czyni się użytku sądowego, są wolne od stępla, w razie zaś takiego użytku stemplują się podług skali II.

Abstentacyjne prośby, jako podania, od arkusza 50 centów.

Absolutorya na studya, jeźli wystawione są przez rządowe zakłady naukowe, od pierwszego arkusza 1 złr.
od dalszych arkuszy po 50 c.
od innych zakładów naukowych, za arkusz 50 c.

Adjutum, prośby o adjutum, od pierwszego arkusza 1 złr.
od każdego dalszego 50 c.

Adnotacye, odmownych rezolucyj, od arkusza 36 c.

Adopcye, prośby o potwierdzenie adopcyi 36 c.

Adopcyjne dokumenta, o ile tylko dotyczą ogólnych praw, ustanowionych między przybranemi rodzicami a dziećmi księgą ustaw cywilnych, od arkusza 50 c.
o ile przez nie orzekanem bywa odstąpienie majątku, obacz majątkowe przeniesienie.

Adwitalne (dożywotne) układy między małżonkami, mocą których przyznaje się używanie majątku po śmierci jednego z małżonków, od pierwszego arkusza 1 złr.
od dalszych po 50 c.

Ajencye, prośby o przyjęcie na publicznego ajenta, od pierwszego arkusza 1 złr. od dalszych 50 c.

Alimentacyjne podania do władz publicznych, od arkusza 50 c.

Alimentacye, skargi względem ojcowstwa 12 c.

Allegata, dodawane do podań i protokółów, podlegających ostęplowaniu, od arkusza 15 c.

Uwolnione są od stępla alegata następujące:

a) Książki, broszury i manuskrypta przygotowane do druku, o ile nie są pismami dowodowemi;

b) wszystkie krajowe i zagraniczne papiery kredytowe, kupony itp.;

c) świadectwa ubóstwa;

d) dodane na dokumentach urzędowe potwierdzenia.

Amortyzacye dokumentów, o ile pociągają za sobą sądowy edykt, od pierwszego arkusza 1 złr. od dalszych 50 c.

Apelacyjne powołania:

1. przeciw wyrokom, w sprawach, których sporny przedmiot nie przekracza 50 złr., od pierwszego arkusza 1 złr.
2. przeciw wyrokom w sprawach spornych, których przedmiot ma wartość od 50—200 złr., tudzież w skargach o pierwszeństwo itp., od pierwszego arkusza złr. 2 c. 50.
3. przeciw likwidacyjnym wyrokom przy konkursach, od arkusza złr. 1 c. 25.
4. przeciw wyrokom w sprawie karnéj o wartość od 200—800 złr., od jednego arkusza 5 złr.
5. wszystkie inne od jednego arkusza 10 złr.

dalsze arkusze przy apelacyjnych powołaniach wszelkiego rodzaju 50 c.

Awizacye sądowe, od arkusza 50 c.

Beneficja, prośby o nadanie beneficjów do władz publicznych, od jednego arkusza 1 złr. od dalszych arkuszy 50 c.

Cessje, bezpłatne tak jak darowizny, od każdego arkusza 50 c.

— płatne: *a*) giro na wekslach, należących do skali I., wolne są od stępla;

b) cessje na przekazach kupieckich 5 c.

c) cessje innych pretensyj dłużniczych według wartości spłaty i skali II.;

d) cessje wszelkich innych praw, które się nie rozciągają na pretensye dłużnicze, tak jak ugody kupna lub sprzedaży.

Cytacyjne edykta w prawno-cywilnem postępowaniu są wolne od opłaty. Prośby o wydanie takich edyktów od pierwszego arkusza 1 złr. od dalszych po 50 c.

Darowizny. *A.* Dokumenta darowizny:

a) między żyjącymi, od arkusza 50 c.

b) na wypadek śmierci, od pierwszego arkusza 1 złr. od dalszych 50 c.

B. Interes prawny:

a) Darowizny ruchomych rzeczy, jeźli się przytem nie wystawia prawnego dokumentu wolne od stępla;

b) wszystkie inne darowizny, do których poszczególnie należą dodatki alimentacyjne, zrzeczenie się praw na rzecz drugiego, lub odstąpienie; przyznanie bezpłatnego użytku, lub innych bezpłatnych serwitutów (służebnictw) — podlegają opłacie procentowéj od wartości darowanéj rzeczy a to:

I. między małżonkami, nierozwiedzionemi w czasie darowizny, między narzeczonymi pod warunkiem przyszłego małżeństwa, między rodzicami a ślubnemi lub nieślubnemi dziećmi i ich potomstwem, miedzy teściami a zięciami, między ojczymami a pasierbami, między przybranemi rodzicami a przybranemi dziećmi, 1% i dodatek.

II. między innemi krewnymi aż włącznie do dzieci rodzeństwa stryjecznego 4%; we wszystkich innych wypadkach 8% i dodatek.

Do tych procentowych należytości doliczać się ma 25% dodatku, w skutek czego należytości te podnoszą się do wysokości 1¼%, 5% i 10%.

Dekreta dla urzędników prywatnych i gminnych nie podlegały dawniéj stemplowaniu, obecnie zaś opłaca się od nich stempel, a to według następujących reguł:

a) Jeżeli jakiś urzędnik, sługa itd. otrzymuje posadę na pewną oznaczoną liczbę lat, to liczbę tę mnoży się przez sumę rocznéj pensyi i od wynikającéj ztąd całkowitéj sumy opłaca się stempel według skali III. Np. gmina nadaje komuś posadę na 200 złr. na 5 lat, więc opłaca się w tym razie stempel za 1000 złr. według skali III. t. j. 6 złr. 25 kr.

b) Jeżeli urzędnik lub sługa otrzymuje posadę na więcéj niż 10 lat, to opłaca, się stempel tylko od dziesięćkroć pomnożonéj pensyi według skali III;

c) jeżeli posada jest prowizoryczną, to opłaca się należytość według trzykrotnéj sumy rocznego dochodu. W razie stanowczego mianowania ma otrzymujący posadę dopłacić należytość od pensyi pomnożonéj przez siedm.

d) jeżeli urzędnik lub sługa mianowany został na cały przeciąg życia, choć z warunkiem wypowiedzenia, w takim razie płaci się także tylko za stempel od dziesięćkrotnéj pensyi.

Dekreta uzdolnienia, wydawane przez władze po egzaminach składanych w celu jakiejś posady lub publicznego zatrudnienia od pierwszego arkusza 1 złr. od dalszego 50 c.

Depozyta *A.* sądowe wolne od stempla. Inne depozyta są wtedy wolne:

a) jeżeli złożone zostały do przechowania dla składającego lub kogo innego;

b) jeżeli jednak depozyt złożony został jako spłata, którą składający w własnem lub cudzem imieniu temu, dla kogo deponowany przedmiot ma być przechowany, uiszcza, opłaca się należytość stemplowa od wartości według skali II.

B. Depozytowe kwity, jeźli od wartości według skali II. nie przypada mniejsza kwota, od arkusza 50 c.

C. Podania o przyjęcie depozytu

a) w sądowem postępowaniu, od arkusza 36 c.

b) zresztą od arkusza 50 c.

D. Ekstrakta lub inne potwie dzenia z depozytowych rejestrów, że się jakiś przedmiot w sądownem przechowaniu znajduje, od każdego arkusza 1 złr.

Dokumenta adoptacyi, od arkusza 50 c.

Dokumenta kaucyi, postanowienia lub poświęcenia na pewny cel według wartości, skala II.

Duplikaty podań, które w dwóch lub więcéj odpisach bywają doręczane, podlegają opłacie stemplowéj:

a) w sądowych sprawach, od arkusza 36 c.

b) w innych razach, od arkusza 50 c.

c) jeżeli dla głównego podania przepisaną jest mniejsza należytość, téj należytości.

Duplikaty urzędowych załatwień w ogólności od każdego arkusza 1 złr.

— prośby o nie w sprawach sądowych, od arkusza 36 c.

— inaczéj zaś, od arkusza 50 c.

Dupliki w procesach cywilnych, jeżeli przedmiot nie przekracza 50 złr., od arkusza 12 c. przy wyższych kwotach 36 c.

Dyplomy *a)* wystawione przez władze lub gminy, od pierwszego arkusza 1 złr. od każdego dalszego 50 c.

b) wystawione przez inne osoby, od każdego arkusza 50 c.

Dyscyplinarne sprawy, podania od arkusza 50 c.

— rekursa od pierwszego arkusza 1 złr. od każdego dalszego 50 c.

Zażalenia przeciw osobistemu zachowaniu się urzędników, są wolne od stempla.

Edykta, prośby o wydanie, od pierwszego arkusza 1 złr. od dalszego 50 c.

Egzaminu świadectwa obacz **Świadectwa**.

Extabulacyjne podania, od pierwszego arkusza złr. 1 c. 50 od każdego dalszego 50 c. — niżéj 100 złr. od arkusza 75 c. — niżéj 50 złr. od arkusza 36 c.

Fantowania spisy, protokóły, jeźli wartość nie sięga po nad 50 złr., od arkusza 12 c. — przy wyższych sumach 36 c.

Gazety. każdy numer 1 c.

Gminy. Podania gmin w sprawach cywilno prawnych między gminą a stroną, wolne od stępla, zresztą w regule od ark. 50 c.

Honorowe urzęda, podania o takowe, od pierwszego ark. 5 złr. od każdego dalszego 50 c.

Inwentarze sądowne, od arkusza 36 c.

— w sprawach karnych jednak, i jeżeli wartość przedmiotu spornego nie wynosi 50 złr. od arkusza 12 c.

Inwentarze nie sądowe od arkusza 50 c.

Karty do grania, od talii 15 c.

Karty ładunkowe, (Frachtbriefe) przy przesyłkach pocztowych 5 cent.

Karty przynależności *a*) dla sług, czeladzi, terminatorów, wyrobników 15 c. — *b*) dla innych osób 1 złr.

Kodycyle, tak jak testamenty od każdego arkusza 1 złr.

Kompromisarskie (polubowne) **wyroki** *a*) jeżeli przedmiot sporny nie przekracza 50 złr., 50 c. — od 50—200 złr 1 złr. 25 c.

wyżéj 200 złr. lub jeźli nie da się ocenić, 2 złr. 50 c.

Kompromisarskie układy, mocą których skłania się do sądu polubownego i układy z samym sędzią polubownym o sąd, od każdego arkusza 50 c.

Konkursa (postępowania ugodne). Prośby o zarządzenie konkursu, od pierwszego arkusza 1 złr. od każdego dalszego 50 c.

Podanie i protokóły przeciw masom konkursowym, jak w innych procesach; wyroki likwidacyjne 1 złr. 25 c.

Repartacje krydalne 50 c.

Konsensa jako akta urzędowe wolne od stempla;

od osób prywatnych, od arkusza 50 c.

Kontrakta dzierżawy według skali II.

Kontrakta kupna. *A*. Dokument kontraktowy:
a) jeżeli przedmiot jest ruchomy, od wartości według skali III.
b) jeżeli przedmiot jest nieruchomy, od każdego arkusza 50 c.
B. Interes prawny w razie *A*. lit. *b*) od wartości wraz z 25% dodatkiem 3%½.

Kopulacyjne świadectwa, od arkusza 50 c.

Kramarskie licencye od pierwszego wystawienia 1 złr.
— prośby o nie, od pierwszego arkusza 1 złr.
Od każdego dalszego 50 c.

Przedłużenie licencji, za każde przedłużenie 1 złr.

Konta od kupców i przemysłowców z saldem lub bez sałda na kwotę do 10 złr. włącznie są bezwarunkowo wolne od opłaty. Od rachunków wystawionych na mniejszą sumę niż 50 złr., od każdego arkusza 1 c.;
zaś na sumę przenoszącą 50 złr. od każdego arkusza 5 c.

Konta bilansowe 5 c.

Jeżeli konta saldowane używają się zamiast kwitów do kas publicznych, lub sądownie od wartości według skali II.

Księgi handlowe w następujący sposób:
a) Księga główna, conto-corrente, saldo-conto kupców fabrykantów i przemysłowców, od każdego arkusza 25 c.
b) wszystkie inne księgi, prowadzone z ruchu handlowego lub przemysłowego i przedsiębiorstw, z wyjątkiem książek kopjowych, od arkusza o przestrzeni 380□" 5 c.
od arkusza nad 380□" 10 c.
od arkusza nad 726□" 15 c.

Kuratelowe dekreta, jako akta urzędowe, wolne są od stępla.
Prośby o zarządzenie lub przedłużenie kurateli, od pierwszego arkusza 1 złr.
od każdego dalszego 50 c.
— rachunki jako alegata przy podaniach, od arkusza 36 c.

Kwity podlegające stęplowaniu:
a) Potwierdzenie uprawnionego zobowiązanemu o spełnionem zobowiązaniu, kwity na rzeczy oszacowane, według skali II.
b) Potwierdzenie, że jakaś rzecz oszacowana wskutek ugody przyjmuje się na przechowanie, użytek lub fant, od każdego arkusza 50 c.
c) Pokwitowania sądowych depozytów, o ile według skali II. nie przypada mniejsza należytość, od każdego arkusza 50 c.
d) inne pokwitowania, które uważać należy za dokumenta prawn-, o ile im nie przysłuża uwolnienie od stępla, od każdego akrusza 50 c.

Kwity wolne od stęplowania:

a) Pokwitowania doręczanych pism urzędowych wszelkiego rodzaju;

b) pokwitowania zwrócenia nadwyżki niedłużnéj, jak np. nadwyżki po nad należytość zapłaconéj rządowi, publicznym zakładom lub gminom sumy;

c) pokwitowanie na zwrócenie wziętych pod sekwestr urzędowy lub ku zabezpieczeniu kasy złożonych efektów i w ogóle, z wyjątkiem sądowych depozytów, kwity na przedmioty, które tylko w przechowaniu urzędów, gmin lub publicznych zakładów były i prawnemu właścicielowi się zwracają, w szczególności więc wadja, kaucje, dokumenta ubezpieczające, jeźli przedmiot ubezpieczający nie był dany jako pożyczka;

d) kwity na wynagrodzenie kosztów, poniesionych na rachunek rządu, gminy lub publicznych zakładów przez pełnomocników, kwity na pauszalia, o ile nie dotyczą diet, pieniędzy na pomieszkania itd.

e) Kwity na wynagrodzenie posług, wynikających z przepisów np. za podwody, kwaterunki itd.

f) Kwity zapłaconéj lub zwróconéj taksy szkolnéj.

g) Kwity na wynagrodzenie zastrzeżonych kontraktem szkód elementarnych;

h) kwity na jałmużny;

i) kwity na kwoty lub rzeczy niżéj 2 złr.;

k) kwity księży i adminisrtacyj kościelnych na kwoty za msze.

Legalizacje tj. potwierdzenie autentyczności dokumentów:

a) jeżeli wydają je władze lub publiczne urzęda:

aa) za potwierdzenie podpisu strony 1 złr.

bb) za równoczesne potwierdzenie każdego dalszego podpisu strony 50 c.

b) jeżeli legalizują notaryusze:

od podpisu jednéj osoby 50 c.

od podpisu każdéj dalszéj osoby 25 c.

Potwierdzenie firmy handlowéj i podpisów na układach towarzyskich podlegają opłacie według *a*).

Lekarskie świadectwa patrz **Świadectwa.**

Licencye na muzykę z tańcami, prośby o takowe, od pierwszego arkusza 1 złr.

od każdego dalszego arkusza 50 c.

Licencye kramarskie p. **Kramarskie.**

Licytacye, prośby o licytacye, od pierwszego arkusza 1 złr. od każdego dalszego 50 c.

Losy, loterye. Wygrane na loteryi liczbowéj podlegają opłacie według skali II.; jeżeli jednak wygrana nie dosięga 2 złr., wolne są bezwarunkowo od ostemplowania. Przy innych loteryach od wygranéj po odtrąceniu nominalnéj wartości losu lub stawki 5%.

Małoletność. Prośby o opuszczenie małoletności od ark. 36 c.

Metryki, od arkusza 50 c.

Nazwiska zmiana. Podania o zmianę nazwiska, jego przeniesienie, lub przyzwolenie, od pierwszego arkusza 5 złr. od każdego dalszego 50 c.

Odpisy:

a) urzędowe, proste, tj. nie widymowane:
  aa) jeżeli je sąd wystawia, od arkusza 36 c.
  bb) jeżeli wystawiają je inne władze a więc i gminy, od arkusza 50 c.

b) urzędowe widymowane, od arkusza 1 złr.

c) proste sądowne odpisy z procesów w sprawach nie sięgających nad 50 złr. od ark. 25 c.

d) nieurzędowe, widymowane, tj. wystawione przez strony same a przez notaryuszów widymowane, od arkusza 50 c.

e) przez inne osoby prywatne widymowane, jak np. świadectwa, od arkusza 50 c.

f) Wyciągi i odpisy z krajowych protokołów pomiarowych i aktów katastralnych, jeżeli wydane są jako urzędowne poręczenia, od arkusza 50 c.

g) Odpisy rubryk 15 c.

Odstąpienia, oświadczenia odstąpienia od sporu prawnego, jeżeli przedmiot tegoż nie przenosi 50 złr. od ark. 12 c. — w innych razach, od arkusza 36 c.

Oferty, od arkusza 50 c.

Ogłoszenia przeznaczone dla kraju a rozmnożone w inny sposób niż przez ręczne pismo ogłoszenia w sprawach prywatnych (np. spisy książek, adresy, karty zaproszenia, programy produkcyj itd.) czyli to na publicznych miejscach rozlepiane lub roznoszone podlegają opłacie od każdéj sztuki:

a) jeżeli format ich nie przenosi 180□ cali wiedeńskich 1 c.

b) przy większym formacie bez względu na to, czyli złożony jest z jednego lub więcéj arkuszy 2 c.

Opuszczenie wieku (*venia aetatis*). Prośby o opuszczenie wieku (*Altersnachsicht*), od arkusza 36 c.

Oszacowania, od arkusza 50 c.

— w postępowaniu spornem, jeżeli przedmiot nie przenosi wartości 50 złr. od arkusza 15 c.

Paszporta *a*) dla służących, czeladzi, terminatorów, wyrobników i w ogóle książki wędrownicze od każdego wystawienia 15 c.

b) dla innych osób 1 złr.

Pełnomocnictwa, jeżeli nie zapewniają wynagrodzenia, od arkusza 50 c.

Pełnomocnictwa do wykonania prawa wyborczego przy reprezentacyach krajowych, gminnych itd., są wolne od stempla.

Pertraktacye spadkobiercze, oświadczenia i podania, od ark. 36 c.

— jeżeli spuścizna bez odtrącenia długów nie przenosi 25 złr., są wolne od stempla.

Podania w sprawach sądowych w sporze lub bez sporu od arkusza 36 c.

— inne od osób prywatnych do władz, urzędów itd., od arkusza 50 c.

— sądowne i protokóły, które nie zawierają prawnych dokumentów, a które mają być stemplowane 50 c., stemplują się przy drugim i każdym dalszym arkuszu 36 c.

— jeżeli sporny przedmiot nie przenoi 50 złr., od ark. 12 c.

Podania o następujące upoważnienia zarobku:

— przy zameldowaniu samoistnego prowadzenia wolnego przemysłu lub podania o potrzebną koncesję do władz:

— podania w miastach mających nad 50,000 ludności, od pierwszego arkusza 4 złr.

— w miastach o ludności 10—15,000, od pierwszego arkusza 3 złr.

— w miastach o ludności 5—10,000, od pierwszego ark. 2 złr.

— w wszystkich innych miejscach 1 złr. 50 c.

od każdego dalszego arkusza we wszystkich tych wypadkach 50 c.

Podania o pozwolenie na tańce z muzyką, na utrzymanie otworem szynków, kawiarń itd. poza policyjną godzinę, na wystawy, na produkcye gimnastyczne i teatralne, koncerta itd., przy opłacie wstępu od pierwszego arkusza 1 złr.

od każdego dalszego 50 c.

Podania o nadanie i zatwierdzenie stopni szlacheckich, udzielenie orderu, pozwolenie noszenia obcych dekoracyj, połączenie i zmianę herbu, o zmianę nazwisk, o nadanie honorowych urzędów, od pierwszego arkusza 5 złr.

— o udzielenie, uznanie lub zatwierdzenie przywilejów, od pierwszego arkusza 3 złr.

— o udzielenie austryackiego obywatelstwa, o udzielenie prawa obywatelstwa miejskiego lub przyjęcia do związku gminy, od pierwszego arkusza 2 złr.

— o ogłoszenie publicznych licytacyj lub o wydanie edyktów, od pierwszego arkusza 1 złr. od dalszych ark. 50 c.

— o udzielenie paszportu do przywozu i wywozu soli, tytoniu i prochu i o przywóz lub wywóz pewnych towarów, o ile do tego potrzeba pozwolenia osobnego, od pierwszego arkusza 1 złr. od dalszego 50 c.

— o pozwolenie do założenia, rozszerzenia, zamiany lub zadłużenia fidejkomisu, od pierwszego arkusza 1 złr. od każdego dalszego 50 c.

— o zaprotokółowanie firm lub zmianę już zaprotokółowanych, od pierwszego arkusza 10 złr.

— o zaprotokołowanie ugód wspólnictwa lub składów filijalnych, od pierwszego arkusza 10 złr.

— o zaprotokółowanie prokury za każdego pełnomocnika 5 złr.

— o zaprotokółowanie likwidatorów 5 złr.

— o zaprotokółowanie praw majątkowych, które żona kupca nabywa przez intercyzę ślubną, od pierwszego ark. 5 złr.

— o intabulacye, prenotacye lub extabulacye, od pierwszego arkusza 1 złr. 50 c. od dalszych 50 c.

— dyspenzę do publ. władz i urzędów, od arkusza 36 c.

— małżonków w sprawach rozwodu lub orzeczenia nieważności ślubów, od arkusza 36 c.

— w drodze łaski w sprawach o przestępstwa dochodowe, od pierwszego arkusza 50 c.

— o przypuszczenie do praktyki urzędowéj o adjutum, lub publiczną posadę, służbę, od arkusza 1 złr.

— o uzyskanie posady sług, od arkusza 50 c.

Podania wolne od stempla:

Podania o jałmużnę lub przyjęcie do zakładów, przeznaczonych do zaopatrzenia ubogich osób.

— o uwolnienie od taksy szkolnéj lub o nadanie stypendyum, jeżeli załączone jest świadectwo ubóstwa;

— o przydzielenie urzędowego zastępcy, jeżeli załączonem jest świadectwo ubóstwa:
— o zwrot lub wynagrodzenie szkód, które rząd lub gmina wynagrodzić mają;
— w sprawach publicznych a nie prywatnych.
Podania czyli petycye do monarchy, Rady państwa, Sejmu lub Rady gminy, o ile w nich nie chodzi o interesa jednostek ale całych klas obywateli, państwa, kraju, lub gmin;
Reklamacyjne podania wyborcze, lub rekrutacyjne.
Podania do gmin, dotyczące cywilno-prawnych stosunków między gminami a podającymi.

Police i ugody zabezpieczenia, stosownie do premii według skali II.

Polubowne sądy. Wyroki sądów polubownych, jeżeli przedmiot sporny bez należytości pobocznych
a) nie przenosi 50 złr., 50 c.
b) od 50—200 złr. 1 złr., 25 c.
c) nad 200 złr. lub gdy nie może być oszacowanym, 2 złr. 50 c.

Poręczenia, jeżeli zobowiązanie nie da się oszacować, od arkusza 50 c.
— jeżeli zobowiązanie da się oszacować, wedle wartości, skali II.

Potwierdzenie otrzymania, obacz **Kwity.**

Potwierdzenie szlachectwa, obacz **Podania.**

Powołania patrz **Rekursa.**

Pozwolenie na małżeństwo od osoby prywatnéj, od ark. 50 c.
— urzędowe, wolne od stempla.

Pożyczkowe układy, na mocy których komuś oddaje się rzecz jakaś bezpożyteczna bezpłatnie do używania, od ark. 50 c.

Prenotacye obacz **Zaciągi.**

Prolongacye wekslowe uważają się za nowe weksle i opłacają się według skali I. Jeżeli prolongacya termin 6, lub 12, lub dla zagranicy 12 miesięcy przekracza, należytość opłaca się według skali II.

Prośby obacz **Podania.**

Protesta wekslowe, podniesione przez notaryusza, od ar. 1 złr.
— od sądu przy wekslach do 200 złr., 2 złr.
— nad 200 złr., 3 złr.

Protokoły spisywane sądownie, od arkusza 36 c.
— jeżeli wartość przedmiotu spornego nie przekracza 50 złr., od arkusza 12 c.
— w sporach między prywatnymi do 50 złr., od ark. 12 c.

— w szelkich innych wypadkach, od arkusza 36 c.

Przynależności karty obacz **Karty.**

Przynależność patrz **Podania**.

Przekazy (asygnacye) od kupców lub do kupców, jeżeli przedmiot stanowią pieniądze jak weksle według skali I.; jeżeli przedmiotem nie są pieniądze według skali II., jednak nie więcéj jak od arkusza 50 c.

— inne (nie od i nie do kupców) według kwoty przekazanéj, skala II.

Przeniesienie majątku:

A. Między żyjącymi.

1. Przez darowiznę, patrz **Darowizny.**
2. Przeniesienie prawa własności, lub użytkowania rzeczy nieruchomych:

a) przez płatny interes prawny od wartości wraz z 25% dodatkiem $3^1/_2$% (obacz **Ugoda kupna**);

b) przez wyrok sędziowski patrz **Wyroki i Polubowne wyroki.**

B. Z powodu śmierci:

a) przeniesienie majątku z rodziców na dzieci lub ich potomstwo i odwrotnie, na zięciów i synowe, pasierbów i pasierbice, na małżonków od wartości 1% wraz z dodatkiem (25%);

b) na osoby, które stały do osób zmarłych w stosunku służbowym lub najemnym, jeżeli renta roczna majątku nie przenosi 50 złr. na całe życie lub pewną ilość lat, lub jeżeli kapitał nie wynosi więcéj jak 500 złr., od wartości 1% (dodatek 25%);

c) na innych krewnych niżli pod *a*) wymienionych, od wartości 4% (wraz z dodatkiem),

d) w innych wypadkach niż *a*) *b*) c) od wartości 8% (z dodatkiem).

e) Wolne od opłat stemplowych są spuścizny, przechodzące na osoby wymienione pod *B. a*), jeżeli cały stan czynny bez odtrącenia długów nie przenosi 50 złr.

Jeżeli przedmiotem przeniesienia majątkowego jest własność nieruchoma, to dopłaca się $1^1/_2$% wraz z dodatkiem.

Rachunki obacz **Konta.**

Recepisy obacz **Kwity.**

Rekursa w regule, od pierwszego arkusza 1 złr.
od dalszych po 50 c.

Jednakże rekursa przeciw wyrokom w procesach:

a) jeżeli wyrok, przeciw któremu rekurs zwrócony, podlega należytości stałej 1 złr. tj. w wszystkich sporach, prawnych, których przedmiot nie przenosi wartością 50 złr., od jednego arkusza 50 c.

b) rekursa w sprawach podatkowych, jeżeli należytość nie przenosi 50 złr., od arkusza 15 c.
jeżeli 50 złr. przekracza, od arkusza 36 c.

Rekursu zapowiedzenie, o ile takowe osobno od rekursu zachodzić może, od arkusza 50 c.

Rekursa w sprawach karnych i reklamacye wyborcze, rekrutacyjne itd., wolne są od stempla.

Rewersa obacz **Kwity**.

Rubra czyli **rubryki**, tj. odpisy rubrum podań w sporze, którego przedmiot nie przekracza wartością 50 złr., od każdego arkusza 10 c.
w innych razach, od arkusza 15 c.

Saldowania, tj. potwierdzenia na kontach, rachunkach, dopóki nie czyni się z nich użytku sądowego lub dopóki nie służą za kwity do kas publicznych, są wolne od stempla.
Jeżeli rzecz się ma przeciwnie, od wartości według skali II.

Sekwestracye, prośby o sekwestracye, jeżeli przedmiot sporny nie przekracza sumy 50 złr., od arkusza 12 c.
— jeżeli przekracza 50 złr. lub w sprawach niespornych, od arkusza 36 c.

Skargi wezwawcze, od arkusza 36.
— jeżeli przedmiot sporu 50 złr. nie przenosi, od ark. 15 c.
— obacz także **Zaskarżenia**.

Świadectwa od władz rządowych lub urzędów od pierwszego arkusza 1 złr. od każdego dalszego 50 c.
— od władz innych, od gmin, osób prywatnych, od każdego arkusza 50 c.
— dla sług, czeladzi, terminatorów, od arkusza 15 c.
— szkolne i uniwersyteckie (z wyjątkiem wolnych od stempla świadectw w szkołach ludowych i normalnych), od arkusza 15 c.
— jako wyciągi z ksiąg publicznych o posiadaniu i własności nieruchomych rzeczy, od arkusza 1 złr.

— jako przekłady zaprzysiężonych tłómaczów, od każdego arkusza 1 złr.

Świadectwa uwolnione od należytości stemplowéj:

— ubóstwa;

— moralności i majątkowe dla osób, które starają się o otrzymanie podrzutków do wychowania;

— pobytu, w celu otrzymania paszportu lub karty przynależności;

— szczepienia ospy.

Szlacheckie dyplomy, pierwotne i odnowione, od pierwszego arkusza 1 złr. od dalszych 50 c.

Testamenta, od pierwszego arkusza 1 złr. od każdego dalszego 50 c.

Tłómaczenia lub przekłady patrz **Świadectwa**.

Ugody dzierżawne według skali III.

— **kupna**, dokumenta ugody:

a) jeżeli rzecz jest ruchomą od wartości według skali III.

b) jeżeli rzecz jest nieruchomą, od każdego arkusza 50 c.

Ugoda kupna, jako interes prawny podlega w przypadku lit. *b*) należytości $3^1/_2{}^0/_0$ od wartości wraz z $25^0/_0$ dodatku.

— **spólnictwa**, na mocy których dwie lub więcéj osób łączy się w spólnym celu:

A. jeżeli nie chodzi o zysk tylko o połączenie trudów, od pierwszego arkusza 2 złr. od każdego dalszego 50 c.

B. jeżeli chodzi o zysk:

1. jeżeli spólnicy tylko swe trudy łączą, od pierwszego arkusza 5 złr. od każdego dalszego 50 c.
2. jeżeli łączą tylko swe rzeczy i trudy: w akcyjnych towarzystwach, zawiązanych na dłużéj niż 10 lat, i w towarzystwach komandytowych według skali III;
3. wszystkie inne towarzystwa od wartości zastrzeżonych wkładek według skali II. jednakże nie mniéj jak 5 złr.

— **zastawu** według wysokości długu, skala II; jeżeli jednak rzecz nie może być oszacowaną, od każdego arkusza 50 c.

Układy, jeżeli przedmiot nie da się oszacować, od każdego arkusza 50 c.

— w skutek których następuje przeniesienie własności lub posiadania nieruchomości z jednéj strony na drugą, dokument sam, od każdego arkusza 50 c.

Układ sam według wartości $3^1/_2{}^0/_0$. (Dadatek $25^0/_0$).

— we wszysfkich innych razach od wartości według skali II.

Uwiadomienia patrz **Ogłoszenia.**

Weksle krajowe, płatne najdalej za 6 miesięcy, a zagraniczne płatne najdalej w 12 miesiącach według sumy, skala I.

— wszelkie inne od sumy według skali II.

Secunda i tertia-weksle podlegają tym samym należytościom, co prima.

Wekslowe prolongacye obacz **Prolongacye.**

Wekslowe nakazy płatnicze. *a*) Przy sumach do 50 złr. 1 złr.

b) nad 50—200 złr. 2 złr. 50 c.

c) nad 200—800 złr. 5 złr

d) nad 800 $^1/_2$% wraz z 25% dodatku.

Wyciągi:

a) z publicznych ksiąg krajowych (tabularnych itd.), od każdego arkusza 1 złr.

b) z pism urzędowych lub urzędownie przechowywanych pism prywatnych, jeżeli je sąd wydaje, od arkusza 36 c.

— przez inne władze wydane 50 c.

Wyroki:

A. Pierwszéj instancyi w następujących przedmiotach, jeżeli według *c*) nie przypada mniejsza należytość:

a) przy nałożeniu wieczystego milczenia złr. 2 c. 50.

b) w skargach z zakłócenie posiadania złr. 2 c. 50.

c) w skargach o pierwszeństwo w konkursie i przy licytacyach złr. 2 c. 50.

d) przy uznaniu ważności wypowiedzenia złr. 2 c. 50.

e) przy likwidacyach konkursowych złr. 1 c. 25.

B. pierwszéj instancyi w skargach nawiasowych (Inzidenzstreite):

a) jeżeli wartość przedmiotu głównego sporu nie przenosi 50 złr., złr. 1.

b) w wszystkich innych wypadkach złr. 2 c. 50.

C. pierwszéj instancyi w rzeczach głównych, jeżeli przedmiot sporu da się oszacować, według jego wartości bez należytości pobocznych, a to przy wartości do 50 złr. 1 złr.
nad 50—200 złr., 2 złr. 50 c.
nad 200—800 złr., 5 złr.

D. Wyroki ostateczne, prawomocne:

a) jeżeli wartość przyznanego przedmiotu przenosi 800 złr., od wartości tego przyznanego przedmiotu $^1/_2$% wraz z 25% dodatkiem,

b) jeżeli prawo własności lub prawo użytkowania jakiejś nieruchomości o wartości więcéj niż 50 złr. na podstawie tytułu

prawnego, który zasadza się na jakiemś innem prawnem rozporządzeniu niźli na sukcesyi, a nie na jakim układzie lub ostatniéj woli jest oparte, od wartości $3^1/_2{}^0/_0$ wraz z dodatkiem $25^0/_0$,

c) od wyroków prawomocnych o porządku, w jakim wierzyciele masy konkursowéj mają być zaspokojeni, czyli od wyroków klasyfikacyjnych od czynnego majątku masy $^1/_2{}^0/_0$ i $25^0/_0$ dodatku,

d) jeżeli przedmiot nie da się oszacować, od wyroku bezpośrednio 12 złr.

Wyroków (powody) motywa, cywilno-sądowe, od ark. 1 złr.

Wyroków duplikaty, od arkusza 1 złr.

Zaciągi. *A*. jakiegoś prawa w księgi publiczne:

a) jeżeli już tytuł prawny, na podstawie którego zaciąg ma nastąpić, podlega opłacie, są wolne.

b) w innych razach od wartości $1^1/_2{}^0/_0$ z dodatkiem $25^0/_0$.

B. w celu nabycia innych praw rzeczowych:

a) jeżeli przedmiot da się oszacować i przenosi wartością złr. 100, téj wartości $^1/_2{}^0/_0$ i dodatek $25^0/_0$;

b) jeżeli nie da się oszacować, lub jeżeli wartość jego nie przenosi 100 złr., uwolnione od należytości.

Zapisy długu i obligacye według wartości, skala II.

— **hypotekarne** według wartości skala II.

— jeżeli zahypotekowane zobowiązanie nie jest przedmiotem któryby się dał oszacować, od każdego arkusza 50 c.

Jeżeli hypoteka zmienia się, lub jedna jéj część się opuszcza, od każdego arkusza 50 c.

Zapowiedzenie apelacyi 1. przeciw wyrokom, które podlegają należytości 1 złr. 50 c., tj. jeżli wartość przedmiotu spornego bez należytości pobocznych 50 złr. nie przekracza, od pierwszego arkusza 1 złr.

2. przeciw wyrokom o opłacie 2 złr. 50 c. (tj. w sporach nawiasowych lub jeżeli przedmiot ma wartość 50—200 złr.), od pierwszego arkusza złr. 2 c. 50.

3. przeciw wyrokom likwidacyjnym przy konkursach, od pierwszego arkusza złr. 1 c. 25.

4. przeciw wyrokom o opłacie 5 złr. (tj. jeżli wartość sporna wynosi 200—800 złr.), od pierwszego arkusza 5 złr.

5. Wszystkie dalsze arkusze przy zapowiedzeniach apelacyj, po 50 c.

Zapowiedzenia rekursu, o ile takowe oddzielenie od rekursu jest możliwem, od arkusza 50 c.
Zapowiedzenia w postępowaniu konkursowem i w ogóle sądowne zapowiedzenia, jeżeli przedmiot sporny wartością nie przenosi 50 złr., od ark. 12 c. inaczéj od arkusza 36 c.
Zapowiedzi. Prośby o uwolnienie od zapowiedzi przed ślubem od arkusza 50 c.
— Potwierdzenie zapowiedzi przedślubnych, od arkusza 50 c.
Zaprotokółowanie firm, spółek, prokur itd. obacz **Podania.**
Zaskarżenia jeżeli przedmiot sporny bez należytości pobocznych nie przekracza wartością 50 złr., od arkusza 12 c.
— jeżeli wartość tę przekracza 36 c.
Zaświadczenia obacz **Świadectwa.**
Załączniki patrz **Alegata.**
Zmiana nazwisk patrz **Nazwiska.**
Zażalenia przeciw wykonawczym urzędom i osobom urzędowym w regule od arkusza 50 c.
Wolne od stempla są zażalenia z powodu czynności, których ukaranie leży w interesie publicznym; daléj zażalenia przeciw osobistemu zachowaniu się urzędników i przeciw pocztom, kolejom itd., o przewóz i doręczenie listów, frachtów itd.

WYCIĄG Z USTAWY O POLOWANIU

z 30 stycznia 1875 r.

§. 1. ustawy o polowaniu zakazuje w czasie oznaczonym polować, łowić lub zabijać niektóre rodzaje zwierzyny i ptactwa. Stosownie do tego wolno więc polować na:

Słonki: od początku września do połowy kwietnia;

Jelenie: od początku lipca do końca grudnia;

Kozły (rogacze): od początku czerwca do końca lutego;

Zające: od połowy września do końca stycznia;

Borsuki: w październiku i listopadzie;

Lisy: od początku września do połowy lutego;

Jarząbki: od początku września do końca stycznia;

Cietrzewie i głuszce: od początku września do połowy maja;

Bażanty i kuropatwy: od połowy sierpnia do połowy stycznia;

Przepiórki i dzikie gołębie: od połowy lipca do połowy listopada;

Drobie i pardwy: od początku sierpnia do połowy kwietnia;

Ptactwo błotne w ogólności: od początku lipca do połowy kwietnia;

Ptactwo wodne w ogólności: od połowy czerwca do połowy kwietnia;

na łanie, kozy, cielęta i szpiczaki, tudzież na *kury głuszców i cietrzewi* wcale polować nie wolno, strzelać ich ani łowić.

Ustawa pomieniona mówi dalej:

§. 2. Zakazanem jest łowienie zwierzyn na sidła, łapki i inne podobne przyrządy.

Wystrzeliwanie łań i kóz ze względów gospodarstwa łowieckiego, nastąpić tylko może za przyzwoleniem Namiestnictwa.

Zakaz ubijania dzikich kóz i świstaków w okolicach gór tatrzańskich, zawiera osobna ustawa krajowa z 19 lipca 1869 r.

Wyjątkowo dozwolonem jest łowienie przepiórek rozjazdem, a kwiczołów i jemiołuchów na sidła.

Zakazanem jest także zbieranie albo niszczenie jaj, i wybieranie młodéj zwierzyny z lęgowisk.

Może jednak wyjątkowo uprawniony do polowania lub ustanowiona przez niego straż lasowa wybierać na siatki bażanty i kuropatwy dla chowu i wybierać jaja z gniazd tym celem by je wysiedziały kury swojskie.

§. 3. Niniejsza ustawa nie znajduje żadnego zastosowania do ubijania zwierzyny w ogrodzonych zwierzyńcach, sprzedający jednak takową zwierzynę, albo ten kto w sprzedaży pośredniczy, winien swe uprawnienie do sprzedaży wykazać świadectwem politycznéj władzy powiatowéj, inaczéj bowiem będzie karany według §. 5. niniejszéj ustawy.

§. 4. Zarządzenia władzy politycznéj, nakazujące zmiejszenie szkodliwego dla kultury zbytecznego stanu zwierzyny na podstawie §. 4. patentu o polowaniu z dnia 28 lutego 1786 r. mogą być wykonane także w porze, w któréj zresztą niewolno ubijać takiéj zwierzyny.

Sprzedający lub pośredniczący w sprzedaży zwierzyny w powyższy wyjątkowy sposób ubitéj, winien się jednak wykazać świadectwem władzy politycznéj, że jest do sprzedaży upoważnionym, w przeciwnym bowiem razie będzie karany według §. 5. niniejszéj ustawy.

á. 5. Przekroczenie postanowień §§. 1 i 2 téj ustawy podlega grzywnie od 5 do 50 złr. Jeżeli jednak wyrządzona szkoda z powodu ubicia większéj ilości zwierzyny jest znaczną lub przestępstwo powtórnie popełniono, może być grzywna aż do 100 złr. podwyższona.

§. 6. Kto po upływie dni 14 od czasu, w którym poczyna się pora zakazana, zwierzynę, na którą w téj porze nie wolno polować (§. 1.), czy to w całych sztukach, czy w kawałkach, które jednak do spożycia nie są jeszcze cał-

kiem przyprawione, celem sprzedaży obnosi, w sklepach, na jarmarkach, albo w inny sposób do sprzedaży wystawia albo sprzedaje, lub w sprzedaży pośredniczy, podpada oprócz utraty zwierzyny grzywnie w §. 4. téj ustawy oznaczonéj.

Takiéj saméj karze podpada sprzedaż zwierzyny, któréj w ogóle nie wolno ubijać lub łapać, jakoteż sprzedaż jaj i piskląt dzikiego ptactwa.

Osoby sprzedające zwierzynę pochodzącą z krajów, w których niniejsza ustawa nie obowiązuje, w czasie zakazanym, lub pośredniczące w takiéj sprzedaży, mają w należyty sposób wykazać zkąd ta zwierzyna pochodzi. Jeżeli zaś zwierzyna pochodzi z królestw i krajów koronnych zastąpionych w Radzie państwa, należy nadto wykazać się świadectwem politycznéj władzy powiatowéj, że zwierzyna nie została ubitą w sposób bezprawny. W przeciwnym wypadku postanowienie karne, niniejszego paragrafu będzie także zastosowane przeciw osobom przekraczającym powyższe postanowienia.

§. 7. Grzywny na podstawie niniejszéj ustawy wymierzone, tudzież dochód ze zwierzyny, która w myśl postanowień niniejszéj ustawy została skonfiskowaną i przez dotyczącą zwierzchność gminną w drodze publicznéj licytacyi sprzedaną, przypadają funduszowi ubogich téj gminy, w któréj przestępstwo odkryto.

W razie niemożności ściągnięcia grzywny, należy ją zamienić na karę aresztu, a to za każde 5 złr. grzywny jeden dzień aresztu.

Dochodzenie i wymierzenie kary przysługuje władzom politycznym.

Ustawa z 21 grudnia 1874 r. o ochronie niektórych zwierząt dla uprawy ziemi pożytecznych:

§. 1. Zakazuje się wybierania i psucia jaj i gniazd wszystkich ptaków dziko żyjących a nie szkodliwych.

Szkodliwemi są:

Orzeł przedni. (Aquila fulva. Steinadler.)
Orzeł zyz. (Aquila chrysaetos. Goldadler.)

Birkut bielik. (Haliaetus albicilla. Seeadler.)

Rybołów rzeczny. (Pandion haliaetus. Fluss- oder Fischadler.)

Kania wielka. (Milvus regallis. Roter Milan oder Gabelweihe.)

Kania czarna. (Milvus ater. Schwarzbrauner Milan.)

Sokół rarog. (Falco laniarius. Würgelfalke.)

Sokół wędrowny. (Falco peregrinus. Wanderfalke.)

Sokół drzemlik. (Falko aesalon. Zwergfalke, Merlin.)

Sokół kobóz. (Falco subbuteo. Lerchenfalke.)

Jastrząb gołębiarz albo kurołapa. (Astur palumbarius Hühnerhabicht.)

Jastrząb krogulec. (Astur nisus Sperber.)

Błotniak stowowy. (Circus rufus. Rohr- oder Sumpfweihe.)

Puhacz właściwy. (Bubo maximus. Der gemeinn Uhu oder Puhu.)

Dzierzba srokosz. (Lanius excubitor. Der grosse Würger.)

Kruk właściwy. (Corvus corax. Kolbrabe.)

Sroka zwyczajna. (Pica caudata. Elster.)

§. 2. Zakazuje się chwytanie i zabijanie, niemniéj przedawanie ptaków wymienionych w dodatku. Wyjątkowo w celach naukowych może władza polityczna udzielić pozwolenia do chwytania pomienionych ptaków, w niewielu okazach.

Pozwolenie to może być udzielone tylko na podstawie przyzwolenia właścicieli gruntów, zatwierdzonego przez przełożonego gminy, a względnie przez przełożonego obszaru dworskiego; w pozwoleniu tém ma być oznaczone nazwisko upoważnionego, tudzież miejsce i czas, na które pozwolenie ma ważność.

§. 3. Zabrania się chwytania i zabijania, tudzież przedawania nietoperzy i jeżów.

§. 4. Przekroczenia powyższych przepisów karane będą grzywnami od 1 do 15 złr. w. a., a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnéj, aresztem od 12 godzin do 3 dni.

Nadto mają być odebrane przyrządy do chwytania ptaków wraz z klatkami, tudzież schwytane ptaki, z których żywe mają natychmiast być wypuszczone na wolność.

§. 5. Gminy i obszary dworskie w szczególności są obowiązane czuwać nad ścisłem przestrzeganiem téj ustawy.

Wykonanie przepisów karnych téj ustawy należy do przełożonego gminy, w któréj obrębie popełniono przekroczenie.

Prawo karania wykonywa w myśl ustawy gminnéj przełożony gminy wspólnie z dwoma assesorami (przysiężnymi).

Co do przekroczeń popełnionych na obszarze dworskim, wykonuje prawo karania polityczna władza powiatowa.

§. 6. Rekurs przeciw wyrokowi karnemu przełożonego gminy, może być wniesiony do zwierzchniczéj władzy politycznéj, przeciw wyrokowi zaś politycznéj władzy powiatowéj do c. k. Namiestnictwa.

Rekurs należy wnieść w przeciągu 14 dni po ogłoszeniu, a względnie doręczeniu orzeczenia.

Przeciw dwom równobrzmiącym orzeczeniom rekurs niema miejsca.

§. 7. Grzywny, tudzież pieniądze uzyskane ze sprzedaży zabranych przedmiotów przypadają na fundusz ubogich w téj gminie, w któréj obrębie popełniono przekroczenie, a względnie, przy któréj istnieje dotyczący obszar dworski.

§. 8. Na c. k. żandarmeryę, zaprzysiężone straże leśne, straże polowania i straże polowe, tudzież na wszystkie inne straże publiczne, wkłada się obowiązek czuwania nad przestrzeganiem niniejszéj ustawy i podawania wszelkich spostrzeżonych przekroczeń do wiadomości Naczelnika gminy, lub przełożonego obszaru dworskiego, a to ostatniego w tym celu, aby doniósł o tem władzy politycznéj powiatowéj.

§. 9. Nauczyciele szkół ludowych są obowiązani uczniom tak zwyczajnych jak niedzielnych szkół wyjaśniać szkodliwość wybierania gniazd, chwytania i zabijania ptactwa pożytecznego, tudzież przedstawiać im corocznie, a mianowicie przed początkiem lęgu ptasząt postanowienia niniejszéj ustawy.

Dodatek do §. 2. Spis ptaków, których chwytania, zabijania i przedawania zabrania się.

Drozd kos. (Turdus merula. Amsel oder Schwarzdrossel.)

Drozd śpiewak. (Turdus musicus. Singdrossel.)

Opoczniki czyli podkamionki. (Saxicola. Steinschmätzer.)

Płochaczė. (Accentor. Heckenbraunelle.)
Pokrzywki. (Lusciola. Erdsänger), do których należy:
Słowik rdzawy. (Lusciola luscinia. Nachtigall.)
Słowik szary. (Lusciola philomela Sprosser.)
Rudoogonki. (Ruticilla. Rötling.)
Gajówki. (Sylvia. Grasmücke.)
Trzciniaki. (Salicaria. Rohrsänger.)
Wołowe oczko. (Troglodytes parvulus. Zaunkönig.)
Świergotki. (Anthus. Piper).
Pliszki. (Motacilla. Bachstelze.)
Jaskółki. (Hirundo Schwalbe.)
Muchołówki. (Muscicapa. Fliegenfänger.)
Dzierzby mniejsze czyli srokopudy. (Lanius. Dorndreher, Würger.)
Pomórnik czyli mentel. (Tichodroma muraria. Mauerläufer.)
Pełzacz zaskórnik. (Certhia familiaris Baumläufer.)
Bargiel kowalik. (Sitta europea. Spechtmeise.)
Mysikróliki. (Regulus. Goldhänchen.)
Sikory. (Parus. Meise.)
Łuszczaki (Fringilla) a mianowicie:
Łuszczak grubodziób czyli kląs. (Fringilla coccothraustes. Kernbeisser.)
Ł. jer. (Fr. montifringilla. Bergfink.)
Ł. zięba. (Fr. coelebs. Buchfink.)
Ł. dzwoniec. (Fr. chloris. Grünling.)
Ł. makolągwa. (Fr. cannabina. Bluthänfling.)
Ł. czeczotka. (Fr. linaria. Leinfink.)
Ł. czyż. (Fr. spinus. Zeisig.)
Ł. szczygeł. (Fr. carduelis. Stiglitz.)
Ł. mazurek. (Fr. montana. Feldsperling.)
Ł. kulczyk. (Fr. serinus. Girlitz.)
Gil właściwy. (Pyrrhula vulgaris. Gimpel.)
Krzyżodzioby. (Loxia. Kreuzschnabel.)
Poświerki, t. j. trznadle i potrzeszcze. (Emberiza. Ammer.)
Skowronki. (Alauda. Lerche.)
Szpak. (Sturnus varius. Staar.)
Kawka. (Corvus monedula. Dohle.)
Wilga. (Oriolus galbula. Pirol.)

Krzykacze. (Clamatores) mianowicie: Kozodoj. (Caprimulgus europaeus. Ziegenmelker, Nachtschwalbe.)
Jerzyk. (Cypselus apus. Segler.)
Dudek. (Upupa epops Widdehopf.)
Krasnowronka. (Coracias garrula. Mandelkrähe, Blauracke.)

Z łażących. (Scansores. Klettervögel.)

Kukułka. (Cuculus canorus. Kuckuk.)
Kręcigłów. (Yunx torquilla. Wendehals.) i
Dzięcioły. (Picus. Spechte.)
Sowy wszystkie (Strix) z wyjątkiem Puhacza (Bubo maximus.)
Sokół pustułka. (Falco tinnunculus. Turmfalke.)
Sokoł pustułeczka. (Falco cenchris. Rötelfalke.)
Sokół kobuzek. (Falco vespertinus Rotfussfalke.)
Myszołów zwyczajny. (Buteo vulgaris. Der gemeine Mäusebusard.)
Myszołów włochaty. (Archibuteo lagopus. Raugfüssiger Mäusebusard.) Przylatuje do nas w późnéj jesieni, bawi całą zimę, niszcząc wiele myszy, które są prawie wyłącznym jego pożywieniem. Wcześnie na wiosnę nas opuszcza.
Trzmielojad. (Pernis apivorus. Wespenbusard.)

ZĘBY WARSZAWIANKI

FACECYA OPOWIEDZIANA

PRZEZ AUTORA

„Kłopotów Starego Komendanta.“

Wiele by o tem przyszło pisać, jak i dlaczego po skończeniu studjów medycznych, obrałem sobie zawód dentysty. Specyalność ta z którą się dopiero wielkie miasta oswoiły, niedawno wystąpiła jako fach oddzielny, bez którego Bogiem a prawdą jeszcze by się dziś obejść można.

Może być, że dawniej mieliśmy lepsze zęby; sam pamiętam jak dziadek mój w sześćdziesiątym roku życia, gryzł bez wielkiego zamachu najtwardsze orzechy, a dawne imci panie do późnej starości, nie potrzebując kilka razy dziennie gryźć mężów o nowe suknie z ogonami, zachowały ten instrument gryzienia w należytej trwałości. Jak przyszła już jaka bieda czy na pana, czy na chłopa, to prócz cudownych specyfików domowego wyrobu, ostatnią ucieczką w miasteczku był goli-broda, a we wsi miejscowej kowal. Zjawiał się ten ostatni jak kat jaki, z własnej fabryki wyrobionym lewarkiem, który starannie w rękawie ukrywał, i kazawszy sobie pokazać bolącego delikwenta, niby to macał, niby oglądał, aż naraz coś chrupnęło, szlachcic skoczył, krzyknął..... i już po zębie. Najczęściej, przed zapłatą w go-

tówce, następowała zapłata w naturze, ręką niecierpliwego pacyenta, czego sam byłem świadkiem w domu rodziców moich.

Nastały inne czasy: wody mineralne, bez których już dziś żaden tandeciarz obejść się nie może, psują za młodu emalią zębów, a przytem szlachta nasza tyle miała od lat czterdziestu twardych orzechów do gryzienia, że pod tym względem zbliżyła się do cywilizowanych sąsiadów. Niemcy już rodzą się z zepsutemi zębami, i zapewne ta okoliczność nie pozwala im należycie trawić zabranych zdobyczy, co i teraz ma miejsce z owemi miliardami francuzkimi, tudzież Alzacyą i Lotaryngią.

Niemcom zatem winni jesteśmy wynalazek dentystów, ma się rozumieć nie politycznych, i z ich narodowości przeważnie rekrutowali się pierwsi tego rodzaju lekarze w Warszawie.

Mówiąc poprzednio o doraźnej wdzięczności pacyentów, jaką się i dzisiaj w eleganckich gabinetach dentystów spotyka, upewniam cię czytelniku, że mi się dotąd nic podobnego nie zdarzyło, lecz za to miałem innego rodzaju wypadek w mojej praktyce, który z całą prawdą poprobuję ci opowiedzieć.

Przybyłem niedawno do Warszawy ukończywszy studya w Heildebergu; a że nie mogłem na razie dostać odpowiedniego mieszkania, poradzono mi wynająć tymczasowo parę pokoi z umeblowaniem, jakich podczas lata nietrudno dostać w Warszawie.

I stało się jak chciałem: piękny salonik na pierwszém piętrze od frontu z sypialnią i wspólnym przedpokojem wynajęto mi przy jednej z pryncypalnych ulic Warszawy. Gospodarz mój, człowiek jeszcze młody, lecz nadzwyczaj przyjemny i wykształcony, wyprawiwszy do wód za granicę swoją familię, zajmował resztę obszernego lokalu, do którego wejście mieliśmy jak powiedziałem przez wspólny przedpokój.

Wkrótce znajomość nasza doszła do pewnéj wzajemnéj zażyłości i zbliżenia tak, że służący jego Wojciech podjął się wprowadzać do mnie pacyentów, tudzież być pomocnym w czynnościach moich jako dentysty.

Byłem zadowolniony z mieszkania i praktyki: nadpodziw znalazłem prędko tych pacyentów, a więcéj pacyentek, którym się podobała moja zręczność przy operacyach, i skuteczność rad udzielanych. Bliskość znaczniejszych hoteli, sprowadzała często obywateli wiejskich, znajomość których, spowodowała dość liczną korespondencyę z prowincyą.

Pamiętam, jednego dnia wróciwszy z poobiedniéj przechadzki, zastałem kartkę z nieczytelnym podpisem, że autor jéj pragnie się widzieć ze mną jutro o 10 godzinie. Proszę pana dodaje Wojciech, był tu trzy razy i okropnie wymyślał, że pana nie może zastać. Był to był, myślę sobie, choć cierpiąc sam na bol zębów, wiem ile każda minuta znaczy.

Jakoż nazajutrz o naznaczonéj godzinie, wchodzi do mego salonu ogromnéj tuszy i wzrostu mężczyzna. Mógł mieć tak lat sześćdziesiąt. Twarz czerwona, opalona, spocona, siwe krótko przystrzyżone włosy, brwi jak dwa krzaki jałowcu, a wąs to z pewnością lepszy niż u Sobieskiego. Dał parę kroków — posadzka trzeszczała, a kark pofałdowany jak szyja rasowego elektora, zmieniał te fałdy za każdym ruchem.

Spojrzałem i mrowie mię przeszło po skórze: jeżeli kiedy to dziś nie wyjdę cało przy operacyi. Gdzież tu takiemi słoniowi wyrywać zęba.... Nie, nie — albo zatruję, albo jego zachloroformuję.

— Apolinary Kaniowski z Pokrzywki — odezwał się szlachcic.

Ukłoniłem się grzecznie na tę rekomendacyę.

— Ja panie dobrodzieju trzy razy wczoraj byłem i nie mogłem zastać pana dobrodzieja.

— Bardzo mi przykro — rzekłem przysuwając mu fotel — niech pan będzie łaskaw spocząć, upał wielki.

— Tak panie dobrodzieju upał wielki — powtarza ocierając czerwoną kraciastą chustką lejący się pot z czoła — a ja panie dobrodzieju żąć nie mogę.

— Wielka szkoda — mówię aby coś powiedzieć.

— I to z łaski pana dobrodzieja....

— Zapewne i ja winien, że mię pan nie zastał wczoraj, lecz po południu zwykle idę na przechadzkę.

— Łatwo spacerować panie dobrodzieju — mówi daléj z pewną irytacyą wciąż jeszcze jeszcze zasapany — ale gdyby panu przyszło doznać takiego zawodu...

— Jeszcze raz najmocniéj przepraszam — rzeknę trochę taką dziwną wymówką zafrasowany — lecz jestem na jego usługi..... Może szanowny pan już odpoczął, proszę więc usiąść tu bliżéj, na tym niższym fotelu.

— A to po co? — zapyta zdziwiony szlachcic — mnie i tu dobrze.

— Niech i tak będzie. Wojciechu! — zawołałem do służącego — dajno szklankę ciepłéj wody.

— Panie dobrodzieju! — co pan sobie kpisz czy co? Na taki upał każesz przynosić ciepłéj wody!

— Wojciechu daj zimnéj....

Służący przyniósł szklankę wody na tacce, a szlachcic jednym haustem wypił do dna.

— Nie zła, wcale nie zła, daj drugą poczciwcze.

Szczególnego rodzaju pacyent, pomyślałem, przychodzi z bólem zębów, a może bez skrzywienia pić zimną jak lód wodę. On tymczasem wypił drugą, odetchnął ciężko i milczy.

— Może szanowny pan wypocząwszy, zechcesz mi pokazać owe zęby?

— Djabeł by ich tam woził z sobą? — odrzekł patrząc mi dziwnie w oczy.

— No, to gdzież są?

— Leżą pewnie po polu... już to panie dobrodzieju takie gałgany, a za takie drogie pieniądze.

— Darujesz pan, lecz nie przypominam sobie, aby ja panu sprzedawał kiedy coś podobnego. Wszyscy dotąd chwalą moje wyroby....

— A bodaj oni się wprzód udławili nim mogli pochwalić; panie dobrodzieju łaskawy, toż to wierutna fuszerka; mój kowal prosty człowiek jak tylko zobaczył to się, za głowę wziął.... Ja to tam panie dobrodzieju człowiek starej daty, nigdy w te nowomodne głupstwa nie wierzyłem, ale syn mój, który był za granicą koniecznie kup tata, kup tata, no i kupiłem. No i cóż się pokazało?

— Przepraszam szanownego pana — przerywam zniecierpliwiony — choć nie mogę sobie przypomnieć abym kiedy bądź sprzedawał panu moje preparata, jednak tego nikt jeszcze nie zarzucił żebym dawał złe materyały. Kość prawdziwie....

— To, to, to.... — zawoła uradowany szlachcic — masz pan racyą, prawda że takie były kruche jak z kości.... prawda....

— A z czegóż pan chciałeś? — mówię już opryskliwie.

— Z czego? — krzyknie przeszywając mię ognistem spojrzeniem swych czarnych oczu. — Ze stali panie dobrodzieju, ze stali, a przynajmniej z kutego, dobrego żelaza.

— W imię ojca i syna...., chyba panu się majaczy. Jak żyję jeszcze nie słyszałem, żeby kto zęby sztuczne robił ze stali.... no... no.

— Otóż widzi pan dobrodziej że jemu się majaczy.... bo zęby tak się robią.

Spojrzałem uważniej na szlachcica, czy to nie waryat — Widzę patrzy na mnie, uśmiecha się szyderczo i kiwa głową — ze stali panie dobrodzieju, ze stali.

— Ależ ja pana zupełnie nie rozumiem....

— To najdogodniéj nie rozumieć. — Panie dość tych żartów i udawań, ja mu powiem otwarcie skoro mię ciągniesz za język, że to jest oszustwo!

— Panie, proszę się miarkować i nie nadużywać méj gościnności. Jeżeli pan przychodzisz po dobrem śniadaniu, to ja nie mam obowiązku znosić jego impertynencyj. Proszę mię uwolnić....

— Ja się stąd ani ruszę — rzecze z flegmą i stanowczością siadając napowrót na krześle — dopóki mi nie oddasz moich 250 rubli.

— Ja? ja brałem od pana jakie 250 rubli! — krzyknę zaperzony.

— Nie tak gorąco, nie tak gorąco. — Mam dowód pocztowy, tak z Garwolina mam, mam..... I wydobywszy z bocznéj kieszeni pęk pobrudzonych i zmiętych papierów, zaczął przekładać jeden po drugim, a jednocześnie szukać w drugiéj kieszeni okularów.

Co to jest? — myślałem sobie, skąd ten człowiek przyczepił się do mnie i czego chce.... Ta pewność jego zastanowiła mię jednak. Coś tu musi być.

Szukał, szukał i nie mógł znaleźć. Ki djabli — mówił do siebie — a przecie samem włożył... no, no, wszystko jedno.... Ale co tam długo gadać i robić korowody; ja ją tu panu przywiozę zaraz..... a o pieniądze pogadamy inaczéj. Pytam pana ostatni raz, oddasz pan 250 rubli czy nie?

— Nie oddam.

— A to panie ciekawa historya! A toż się już chyba świat do góry nogami przewraca. Wetknąć komu gałgaństwo, zedrzeć za to, głosić, trąbić po gazetach, a potem udać że się nie wie. Koniec świata teraz. Ja ci panie proces wytoczę i jak mi Pana Boga trzeba przy skonaniu jeżeli ostatniéj koszuli nie sprzedam, a waspana rozumu nauczę!

— Panie dobrodzieju — rzeknę widząc że tu zachodzi jakaś pomyłka osób — porozumiejmy się.

— Żadnych porozumień! — krzyknie zirytowany szlachcic — teraz już żadnych. Kto ze mną dobrze, to i ja z nim dobrze; ale jak mię kto panie dobrodzieju zadraśnie, to popamięta. Po wszystkich gazetach jakie są w świecie rozmażę, spaskudzę wasana....

Nie było co mowić, szlachcic był w pasyi, a rękę miał ogromną jak poduszka. Zaciąłem tylko zęby i trzymałem się zdaleka od tego szaleńca.

Szlachcic wstał, zabierając się do wyjścia.

— Powiedz mi pan przynajmniej — rzeknę łagodnie o ile mogłem — kogo mi tu pan masz przywieźć.

— Jak to kogo? — odpowiada zatrzymując się przy drzwiach — warszawiankę — tę osławioną waszą warszawiankę, która bodajby była nigdy dziennego światła nie widziała!

Parsknąłem śmiechem na całe gardło, a szlachcic trząsł się ze złości.

— Ależ łaskawy panie! — wołam to nie ja!

— Jakto nie pan?

— Teraz rozumiem pana, idzie o żniwiarkę?

— No ma się rozumieć o żniwiarke, a pan co myślałeś?

— Ja myślałem o sztucznych zębach, gdyż jestem lekarzem dentystą....

— Jakto? więc pan dobrodziéj nie jesteś ten.... jak on to się nazywa.... ten, a u djabła i to już zapomniałem.... Mniejsza jak on się zwał.... ale koniec końców pan dobrodziéj nie jesteś ten sam pan dobrodziéj.... hę?

— A nie jestem, nie — odpowiedziałem dusząc się od śmiechu.

— Przecież tam na drzwiach stoi napisane.... jakże to...

— Kra....... — mówię.

— To, to, to: Kr...... — więc pan nie K......

— Nie, nie — zapewniam pana, tylko odnająłem mieszkanie od niego na jakiś czas, dlatego i adresu ze drzwi

nie zdjęto. Zresztą i on tu mieszka, tylko wchód do jego mieszkania przez inne drzwi z przedpokoju.

— Ach to przepraszam — najmocniéj przepraszam kochanego pana.... No, no powiedz naprawdę nie gniewasz się na mnie.... Bo to widzisz ja rzadko przyjeżdżam do Warszawy....

— Niech pan będzie spokojny — to tylko pomyłka, prosta pomyłka....

— Ale jak Boga kocham, co ja ci nawymyślałem no, no.... daruj no mi kochany doktorze od zębów... — rzecze szlachcic siadając w fotelu. — Tylko téż temu panu nie mów że ja tak wygadywałem na jego maszynę. — Słyszę że to uczciwości człowiek....

Otóż i on! — zawołam, albowiem w téj chwili pokazał się we drzwiach mój gospodarz.

— Nie gadaj nic bój się Boga! — szepnął szlachcic ściskając mię za ramię.

Naturalnie że obaj w krótce się porozumieli: i że zadowolniony obywatel ucałował nas obu jak najserdeczniéj przy pożegnaniu.

— Tylko też nie opiszcie tego wypadku gdzie w gazetach, bo całe garwolińskie śmiało by się ze starego Kaniowskiego, jak ongi z ramotek tego.... tego....

— Wilkońskiego....

— Aha Wilkońskiego. Sprytna to była sztuka.... Szkoda go panie. Pamiętam panie dobrodzieju jak moja czytała, tośmy się całą noc uspokoić nie mogli, mnie aż szczęki bolały ze śmiechu, jak Boga kocham tak, bolały....

Daruje mi pan Kaniowski, ale mając taki wypadeczek, nie mogłem wytrzymać, żeby nie pójść za przykładem chi-

rurga filozofii, i nie podzielić się taką dyktoryjką z kochanemi czytelnikami.

Kraków 14 września 1876 r.

NOWE WYNALAZKI

w zakresie

młynarstwa, piwowarstwa, gorzelnictwa i piekarstwa

skreślił inżynier profesor

Leon Zieleniewski. [1])

Z targiem zbożowym, odbytym właśnie w Wiedniu, połączoną była wystawa w czterech wymienionych działach. Mam sobie za obowiązek, jako specyalista, podać publicznie sprawozdanie z téj wystawy, a to z trzech powodów: najpierw dla okazania, że przemysł polski zwraca pilnie uwagę na postęp i prace dokonywane za granicą, aby je dla użytku kraju spożytkować i zastosować; powtóre dlatego, że niewielu z interesowanych od nas udaje się na takie wystawy, w których zresztą niefachowym trudno się rozpoznać; i wreszcie po trzecie dlatego, że kręcą się u nas po kraju liczni agenci, komisanci, którzy narzucają mnóstwo rzeczy wątpliwéj wartości. Radbym więc, aby sprawozdanie moje

---

[1]) Ze względu na ważność przedmiotu i brak u nas specyalnych sprawozdań, pozwalamy chętnie wszystkim dziennikom przedrukować to sprawozdanie. (Przyp. Redak. Poradnika).

mogło być dla łatwowiernych naszych ziemian, dających się wyzyskiwać, pouczeniem i objaśnieniem.

Sama rotunda, sławna i kosztowna pozostałość po wystawie powszechnéj, nie tylko że pomieściła targ międzynarodowy i wystawę, lecz zostawało jeszcze wiele wolnego miejsca. Podzielono rotundę na dwie połowy: dla wystawców machin i przyrządów młynarskich przeznaczono część południową, a północną połowę zajmowała giełda zbożowa. Po za filarami w saméj rotundzie mieściło się biuro dla giełdy zbożowéj, wreszcie urząd telegraficzny pocztowy. Z obawy jednak wypadku ognia machiny stały nieczynne, oprócz niektórych ręcznie poruszanych przyrządów. Z téj też przyczyny komitet zajmujący się oceną wystawionych przedmiotów niemałą będzie miał trudność w wydaniu swego wyroku. Z machin miały tylko te przystęp na wystawę które, wchodzą w zakres *młynarstwa*, *piwowarstwa, gorzelnictwa i piekarstwa.*

Udział wystawców machin i giełdzistów zbożowych nie był jednak znaczny, jużto z powodu ogólnéj sytuacyi wyczekiwania lepszych czasów, a po części z powodu niedawno odbytych wystaw w Norymberdze i Peszcie, które te same działy obejmowały.

W fabrykacyi *mąki* skierowane są umysły mechaników młyńskich na budowę coraz to lepszych systemów *składek walcowych*, (Walzenstulugen) i zaraz na wstępie napotyka się różne systemy walców służących do *wymielania kaszek* (griesów) i do *wymielania mąki.*

Z wielu konstrukcyi *walcowych składek*, w których są ustawione walce obok siebie poziomo, lub pionowo i popędzane pasami lub trybami, wymienić należy *Wegmann'a* do mielenia kaszek, *Fiszer'a* do wymielania mąki, *Hagenmacher'a* tak do mielenia kaszek, jak i do mąki, *Till'a*, *Escher'a* i zwykłe *Nemelki.*

Oprócz tych główniejszych systemów były i inne, które jako mniéj odznaczające się nie wymieniamy.

Najwięcéj dotąd wzięte są Wegmanna, ponieważ najwięcéj odpowiadają wymaganym warunkom dobrych składek walcowych. Głównie chodzi bowiem o to, aby się najmniej zużywały. Bliższy opis składek walcowych podany już był w „Poradniku,“ dlatego nie powtarzam go; nadmienię tylko, że poczyniłem studya dla stopniowego zastósowania tego pomysłu u nas w kraju.

Do nowszych wynalazków w dziedzinie młynarstwa policzyć należy *żubrownik Steimmig'a.* Odznacza się pojedynczą budową i jest pomysłem zupełnie nowym; znajdzie on zastósowanie nie tyle w młynarstwie, lecz więcéj w gospodarstwach rolnych, gdyż budowa nieskomplikowana, zaleca tę machinę do celów, jakie w gospodarstwach rolnych najczęściéj są wymagane. Aby objaśnić czytelnikom skład téj machiny, wystawić sobie należy kamień zwykły młynarski kształtu okrągłego na osi pozioméj pionowo ustawiony, podobnie jak kamień do ostrzenia używany. Popędza się za pomocą korby, lub koła pasowego; żubrowanie właściwe odbywa się przez umieszczenie drugiego kamienia w kształcie kostki niewielkiéj, która trzyma zaledwie $^1/_4$ część średnicy kamienia i dolega bliżéj obwodu do pionowéj płaszczyzny kamienia okrągłego. Regulowanie odbywa się przez dosuwanie lub odsuwanie téj kostki. Ziarno jest wprowadzone koszem do pnwierzchni trącéj, a odprowadzone na bok śluzą. Cały ten przyrząd spoczywa na postumencie o 4 nogach.

Żubrownik ten odznacza się oprócz swéj pojedynczości, łatwą obsługą i łatwem ostrzeniem kamieni. Nasiekanie prędzéj się odbywa, ponieważ mniejszą jest powierzchnia kostki od dawniéj używanych dwóch kamieni. Żubrowanie jest też dokładniejszem, mniej mąki się robi jak na zwykłych kamieniach; w ogóle jest to pomysł bardzo udany

i spodziewam się, że go i u nas w praktyce wprowadzę. Zarzucić atoli wypada zbyt wygórowaną cenę, gdyż najmniejszy żubrownik do popędu ręcznego na 600 $^{m}/_{m}$ średn. kamienia kosztuje 188 złr. w Wiedniu. *Żubrownik* ten zrobił konkurencyą wielką innemu znanemu pod nazwą młyna *Umfrieda*, który także budowany był z kamieniami pionowo ustanowionemi, z tą różnicą tylko, że młyn Umfrieda z trzema kamieniami pionowemi, z których środkowy był w ruch wprawiany, i mełcie odbywało się na obu płaszczyznach kamienia środkowego.

Zdaje się, że Steimmig wynalazca nowego żubrownika, został na swój wynalazek naprowadzony przez znany już od lat ośmiu młyn Umfrieda.

Machiny do *czyszczenia kaszek* w młynach były same znanych już dawniéj systemóm Bauera, Nemelki, Herdego, które oddawna u nas zastosowujemy.

Do nowości policzyć wypada *machinę do rozcinania ziarna*, patent *Zispera, wynalazek krakowski* przez dyrektora młynów królewskich. Żałować wypada, że saméj machiny nie było wystawionéj, lecz tylko próby ziarna rozciętego, a drzeworyt, który miał objaśnić budowę téj machiny nie wyświecał dostatecznie składu tejże. Mieliśmy sposobność oglądania téj machiny w naturze w Krakowie, gdzie czynną była w młynach krakowskich, a w fabryce mojego ojca robił inż. Łatkiewicz rysunki téj machiny, potrzebne do uzyskania patentu. Pomysł ten wywołał wielką sensacyą u znawców, ponieważ *uczyni wielki przewrot w młynarstwie, jeżeli okaże się dobrym w praktyce.* Działanie rozdrabniania odbywa się za pomocą dwóch walców ząbkowanych, z których jeden się prędzéj obraca, a drugi wolniéj. Przyrównaćby je można do pił krążkowych obok siebie ustawionych w ten sposób, że części ząbków wystających w jednym walcu wchodzą w zagłębienia drugiego, a przez obrót walców ziarno zostaje rozcinane.

Jeżeli więc okaże się w praktyce, że ząbki te będą dostatecznie wytrzymałe, policzyć nam wypadnie pomysł ten do najbardziéj użytecznych w ostatnim dziesiątku lat ubiegłych; gdyż skutek téj machiny jest kolosalny, mając wzgląd na zbyt małą siłę, któréj do popędu wymaga, wreszcie rozcinanie to czyli *żubrowanie* ma i tę ważną korzyść, że mąki *nie rozmiela tylko przecina* ziarno; będzie więc nietylko w młynarstwie, ale i w gospodarstwie, bardzo użyteczną machiną i do różnych celów odpowiednim przyrządem.

W porozumieniu z wynalazcą zastosujemy tę machinę do potrzeb gospodarskich.

W dziale *browarnianym* wystawiony był bardzo użyteczny *przyrząd do suszenia słodu* Nobacka. Suszarnia ta patentowana ma tę korzyść, że jeden człowiek wystarcza do jéj obsługi, ponieważ rozdzielanie ziarna i przerzucanie z jednéj kondygnacyi na drugą bardzo łatwo jeden człowiek uskuteczniać może. Budowa chociaż skomplikowana, jednak nie zużywa się, ponieważ ruch jaki robotnik przy przesypywaniu uskutecznia, dzieje się tylko co kilka godzin za pomocą korby. Zawiązałem też co do téj machiny stosunki z wynalazcą.

Wystawiona suszarnia patentu Jeçmen'a zasadza się na tem, że piętra których może być 6 aż do 15 są z samych kawałków blach, właściwych dla suszarni złożone na kształt żaluzyj. Żaluzye te w czasie spoczynku są poziomo ustawione, a za pomocą jednej korby przesypuje się ziarno do dolnego piętra podobnéj konstrukcyi, z téj na następną itd. Tym sposobem nie potrzeba używać łopaty do przewracania jęczmienia, a robotnik nie potrzebuje się podczas téj czynności prażyć wraz z słodem. Do oceny ciepła ma termometr i każdego czasu próbę można zobaczyć, czy dostatecznie słód uprażony. Z ostatniéj warstwy czyli z piętra dolnego za poruszeniem korby cała masa słodu gotowego wsypuje się śluzą na dół i na jeden punkt, a stąd łatwo przeniesiona

być może na gniotownik. Zajmujące jest wydzielanie ziarna przy wsypywaniu, gdyż chodzi o to, aby na raz jeden rozdzielić jęczmień na całą powierzchnią jednostajnie. Do tego więc celu jest kosz tak szeroki, jak sama suszarnia wewnątrz, a ściana kosza od dołu jest w takiéj odległości od blach żaluzyowych najwyższego piętra, jaką grubość zwykle tworzy warstwa jęczmienia na suszarni. Cały ten kosz spoczywa na kółkach, a te na szynach, tym więc sposobem przeprowadzając kosz przez te szyny rozdziela się ziarno jednostajnie na całéj powierzchni najwyższego piętra blach

Przesypywanie takie z piętra na piętro układa warstwy o jednakiéj grubości na dolnym piętrze. Tym więc sposobem osiąga się oszczędność na ludziach do tego suszenia używanych, oszczędność na miejscu. Cała suszarnia z blach żelaznych zbudowana jest pomysłem bardzo użytecznym, chociaż w pierwszéj chwili kosztownym. Wystawiona suszarnia 3000 złr. kosztowała. I tutaj więc zawiązałem stosunki.

W dziale *gorzelnianym* nie napotkaliśmy nic nowego, wreszcie i niewiele wystawionych przedmiotów. Między innemi apparat t. z. Henzego, a któryśmy już znacznie ulepszyli od pierwotnego pomysłu wynalazcy. Okazano odmienne zamknięcie od dotychczas budowanych. Zamknięcie to miało na celu oddzielenie kamieni od ziemiaków. Zbudowane jest w kształcie dwóch tarcz okrągłych opatrzonych wielo otworami promienisto wyżłobionemi; jedna z tych tarcz była za pomocą śruby ruchomą. Wynalazca tego zamknięcia w objaśnieniu swoim podaje, że apparat ten może być tak do kartofli, jak i do żyta i kukurudzy użyty (?) nie bardzo jednak temu wierzyć można. Robiłem w téj mierze liczne próby, które jednak jeszcze ostatecznego rezultatu nie wydały.

Firma Hatschek przedstawiła okazy *chleba z wywarów piwnych* jako też z wywarów gorzelnianych. Chleb ten używany jako karma dla bydła może mieć wielkie zastósowa-

nie tam gdzie niepodobną jest komsumcya całéj masy wywarów jaką gorzelnia, lub browar jako uboczny produkt wytwarza, a mianowicie przechowanie karmy nie psującéj się w tym kształcie, na czas, kiedy gorzelnia nie jest w ruchu.

Do wytwarzania używa przyrządu, który zowie *filtrem kompresyjnym* do wywarów. Przyrząd bywa co 6 godzin napełniany i wypróżniany, tak, że w przeciągu 24 godzin 4 razy to działanie się odbywa. Użycie łatwe i pojedyncze wymagające nie wielkiéj siły pary, a koszta na jeden hectolitr wywarów, jak to w jego opisie stoi wynosić mają $^1/_2$ do 2 kr. a. w. Jak z rozbioru chemicznego, przez prof. dr. J. Mosera dokonanego, widać, to chleb powstały przez usunięcie wody ma mieć podwójną wartość pożywną względnie do kukuradzianéj mąki, a $2^1/_2$ razy większą wartość od najlepszych otrąb żytnich.

Chleb który mieliśmy sposobność oglądać jest podobny do sucharów wojskowych z miłym aromatem chleba żytniego. Z okazów sądzić można, że się długo daje przechowywać bez utraty części pozywnych w sobie zawartych, chleb ten prócz usunięcia wody zapomocą filtra kompressyjnego był jeszcze upieczony w sposób jaki się używa przy pieczeniu zwykłego chleba.

Dział machin w *piekarstwie* używanych przedstawiał także przedmioty już nam znane. Warto jednak zwrócić uwagę na znaną ale praktyczną machinę do dzielenia ciasta, szczególniéj użyteczną przy pieczeniu bułek. Z 1 funta ciasta, jeżeli go podzieli piekarz (robotnik) na 32 części, będzie wiedział, że bułka każda po jednym łucie ważyć będzie. Robota jest dokładna i łatwa, właściciel piekarni łatwo obliczy, wiele ma dać ciasta, aby bułkę sprzedać za $1^1/_2$ kr., a publiczność ma każdą bułkę zupełnie jednakową. Machina ta jest nieco kosztowna gdyż w Wiedniu 280 złr. kosztuje.

Sądziliśmy że nadarzy się sposobność oglądania machin do wyrabiania ciasta dla własnéj potrzeby, dla większych

gospodarstw użytecznych, jednak widzieć można było same tylko tylko wielkie machiny znanéj konstrukcyi ze skrzydłami szrubowo ustawionemi w dzieży żelaznéj, w ogóle za pomocą machin w ruch wprowadzane.

Z mniejszych ale praktycznych machin były, przyrządy do napełniania czterech naraz butelek z beczki. Przyrząd ten odznacza się szczególniéj tem, że prędzéj można napełnienie uskutecznić i bez straty, ponieważ każda butelka jest samodzielnie nalana do pełna bez obawy, że takowa przepełnioną zostanie, a gaz kwas węglowy jaki jest zawarty w płynach n. p, porterze, piwie, i t. d., nie uwalnia się tak łatwo jak przy zwykłym napełnianiu.

Inne przedmioty wystawione dotyczyły drobniejszych potrzeb działów wymienionych, i nie przedstawiały nic godnego uwagi.

Co do targu zbożowego wiadomo mi, że jedna z firm krakowskich zbyła około 15,000 korcy otrąb. Właściciele młynów w Galicyi przybyli głównie w celu rozpatrzenia się w okazach i ulepszeniach w młynarstwie. Oczywiście że na targu zbożowym Galicyja niezakupywała, lecz starała się o wywóz.

Oto wszystko, o czem warto było naszym rolnikom i przemysłowcom donieść publicznie, i w czem służyć im mogę wszelkiemi informacyami i pośrednictwem. Oto również wszystko z czego jako reprezentant krajowéj fabryki dla naszych stosunków będę się starał skorzystać.

Wiedeń w sierpniu 1876 r.

AMAZONKI *).

Bywają znowu panny, których serca nie tylko żaden rycerz, ale nawet mizerny koncepts-praktykant, ani nauczyciel ludowy nie chcieli sobie obrać na stałe mieszkanie; panny, o których za młodu mówiono: bardzo dobre, bo nie wypadało powiedzieć: bardzo brzydkie. Takie upośledzone od natury istoty, straciwszy nadzieję usłyszenia od którego z mężczyzn miłosnego wyznania lub bodaj oklepanego komplementu, robią gorzéj jeszcze jak ów lis w bajce, bo nie tylko krzywią się na kwaśne winogrona, ale nadto serca, o które się nikt nie chciał pokusić, zamykają na kilkanaście nieugiętych postanowień, wypisują nad niemi groźny zakaz: „mężczyznom wstęp wzbroniony“ i wypowiadają otwartą wojnę temu jaszczurczemu plemieniowi. — Nie ma wady, ani zbrodni, o którą by taka amazonka nie posądziła rodu męzkiego.

Z tego rodzaju starych panien rekrutują się *emancypantki* najrozmaitszych odcieni począwszy od tych, które cygarem lub obciętemi włosami chcą zatrzeć różnicę płci, aż do owych filozofek, co po uniwersytetach dobijają się równouprawnienia z męzką połową, która śmie sobie przywłaszczać władzę i opiekę nad niewiastami. Otóż te waleczne amazonki chcą ubiorem, chodem, mową, postępowaniem pokazać, że w danym razie mogą wybornie udawać mężczyzn a tem samem całkiem bez nich się obchodzić. Nie radzę jednak nikomu probować stałości takiéj panny na tym punkcie; znałem bowiem taką, która apostołując z gorliwością i zapałem teoryą

---

*) Ustęp z Albumu panien i kawalerów Michała Baluckiego, mającego okazać się w całości w końcu tego roku.

usamowolnienia kobiety z pod jarzma małżeńskiego i wywalczenia samodzielnego stanowiska, w praktyce, gdy jéj się zdarzyło znaleźć jakieś indywiduum, które zaledwie kawałeczkiem mężczyzny nazwać można było, uczepiła się go rękami i nogami i wszystkie emancypowane wyobrażenia swoje pozwoliła okuć małą obrączką ślubną. Rzadko któréj jednak trafia się taka przyjemna pokusa, bo nawet ci panowie, którzy po pismach i zgromadzeniach piszą i gardłują za potrzebą emancypacyi i równouprawnienia kobiety, w chwili stanowczéj wolą poprowadzić do ołtarza jaką posażną gąskę parafijalną, niż amazonkę choćby z doktorskim dyplomem.

Do tego działu należą także *literatki* — z krwią zakażoną atramentem, który obficie wylewają na papier. Serce u tych stworzeń spełnia funkcye czysto literackiéj natury, kocha, zachwyca się, cierpi ale tylko na papierze i jak strzelec, co wtedy gdy spudłuje prawi szeroko dla zamaskowania swéj niezręczności o teoryi łowiectwa i warunkach znakomitego myśliwca, tak owe amazonki, chybiwszy przeznaczenia swego, piszą najczęściéj o przeznaczeniu kobiety i jéj stanowisku w społeczeństwie. Artykuły tego rodzaju są nieomylnym symptomem staropanieństwa, i według nich dałoby się statystycznie niemal wykazać, ile kraj jaki produkuje rocznie starych panien, bo mnożenie się literackich płodów kobiecych, stoi właśnie w odwrotnym stosunku do liczby małżeństw. Szczególniéj dział powieściowy liczy najwięcéj takich istot deportowanych. Tam one za wszystkie pretensye, jakie mają do niewdzięcznego rodu męzkiego, smarują go nielitościwie atramentem i żółcią, albo też nagradzając sobie jałową rzeczywistość, stwarzają bohaterów o alabastrowych czołach, hebanowych wąsach, jedwabnych, powłoczystych spojrzeniach i każą im na zabój kochać się w sobie. Są więc o tyle szczęśliwsze od dewotek, że gdy te oddawszy Bogu serce wzgardzone przez ludzi, poprzestać muszą na obcałowywaniu ręki widomym zastępcom na ziemi niebie-

skiego oblubieńca, czyli poprostu księżom, — tamte lepią sobie z wyrobów własnéj wyobraźni ideały stosowne do swoich potrzeb i upodobań. Jeżeli przypadkiem takiéj literackiéj amazonce dostanie się jaka niespodziewana sukcesyjka po wuju lub babce, to można na pewniaka przypuścić że pomimo całego wstrętu do mężczyzn i odgrażania się, pierwszą jéj czynnością będzie sprawienie sobie męża. Ale biada człowiekowi, który złakomiwszy się na jéj fortunę przyjmie ten straszny obowiązek. Będzie miał ustawicznego rywala w owym wymarzonym ideale i choćby robił Bóg wie jakie poetyczne wysilenia, zakatarzał się przy śpiewie słowików, moczył nogi za lilijami wodnemi, nabawiał się strzykania w krzyżach zrywając kwiaty po łąkach i szukając czterolistnéj koniczyny, zawsze jeszcze będzie za mało poetyczny, za trywijalny i w końcu dawszy za wygraną będzie musiał przez palce patrzeć na częste wizyty jakiego mleczaka z gimnazyum, którego żona obierze sobie za powiernika swoich marzeń i słuchacza swych literackich utworów.... Na szczęście babcie i ciocie nie zwykły często robić tak kosztownych niespodzianek i literatka amazonka pozostaje najczęściéj w idealnéj sferze niezaspokojonych pragnień serca, i prowadzi duchową walkę ze światem w ogólności, a mężczyznami w szczególności.

Są znowu amazonki, którym natura odmówiła talentu a wychowanie nie dało poznać wszystkich tajemnic ortografii i cała czynność pisarska ogranicza się na regestrach bielizny i notatkach gospodarskich; te nie mogąc walczyć z całą ludzkością, prowadzą zapamiętałą walkę z czeladzią i domownikami. Rzymianie mieli na określenie tego gatunku trafny wyraz: *virago*, który polskie babsztyl, albo herod-baba nie dokładnie tłomaczy, bo nie uwydatnia dziewiczego stanu tych domowych tyranów. Fluksya, kabała i tabaczka lub cygaro należą do nieodłączonych atrybucyj takich wiejskich amazonek. Temu ostatniemu t. j. cygarowi oddają się naj-

przód sekretnie, ukrywając starannie przed okiem ludzkiem te słodkie (?) rendez-vouz z kabanosami, kubami, a nawet krowoderosami, którym dozwolonem jest dotykać dziewiczych ust takiego virago gdzieś na uboczu w jakiéj komóreczce lub ustronnéj alei ogrodu. Mnie samemu zdarzyło się raz wytropić taką schadzkę w kukurydzy. Dymek niebieski, owoc tego tajemniczego romansu panny z cygarem, zdradził ukrytych. Poszedłem za tym śladem i złapałem ich na gorącym uczynku. Ale grubo się zawiodłem w domysłach, to nie było cygaro, ale fajka, lepiéj powiedzmy faja na ogromnym cybuchu, którą panna Cecylija z namiętnością całowała mięsistemi wargami. To co się stało pannie Cecylii, przytrafia się i innym t. j. że zawsze znajdzie się jakiś ciekawy, co sekretne schadzki podpatrzy i potem rozgada. Nie pozostaje więc, jak przyznać się do tych pokątnych stosunków i uświęcić je jawnym związkiem. Odtąd jak z mężem, amazonka publicznie pokazuje się z cygarem lub fajeczką najprzód w domu, potem po wsi, a w końcu na jarmarkach i odpustach. Że jednak cygaro nie zaspakaja wszystkich potrzeb panieńskiego serca, więc część faworów dostaje się także pieskowi, najczęściéj amorkiem zwanemu. Wszystkie uczucia wzgardzone przez płeć męzką przenosi panna na amorka, obsypuje go swemi względami, karmi najsmaczniejszemi kąskami, tuli w chwilach wolnych, do dziewiczego łona, powierza mu swoje zmartwienia, a nawet o zgrozo przypuszcza do łoża. Czasem jakiemu młodemu ogrodniczkowi lub służącéj pochlebnicy udaje się zaskarbić dla siebie cząstkę jakąś faworów amorka, ale to nie trwa długo i lada co pozbawia ich łask i względów kapryśnéj amazonki.

Ale cóż robią te, które ani piórem, ani kluczykami od spiżarni nie mogą dokuczać światu za to, że nad ich małżeńskiemi pretensyami przeszedł do porządku dziennego? Czemże te amazonki walczyć mogą? Nie bójcie się. Troskliwa matka przyroda, która lwom dała siłę, kotom pazury,

ptakom dzióby, nie zapomniała o tych stworzeniach i dała im broń silniejszą niż pazury, kły, rogi, — dała im język, którym gorzéj niż niejeden gazeciarz piórem, gorzéj niż mieczem obrabiają bliźnich swoich. Niczem gilotyny w porównaniu do tego morderczego narzędzia, które tnie, siecze, zabija dobre imię, uczciwą sławę z błyskawicową szybkością. Przeważnie *dewotki* oddają się temu zajęciu i w chwilach wolnych od klepania pacierzy trudnią się z niezmordowaną gorliwością roznoszeniem plotek i bajeczek po mieście. Szczególnie pożądane są w klasztorach, gdzie zastępują miejsce gazet wzbronionych regułą i w zamian za prenumeratę dostają kawę z kożuszkiem i sucharkami, coś ze starzyzny, skaplerze poświęcane a czasem odpust zupełny.

O STOWARZYSZENIACH SPOŻYWCZYCH

(POGADANKA EKONOMICZNA).

O czem też mówią ludzie ze sobą najczęściéj, ilekroć się gdzie zejdą, lub spotkają na ulicy? A o czém że, jeżeli nie o *powszednim chlebie,* o biedzie, o drożyznie....... skarżą się, narzekają, opowiadają sobie jak trudno wystarczyć groszem, jak wszystko trzeba przepłacać..... i tak codzień jedno i to samo. I cóż na to poradzić? Jedni oczekują wygranéj na loteryi i tracą pieniądze na stawki, ale się przez to położenie ich wcale nie naprawia. Inni robią codzień długi nowe, żeby stare opłacać i brną coraz daléj w biedę; inni chodzą po świecie ze złością i zazdrością, patrząc z pod oka na tych, których mają za szczęśliwszych a przez to oprócz tego, że im bieda dosyć dogryza, gryzą się jeszcze sami i trują się;

inni wreszcie dali „za wygraną,“ nie żyją ale wegetują, dali się opanować zobojętnieniu, bez nadziei i bez uśmiechu ciągną żywot z dnia na dzień, znękani i smutni. A że ludzi niezadowolnionych, należących do tych różnych rodzajów jest bardzo dużo, to i cóż dziwnego, że całe społeczeństwo z takich członków złożone jest chore, bez energii, bez życia.

A przecież, gdyby tak przejść się tylko po mieście i przyjrzeć niejednéj rzeczy; tak łatwo znalazłaby się niejedna rada i zamiast napróżno narzekać, możnaby jeden z drugim i jedna z drugą pomyśleć o czemś, co by przyniosło ulgę. Boć przecie jeżeli ludzie jednego zawodu n. p. krawcy, szewcy, stolarze i t. d., nauczyciele, doktorzy i t. d. schodzą się razem, zawiązują stowarzyszenia dla wspólnego zaradzania potrzebom swego zawodu — to przecież tam gdzie idzie w ogóle o biedę, o życie, o chleb powszedni, o potrzeby codzienne — tam już niema chyba nikogo ktoby nie był interesowany, ktoby nienależał do *zawodu*, że tak powiem, jedzących, ubierających się, mieszkających, w ogóle *spożywających* wszelkie płody i wyroby, które wszyscy nabywać muszą, bo muszą żyć. I niema nikogo ktoby niewolał taniéj nabywać i pewnym być, że nabywa zawsze towar dobry — byle tylko to można urządzić jakoś. A toż przecie jeżeli urządzają się ludzie wszelakich zawodów z osobna i lepiéj im z tem i łatwiéj — dlaczegożby niemogli urządzić się wszyscy razem jako spożywający, dla których nabywanie i spożywanie jest wspólnym interesem? Alboż to gdzieindziéj nie radzą sobie; alboż to trudno urządzić się w tym celu. Ot przypatrzmy się téj przekupce, która siedzi w sieni cały dzień boży, w zimie grzeje się od dołu garnkiem z węglami, drzemie po trochu, sprzedaje swój towar — zarabia na tém i utrzymuje nawet rodzinę — a bogiem a prawdą właściwie nic nierobi — choć i tak służy ku ludzkiéj wygodzie. Siedzi ona najczęściéj przy obcym towarze — miewa rozmaite *artykuły* — ale weźmy tylko bułki

i chleb. Bierze je od piekarza w znaczniejszéj ilości — za to piekarz ustępuje jéj pewien procent n. p, do każdych 20 bułek, daje jéj jednę za darmo, za to, że bierze dużo. Policzmy teraz, ile też bułek i chleba potrzebujemy codzień, my, którzy narzekamy na ciężkie czasy? oczywiście tyle, ile wszystkie przekupki razem codzień sprzedają, bierzemy więc nie 20, nie 100, nie 1000, ale 20000, a może i więcéj bułek i chlebów, a przecież nic niemamy za to, że tak dużo bierzemy, podczas gdy przekupka bierze może ledwie 200 na dzień i ma na nich od piekarza zarobek. Rzecz całkiem prosta — bo ona bierze *naraz* 200 — a my chociaż razem spożywamy tysiące, ale naraz ich nie bierzemy, tylko każdy z osobna jednę lub dwie. Więc gdybyśmy się tak zmówili i polecili jednemu z nas, żeby dla nas wszystkich brał naraz od piekarza kilka tysięcy bułek i chleba, to wtedy, piekarz dał by nam, tak samo jak daje przekupce, rabat czyli prowizyą — zarobilibyśmy na tem codzień kilka guldenów. Rzecz bardzo łatwa: tylko się trzeba zmówić i porozumieć — a gdybyśmy to zrobili, dla jednych bodaj bułek i chleba — to przez to samo zrobilibyśmy coś bardzo pożytecznego, korzystnego, coś co by nam na wspólną własność codzień zyski przynosiło — a to coś, byłoby sobie od razu ot *stowarzyszeniem spożywczem.* Cóżby ono robiło, a raczéj ci, którzyby na mocy porozumienia nas zastępowali? oto bez udawania się do do przekupki braliby chleb dla nas wprost od piekarza. — I oto jest całe działanie stowarzyszeń spożywczych: żeby ten co spożywa, konsument, bez pośrednika załatwiał swoje interesa bezpośrednio z wyrabiającym, z producentem, i daléj, żeby przez nabywanie naraz wielkiéj ilości, dla wszystkich stowarzyszonych, osiągać dla nich te zyski, które zwykle ma pośrednik, przekupień — a bez którego możemy się obéjść.

A teraz uważmy, że chleb jest pierwszą dopiero naszą potrzebą — a mamy ich jeszcze mnóstwo innych: *mięso, mą-*

ka, kasza, węgle, drzewo, masło, jaja, owoce, piwo, wino, kawa, mleko, cukier, mydło, ziemniaki, a dalój *płótno,* sukno i materye — a jeszcze dalej lekarstwa z apteki itd. itd. Z każdym z tych artykułów ma się rzecz tak samo jak z chlebem — wszak kupiec na każdym z nich zarabia — więc dlaczegóż my niemamy być sami dla siebie kupcem i sami dla siebie zarabiać — a co zyskamy staje się wspólną własnością naszą, własnością stowarzyszenia.

Zarobimy na jednem, za ten zarobek kupimy większą ilość drugiego i dalej w ten sam sposób. A wiemy też, że kiedy kupujemy każdy z osobna, każdy gdzieindziej i każdy po odrobinie; płacimy i drożej i towar dostajemy lichy. Jeżeli się zaś kupuje naraz dużo dostaje się taniej i towar dobry. Jeżeli się więc porozumiemy, i zawiążemy *stowarzyszenie spożywcze*, będziemy kupować taniej i towar dostaniemy zawsze dobry i zostanie jeszcze zysk wspólny w kasie na dalsze potrzeby i jako majątek stowarzyszenia. I tylko pomyślmy, jak to łatwo zrobić to wszystko. Zejdziemy się raz i drugi, postanowimy na początek pewne wkładki drobne, żeby sprawę rozpocząć, polecimy kilku zdolniejszym, a chętnym i mającym czas z pomiędzy nas, żeby sprawy nasze wspólne, *spożywcze* załatwiali — i sprawa skończona — tylko ptrzeba żeby nas było dużo, choć trzystu, bo w mniejszej liczbie nic nie wskóramy. Cóż tedy robią nasi zawiadowcy. Oto biorą się do rzeczy pomału i po kolei. Najpierw robią umowę z piekarzem, potem z rzeźnikiem, potem z dostawcą węgli i drzewa — uzyskują ceny niskie, a towar dobry dla stowarzyszonych. Stowarzyszeni nabywają u zawiadowców swoich marki, lub bony za pieniądze, i płacą temi bonami u owego piekarza, rzeźnika i węglarza. I każdy stowarzyszony wie, że płaci taniej, towar ma dobry i nadto nawet *jedząc, spożywając oszczędza*, bo im więcej jest stowarzyszonych i więcej spożywają, tem więcej przyspażają zarobku wspólnego, który zostaje w kasie. Tak zwolna, po

kolei, w miarę jak stowarzyszonych liczba wzrasta, jak przybywa zarobku, i jak stowarzyszenie, już jako ciało zorganizowane nabiera znaczenia, a przez to też zyskuje tani kredyt, który dzisiaj w bankach dla stowarzyszeń jest otwarty — w miarę tego zawiadowcy nasi rozszerzają wspólny nasz interes, najmują sklep, otwiérają cały handel nasz własny, wktórym już wszystko za owe marki, czy bony nabywać możemy taniéj i w dobrym gatunku — w którym też wszyscy i nienależęcy do stowarzyszenia mogą nabywać wszystko za gotowe pieniądze, albo po cenach takich, jak w innych sklepach, albo też także taniéj.

Oczywiście cały ten interes wspólny nietrzeba sobie przesadzać. I stowarzyszenie niedostanie za 1 centa trzech bułek — ale każdy stowyrzyszony wie, że kupując u siebie w swoim sklepie, sprawia przez to, że odbyt jest większy, więc i większe od piekarza ustępstwa dla stowarzyszenia, ustępstwa, które jak już każdy pojmuje, stają się wspólnym kapitałem dla rozszerzenia własnego interesu.

Więc choć i u siebie niemogą mieć stowarzyszeni towarów ani za darmo, ani za bezcen — lecz zawsze mają taniéj, towar lepszy, dają zarabiać stowarzyszeniu czyli samemu sobie, za czem idzie często ogromny rozwój interesów stowarzyszenia. Są miasta wielkie, w których stowarzyszenia spożywcze mają po kilka sklepów, w każdéj dzielnicy, mają swoje własne piekarnie, swoje własne składy węgla, swoje szwalnie, nawet swoje własne młyny, i piwnice dobrze zaopatrzone. A wszyscy rzemieślnicy, byle mieć licznych odbiorców, dają *stowarzyszonym* i suknie i buty taniéj — i apteki od sumy za lekarstwa dla stowarzyszonych dostarczane, ustępują dla stowarzyszenia pewien procent co roku. A daléj, gdy przecież ludzie nie na to żyją, żeby tylko stękali, biedę klepali, gryźli się w sobie i nawzajem, ale na to żeby pracowali wesoło i zdrowo i ochoczo i w porę zabawili się razem uczciwie — to jak się stowarzyszenie rozwinie,

zaopatrzy, może i w własnym domu ulokuje — to też mogą tam mieć stowarzyszeni i swoje wspólne zebrania, rozrywki, i zabawy tańcujące, a wszystko bardzo tanio, a nawet jedząc i pijąc na zabawie, oprócz że krzepią się na siłach w towarzystwie, nawet i wtedy spożywając, dla stowarzyszenia zarabiają — jak to już i wyżej wspomniałem.

Ale jeszcze jedno. Może powie ktoś, że gdybyśmy tak postąpili, to nas ukamienują kupcy i przekupnie za to, że im zabieramy zarobek, że im robimy konkurencyą. Niema strachu. Pierwsza miłość od siebie, i niebójcie się o kupców. W miastach gdzie stowarzyszenia spożywcze pomyślnie się rozwinęły, nic to przecież i kupcom niezaszkodziło. Najpierw każdy większy kupiec chętnie wejdzie w układy ze stowarzyszeniem, bo woli mieć nabywcę stałego, który naraz bierze dużo i woli sprzedać n. p. codzień 60 kilo kaszy i mieć na tem zarobku po 5 c., — razem złr. 2 25. c. — niż osobno sprzedać z zarobkiem po 8 c. — a nie sprzedać ani 20 kilo. Potem, po za stowarzyszeniem zostanie zawsze mnóstwo ludzi kupujących z osobna, wszyscy panowie bogatsi, którzy niepotrzebują się liczyć z każdym groszem niepójdą do stowarzyszenia, ale pozostaną u swoich kupców. Więc niema się co bać o nich. Jest to tak samo jak bywa gdy zaprowadzają omnibusy i koleje żelazne. Zawsze wtedy powstaje krzyk, że fiakry upadną, że furmani nie będą mieli z czego żyć, bo im podróżnych kolėj zabierze. Tymczasem cóż się pokazuje? oto że fiakrów przybywa pomimo omnibusów, i furmanów przybywa pomimo kolei, tyle mają do wożenia właśnie na kolėj. Zmieniają się nieco ich zatrudnienia, ale nieustają. Tożsamo przy rozwoju stowarzyszeń spożywczych: przy obywaniu się ile możności bez pośrednictwa, prowadząc sami dla siebie i na swój własny zysk handel — oczywiście że kupieckie zatrudnienia doznałyby z czasem, zwolna, bez nagłego przewrotu, zmiany; ubywałoby *drobnych* kupców, ubyłoby *przekupniów*, boby się stawali zwolna

niepotrzebnemi i niemieliby odbytu wcale — więc zwolna braliby się do czego innego, do pracy, do robienia czegoś i sami przystępowaliby do stowarzyszenia, radzi, że ich przez to życie całe taniéj będzie kosztować. Przybywałoby zatem *pracujących*, a ubywałoby *handlujących* — wszyscy by więc na tem lepiéj wychodzili.

Więc pomyślmy sobie, co by to za wygoda była dla wszystkich pań, gospodyń, dla urzędników, rzemieślników, dla wszystkich ludzi średniéj zamożności, gdyby nareszcie powstało n. p. w Krakowie stowarzyszenie spożywcze — i gdyby się tak rozwijało jakeśmy to widzieli, że się rozwijać może! Pomyślmy tylko, pogadajmy tylko o tém ze sobą i z naszemi paniami — a pewnie nie będzie nikogo, ktoby nie pospieszył na pierwsze wezwanie do zawiązania się. Formalności są bardzo łatwe, statuta się znajdą od razu — bo muszą być formy i normy i statuta, i księgi, i kasa — żeby władze nic nie miały do zarzucenia — porządek musi być i to według ustawy. Ale to wszystko rzecz najprostsza w świecie, byle chcieć.

Było już raz w Krakowie stowarzyszenie spożywcze — i ot poprostu rozlazło się. Dlaczégo? bo się wzięło do rzeczy raczéj po niemiecku jak po polsku, bez porozumienia z ludnością, za mało kto o niem wiedział, chciano od razu wszystkie sroki za ogon chwytać, od razu mieć sklep wielki i t. p.... Zresztą było — ale niema, a każdy widzi i czuje w swojéj kieszeni, że potrzeba, żeby znowu było i żeby się praktycznie, zwolna rozwijało. A wtedy jak się jeden z drugim, albo jedna z drugą spotka — to z pewnością będzie im lżéj i weseléj i mniéj będzie biedy. Trzeba tylko chcieć, bo niema innéj rady tylko wola, własna pomoc, „radź sobie sam“ i „sam sobie pomagaj“ — bo może, kto chce.

Szczepański Alfred.

Wspomnienie o byłych kościołach Krakowskich.

Dobrze jest przypominać sobie dawne dzieje, świetność i sławę starego grodu Krakowa, niegdyś stolicy Rzeczypospolitéj polskiéj. Dobrze jest zwrócić uwagę na pobożność i zamożność ojców i przodków naszych. Dziś *sztuk pięknych* szukać trzeba po wystawach i gabinetach, po muzeach i salonach, wówczas zaś przedewszystkiem trzeba ich było szukać po kościołach. Wszystko bowiem co się nazywało sztuką i pięknem, czyli estetycznem, służyło na uwielbienie majestatu Bożego, i znajdowało swój przybytek w kościele. Architektura, malarstwo, rzeźbiarstwo przedewszystkiem cenione były, a znakomite dzieła przodków wzorowały potomkom w zamiłowaniu sztuki, i jéj dalszego rozwoju. W ogóle ceniono sztuki piękne, nie dla swéj tylko estetyki, ale sztuka i estetyka służyły najwyższym, najświętszym celom ludzkości. Naturalnym rzeczy porządkiem przodował w tem wszystkiem *kościół katedralny na Wawelu.* Tu się zbierało wszystko, co Polska miała najpiękniejszego, najwznioślejszego, najwspanialszego, najokazalszego, rzekłbym także najbogatszego. Na pierwszy rzut oka spostrzega się, iż to jest wielkie muzeum królów, oraz wspaniała kolebka narodu.

Prócz kościoła katedralnego, były na górze Wawel *dwa jeszcze kościoły*, z których już dzisiaj ani śladu nie zostało, to jest: 1) *kościół św. Michała,* i 2) *kościół św. Jerzego.*

Drugą wielką świetnością, znakomitością miasta Krakowa, jest kościół N. P. Maryi w rynku. O nim, jako o rzeczy powszechnie znanéj, zgoła rozpisywać się także nie będę.

Widok kościołów N. M. Panny i św. Wojciecha.

W notatce zaś niniejszéj, wspomnę o kościołach, które już nie istnieją więcéj, a które niegdyś także uświetniały ten gród starożytny. Do tych już nieistniejących należą: 3) *kościół św. Jakóba*, 4) *kościół św. Leonarda,* 5) *kościół św. Wawrzyńca.* Już po największéj części ani śladu niema na Kaźmirzu, po tychże kościołach. Następują: 6) *św. Jadwigi.* Kościół ten położony był na Stradomiu, połączony z klasztorem ks. Bożogrobców, od macierzystego swego klasztoru w Miechowie, także Miechowitami zwanych. W r. 1802 rząd ówczesny zrobił zamianę z Miechowitami. Dał im pojezuicki kościół i kollegijum św. Barbary, obok kościoła N. P. Maryi w rynku, a kościół i klasztor św. Jadwigi przerobił na gmach rządowy, który teraz na główne kancelarye wojskowe i mieszkanie naczelnego jenerała, jest używany.

7) *Kościół św. Sebastyana.* Obok wielkiego stawu za wschodniemi murami miasta, gdzie obecnie jest łąka św. Sebastyana, był na całym wzgóreczku drewniany kościołek św. Sebastyana, którego ślady dotąd pozostały. Przy tym kościołku był szpitalik dla syfilistycznych. W toku czasu, gdy rząd utworzył szpital dla tego rodzaju chorych, fundusze tego szpitalika włączone zostały do innych krajowych funduszów szpitalnych, a fundusik kościoła stanowi teraz fundusz oddzielnej kaplicy kościoła N. P. Maryi.

8) *Kościół św. Gertrudy.* O tym kościołku nic bliższego powiedzieć nie umiem.

9) *Kościół św. Apostołów Szymona i Judy.* Na Kleparzu po za kościołem św. Floryana, przy ulicy Warszawskiej, stał do niedawna ten kościołek. Od początku bieżącego wieku zaprzestano w nim nabożeństwa, i używany był na szpiklerz,, czyli zsypkę zbożową. Ś. p. ks. biskup Łętowski zakupił tę realność, i oddał ją siostrom Miłosierdzia na nowicyat, wyporządziwszy na nowo ten kościołek, by służył za kaplicę siostrom Miłosierdzia. Obecna przełożona tego zgromadzenia, p. Talbot, zburzyła ten kościołek, a natomiast postawiła obszerny, piękny i ozdobny kościół, który dziś stanowi jednę z większych ozdób Krakowa.

10) *Kościół św. Apostołów Filipa i Jakóba.*

Ten kościół położony był na Kleparzu, w pobliżu kościoła św. Floryana, przy ulicy, która dotąd od tych apostołów imię swe nosi.

11) Również na Kleparzu znajdował się *kościół św. Krzyża*, zwany *słowiańskim.* W tym kościele bowiem nie po łacinie, ale *po słowiańsku*, według obrządku konstantynopolitańskiego, tak jak obecnie w kościele św. Norberta przy Wiślnej ulicy, nabożeństwo odprawiane było. Kościół ten był jeden z najstarożytniejszych w Krakowie, gdyż jeszcze gdy przodkowie nasi poganami byli, już Słowacy z północnych Węgier, przed Madyarami ustępujący, i w Krakowie szuka-

jący schronienia, a religiją chrześcijańską według obrządku grecko-sławiańskiego wyznający, zbudowali sobie ten przybytek, aby w nim cześć Bogu oddawali. Dziś już ani śladu niema, gdzie ten kościołek się znajdował.

12) Niema też śladu, w którem miejscu na Kleparzu znajdował się *kościół św. Walentego.* Tylko w kościele św. Floryana obchodzi się każdorocznie uroczystość tegoż świętego, co stanowi pamiątkę dawniejszego istnienia tegoż kościoła.

13) Na przedmieściu Piasek istniał kościół św. Piotra. pamięć o nim zaginęła, tylko w aktach parafijalnych św. Szczepana, znajdują się o nim wspomnienia.

14) W obrębie murów miasta, istniał na dzisiejszym placu Szczepańskim *kościół parafijalny św. Szczepana.* Ten w początkach bieżącego wieku został zburzony, a parafija przeniesioną do kościoła ks. Karmelitów na Piasku, gdzie dotąd pozostaje.

15) Również na placu Szczepańskim stał *kościół św. Macieja.* Dziś jest tam rząd kamienic ciągnących się od teatru ku plantom. Dawno już zaginęła pamięć o tym kościele.

16) *Kościół parafijalny W.W. Swiętych.* W pośrodku pomiędzy kościołami dominikańskim i franciszkańskim, na placu obecnie placem W.W. Świętych zwanym, stał kościół W.W. Świętych, wraz z przyległymi budynkami parafijalnemi. Kościół ten i dotyczące bydynki zniesiono po roku 1820, a nabożeństwo przeniesiono do kościoła pojezuickiego św. Apostołów Piotra i Pawła. Mówią, że głównym powodem tego zburzenia, był zamiar odsłonięcia pięknéj architektury pałacu Wielopolskich, obecnie ratusza miejskiego, czyli magistratu.

17) Przy przejściu do kościoła św. Apostołów Piotra i Pawła w ulicę Kanoniczą, znajdował się kościołek *św. Maryi Magdaleny*, pod zarządem ks. Jezuitów będący. O nim już także pamięć zaginęła.

18) Dalej ku Stradomowi *kościół św. Marcina*, który obecnie służy protestantom do ich nabożeństw.

39) *Kościół św. Ducha,* który zakończał ulicę Szpitalną. Przerobiony wraz z przyległym klasztorem na szpital, służy na użytek szczególniej osób w pomieszaniu zmysłów zostających.

20) *Kościół św. Urszuli.* Kościół ten istniał w ulicy św. Jana, zaraz za drugą przecznicą. Po zniesieniu swem przerobiony był na teatr. Obecnie ten gmach użyty jest na szkołę realną.

21) *Kościół św. Michała pokarmelitański*; w rogu ulicy Poselskiej. Niedawno przebudowany został na sale sądowe, gdzie odbywają się sądy przysięgłych.

22) *Kościół św. Scholastyki.* Niegdyś należący do P.P. Benedyktynek w Staniątkach, aby w razie wojny miały w Krakowie ucieczkę i przytułek. Właśnie obecnie kościół ten przebudowany zostaje na szkołę.

23) *Kościół św. Agneszki* na Stradomiu, niegdyś należący do klasztoru P.P. Bernadynek, Koletkami zwanych. Teraz tam są rozmaite składy i magazyny. Przed parą laty zgorzał w nim zapas siana. Poczem odbudowany nie utracił jeszcze zewnętrznej formy kościoła.

ŻYDZI KRAKOWSCY.

Obocznie dajemy wizerunek żyda w stroju świątecznym. Typy tego rodzaju zachowały się tylko w Polsce — gdy w całéj Europie przyjęły charakter miejscowy a właściwiéj narodowy. Dziwna rzecz jednak. W całéj Europie prześladowano żydów z całą zaciętością zawsze, u nas tylko w Polsce, już w Piastowskiéj epoce podczas emigracyi ich z Czech — do tego stopnia byli tolerowanymi, iż pozwolono im używać stroju wspólnego z mieszczanami — a co większa, jak świadczy Gołembiowski Łukasz, i szabli przy boku. Zkąd więc wyrobił się ten jakiś partykularyzm żydowski, trudno jest dociec. Żydzi krakowscy, a szczególniéj zamieszkujący nasz Kazimierz, w zupełności przechowali strój jaki podajemy na rysunku — taki zupełnie, jak na starych rycinach i sztychach go widzimy. Pokazuje się ztąd, iż naród ten w wysokim stopniu konserwatywny — swój charakter u nas w Polsce zachował. Napoleon I, który do Paryża zwołał tak zwany Sanchedrin — postawił kwestyę żydowską jasno i domagał się stanowczego oświadczenia z ich strony, swoich przekonań.

Wtedy to żydzi francuzcy jednozgodnie wyznali — że uważają się za Francuzów — ale nigdy nieśmieli się przyznawać do tego, że są narodem w narodzie i rządem w rządzie. Oh! jakże pożądanym byłby taki polski Sanchedrin u nas w Galicyi, gdzie, ze smutkiem wyznać przychodzi, tak mało jest wyznawców Mojżesza pojmujących obowiązki obywatela względem kraju — a przeciwnie łączących się z centralistyczną wiedeńską kliką — działających wprost na szkodę naszą — i wbrew naszym dążeniom.

Żyd krakowski w świątecznym stroju.

Ekonom wiejski.

EKONOM.

Nikną powoli starodawne typy nasze — codzień ubywa ich coraz więcéj. Staropolski kontusz — czamara lub kubrak zastępują dzisiaj frakiem, tużurkiem lub żakietką — a każda postać w dawne przyodziana szaty wygląda niby jakiś zabytek z przedpotopowych czasów umieszczony w muzeum nowoczesnem. Typ, jaki czytelnikom załączamy — ekonoma wiejskiego dziś prawie nieistniejący — jest właśnie z tych niedawno minionych chwil — w których ś. p. J. N. Kamiński między tego rodzaju ludźmi wyszukał postać ekonoma do „Krakowiaków i Górali.“ Cały zastęp tych namiestników gospodarskich rekrutował się przeważnie z synów mieszczan lub zagonowéj szlachty — która dziwnym jakimś antagonizmem ku chłopu przejętą była; — to też wszystkie niesnaski, jakie między dworem a gromadą powstawały, przypisać należy właśnie temu gatunkowi ludzi. Ludzie starzy pamiętają zapewne z dzieciństwa swego jeszcze tych ekonomów — co to z sumiastemi wąsami, nadętą miną, batem w ręku naganiali, że się tak wyrazimy, lud na pańszczyznę. Ile takie postępowanie wyrządziło Polsce szkody, świadczą niezapomniane jeszcze czasy. Dziś chwała Bogu ekonom już z batem nie stoi, a naród — to nie bydło, który popędzać należy. Zmieniają się czasy zmieniają i obyczaje, a ztąd i nowe tworzą się drogi, któremi ludzkość postępować musi; dawniéj dla takiego ekonoma wystarczała prosta znajomość trzy-polowego gospodarstwa, — dziś niezawodnie nikt by go już nie użył — bo gospodarstwo by zacofał. To też znikł ekonom dawny, a postać jego ma już tylko znaczenie pamiątkowe.

Z PRZESZŁOŚCI.

Na wzgórzu stał Kościół za siołem
  I lipa olbrzymia się chwiała,
Pod lipą przed starym Kościołem
  Co święto babula siadała.

A kiedy nieszpory przebrzmiały,
  Babula pacierze skończyła,
Sznur dziatwy otaczał ją biały,
  A ona im bajki prawiła.

Powieści o królach — o złocie
  O jasnych patronach i świętych,
O biednéj wybranéj sierocie,
  O pięknych królewnach zaklętych.

Były tam wieszczki cudowne,
  Co nędze i smutek koiły,
I były pierścionki czarowne,
  Co szczęście za sobą wodziły.

A zawsze w tych skazkach na końcu
  Zasługa wzbijała się w górę,
I cnota jaśniała jak w słońcu,
  I złości się kryły za chmurę.

A wszystko tak jakoś się splecie,
Tak jakoś szczególnie wypadnie,
Że nie tak, ach nie tak, jak w świecie,
Bo zgodnie i dobrze i ładnie.

I nieraz bywało juz prawie
Blask słońca w pomroce się kryje,
A dzieci słuchają ciekawie,
Co stara w gawędce rozwije,
I długo tak było, oj długo,
A skazki płynęły jak strugą.

Lecz dzisiaj — to przeszłość miniona,
I Kościół już w gruzy się wali,
Spruchniała i lipa zielona,
Babulę w mogiłkę schowali,
Dziatwa się rozpierzchła po świecie,
Jak liście, gdy wicher rozmiecie.

Niejeden z nich w życiu nieboże,
Gdy ostrym się kolcem zakłuje,
To płacze, że znaleźć nie może
Babuli, co światy czaruje;

Co umie farbami cudnemi
Malować tu Niebo na ziemi,
I dziecko bajkami tak złudzić,
Że potém mu straszno się zbudzić.

A każdy też dotąd pamięta,
I nieraz mu we śnie się marzy
Babuli twarz zżółkła i zmięta,
Co pieści, spokoi i gwarzy.

Mnie także, ach! nieraz na wiosnę
  W pogodne godziny wieczorne,
Gdy zdala brzmią pieśni żałosne,
  Lub słychać dzwonienie nieszporne.

Natychmiast w zmęczonéj pamięci
  Coś nagle wiruje i kręci,
A z tego powoli w mém oku
  Wnet gwiazda zginiona zaświeci,
Wypływa babula z obłoku
  I lipa i Kościół i dzieci.

Dziś... nie ma nikogo, mój Boże,
  Lecz nim się wspomnienie rozwieje,
Ja stare babuli méj dzieje,
  Jak ona dla dziatwy ułożę.

. . . .

. . . .

Lecz nie, nie... napróżno chęć bierze,
  Nie umiem powieści tych złożyć,
Nie zdołam ja światów tych stworzyć,
  W które już dzisiaj nie wierzę.

Chyba może za lat wiele
  Wrócę z życia znów w marzenie,
I pod lipą przy Kościele,
  Znajdę wiarę i natchnieie!...

N. D.

WACŁAW RZEWUSKI.

Żadna może z postaci bohaterskich i awanturniczych naszej ziemi, niedoczekała się takiéj popularności, jak postać Wacława Rzewuskiego. Uwiecznił ją w swéj kasydzie Mickiewicz, a ukraińskie kurhany i mogiły do dziś dnia opowiadają dzielnym mołojcom dzieje tego bohaterskiego młodzieńca w legendach o „Zołotoj borodi“ — co miał na wroga Matki — Polski i Ukrainy powieść ich szyki. — Wacław Rzewuski znany pod imieniem Emira Tadź el faker Abd-el nissan, ktorego wizerunek tutaj podajemy był synem smutnéj pamięci Seweryna Rzewuskiego jednego z tych co w konfederacyi Targowickiéj złożyli dowód małego i nizkiego zarazem pojmowania obowiązków obywatelskich względem swojéj ojczyzny. Dusza śmiała, ognista, wrażliwie pojmująca wolność jak orzeł śród stepu — nie mogła sobie wytłumaczyć takiego postępku, to też „Zołota boroda“ ilekroć razy wspomniał niecny czyn ojca, z bólu i wstydu zagryzał do krwi palce rąk swoich, z wściekłością rzucał się jak lew w klatce, aby się z niéj wyrwać, zahulać po stepie i powetować krzywdę, jaką ojciec jego starosta doliński — ojczyźnie wyrządził. Z natury nieugiętego i chciwego wiedzy charakteru — pokonywa wszelkie trudności aby zamierzonego celu dopiąć — to też udawało mu się zawsze. Pokonanie trudności jakie sprawiało mu wyuczenie się języków wschodnich — jest jednym z licznych a pierwszych objawów téj silnéj woli. Za przybyciem Ramiza Paszy do dóbr siostry Wacława i z poznaniem się z tym admirałem tureckim rodzi się w głowie młodego entuzyasty zamiar podróży na wschód — gdzie potem w stroju beduina odwiedzał plemiona — zawierał z niemi sojusze — harcował po pustyni palonéj skwarném słońcem i tumanami gorącego piasku. Gdzież miała szukać swobody ta łaknąca bezwzględnéj wolności dusza, Ukraina już jéj była za ciasną. A więc spieszy do Arabistanu, gdzie powietrza i miejsca zabraknąć niemoże, a koń

wierny, równie jak myśl pańska szybko bieżyć potrafi. Nie mamy miejsca na szczegółowy rozbiór życia tego poety — entuzyasty i bohatera. Krótko więc streścimy życie jego pełne

przygód fantastycznych i jeszcze fantastyczniejszego zgonu. Urodzony w r. 1784 — syn takiego jak Seweryn ojca czujący przy tem całą grozę jego postępku — chciał życie swoje oddać za

ojczyznę, by tym sposobem zmyć z nazwiska plamę. Widzimy jak wśród beduińskich plemion Arabistanu, ćwiczy się na przyszłego dzielnego wodza, którym gdyby chciał, mógłby być niezawodnie, a nawet losy kampanii 1831 roku odmienić. Około roku 1820 z ukochanego Arabistanu wraca pod ojczystą strzechę do dzisiejszego majątku Sawrania, lecz tutaj nie zmienia wcale ani swoich arabskich zwyczajów, ani też stroju; jak niegdyś w Arabistanie, tak na ukraińskich stepach hula z kozakami i czeka tylko chwili aby za Polskę stanąć. Słucha dźwięcznych tonów gitary Widorta i smętnych nut Tymka Padury, którzy do tych walk lud ukraiński zachęcają przypominając jego świetne czasy, kiedy w sojuszu z Polską czajki kozacze słynęły w Carogrodzie. Widzimy go wtedy członkiem wielu tajemnych spisków i z gorączkową niecierpliwością wyczekującego hasła do walki. „Zołota Boroda“ dzięki wędrówce od kurenia do kurenia Tymka oraz jego śpiewkom, Ukraina wyczekuje tylko od niego znaku żeby przeciw Moskalowi powstać. Rok 1830 długo oczekiwany nareszcie przyszedł; lacki ptak biały skrzydło rozwinął, Emir dosiadł konia, oczekując znaku od ukraińskiéj dziatwy; ale znak nie przychodził, bo ukraińska dziatwa ukazania się „Zołotoj borody“ u siebie czekała. Emir się nie pokazywał; i tym sposobem ominął sposobność poruszenia Ukrainy, tak dobrze przez Tymka Padurę przygotowanéj. Widzimy go więc zamiast na czele zaporożskich hufców, naczelnikiem tylko skromnego oddziału jazdy złożonego z 240 kozaków, których natychmiast pod rozkazy Kołyszki przyprowadził. Ale nadszedł dzień smutny bitwy Daszowskiéj i smutne wieści o złożeniu broni przez Dwernickiego w Galicyi. Duch w wojsku upadł — a Emir czyż mógł znieść przegraną; on co wygrywał zawsze — rzuca się jak szalony na oddział ułanów Moskiewskich, rozbija go mężnie i niknie bez śladu i wieści. Do dziś dnia zgon tajemniczy tego człowieka stwierdzonym nie jest a wśród ludu krąży wieść jeszcze, że za Polskę i Ukrainę walczyć przyjdzie i że ją z niewoli wyrwie. Największy to pono pomnik dla niego; podwalinę do niego dał Mickiewicz biorąc go jako typ do swojego Farysa a Słowacki pisząc balladę pełną wzniosłych myśli i wspaniałéj formy.

M. W.

Książe Milan Obrenowicz i generał Czerniajew.

Południowa Sławiańszczyzna na którą przeszło od półtora roku zwracają się z zajęciem oczy całéj prawie Europy, stawała się od czasu do czasu teatrem mniéj lub więcéj długich ale zawsze krwawych i bohaterskich z Turcyą zapasów. Panujący książęta Serbii i Czarnogóry lubo płacili haracz i uznawali nad sobą zwierzchnictwo Porty Ottomańskiéj, zawsze atoli dążyli wytrwale do absolutnéj niezależności Serbia w szczęśliwszych od innych narodów sławiańskich, pod berłem Turcyi zostających, będąca w warunkach, od dawnych już lat stanęła na czele ruchu sławiańskiego i oddziaływała urokiem bohaterskiego imienia Obrenowiczów na pobratymcze plemiona. Oczy Bośniaków, Bułgarów, Hercegowińców zwracały się zawsze ku Belgradowi spodziewając się z tamtąd hasła do boju z Turkami — Obrenowicze których protoplasta książe Miłosz pasał barany i kozy na łąkach uszyckich w dolinie serbskiéj Morawy, starali się zręczną dyplomacyą i ciągłemi zatargami z Konstantynopolem usprawiedliwić nadzieje i oczekiwania swoich sławiańskich sąsiadów. Niezawsze atoli pożądany skutek uwieńczał ich zabiegi — Turcy zawsze prawie umieli postawić na swojem jako silniejsi i zręczniejsi na polu dyplomatycznem. Za rządów Michała Obrenowicza, zamordowanego zdradziecko w ogrodzie Topczydere w 1868 r., Turcy usiąpili z fortec serbskich, ale księstwo pozostało zawsze lennem i zawisłem jak przedtem. Po śmierci księcia Michała Skupczyna, czyli walne zgromadzenie narodowe, powołało na tron młodego Milana Obrenowicza którego książe Michał nie mając własnych dzieci przysposobił za syna i przygotowy-

Książę Milan Obrenowicz,

wał na swego następcę. Młody Milan syn Maryi Obrenowiczówněj i wnuk księcia Miłosza po jego bracie Efremie na wiadomość o krwawěj belgradzkiěj katastrofie opuścił spiesznie Paryż gdzie od czterech lat przebywał jako

Jenerał Czerniajew.

uczeń kollegium Ludwika Wielkiego pod opieką pana Huet swego guwernera i 5 Lipca 1868 został mianowany księciem Serbii. Przez czas jego małoletności rządy księztwa zostawały w ręku trzech Namiestników czyli re-

gentów — wreszcie w dniu 22 Sierpnia 1872 r. doszedłszy do pełnoletności sam objął rządy księstwa pod imieniem Milana IV. W r. 1875 pojął za żonę pannę Natalię Koszko córkę niegdyś pułkownika wojsk moskiewskich — a niedawno, już w czasie obecnéj wojny z Turcyą został ojcem syna, którego ochrzczono pod imieniem Aleksandra: ojcem chrzestnym był car moskiewski przez ręce swego konsula w Belgradzie Kwarcowa. Wojna sroży się nad Morawą i Timokiem od trzech miesięcy z różném szczęściem; dzięki pomocy moskiewskich ochotników Serbowie dotąd nienpadli, czy jednak książe Milan albo syn jego Aleksander włoży kiedy na swoją głowę świetną koronę Duszanów to przyszłość niedaleka okaże Generalissimus serbsko-moskiewskiéj armii, generał Czerniajew ogłosił w Deligradzie królem Serbii księcia Milana — godności téj jednakże książe nieprzyjął a to za poradą zagranicznych konsulów. Fakt ten jest jednak wielkiéj doniosłości wojsko przysięgło na wierność królowi — Skupczyna rownież ten wypadek przyjęła do wiadomości, przygotowania koronacyjne już podobno poczyniono w jakiemś starem zamczysku, zdaje się więc że, jeżeli tylko powiedzie się serbskiéj armii odnieść jakie większe nad Turkami zwycięztwo, lub jeżeli opiekunka Serbii, Rosya wystąpi czynnie przeciwko Turcyi, to przybędzie nowe królestwo na karcie geograficznéj naszéj staréj Europy, wbrew widokom Anglii i innego jeszcze sąsiadującego z Serbią państwa, które oświadczyły że na Serbskie krolestwo w Europie niema dotąd miejsca.

Jenerał Czernajew, którego nazwisko wspomnieliśmy wyżéj — a tutaj podajemy wizerunek jest dziś osobistością obudzającą dosyć zajęcia w tych którzy śledzą za biegiem wypadków zadunajskich, powiemy więc kilka słów w krótkości o jego przeszłości. Michał Czerniajew urodził się w r. 1828, w mieście Mohilewie nad Dnieprem. Tak jak większa część młodzieży moskiewskiéj chcącéj dojść z czasem do wyższych dostojeństw, czy to w karyerze wojskowéj czy to w karyerze wojskowéj czy też w cywilnéj powinna skończyć jakiś wyższy zakład naukowy Czerniajew wstąpił do wojskowéj mikołajewskiéj akademii w Petersburgu. W r. 1853 po wypowiedzeniu wojny Rosyi przez państwa zachodnie Czerniajew wstąpił do czynnéj służby w stopniu kapitana, odbył kampanię nad Dunajem, odznaczył się pod

Oltenicą, Kalafatem Sylistryą wreszcie znalazł się w Sewastopolu. Od tėj pory przechodził z jednego obozu do drugiego, z jednego pola bitwy na drugie. Na Kaukazie przyczynił się do zdobycia ostatniego szańca, który po bohaterskiéj obronie dostał się w ręce Moskali, razem ze swoim obrońcą Szamylem. Ztamtąd posłano Czerniajewa do środkowéj Azyi gdzie nad jeziorem Aralskiem w ciągłych wyprawach i pięćdziesięciu bitwach przeciwko Turkomanom dosłużył się stopnia jenerała. Najznakomitszym czynem wojennym Czerniajewa było zdobycie Tchekmentu a późniéj Taszkentu; z upadkiem tych miast cały prawie Turkestan dostał się w ręce Rosyi. Zdawało by się że pogromca półdzikich Azyatów powinienby był spocząć na laurach wywalczonych bojami i otrzymać jaką godność odpowiednią położonym zasługom. Nie tak się jednak stało, gdyż Czerniajew naprzód stracił posadę jenerał-gubernatora zawojowanych ziem, a następnie został usuniętym ze służby wojskowéj. Jego gwałtowny charakter, wolnodumstwo a podobno i skłonność ku zasadom nihilizmu spowodowały dysgracyę Czerniajewa. Zostawszy bez miejsca wyjechał do Petersburga z żoną i dziećmi i tam w r. 1874 nabył rosyjski dziennik *Ruski Mir* znany ze swoich tendencyi panslawistycznych i w jego redakcyi czynny wziął udział. Powołany znowu do czynnéj służby i przeznaczony do głównego sztabu niedługo tam zostawał z niewiadoch nikomu przyczyn podał się do dymisyi a otrzymawszy takową wyjechał do Serbii gdzie mu oddano komendę naczelną nad serbskiemi wojskami po ustąpieniu starego jenerała Żacha. Niektórzy przypisują Czerniajewowi wielkie zdolności wojskowe i organizatorskie lecz dotąd oprócz pomyślnego boju pod Babiną Glawą żadnym świetniejszym czynem nie usprawiedliwił opinii jaką o nim miano w Serbii. Że jest śmiałym i energicznym dowodzi tego postąpienie jego w Deligradzie, z ogłoszeniem księcia Milana królem Serbii. Czy zaś ta awanturnicza dyplomacya będzie Czerniajewowi poczytaną za zasługę czy też spowoduje jego przegraną to czas okaże. W Serbii zaczynają sarkać na despotyczny jego sposób postępowania z podwładnymi mu wojskowymi serbskimi; niepodobać się zaczyna jego despotyczna gospodarka w kraju wzdychającym ciągle do wolności — podobno mu już przypominano że to co uchodziło bezkarnie w Taszkencie nie

ujdzie mu w Serbii. Czerniajew ufny zapewnie w opiekę białego cara chce zawczasu przygotować Serbów do wrażeń jakie na grzbiecie sprawia bat którego może kiedyś będą musieli słuchać.

Niedaj Boże ażeby ten los spotkał w niedalekiéj przyszłości naszych pobratymców z nad Morawy i Tymoku.

Restauracya Sukiennic krakowskich.

W ciągu ostatnich pięćdziesięciu lat nieraz podejmowano myśl odnowienia tego wiekami zgrzybiałego gmachu, co stoi na rynku krakowskim, jako odwieczny świadek minionéj przeszłości. I wówczas tak jak i dziś nie chodziło o uwiecznienie imienia fundatora tej budowli, ani o wzorowość jej stylu architektonicznego: o pierwszy mogą się spiérać historycy, o drugi archelogowie; ale szło głównie o to, aby uszanować ojcowiznę przywodzącą nam na myśl świetne czasy miasta i kraju naszego, aby nie ujmować miastu tych pamiątek, dla zwiedzenia których przybywają często bracia nasi z za kordonu, z Wołynia i Litwy; a choćby w inne udając się strony, umyślnie nakładają drogi na Kraków, aby się nacieszyć świadkami naszej przeszłości i zaczerpnąć od nich wiary w lepszą przyszłość. Oni też na pierwszym kroku pytają o Bramę Floryańską, o kościół P. Maryi — o Sukiennice. Bozwzględni zwolennicy nowatorstwa, dopuściliby się chyba zbrodni, niszcząc ten dawny zabytek, i tworząc pustkę tam gdzie dawniéj brzmiał odgłos szczęśliwszéj przeszłości. I dawniéj tak nie sądzono, a dowodem tego, że już w r. 1820 Sejm byłej Rzeczypospolitéj krakowskiéj wyznaczył 70,000 złp. rocznie na odnowienia

Sukiennic. a w r. 1833 wyznaczył 300,000 złp. na ten cel (z którego to funduszu postawiono most na Wiśle), były już nawet zrobione plany restauracyi przez X. kanonika Sierakowskiego i budowniczego miejskiego Drachnego; pomimo to do czynu nie przystąpiono. Były dobre chęci, nie byłoby brakło i środków — ale brakło siły. Bo też rząd tej Rzeczypospolitéj w obec jej całej wolności, niepodległości i ścisłéj neutralności, któremi ją szumnie ubrano, nie mógł być silnym, témbardziej, że to na prawo to na lewo, to wtył na trzech paskach wodzony, nie mógł ani kroku o swej mocy zrobić, a tém mniéj naprzód postąpić. Wstrząśnienia polityczne, chociaż po za demakarcyjną linią Wolnego Miasta Krakowa znajdowały zawsze współczucie w tem sercu starej Polski. Na Mazowszu zagrzmiało, toć i krakowska ziemia drgała — słowem neutralność tej Rzeczypospolitéj była niemożebną — wolność i niepodległość była ironią wobce uległości trzem opiekunom, więc też niepodobna było ufać w trwałość tak sztucznej instytucyi a w ciągłém przewidywaniu jej upadku, trudno było spokojnie rozwijać myśl administracyi, trudno było budować coś dla maluczkiéj przyszłości tam, gdzie tak wielka przeszłość zamieszkała.

To też dlatego i zamiar odbudowania Sukiennic nie przyszedł za czasów Rzeczypospolitej do skutku, chociaż nieraz odzywały się głosy napominające do strzeżenia i utrzymywania pomników naszéj przeszłości. Oto reprezentant miasta na Sejmie krakowskim w r. 1825, Artur hr. Potocki woła: „otoczeni pomnikami czasów świetnych, jesteśmy odpowiedzialni za ich utrzymanie, a nawet ozdobę. Na tej klasycznej ziemi naszych pamiątek, kamienie mają głos, aby przeszłość opowiadać przyszłości. Obawiajmy się, aby kiedyś nie powstały a nie rzekły: wiele uczyniliście dla wygody i korzyści, — nic dla obowiązku.....“

Takie głosy nie przebrzmiały mimo uszu naszych bezskutecznie, a świadczą o tém napisy: *Senatus populusque*

Cracoviensis restauravit, umieszczone na niektórych budowlach pomnikowych restaurowanych za czasów Rzeczypospolitéj krakowskiéj. A w tych wszystkich pracach około utrzymania naszych pamiątek narodowych najwięcej pomiędzy innemi położyli zasług i słusznie zarobili sobie na wdzięczną pamięć Krakowian obadwaj ś. p. Kremerowie, Karol dyrektor budownictwa w Krakowie i niedawno zmarły Józef Członek Akademii i prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Zamiar odnowienia Sukiennic z powodu różnych i ciężkich nieraz przejść politycznych nie mógł być przez długie czasy urzeczywistnionym, przecież wcale nie upadł — a tem bardziéj nikt też ani myślał o zburzeniu Sukiennic.

Już po przyłączeniu Wolnego Miasta Krakowa do Galicyi pamiętamy jak troskliwie strzeżono każdéj cegiełki co przypominała świetną przeszłość naszą; kiedy na Wawelu restaurowano Zamek królewski i przerabiano go na koszary, a od strony jego „Kurzą Stopą“ zwanej zdjęto w murowane herby Korony i Litwy, wtedy starania o zachowanie tych pamiątek znalazły tyle uznania u komenderującego wówczas jenerała wojsk austryackich, że ten rozkazał bezzwłocznie wmurować je tam zkąd je wyjęto.

Kiedy Rada Miejska objęła zarząd miasta, dała téż niejeden dowód troskliwości swéj o zabytki pomnikowe a troskliwość tę uznał snać sam Monarcha, tworząc nowy całkiem urząd konserwatora budowli pomnikowych.

W ciągu kilku lat wiele pomników historycznych dźwignięto — a dawną myśl odbudowania Sukiennic podniósł na nowo ówczesny Prezydent Rady Miejskiéj Dr. Dietl, który pierwszy zajął się u nas gospodarstwem z całą energią i miłością dla miasta. On to wprowadził myśl odbudowania Sukiennic na tę drogę, którą ona dziś szczęśliwie zdąża do celu.

Jeszcze w Maju 1867 ustanowiła Rada Miejska osobną w tym celu Komissyę Sukienniczą, która podzieliwszy się

na sekcyje: prawniczą, techniczną i skarbową, do których później przybyła Komissya estetyczno-archeologiczna, rozwinęła gorliwie swoje czynności i w Kwietniu 1869 r. złożyła z nich sprawozdanie Radzie Miejskiéj.

Nie powtarzając tu wszystkich szczegółów tego obszernego sprawozdania, podamy tylko główniejsze jego ustępy, wyjaśniające tok tej sprawy.

I tak, co do programu restauracyi, Komissya a raczéj sekcya techniczna tej Komissyi ustanowiła następujące zasadnicze punkta przyjęte przez Radę Miejską:

1) Sukiennice mają być odbudowane w ten sposób, ażeby odrestaurowany gmach przedstawiał nieskażoną postać pamiątki historycznéj.
2) Połączyć z restauracyą jak największe korzyści materyalne dla skarbu miasta, jest wprawdzie arcypożądanym, wszakże zadaniu w punkcie 1 określonemu podporządkowanym celem.
3) Restauracyę dążącą do przerobienia Sukiennic w sposób, któryby rzeczywistym potrzebom miasta nie odpowiadał i właścicielom domów wielką stratą zagrażał, uważać należy za niewłaściwą.
4) Odbudowane Sukiennice mają, mianowicie w dolnéj swéj części, pozostać jak dotąd punktem środkowym targu miejskiego. W sklepach na zewnątrz otwartych mieścić się mają składy i handel różnych towarów — w sieniach handel drobny przekupniów. Sień zostaje otwartą z wolném przejściem.
5) Piętro nad sklepioną sienią gmachu Sukiennic przeznaczone jest na pomieszczenie zabytków przeszłości, zbiorów dzieł sztuki i wzorowych wyrobów przemysłu.

Dla uzyskania najodpowiedniejszego planu restauracyi w drodze konkursu, wypracowała Sekcya techniczna szcze-

gółowe wskazówki architektoniczne i ogłosiła konkurs z terminem dziewięcio-miesięcznym wyznaczając nagrody za plan z kosztorysem, najodpowiedniejszy, 1000 złr., za drugi zaś 500 złr.

Wreszcie Sekcyja mówi w tém sprawozdaniu o stanie funduszów istniejących i o środkach ich przysporzenia.

Z przedłożonych w drodze konkursu planów, żaden atoli nie odpowiedział warunkom wyżéj umieszczonego programu, pomimo że plany hr. Platera i Rudzkiego według specyalnych znawców orzeczenia były najpiękniejsze pod względem artystycznym.

Przerabianie tych planów i nowe traktowania z innymi architektami, zabrały wiele czasu; i w końcu nie doprowadziły do celu. Wtedy, nie zrażony trudnościami i niepowodzeniami prezydent Dr. Dietl do wyrobienia planów zachęcił między innymi architekta tutejszego p. Tomasza Prylińskiego.

Nie łatwe było zadanie wobec tylu odrzuconych planów, projektować rzecz piękną, będąc skrępowanym tak programem z góry postawionym, jakoteż wymaganiami Komissyi estetyczno-archeologicznéj i technicznéj. To też pierwszy projekt p. Prylińskiego złożony w styczniu zeszłego roku już po ustąpieniu z prezydentury Dr. Dietla nie był całkowicie przyjęty z powodu, że pomimo, iż p. Pryliński unikał w swoim planie zmian tak radykalnych w restauracyi Sukiennic, jakie porobił hr. Plater — przecież w środkowéj części budynku zaprojektował przybudowania, zbyt bogate dla starych Sukiennic.

Wreszcie po długich i mozolnych posiedzeniach i konferencyach Komissyj przebył szczęśliwie p. Pryliński tę trudną przeprawę między Scyllą i Charybdą, bo z jednej strony wytrwałość i cierpliwość, z drugiéj niezaprzeczona zdolność i że tak powiemy prawdziwie młodzieńczy talent pozwoliły mu pokonać zwycięzko wszystkie przeszkody. Zmie-

niwszy bowiem w niektórych częściach projekt swój na skromniejszy w zastosowaniu do stawianych mu uwag i warunków, zgodził go całkiem z postawionym z góry programem i instrukcyą — a Komissya Sukiennicza przedłożyła go Radzie Miejskiéj do zatwierdzenia, gdzie też sprężystość i energia nowego Prezydenta Dr. Zyblikiewicza położyła tamę dalszym rzecz zwlekającym a nieuzasadnionym często krytykom, a plan p. Prylińskiego został zatwierdzony stanowczo przez Radę Miejską 2go Sierpnia 1876 r.

Wdzięczność za szczęśliwe przeprowadzenie całéj sprawy rozdzieli się w równéj części pomiędzy obu prezydentów krakowskich, należy się ona bowiem i temu który zaczął i temu który skończył.

Wspomnienia powyższe może dla wielu malkontentów i nowatorów będą obojętne, lecz dla nas z za kordonu, to nietylko ten gmach, ale każda cegiełka mająca związek z przeszłością, miłe budzi uczucie i stajesię drogocenną wartością.

Zdążamy do Krakowa nie dla zmysłowych i wielkiego świata przyjemności, gdyż takowemi wcale Kraków nie grzeszy, ale ażeby widzieć tu, drogie pamiątki i obudzić wspomnienie, które niestety tak usiłowano w nas przytłumić, a nawet zatrzeć w pamięci. Słusznie *jeden* z mówców nazwał Kraków Jerozolimą polską.

Usiłowałem, aby do tegorocznego kalendarza bez względu na znaczne koszta, dodać cały plan mających się odbudować Sukiennic i takowy dołączyć dla czytelników w odbiciu, czy to drzeworytu, czy téż fotografii, lecz te moje usiłowania musiały zostać bezskuteczne, jak na teraz — albowiem plan całkowitego rysunku Sukiennic dotąd w całości wykończonym nie został, a têm samém zdjęcie fotografii stało się niemożebném. Tak więc projekt moj mimowolnie odroczonym być musi do roku przyszłego, w którym to z powyższego zobowiązania się, będę chciał się wywiązać, zdobiąc mój kalendarz tak miłą dla nas pamiątką, która nietylko nam, ale

i następnemu pokoleniu świadczyć będzie o świetnéj epoce Kazimierza Wielkiego.

Opiszemy po krótce, jakiemi Sukiennice będą po odrestaurowaniu.

Podcienia będą otaczały budynek tworząc kryte obejście na zewnątrz, mieszczące wchody do dzisiejszych sklepów.

Z 36 sklepów, dwa będą użyte na wielkie schody, cztery sklepy na przejścia boczne poprzeczne z podcieni wewnętrznéj halli. 28 pozostałych sklepów połączy się ze sobą tak, aby były do wynajęcia z osobna lub po kilka razem.

Halla będzie odrestaurowaną i oświetloą 20ma oknami górnemi, wychodzącemi na zewnątrz, samo sklepienie ma być udekorowane herbami 93 miast Związku hanzeatyckiego, do którego, jako jedno z dziewięciu miast głównych, należał w swoim czasie Kraków.

Po ścianach halli ma być ustawiony szereg kramów, stylowo wykonanych w liczbie 10 — z których każdy ma mieć wielką szafę, przytwierdzoną stale do muru.

Tym sposobem w halli powstanie ulica na 17$^1/_2$ stóp szeroka, wolna jako publiczne przejście wzdłuż budynku. — Poprzeczne przejście „przez krzyż“ pozostanie jak dziś — lecz wolne, bez kramów.

Pierwsze piętro ma w pośrodku budynku wielki przedsionek, z którego na prawo wejdzie się do lokalu Tow. Szt. Pięknych, złożonego z 7miu sal, na lewo do apartamentu recepcyjnego tj. do sali balowéj i koncertowéj przy któréj będą różne potrzebne pomieszczenia jak buduary, sale jadalne itp.

Zewnętrze budynku.

We frontonie od strony ulicy Siennéj ma sią mieścić pawilon schodowy jedno-piętrowy, nowobudowany.

Dwa boczne małe pawilony we frontonie od strony ulicy Siennéj zostaną utrzymane, lecz odbudowane i przyozdobione, podobnie jak dwie skrajne wieżyczki, mieszczące dziś wejścia na pierwsze piętro.

Od strony ulicy Szewskiéj będzie także nowy rezalit, — a Postrzygalnia i Syndykówka mają być odbudowane i przyozdobione.

Główna sala będzie odrestaurowana, a mianowie:

W nyżach atyki, w miejscu dawnego szeregu malowideł ŚŚ. Pańskich, czego do dziś są widoczne ślady, będzie 40 portretów sławnych mieszczan krakowskich i 20 rysunków ornamentalnych, wykonane sgrafitto.

Boczne frontony będą podobnie odrestaurowane, jak podłużne.

Kosztorys na projektowane odbudowanie Sukiennic, przejrzany i sprostowany przez komisyę techniczną wynosi złr. w. a. 235,830 cnt. 05, którą to sumę komisya techniczna, po dodaniu 3,500 złr. na wielkie stałe rusztowanie i inne t. p. przygotowawcze roboty, nadto po oddaniu niespełna 5% na roboty nieprzewidziane — podniosła do wysokości 250,000 złr.

Kosztorys obejmuje wszystkie roboty, zewnątrz i wewwnątrz budynku projektowane z wyjątkiem:

1) centralnego ogrzania powietrzem 1go piętra i schodów, i ich wentylacyi.
2) rozprowadzenia gazu w całym budynku.
3) pomalowania ścian wewnętrznych i sufitów, które to pozycye, dadzą się wtedy dopiero szczegółowo obliczyć, gdy zapadnie ostateczna uchwała względem przeznaczenia i użycia sal pierwszego piętra.

Każdy kosztorys w praktyce musi uledz niejakim zmianom — tu pragnęliśmy tylko dać poznać przebieg usiłowań odnowienia Sukiennic, od ich początku aż do ostatniéj chwili, zapisując je, jako dowód troskliwości o zachowanie pomników narodowych.

Wsponieliśmy powyżéj, że nikt dawniéj nie ważył się pomyśleć o zburzeniu Sukiennic — tu z żalem wykazać musimy, że dziś między licznemi projektami odbudowia znalazł się i projekt zburzenia, zrównania z ziemią i posadzenia

drzew, zapewne na wzór niemieckiéj *unter den Linden* albo *Obstgasse*—jest to słabość dość częsta w dzisiejszem pokoleniu, ża nie umiejąc budować, wszystko burzyć rada. Szczęściem projekt ten podrzucany tylko pokątnie nie miał odwagi wywystąpić publicznie w biały dzień, bo... bo byłby bezwątpienia chyba tylko wstydem okrył swego twórcę.

My budować powinniśmy, a nie burzyć — a jeżeli budować nie umiemy, szanujmy przynajmniéj to, co nam w spuściznie po ojcach pozostało.

Więcéj powiedzieć nie możemy, chyba żakończyć słowami ś. p. Józefa Kremera, który mówiąc właśnie o restauracyi Sukiennic i Bramy floryańskiéj, jako członek komisyi sukiennicznéj — na końcu swego sprawozdania upomina: „Kraków niechaj wiernie stróżuje wszystkim pomnikom i zabytkom, które mu przeszłość powierzyła. Te zabytki i pomniki, toć one niby martwe cegły, głuche głazy, w nich są zaklęte duchy dawno zmarłych wieków — otoczmy te zabytki gorącą miłością, tchnijmy w nie uczucia serdeczne, cześć pobożną, a te martwe cegły, te głuche głazy ogrzeją się, ożyją, zapuka w nich serce i pojawi się z nich duch, który nas obecnie żyjących zaślubi pokoleniom, które dopiero kiedyś na téj ziemi ojczystéj zrodzić się mają. Tak teraźniejszość, przeszłość i przyszłość złożą jedną wielką duchową całość, jedną ideę“.

KRONIKA KRAKOWSKA

od I Października 1874 do I Października 1876.

1874 I Października. Namiestnictwo odmówiło pozwolenia na założenie w Krakowie towarzystwa *pomocy dla kalek wdów i sierot z wypadków krajowych.*

17. Zatwierdzonem zostało w Wiedniu, utrzymanie fabryki cygar w Krakowie na warunkach przez Radę miejską przyjętych.

22. Zwołane zostały komisye i ekonomiczna i uporządkowania miasta, w sprawie odstąpienia ks. Wł. Czartoryskiemu starego miejskiego arsenału przy bramie Floryańskiéj z częścią murów miejskich na urządzenie Biblioteki i Muzeum Starożytności — komisye przyjęły propozycye i zastrzegły prawa miasta w przypadku gdyby rzeczone zbiory miały kiedyś otrzymać inne przeznaczenie lub gdyby budynkom tym chciał nabywca albo jego spadkobiercy inne dać przeznaczenie, w takim razie gmina krakowska wraca w posiadanie budynków bez względu na ich rozprzestrzenienie lub wyporządzenie.

29. O godz. 7 rano po parotygodniowéj chorobie umarł w Krakowie hr. Andrzéj Zamojski prezes b. Towarzystwa Rolniczego w Warszawie, którego rząd rosyjski w 1863 skazał na wygnanie. Zmarły był drugim synem ordynata hr. Stanisława Zamojskiego i Zofii z książąt Czartoryskich, urodzony w r. 1800; ożeniony z hr. Różą Potocką i był ojcem 5 synów, Władysława, Stanisława, Andrzeja, Jana i Zdzisława i 3 córek Zofii, za Franciszkiem Żółtowskim, Cecylii za ś. p. ks. Jerzym Lubomirskim i Róży za ks. Eugeniuszem Lubomirskim.

3 Listopada. Wyszedł pierwszy numer miesięcznego czasopisma p. t. *Przegląd Krytyczny.*

— Księgarz warszawski Gebethner nabył tutejszą księgarnią p. Jaworskiego.

8. Rozpoczął się tegoroczny kurs wykładów dla kobiet przy Muzeum techniczno-przemysłowem krakowskiem zostającem pod dyrekcyą p. A. Baranieckiego.

11. Na posiedzeniu komisyi uporządkowania miasta prezydent Dr. Zyblikiewicz podniósł myśl przyjścia w pomoc przedsiębiorcom zamierzającym budować tanie mieszkania dla klasy wyrobniczéj, przez udzielenie z funduszów miejskich pewnej kwoty procentować się mającéj i przez *amortyzacyę* spłacalnéj.

24. W sali muzeum przemysłowego odbyło się posiedzenie walnego zebrania członków Towarzystwa Tatrzańskiego pod przewodnictwem Mieczysława hr. Reja. Na tém posiedzeniu postanowiono uprosić arcyksięcia Rudolfa na protektora Towarzystwa.

26. Na miejsce zmarłego Kaulbacha mianowała paryzka *Academie des Beaux arts* członkiem zagranicznym Jana Matejkę.

29. Odbyło się poświęcenie nowo-zrestaurowanego kościoła św. Józefa; ceremonii dopełnił ks. kanonik hr. Scypio.

2 Grudnia. Jako w dzień jubileuszu 25 letnich rządów Cesarza Franciszka Józefa, zawiązało się *stowarzyszenie dla wsparcia tutejszych Izraelitów.*

19. Magistrat wydał odezwę ażeby zwyczajem już lat poprzednich ustalonym, zastępować powinszowania noworoczne datkiem na rzecz ubogich rodzin.

27. Ogólna zebranie członków resursy miejskiéj ponownie wybrało na rok 1875 pana Józefa Kicińskiego dyr. Tow. Zaliczkowego prezesem, a pana Ant. Szczepańskiego Radcę sądu krajowego wice-prezesem.

1 Stycznia 1875. Ukazał się pierwszy numer *Gazety Stenograficznéj* pod redakcya Dr. Meissnera.

5. Izba handlowo-przemysłowa krakowska dokonała rocznego wyboru prezesa i wice-prezesa swego na r. 1875 — pierwszym został p. Teodor Baranowski, a wice-prezesem p. August John.

11. Na dochód Towarzystwa Nauczycielek odbyła się w sali hotelu Saskiego loterya fantowa z któréj dochód wynosił ogółem fl. 375.

13. Wyszedł pierwszy numer nowego |czasopisma p. t. *Szkice społeczne i literackie.*

20. Stan zbiorów Biblioteki Jagielońskiéj podług spisu dokonanego wynosił 136,727 dzieł, tomów 172,528, atlasów i map 1417, rycin 6420, nut 345, 5738 w 2883 woluminach, monet 8978, dyplomatów 212.

25. Odbyło się w sali miejskiéj półroczne posiedzenie wielkiego wydziału kasy Oszczędności na którém komisya kontrolująca przyjęła wniosek prezydenta miasta Dr. Zyblikiewicza o zaprowadzeniu pożyczek hipotecznych *amortyzowanych* ze zniżeniem dla tychże stopy procentowéj z 8 na 7%.

27. Odbyło się pierwsze posiedzenie, komisyi balneologicznéj nowo zawiązanéj w akademii Umiejętności.

5 Lutego. Przybyli tu reprezentanci angielskiego towarzystwa w Glasgowie zajmującgo się czyszczeniem miast, w celu układania się z gminą tutejszą o wywóz nieczystości i przerabianie ich w nawóz.

— Na ogólnem zgromadzeniu ozłonków Tow. Muzycznego krakowskiego „Muza“ wybrani zostali członkami wydziału na r. b. prezesem p. Ernest Sztokmar, wice-prezesem p. Józef Mrażek.

— Rada szkolna krajowa wezwała Dr. Bolesława Lutostańskiego do wykładania higieny dla uczniów i uczennic seminaryów nauczycielskich — Higiena po raz pierwszy będzie wykładaną w szkołach krakowskich.

18. Przybył na stałe zamieszkanie do Krakowa podpułkownik arcyksiąże Jan Salwator (z linii toskańskiéj) przeniesiony z Temeszwaru.

— Z nakazu Prokuratoryi państwa skonfiskowaną została broszura p. t. *Baczność Sławianie!* w któréj autor dowodzi że zagłada polskiéj narodości grozi od Niemców nie od Moskali.

21. Na posiedzeniu komisyi konkursowéj dramatycznéj krakowskiéj przyznano po tajemnem głosowaniu pierwszą nagrodę panu Dr. Adamowi Bełcikowskiemu za jego dramat w 5 aktach pod tytułem *Król Mieczysław II.*

— Magistrat urządził wykłady w szkołach miejskich celem obznajmienia publiczności z nowemi wagami i miarami metrycznemi.

9 Marca. Komisya plantacyjna otrzymała bezpłatnie ze szkółki drzew rządowéj w Trieście 5600 sztuk różnych drzewek.

25. Drukarz Kornecki uwięziony za wydrukowanie broszury „Baczność Sławianie“ któréj autor miał sobie wytoczony proces, został na mocy uchwały sądu wyższego wypuszczony na wolną nogę.

7 Kwietna. Delegat Namiestnictwa niedozwolił przedstawić na scenie krakowskiéj „*Dramatu bez nazwy*,“ który na tegorocznym konkursie przyznaną miał sobie nagrodę.

— Znany poseł pruski Dr. Rudolf Virchów prof. uniwersytetu berlińskiego bawił w Krakowie przez kilka dni zwiedzając niektóre zakłady naukowe — muzea, akademije — i wystawę sztuk pięknych.

— W tutejszem stowarzyszeniu naukowo-wojskowém podporucznik p. Karol Gröbmer miał bardzo zajmujący odczyt o dziejach Krakowa, w którym z zapałem mówił o czasach Kazimierza W. i Zygmunta I.

10. Na zgromadzeniu ogólném Arcybractwa Miłosierdzia i Banku pobożnego, którego założycielem był ks. Piotr Skarga, odrzucono wniosek ażeby chrześcijanie wszystkich wyznań mogli się zapisywać do arcybractwa.

14. W klasztorze panien karmelitanek bosych na Wesołéj złożyła ostatnie śluby księżna Marya z Grocholskich Czartoryska przybrawszy imie siostry Ksawery.

— Rada miejska postanowiła wybudować szkołę żeńską 8 klasową na placu Scholastyki.

17. Przyjechał z Wiednia do Lwowa minister Dr. Ziemiałkowski.

— Pan Józef Rogala Kiciński dyrektor Towarzystwa Zaliczkowego Krakowskiego otrzymał w tych dniach obywatelstwo austryackie i jednocześnie został obywatelem miasta Krakowa.

26. Książe Aleksander Czartoryski ofiarował 5000 złr. na szpital dzieci w Krakowie; hojny ten datek postawiło towarzystwo w możności dalszego prowadzenia budowy, która z powodu braku funduszów miała być wstrzymaną przez cały rok bieżący.

— Tegoż dnia umarł Feliks Benda zasłużony artysta dramatyczny, ulubieniec krakowskiéj publiczności i reżyser miejscowego teatru.

1 Maja. Wyszedł pierwszy numer „Kroniki“ pod redakcyą p. Arkadyusza Kleczewskiego.

— Rozpoczęto budowę nowego szpitala *pawilonowego* na gruncie szpitala św. Łazarza — jakoteż i budowę szpitala dla obłąkanych na tymże gruncie.

20. Został otwartym w Krakowie pierwszy ogródek freblowski przy seminaryum nauczycielskiem żeńskiem i będzie zostawać pod kierunkiem panny Maryi Schillingownéj dawnéj uczennicy tegoż zakładu.

— Odbył się zjazd delegatów dyrekcyi kolei żelaznych z Prus i Rosyi, oraz kolei ces. Ferdynanda i Galicyjskiéj Karola Ludwika, celem naradzenia się co do zniżenia taryfy przewozowéj na kolejach rumuńskich, galicyjskich i na niektórych kolejach niemieckich północnych stykających się z kolejami tutejszemi.

— Skradziono w Wieliczce róg myśliwski, cenny zabytek wyrobów złotniczych z XVI wieku — sprawiony przez Seweryna Bonara kasztelana a sądeckiego żupnika.

— Na święto Bożego Ciała przybyło z Prus a mianowicie z górnego Szląska kilkaset pielgrzymów — miasto dało im mieszkanie na nocleg.

27. O godz. 8 wieczorem Wanda hr. Potocka ostatnia z rodu Ossolińskich wdowa po Tomaszu Potockim członku Rady Stanu królestwa polskiego, zaślubiła Stanisława ks. Prus Jabłonowskiego, kapitana artyleryi gwardyi b. w. p. kawalera krzyża *virtuti militari*.

30. Zakończył w Krakowie życie ks. biskup Wojtarowicz urodzony w r. 1790.

— Na posiedzeniu akcyonaryuszów banku galicyjskiego ks. Władysław Czartoryski zrobił wniosek założenia funduszu emerytalnego dla urzędników tegoż banku.

1 Czerwca. Zaczęło się w dyecezyi krakowskiéj wielkie nabożeństwo jubileuszu przez Ojca świętego na całe chrześciaństwo ogłoszonego.

2. Zakończył życie po długiéj i ciężkiéj chorobie Józef Kremer prof. Uniwersytetu Jagielońskiego członek czynny Akademi Umiejętności, oficer z r. 1831.

— Zawiązał się Komitet w celu ufundowania wspólnemi siłami wieczystego łóżka w szpitalu dla dzieci — fundacya ta ma nosić nazwę „Łóżko imienia cesarza Franciszka Józefa."

6. Odbyło się w Tow. Przyj. Sztuk Pięknych główne zakupno obrazów i rzeźb do tegorocznego losowania. Zakupiono za złr. 7090, w ciągu roku za 1900 razem za złr. 8990.

— Nakładem księgarni i wydawnictwa czytelni ludowéj A. Nowoleckiego w Krakowie, wyszedł z druku *Przewodnik po Krakowie i jego okolicach* (illustrowany i nieillustrowany) z do-

daniem wiadomości i objaśnień potrzebnych dla podróżnych oraz planu Krakowa.

7. Umarła Cecylia hr. Małachowska.

— Odbył się zjazd ogólny członków Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń.

— Magistrat rozpisuje licytacye przez oferty celem oddania w przedsiębiorstwo budowy 8 klasowéj szkoły żeńskiéj przy ulicy św. Scholastyki.

9. Odbyło się w Krakowie ogólne zgromadzenie Towarzystwa Rolniczego pod przewodnictwa prezesa hr. Henryka Wodzickiego.

13. Skończyło się strzelanie do kurka w tutejszem Tow. Strzeleckiem. Nowym królem kurkowym został p. Rudolf John.

15. Odbyło się drugie doroczne posiedzenie Akademii Umiejętności które zagaił zastępca protektora hr. Alfred Potocki.

— Tegoż dnia przybył do Krakowa arcyksiąże Leopold i stanął w hotelu Wiktoria.

19. Dyrekcya teatru otrzymała od komitetu Tow. Strzeleckiego zezwolenie na dawanie podczas lata przedstawień w ogrodzie strzeleckim i zajęła się urządzeniem teatru letniego.

22. Magistrat ogłosił warunki konkursu na budowę mieszkań dla ubogiéj ludności Krakowa.

23. Przybył z Wiednia do Krakowa minister Dr. Ziemiałkowski.

— Obchód wianków wypadł bardzo niepokaźnie.

24. Na Wesołéj w klasztorze panien Karmelitanek bosych odbyły się obłóczyny hr. Róży Zabielskiéj.

26. Rektorem na rok przyszły wybranym został Dr. Fryderyk Zoll prof. prawa Rzymskiego, na wydziale prawniczym.

28. Książe Marceli Czartoryski ofiarował na konkurs dramatyczny krakowski 200 fl.

1 Lipca. Arcyksiąże Salwator zwiedził wystawę wyższéj szkoły realnéj.

— Dr. Józef Szujski został wybrany dziekanem wydziału filozoficznego w Uniwersytecie Jagielońskim na rok 1875/6.

— Zaczęto roboty przedwstępne przy budowie Sukiennic.

5. Przejeżdżał przez Kraków Carewicz rosyski z Warszawy do Wiednia na pogrzeb cesarza Ferdynanda.

6. Na Radzców miejskich obrani zostali Dr. Wejgel, Mendelsburg, August John, Józef Kiciński, Leon Feintuch.

8. Przejeżdżał przez Kraków jadąc do Wiednia jenerał Ignatiew ambasador Rosyjski w Konstantynopolu.

16. Przybył do Krakowa p. A. E. Odyniec w przejeździe do wód.

18. Wielka burza połączona z wichrem poczyniłą liczne szkody na plantacyach a mianowicie od strony ogrodu strzeleckiego.

19. Przybył na dłuższy czas do Krakowa z Florencyi znakomity poeta i rzeźbiarz Teofil Lenartowicz.

27. Magistrat wysłał komisyą dla zbadania dobroci cegły używanéj przy budowie wielu domów. Na kilku miejscach komisya kazała zniszczyć niedopaloną cegłę w swojéj obecności.

3 Sierpnia. O godzinie 8 rano umarł we Lwowie namiestnik hr. Agenor Gołuchowski.

4. Odsłonięto bez żadnych uroczystości na plantacyach pomnik Floryana Straszewskiego.

5. Przejeżdżali przez Kraków do Lwowa na pogrzeb hr. Gołuchowskiego minister spraw wewnętrznych bar. Lasser i adjutant cesarski jenerał ber. Mondel ten ostatni jako reprezentant N. Pana.

7. Dziś o godzinie 5 podejmują obywatele miasta Krakowa obiadem w sali redutowéj poetę i rzeźbiarza Teofila Lenartowicza.

— Bawi tu od kilku dni Dr. Gołęzowski wracając ze Lwowa do Francyi.

12. Kapituła katedralna krakowska w odezwie swojéj do prof. Łepkowskiego wyraziła mu gorącemi słowy uznanie zasług jakie położył w sprawie wyrestaurowania grobów królewskich na Wawelu.

18. Zpowodu urodzin cesarskich arcyksiąże Salwator wydawał obiad na który otrzymali zaproszenie wyżsi wojskowi oraz naczelnicy władz cywilnych i autonomicznych.

21. W. ks. Konstanty przejeżdżał tędy w powrocie z Paryża do Odessy.

— Razem z księciem Czartoryskim przybył do Krakowa słynny architekt francuzki, najznakomitszy reprezentant stylu odrodzenia Violet lu Duc zaproszony tu ze względu na przerobienie dawnego arsenału miejskiego przy bramie floryańskiéj na Muzeum sztuki i starożytności które ks. Czartoryski zamierza urządzić.

27. P. Wincenty Rapacki artysta dramatyczny warszawski złożył znaczną kwotę pieniężną na ręce tutejszego Tow. Pedagogicznego, dla obrócenia tego funduszu na Bursę dla synów nauczycieli szkół ludowych zakładającą się w Krakowie za staraniem towarzystwa pedagogicznego, oddziału Krakowskiego.

28. O godz. 4 p. p. tak czarne chmury rozciągały się nad Krakowem iż musiano w mieszkaniach palić światło. Burza z ulewnym deszczem przeszła szybko i ochłodziła powietrze od kilku dni niezwykle o téj porze gorące.

— *Przegląd lekarski* w Krakowie wychodzący zamieścił projekt statutu stowarzyszenia w celu wydawnictwa polskich dzieł lekarskich w Krakowie, bądź oryginalnych, bądź tłomaczonych oraz podręcznych książek przyrodniczych i lekarskich.

2 Września. Magistrat wezwał właścicieli fabryk i rękodzielników ażeby stosownie do przepisów obowiązujących zapisywali uczniów swoich do *szkoły przemysłowéj miejskiéj* i czuwali nad ich regularnem do niéj uczęszczaniem.

14. Odbyła się komisya rządowa wsprawie targów wołowych, obok komisarza rządowego reprezentowane były dyrekcye obu kolei oraz miasta.

9. Przez Kraków przeciągało kilkanaście tysięcy pielgrzymów z różnych dzielnic Polski powracających z odpustu w Kalwaryi Zebrzydowskiéj.

11. Przypadła 60 letnia rocznica nadania konstytucyi małéj Rzeczypospolitéj krakowskiéj, która miała dać miastu z jego 22 milowym okręgiem oprócz swobód politycznych, także prawo wolnego handlu i wolnego wprowadzania wyrobów tutéjszych do ziem dawnéj Polski bez żadnego cła.

— Nadeszła odmowna odpowiedź rządu na prośbę krakowskiego magistratu co do odrestaurowania pałacu biskupiego spalonego w r. 1850.

12. Na ogólnem zebraniu Tow. Strzeleckiego odbytem w sali radnéj miejskiéj uchwalono na wykończenie rozpoczętéj budowy nowéj strzelnicy i sali zebrań zaciągnąć pożyczkę 10000 zł.

— Konferencya nauczycieli szkół ludowych w krakowskim okręgu szkolnym zamiejskim, rozpoczęła swoje czynności mające trwać trzy dni.

21. Rada ogólna krakowskiego Tow. Dobroczynności, postanowiła zapobiegając zdzierstwu pisarzy pokątnych zaprowa-

dzić drukowane blankiety, które starającym się o przyjęcie wydawane będą w biórze Towarzystwa *bezpłatnie.*

24. Wydział krajowy wydał odezwę do zbierania składek na pomnik ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego Namiestnika Galicyi.

— Hrabia Małachowski ofiarował 5000 złr. dla ochron krakowskich małych dzieci dopełniając intencyi swéj siostry ś. p. hr. Cecylii Małachowskiéj opiekunki głównéj tychże ochron.

1 Października. W Muzeum techniczno przemysłowem rozpoczęły się lekcye malarstwa, rysunków i drzeworytnictwa dla kobiet. Szkoła zostaje pod opieką i głównem kierownictwem Jana Matejki — profesorami są p. p. Hipolit Lipiński, Józef Siedlecki, oraz panny Leonia Bierkowska i Ksawera Chlebowska.

2. Przejeżdżał przez Kraków do Czerniowiec minister oświaty Stremayr z radzcą dworu Lemayrem.

4. Odbył się wybór zarządu resursy miejskiéj na r. 1876; wybrani zostali; prezesem ponownie p. Józef Kiciński, wiceprezesem Teodor Riedel, członkami komitetu: p. p. Antoni Chmurski, Stanisław Michałowski, Józef Trauczyński, Franc. Otto, Władysław Glikselli, Wiktor Brzeski, Julian Gutowski, Ludwik Pogorski, Patrycy Pacławski, Konst. Wiszniewski, Dr. Feliks Czesnak, kontrolorami p.p. Dr. Wawrz. Styczeń, Juliusz Kossak, Wit Mokrzycki, Bogdan Hoff i Diehm.

7. W dzień wyjazdu Lenartowicza młodzież akademicka urządziła na jego pożegnanie wieczorek muzykalno-deklamacyjny w lokalu czytelni akademickiej.

— Przy naprawie wieżyczki u rądla za bramą Floryańską znaleziono w jednéj gałce tejże wieżyczki puszkę szklanną osadzoną dnem do góry zamkniętą denkiem szklannem. W puszce znajdował się dokument spisany na pergaminie z czasów ostatniéj naprawy r. 1839.

— Minister oświaty Stremayr z powrotem z Czerniowiec zwiedzał Krakowskie zakłady naukowe — muzea i akademią umiejętności oraz akademię sztuk pięknych.

— Galicyjski akcyjny bank hipoteczny we Lwowie złożył w krakowskiéj kasie miejskiéj 6000 złr. w listach hipotecznych na pamiątkę umowy zawartéj z gminą o nabycie 75000 losów pożyczki lotoryjnéj miasta Krakowa i ustanowił z sumy téj fundacyę wieczystą, przeznaczając odsetki od niéj na zapomogi dla rękodzielników miasta Krakowa bez różnicy wyznania i obrządku.

10. Pismo krakowskie *Kronika* wydawane przez p. A. Kleczewskiego wychodzące od 1 Maja przestało wychodzić.

— Wydział krajowy zdał budowę nowego budynku przy szpitalu św. Łazarza na komitet do którego, pod przewodnictwem prezydenta miasta Dr. Zyblikiewicza, wszedł jeszcze Dr. Szlachtowski i Napoleon Jędrzejewski.

13. Reskryptem ministeryalnym pozostawiono gminie miasta Krakowa dzierżawę opłaty akcyzowéj z podwyższeniem dotychczasowéj ceny dzierżawnéj o 5%.

18. Zawiązało się w Krakowie „Stowarzyszenie Izraelskie Weteranów“ i zostało poświęcone w Synagodze. Zadaniem jego będzie udzielać wsparcia żołnierzom wyznania mojżeszowego w Krakowie i Podgórzu, po wyjściu ich z wojska oraz zajmowanie się losem wdów i sierót po takich wojskowych.

— W zimowem półroczu zeszłego roku było w Uniwersytecie Jagielońskim słuchaczów zapisanych na wykłady 595, w półroczu zaś letniem 548 — kiedy żył Klonowicz na wszechnicę krakowską uczęszczało studentów do 4000. Radymiński liczy ich do 6000, a Kołłątaj ubolewa że w r. 1752 liczba studentów 2000 nie dochodziła. Samo gimnazyum krakowskie w r. 1642 liczyło półtora tysiąca uczniów. Uniwersytet krakowski posiada profesorów zwyczajnych, i nadzwyczajnych, docentów, suplentów, asystentów, adjunktów przeszło 80, razem zaś z kancelaryą senacką i emerytów profesorów około stu osób.

22. Przybył do Krakowa radzca pocztowy p. Nawratil w sprawie urządzenia w środku miasta bióra pomocniczego pocztowego.

24. Wręczono dyrektorowi szkoły sztuk pięknych w Krakowie p. J. Matejce medal wybity na cześć jego za staraniem wielbicieli dzieł jego. Medal ten był w trzech egzemplarzach złotym, srebrnym i bronzowym.

— Przybył do Krakowa dr. Herrmann radzca ministerstwa handlu w celu przekonania się o stanie drobnego przemysłu.

— Przejeżdżający z Teheranu poseł francuz hr. Mellinet i pan Riva de Neira konsul hiszpański byli w dniu dzisiejszym w teatrze na przedstawieniu „Córki pani Angot.“

26. Komitet Tow. wzajemnéj pomocy uczniów uniwersytetu jagielońskiego ogłosił drukiem sprawozdanie z czynności w r. 1874/5, z którego dowiadujemy się że fundusz żelazny towarzystwa wzrósł w r. bieżącym do sumy 10992 złr.

30. Obyło się ogólne doroczne posiedzenie Akademii Umiejętności prezesem takowéj obrano ponownie Dr. Majera.

1 Listopada. Odbyło się pod przewodnictwem prezesa Majera pierwsze posiedzenie ogólne członków stowarzyszenia do wydawnictwa dzieł lekarskich i przyrodniczych polskich w Krakowie.

4. *Reichs Anzeiger* ogłosił pozbawienie „Czasu" rozpowszechniania go w cesarstwie Niemieckim przez ciąg lat dwóch.

— C. k. prokuratorya skonfiskowała listopadowy zeszyt *Przeglądu polskiego* za ustępy artyknłu p. t. *Zapiski ornitologiczne.*

5. Rada miejska dokonała organizacyi szkół krakowskich ludowych.

— Na posiedzeniu Rady miejskiéj przedłożył prezydent miasta warunki pod jakiemi gmina miasta Krakowa ma udzielać pożyczek na budowy domów z mieszkaniami dla rodzin robotniczych. Na temże posiedzeniu odczytane zostały wnioski względem wykonania budowy Sukiennic.

— Na cmentarzu krakowskim stanął na grobie ks. Józefa Wyszyńskiego kan. katedr. warsz. i prof. akademi duchownéj, więźnia politycznego i wychodźcy, pomnik pomysłu i dłuta rzeźbiarza p. Lipińskiego ze składek przyjaciół ś. p. Wyszyńskiego.

7. Kapela 40 pułku (galicyjskiego) imienia Ruprechta pod kierunkiem odznaczonego na wystawie paryzkiéj kapelmistrza p. Zimmermanna otrzymała zaproszenie na wystawę światową do Filadelfii. Pan Zimmermann udał się z tego powodu z prożbą do ministra wojny aby mu wolno było wyjechać w roku przyszłym do Ameryki z kapelą z 62 osób złożoną.

10. Wielu kupców i obywateli krakowskich podało prośbę do izby handlowéj o poparcie wniosku żądającego od Rady miejskiéj zniesienia jarmarków odbywających się w Krakowie na św. Wojciecha i na św. Michała.

12. Dyrektor krakowskiego Instytutu technicznego Dr. Paweł Brzeziński wyjechał do Lwowa wezwany przez namiestnictwo celem wzięcia udziału w obradach nad przeistoczeniem instytutu technicznego krakowskiego na *wyższą* szkołę przemysłową.

— Pan Pokutyński, budowniczy, wydał broszurę p. t. „Wsprawie budowy szkół miejskich w Krakowie."

15. Odbyła się w krakowskiéj żezalni w obecności komisyi i fizyka miejskiego próba zabijania wołów żelaznym ćwie-

*

kiem, po zasłonięciu oczu maską. Narząd ten od wielu lat używany we Franyyi i w Wiedniu potrzebuje tylko siły jednego człowieka i pozwala jednem uderzeniem dokonać ciosu zabójczego, przywiózł go z sobą p. Pacuła weterynarz miejski

16. Po raz pierwszy personal opery lwowskiéj przybył do Krakowa w celu 8 przedstawień opery.

— Wielka liczba obywateli Kleparza podpisała się na podaniu o przywiléj apteki.

18. Kruchta kościoła Maryackiego otrzymała troje nowych drzwi rzeźbionych, roboty p. Myśliwca w miejsce dawnych już zniszczonych.

19. W czytelni akademickiéj p. Jan Myciński prawnik odczytał swoją pracę „*O bezzasadności praw jakie Austrya, Prusy i Moskwa dopierwszego rozbioru Polski wywiodły.*

26. Przejeżdżał przez Kraków Kabuli-pasza poseł turecki, ze Stambułu do Petersburga.

— Na posiedzeniu komitetu ochron dla małych dzieci odbytem w mieszkaniu p. Heleny Szlachtowskiéj zastępczyni opiekunki głównéj ochron, obraną została jednomyślnie hr. Małachowska opiekunką główną dla małych dzieci w Krakowie na miejsce zgasłéj hr. Cecylii Małachowskiéj.

27. Magistrat tutejszy zaprosił miejscowe księgarnie do zbierania składek na pomnik dla ś. p. namiestnika Gołuchowskiego.

1 Grudnia. Rozpoczął się w sali radnéj miejskiéj szereg odczytów akademickich na dochód Towarzystwa wzajemnéj pomocy uczniów Uniwersytetu.

— Na posiedzeniu komisyi fizyograficznéj odbytem w Akademii Umiejętności, profesor Dr. Czyrniański udzielił komisyi wiadomość o nowo odkrytem źródle żelezistem na Zwierzyńcu.

— Namiestnictwo odrzuciło rekurs p.p. Józefa Kicińskiego i Leona Feintucha przeciwko powtórnemu nieuznaniu ich wyboru przez Radę miejską.

— Przybył do Krakowa w podróży z Paryża do Petersburga znany wirtuoz na skrzypcach p. Frieman który przed laty kilku dał w Krakowie kilka koncertów.

— Pierwsze zawiązane stowarzyszenie Łyżwiaży wynajęło na bieżącą zimę staw w ogrodzie doma p. Mazala pod L. 143 przy ulicy Karmelickiéj i już ślizgawkę tam urządziło.

5. Odbyło się w gmachu Techniki przy ulicy Gołębiéj walne zgromadzenie Towarzystwa Stenografów w Krakowie; na

którem doktór Mejssner miał odczyt „czy stenografia może być pismem powszechnem.“

9. Na mocy uchwały Rady miejskiéj prezydent miasta Krakowa rozpisał wybory trzech radzców miejskich na miejsce wakujących przez nieuznanie wyborów trzech krzeseł

— W głównym urzędzie pocztowym myszy tak się rozmnożyły że urzędnik pocztowy z zostawionych wieczorem w szufladzie biurka 27 florenów, znalazł nazajutrz tylko okruszyny.

— W sali Radnéj miejskiéj hr. Stanisław Tarnowski miał odczyt p. t. *Najnowszy sąd o Szekspirze*“ na dochód Tow, wzajemnéj pomocy uczniów uniwersytetu Jagielońskiego.

— Wydział krajowy powierzył budowę szpitala powszechnego i domu obłąkanych w Krakowie inżynierowi Łuszczkiewiczowi który już ukończył budowę szpitala dla dzieci wystawionego przy ulicy Krzyżowéj ze składek prywatnych dobrodziejów.

15. Biblioteka akademii umiejętności została wzbogaconą znakomitym darem p. Karola Walewskiego obywatela z królestwa polskiego; składającym się z dzieł 10689, rękopismów 158, map ziem polskich z różnego czasu 255, rycin 700 dyplomatów 60, medali 100.

21. Na posiedzeniu Rady miejskiéj podniesiono kwestyę zaciągnięcia pożyczki 100,000 złr. na budowę akademii sztuk pięknych.

27. Ks. Albin Dunajewski otrzymał od Jego Świątobliwości ojca św. godność prałata domowego.

31. Na posiedzeniu Rady miejskiéj komisya weryfikacyjna przedstawiła sprawozdanie o rezultacie wyborów 3 radzców miejskich dokonaneych w d. 20 Grudnia.

Kronika krakowska 1876 r.

1 Stycznia Weszły w życie nowe wagi i miary.

— Arcyksiąże Salwator przed swoim odjazdem do Włoch dawał obiad pożegnalny.

13. Odbyło się posiedzenie Rady miejskiéj na którém oprócz obrad nad budżetem przypadło sprawozdanie wyborów trzech radzców — w oddziale I koła III — potwierdzono bez dyskusyi wybór p. Armatysa, co zaś do wyboru p. Józefa Kicińskiego nadmienił sprawozdawca Dr. Bochenek że komisya weryfikacyjna od ogólnéj liczby głosów przyznanych p. Kicińskiemu przez komisyę wyborczą odtrąciła 8 głosów, gdyż te padły na osobę wprawdzie z podobnem lecz przekręconem na-

zwiskiem — ponieważ jednak to sprostowanie cyfry głosów nie zmienia ostatecznego rezultatu głosowania a przeciw wyborowi żadne nie zachodziły prawne przeszkody przeto komisya wybór p. Kicińskiego uznała za ważny.

16. Na stawie przy ulicy Karmelickiej miała miejsce zabawa na lodzie urządzona przez Krakowskie Towarzystwo Łyżwiaży.

W połowie b. m. wyszedł pierwszy numer nowego czasopisma lekarskiego p. t. *Dwutygodnik higieniczny* pod redakcyą docenta Dr. Grabowskiego i profesora Dr. Janikowskiego.

— Dyrekcya policyi w Krakowie zaprowadziła z dniem 1 Stycznia r. b. zamiast dawnego systemu wykazów meldunkowych sposobem abecadłowym, zaprowadzonym jeszcze za rządów Rzeczypospolitéj Krakowskiéj, nowy system tak zwany szufladkowy, czyli karteczkowy na wzór używanego po większych bibliotekach.

— Ze sprawozdania dowiadujemy się że w Krakowie i Podgórzu istnieje obecnie 88 różnych stowarzyszeń a mianowicie: 3 stowarzyszeń zabezpieczających i banków zastawniczych, 15 których celem jest szerzenie oświaty, 10 zajmujących się opieką chorych, 28 wzajemnéj pomocy i dobroczynnych, 22 bractw pobożnych, 10 czytelń i towarzystw mających na celu rozrywkę.

25. W domu niegdyś Bonarów żupników wielickich w Krakowie L. 36 dawniéj Kremerów a obecnie Rapaporta podczas robót murarskich odkryto od strony ulicy św. Jana malowidła na ścianach pokryte grubą powłoką wapna a dobrze jeszcze zachowane.

— Komitet restauracyi Sukiennic pod przewodnictwem prezydenta miasta Dr. Zyblikiewicza miał pierwsze posiedzenie. Odczytano zakres działania komitetu nadany mu uchwałami rady miejskiéj, wybrano p. Wentzla zastępcą przewodniczącego i poczyniono wnioski zmierzające do szybkiego rozpoczęcia robót.

— Rozpoczęło się przeniesie biblioteki Czartoryskich z Sieniawy do Krakowa — umieszczoną ona będzie w budynku przy bramie Floryańskiéj.

28. Został otwarty urząd cechowniczy w Krakowie.

2 Lutego. Wszyscy członkowie wybrani do Rady powiatowéj krakowskiéj podali się do dymisyi z wiceprezesem tejże rady hr. Stefanem Potockim.

4. Na posiedzeni komisyi prawniczéj akademii umiejętności prof. Bojarski mówił w przedmiocie założenia osad dla ma-

łoletnich przestępców — prof. zaś Kasparek postawił wniosek ażeby komisya zajęła się zbieraniem zwyczajów prawnych przechowanych pomiędzy naszym ludem.

5. Zabawa tańcująca w sali hotelu Saskiego na dochód krakowskiego Tow. Dobroczynności wypadła bardzo świetnie — dochód wynosił 2000 złr.

10. Izba handlowo-przemysłowa krakowska wybrała ponownie p.p. Teodora Baranowskiego prezesem a Juliusza Augusta Johna swoim wiceprezesem na rok bieżący.

15. Przybył do Krakowa ks. kardynał prymas Leduchowski.

— Towarzystwo Tatrzańskie otrzymało *list pochwalny* (lettre de distinction) przyznany przez sędziów przysięgłych międzynarodowego kongresu umiejętności geograficznych w Paryżu, za nadesłanie na wystawę geograficzną do Paryża zbioru fotografowanych Tatr i Pienin.

26. Weterani wojsk polskich z r. 1831 obchodzili nabożeństwem w kościele dominikańskim pamiątkę bitwy Grochowskiéj.

— Magistrat rozpisuje konkurs celem rozdzielenia zapomóg dla rękodzielników bez różnicy wyznania i obrządku, z fundacyi banku hipotecznego we Lwowie.

1 Marca. Towarzystwo Strzeleckie postanowiło przez czas postu urządzać w sali przy strzelnicy co sobotę wieczory muzykalne, przedstawienia teatralne amatorskie i inne zabawy.

2. Odbyło się posiedzenie Rady miejskiéj na którem Dr. Warszauer stawia projekt postawienia mostu żelaznego wysokiego przy ulicy Starowiślnéj — na temże posiedzeniu p. Józef Kiciński składa przyżeczenie sumiennego wypełniania swoich obowiązków.

3. Przy nader licznem udziale publiczności odbyło się na zamku nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Seweryna Goszczyńskiego.

5. Pastorem ewangielickim dla tutejszéj ludności tego obrządku został wybrany Jerzy Gabryś pastor w Jarosławiu.

6. Na posiedzeniu w sali rady miejskiéj mianowano dyrektorem budownictwa miejskiego p. Macieja Morawskiego królewsko-pruskiego budowniczego.

— Z inicyatywy c. k. starostwa utworzono komitet celem niesienia pomocy dotkniętym powodzią Wisły.

14. Na posiedzeniu rady miejskiéj udzielono Towarzystwu Zaliczkowemu krakowskiemu pożyczkę 15000 złr. na wniosek p. Birnbauma.

18. Po długich cierpieniach umarł w Krakowie Aleksander Kurz dyrektor banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu niegdyś członek Rady stanu królestwa polskiego i Towarzystwa Rolniczego w Warszawie.

20. Na posiedzeniu Rady miejskiéj przyjęto w zarząd gminy fundusz ś. p. Józefa Bogucickiego — a względnie towarzystwa filantropów w Krakowie w ilości złr. 24,288 25 c. na cele humanitarne i dobroczynne przeznaczony, a intabulowany na budynku *Collegium minus*.

23. Wielki wydział kasy oszczędności uchwalił nabyć dom przy ulicy Szpitalnéj, zburzyć go i zbudować odpowiedni na kasę oszczędności.

26. Na posiedzeniu komisyi konkursowéj dramatycznéj krakowskiéj przyznano nagrodę 500 złr. p. Władysławowi Anczycowi za komedyę ludową p. t. „*Emigracya Chłopska.*“

1 Kwietnia. Umarł w Krakowie senator b. Rzeczypospolitéj Krakowskiéj Józef Słoniński licząc lat 76.

5. Odbyło się w teatrze krakowskim przedstawienie obrazów z żywych osób przez amatorów na korzyść szpitala dla małych dzieci.

— Z nakazu c. k. prokuratoryi skonfiskowano w księgarni Gebetnera i spółki cały zapas dzieła „*Wieczory pod lipą*“ czyli Historya narodu polskiego opowiadana przez Grzegorza z pod Racławic.

— W miesiącu Kwietniu przeniesionym został główny urząd pocztowy istniejący przy ulicy Grodzkiéj N. 109 na tęż ulicę pod L. 80.

— Z powodu nadzwyczajnéj śmiertelności w Krakowie w miesiącu Marcu r. b. Rada miejska ustanowiła „Komisyę Zdrowia“ do zbadania przyczyn téj niezwykłéj śmiertelności.

19. W sam wielki piątek zdarzył się nader rzadki w Krawie wypadek wystąpienia sądu w obronie własności przywileju, proces został wytoczony przez powoda Anglika za pośrednictwem adwokata Rettingera.

26. Umarł Dr. medycyny Tomasz Kitowski zapisując testamentem na różne zakłady dobroczynne 50000 złr.

5 Maja. W magistracie krakowskim odbyło się rozdawanie wsparć z fundacyi Gaffenki dla wstydzących się żebrać.

— Na rocznem zgromadzeniu Tow. Strzeleckiego obrany został prezesem na r. b. Juliusz August John, wiceprezesem Józef Kiciński, sekretarzem Maryan Dworski, skarbnikiem Józef Bielak, gospodarzem p. Adam Miłaszewski.

12. P. Wywiałkowski otrzymał pozwolenie na założenie w Krakowie czytelni i wypożyczalni książek dla dzieci, pod kontrola osób fachowych.

15. Na posiedzeniu akademii umiejętności prezes tejże Dr. Majer odczytał pismo miłośników literatury z poza grona akademii wzywające ją o ustalenie pisowni.

— Umarła Elżbieta z hr. Branickich Zygmuntowa Krasińska 2 voto Ludwikowa Krasińska ur. w r. 1820.

— Przybył do Krakowa p. Junker naczelny inżynier z Wiednia zaproszony przez prezydenta miasta celem rozpatrzenia się w kwestyi wodociągowéj.

20. Został otwarty szpital dla dzieci pod wezwaniem św. Ludwika zbudowany ze składek prywatnych.

23. Pan Zieleniewski urządził wystawę machin i narzędzi na czas obrad Towarzystwa Ubezpieczeń.

25. Na posiedzeniu Rady miejskiéj, radny miasta p. Friedlein przedstawia wniosek o wybrukowanie niektórych ulic miasta.

31. Rada miejska uchwaliła znaczną kwotę pieniężną na odczyszczenie kanałów i szluz w mieście.

2 Czerwca. Komisarz ministeryalny Dr. Maresch zwiedzał średnie zakłady naukowe krakowskie.

— Hr. Arturowa Potocka ofiarowała 1000 złr. na budowę wielkiego ołtarza w kościele ks. Dominikanów.

4. Przybyło do Krakowa ze Lwowa 30 kandydatów męzkiego seminaryum nauczycielskiego na wycieczką świąteczną, wraz z profesorami Tatomirem i Biczajem.

9. Uczniowie Uniwersytetu Jagielońskiego urządzili na Wawelu nabożeństwo żałobne jako w rocznicę śmierci Karola Libelta.

— Sąd Krakowski rozpoczął dochodzenie sprawy skradzionego rogu pamiątkowego górników wielickich.

15. Kilka tysięcy Szlązaków przybyło do Krakowa na obchód świąt Bożego Ciała.

17. Przyjechał do Krakowa minister rolnictwa hr. Mansfeld.

16. Podczas procesyi z kościoła św. Marka do ołtarza w ulicy św. Jana podczas dzwonienia na wieży pijarskiéj urwał

się z osady dzwon ważący do 3 centnarów i ranił śmiertelnie kilkoro dzieci, z których dwoje wkrótce umarło.

— Na prezesa Tow. Muzycznego wybrany został ks. Aleksander Czartoryski.

— Przystąpiono do odczyszczenia i odnowienia wnętrza kościoła ks. Pijarów.

22. W Muzeum techniczno-przemysłowem otwartą została wystawa rysunków uczennic tegoż muzeum.

24. Odbył się doroczny obchód wianków przy niezmiernym napływie publiczności przy współudziale trzech wojskowych kapeli.

— Umarł ks. Julian Złowodzki proboszcz kaplicy Zygmuntowskiéj.

25. Prezydent miasta celem urządzenia Błonia wysłał komisyę złożoną z techników i agronomów ażeby poczyniła wymiary i wygotowała projekt urządzenia łąki.

26. Rada miejska wydelegowała kilku członków do egzaminów w szkołach miejskich celem przekonania się o postępie uczniów.

27. Rozpoczęła się robota około Sukiennic przez rozebranie dachów i przymurowań, oraz budowa arkad.

— Chodnik w rynku ku ulicy Teatralnéj po stronie Krzysztoforów został wylany asfaltem

3 Lipca. Zakończyło się na strzelnicy krakowskiéj strzelanie do kurka; królem kurkowym został p. Józef Trauczyński właściciel apteki.

— Na Kazimierzu odbyło się otwarcie nowéj ochrony IV i imienia św. Katarzyny.

6. Rada miejska zatwierdziła budowę mostu tymczasowego na staréj Wiśle pod żczalnią.

Tegoż dnia zdjęciem gałek z Sukiennic w przytomności prezydenta miasta rozpoczęto stałą ich budowę.

8. P. Józef Kiciński za najlepsze strzelanie do tarczy otrzymał medal który się otrzymuje na krakowskiéj strzelnicy w pierwszą niedzielę po wyborze króla kurkowego.

16. Przyjechał do Krakowa arcyksiąże Albrecht marszałek i naczelny inspektor wojsk austryackich dla odbycia przeglądu dorocznego.

31. Ministerstwo oświaty zatwierdziło wybory do senatu akademickiego uniwersytetu jagielońskiego na rok szkolny 1876/7, rektorem został prof. Fr. Zoll, prorektorem Emil Czyrniański;

dziekanami wydziału teologicznego ksiądz Jan Drożdziewicz, wydziału prawa i administracyi Ed. Fierich, wydziału lekarskieskiego G. Piotrowski, wydziału filozoficznego J. Szujski; poddziekani wydziałów w powyższym porządku przytoczonych: ks. Józef Czerlunczakiewicz, Fr. Kasparek, Lucyan Rydel i Józef Łepkowski.

7 Sierpnia. Przejeżdżał przez Kraków z Podwołoczysk do Wiednia wracając z Rosyi królewicz Humbert następca tronu włoskiego ze swoją małżonką księżną Małgorzatą.

W bieżącym miesiącu akademia umiejętności objęła w posiadanie Szczawnicę zapisaną jéj testamentem dotychczasowego jéj posiadacza ś. p. Józefa Szalaya.

16. Z Ostrawy Morawskiéj przybyło do Krakowa kilkus t gości którzy zwiedzili miasto i kopalnie Wielickie.

21. Dziennik krakowski „Czas“ podnosi sprawę zaprowadzenia w mieście straży policyjnéj w miejsce wojskowéj dotychczas służbę pełniącéj.

— Wykończony został obraz N. Maryi Panny na zewnętrznéj ścianie kościoła Maryackiego w miejsce uszkodzonego st rego obrazu.

28, 29, 30. Odbywały się w sali Muzeum techniczno-przemysłowego konferencye okręgowe nauczycielskie.

— W kościele franciszkańskim zajęto się wewnątrz i zewnątrz restauracyą takowego.

— Przez kilka dni bawił w Krakowie znany archeolog szwedzki Montelius i prof. z Dopartu Grewinck w przejeździe na kongres antropologiczny do Pesztu.

28. Prezes akademii umiejętności Dr. Majer wyjechał do Szczawnicy dla objęcia osobiście w posiadanie zakładów kąpielowych zapisanych na rzecz akademil, przez ś. p. Józefa Szalaya.

31. Przejeżdżał przez Kraków do Wiednia arcyksiąże Rajner.

1 Września. Umarł najstarszy z wysłużonych profesorów uniwersytetu jagielońskiego Floryan Sawiczewski, Dr. medycyny i chirurgii niegdyś rektor uniwersytetu licząc lat 81.

— Wyjechali z Krakowa na zjazd antropologiczny do Pesztu p.p. Kopernicki, Łepkowski, Sadowski, Bronikowski i Baraniecki.

11. Otwartą została w sali ogrodu strzeleckiego wystawa koszykarska szkoły istniejącéj obecnie w Liszkach a dawniéj w Ściejowicach.

13. Przejeżdżał przez Kraków jadąc na manewra jazdy do Gródka arcyksiążę Albrecht.

16. W teatrze letnim odbyło się ostatnie tegoroczne przedstawienie.

— Prezes izby handlowo-przemysłowéj p. Baranowski i wiceprezydent miasta Dr. Wejgel wyjechali do Wiednia w sprawie taryfy zbożowéj, która tamowała rozwój handlowy zbożem.

19. Rząd odnowił na dalsze sześć lat pod dawniéj obowiązującemi warunkami kontrakt dzierżawy teatru krakowskiego z teraźniejszym dyrektorem p. Koźmianem.

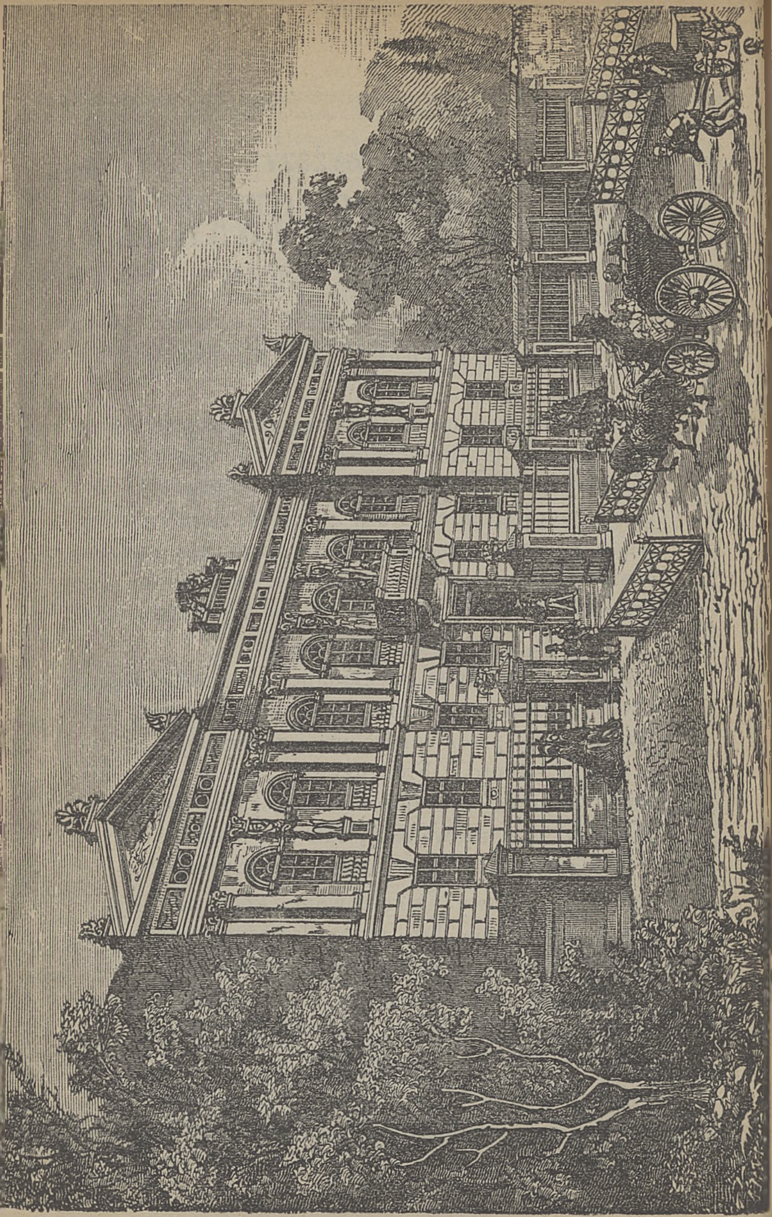
21. Ministeryum handlu upoważniło urząd cechowniczy w Krakowie do sprzedawania i cechowania gazomierzy,

24. Przejeżdżał przez Kraków arcyksiąże Rajner naczelny dowódzca obrony krajowéj udając się na Bukowinę.

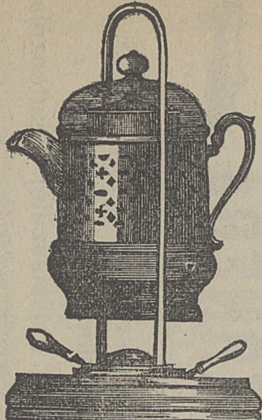
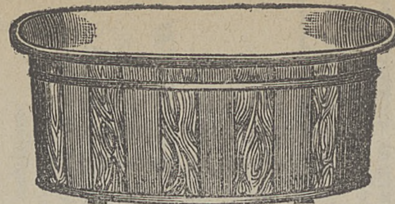
— Dyr. Tow. Muzycznego krakowskiego p. Stanisław Niedzielski zajął się wydawaniem polskich chorów i kwartetów męzkich kościelnych i świeckich które są rozproszone bądź po archiwach kościelnych bądź u osób prywatnych.

27. Pan Ernest Pruszyński z Paryża założył w Krakowie nową szkołę gimnastyki higienicznéj w gmachu franciszkańskim.

— Przejeżdżał przez Kraków książe de Nemour jadąc do Sieniawy.

*

JÓZEF STACHURSKI z WARSZAWY

ma zaszczyt polecić swój bogato zaopatrzony

SKŁAD KORTÓW i SUKNA

jak niemniej

SKŁAD GOTOWYCH SUKIEN MĘZKICH

w Krakowie, ulica Florjańska L. 363, w domu W. Matejki.

Pracowawszy po pierwszorzędnych zakładach, śmie sobie pochlebiać, że najwyszukańszym nawet wymogom, będzie w stanie zadość uczynić.

Zamówienia uskutecznia w jak najkrótszym czasie i po najumiarkowańszych cenach.

IGNACY MAREK

KRAWIEC MĘSKI

w Krakowie przy ulicy Floryańskiej pod L. 356.

utrzymuje ***MAGAZYN SUKIEN MĘSKICH***

własnego wyrobu, najświeższej mody

oraz SKŁAD SUKNA i KORTÓW krajowych i zagranicznych.

Sumienne i pełne elegancyi wykonanie powierzonych robót, przy cenach umiarkowanych i stałych, zapewnia się, o czem Sz. Publiczność mam honor zawiadomić i polecić się łaskawym względom.

Magazyn obówia męzkiego i damskiego

G. WERNERA

przy ulicy Szewskiej Nr. 213,

ma gotowy wyrób obówia tak męzkiego jak damskiego.

Wszelkie obstalunki jak najspieszniej uskutecznia,

za dobrą robotę i trwały materjał ręczy.

DYREKCYA
TOWARZYSTWA ZALICZKOWEGO
w Krakowie

„Spółka zarejestrowana z nieograniczoną odpowiedzialnością"

ulica św. Jana Nr. 305,

zawiadamia strony interesowane, że w Kasie Towarzystwa od 1 Stycznia do 31 Października 1876 r. był następujący obrót:

Przychód:

	Złr.	ct.
1) Złożone udziały przez Członków Towarzystwa wynoszą	243.452	44
2) Wkładki wniesione na książeczki, jako oszczędność, przez Członków Towarzystwa i obce osoby, tudzież korporacye na 6% i 7% , ...	319.928	3
3) Weksle reeskontowane	38.990	—
4) Weksle przez strony zrealizowane	308.721	74
5) Procenta pobrane	36.700	96
6) Fundusz dywidendy dla Członków Towarzystwa	11.593	18
7) Fundusz rezerwowy czyli zapasowy wynosi	11.767	28
8) Za druki i pocztowe	2.054	18
Razem	972.807	81

Rozchód:

	Złr.	ct.
1) Powrócono udziałów Członkom Towarzystwa	39.936	44
2) Wypłacono wkładek i procentu z oszczędn. na książeczki złożonych . .	180.246	50
3) Spłata weksli reeskontowanych	10.250	—
4) Wypożyczono na weksle Członkom Towarzystwa	693.712	25
5) Wypłacono procentów bieżących od wkładek i reskontu	12.474	62
6) Podniesiono tytułem dywidendy przez Członków	11.288	44
7) Koszta administracyi	16.161	86
8) Koszta prawne tudzież stemple	2.300	97
9) Stan gotówki w kasie	6.436	73
Razem	972.807	81

Cały więc obrót Kasy Towarzystwa Zaliczkowego od 1 Stycznia do 31 Października 1876 r. wynosi ogółem Złr. w. a. *Jeden milion dziewięć kroć czterdzieści pięć tysięcy sześćset piętnaście, centów sześćdziesiąt dwa.* (Złr. w. a. 1,945.615 cent. 62)

Przy tej sposobności Dyrekcya nadmienia, że od wszelkich sum na oszczędność do Kasy Towarzystwa tak przez Członków, jakoteż i przez obce osoby do niego nie należące lokowanych, oblicza się procent zaraz od dnia ich złożenia do daty podniesienia, z krótszem wypowiedzeniem **sześć** od sta, a z trzechmiesięcznem wypowiedzeniem **siedm** od sta rocznie.

Kraków, dnia 1 Listopada 1876 r.

*

Dyrektor:	Kasyer:	Kontrolor:
Józef Kiciński.	**Nikodem Lenczewski.**	**Ignacy Nowicki.**

W. GOLDWASSER

w Krakowie, Rynek główny Nr. 44 pod „Złotym Orłem.“

HANDEL HURTOWNY I CZĘŚCIOWY

TOWARÓW KORZENNYCH I OWOCÓW WŁOSKICH.

WIELKI WYBÓR ROSYJSKO-CHIŃSKIEJ

HERBATY.

WIN, RUMU PRAWDZIWEGO JAMAIKA, KONIAKU,

WÓDEK KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH,

po cenach umiarkowanych.

GŁÓWNY SKŁAD WÓD MINERALNYCH,

krajowych i zagranicznych.

Obstalunki z prowincyi uskuteczniają się jak najspieszniej.

FARBIERNIA i PRALNIA w KRAKOWIE

na sposób Paryzki

WITALISA SZPAKOWSKIEGO

przy ulicy Karmelickiej L. 60 na Piasku.

Farbiernia i Pralnia wszelkich wyrobów jedwabnych, wełnianych i mieszanych, również wszelkiego rodzaju ubrań damskich i męzkich poprutych i niepoprutych, obić z mebli, serwet, dywanów, koców, szalów kaszmirowych, aksamitów, odbielanie firanek z okien i t. d.

OCZYSZCZANIE SUKIEN BALOWYCH I WSZELK CH UBRAŃ Z PLAM.

PRASA PAROWA.

Drukarnia matowa i metaliczna na wszelkie wyroby farbowane.

Ceny umiarkowane — roboty wykonywują się w jak najkrótszym czasie.

i potrzeć dobrze jakiekolwiek naczynie metaliczne, a połysk natychmiast pierwotny nastąpi zadziwiająco ładny. Cena za 1 funt 50 cnt. — *Proszek niszczący* natychmiast, pod zaręczeniem, ***pluskwy***, mole przechowujące się w meblach, sukniach, futrach i t. d karakony i inne domowe owady. — *Płyn* niszczący pluskwy i wszelkie inne owady 50 cnt. — *Kit do lepienia szkła* i porcelany 50 cnt. — Utrzymuje na składzie zawsze *krowiankę styryjską* oraz wszelkie lekarstwa zagraniczne, jak pigułki Cauvina, Morisona, Blancarda z żelazem, Valeta z Dygitaliną 2 złr., przeciw biciu serca, Dra Croniera w newralgiach złr. 1 85 ct z pepsiną, roszczyn żelaza Lerasa, syrup wapna Grimaulta, syrup Churhilla z wapnem żelazem, sodą; wino chinowe z Cacao Bugeaud, Quina Laroch. — *Mączka szwajcarska* dla małych dzieci zastępuje zupełnie pokarm naturalny, ordynowana przez wielu lekarzy. Sposób użycia bardzo prosty, rozgotowuje się podług przepisu z wodą i wlawszy w flaszeczkę daje się dziecku do picia. Cena blaszanki 1 złr. 50 c. — *Instrumenta* chirurgiczne. — *Bandaże* różnego rodzaju, pojedyncze i podwójne rupturowe, pępkowe. — *Pasy* brzuszne kobiece. — *Pessaria* czyli wience w różnych kształtach. — *Pończochy* na obrzękliny u nóg. — *Steloskopy*. — *Plaissimetry* odciągacze pokarmowe dla kobiet. — *Płótno* kauczukowe na podkłady przy chorych, bardzo praktyczne, gdyż nie przepuszcza wilgoci, przeto pościel się ani psuje ani też nie może powietrze złe się formować. — *Flaszki* do karmienia dzieci. — *Inchalatory* do wdmuchiwań gardlanych. — *Pulveryzatory* do rozdrabniania perfum, jakoteż do rozpylania płynu odwietrzającego powietrze w pokojach przy słabych. — *Sondy żołądkowe*. — *Catetory*, — *Bougie*, — *Poduszki kauczukowe*, — *Kapelusiki* kauczukowe ochraniające bolesne brodawki u kobiet w czasie karmienia. — *Respiratory* na usta przy silnych mrozach, złote lub srebrne. — *Klyzopompy* metalowe i kauczukowe tak do lewatywy jak i do wstrzykiwań. — *Irrygatory* Dra Eguisiera. — *Wstrzykawki* szklanne do nosa, do ucha. — *Tuszownice* maciczne, nosowe. — *Wstrzykawki* podskórne. — *Ciepłomierze* decimalne dla oznaczenia temperatury chorych, oraz do kąpieli. — *Trąbki* do wzmocnienia słuchu. — *Kroplomierze*, *Pęcherze* kauczukowe lub worki na lód. — *Rury* kauczukowe w różnych grubościach. — *Skubanka* płócienna lub angielska. — *Rezerwoary* moczowe. — *Kanki* kauczukowe. — *Specula* i t. d. — *Wytwory toaletowe* wszystkie w dziennikach ogłaszane płyny do farbowania włosów, Blanc, Rouge, perfumy, wodę kolońską i t. d.

Na żądanie przesyła się cenniki *franco*.

Zamówienia zaś najwygodniej za zaliczką pocztową natychmiast się uskutecznia.

Powyższe środki wyrabia i utrzymuje ***Józef Trauczyński, aptekarz pod „Koroną" w Krakowie.***

Tylko za $6^3/_4$ niem. Marek

pouczająca, bardzo pożyteczna i nadzwyczajnie zyskowna Hiller'a podręczna książka przepisów bardzo przyzwoitych

ubocznych zarobków,

zawierająca same przepisy, wynalazki, tajemnice przemysłowe na wszelkie osobiste i miejscowe stosunki o 100, 300 do 500 % zarobku z obszernemi pouczeniami, za pomocą których każdy posiadający 100 — 150 Marek, lub też i żadnego majątku miesięcznie 250 — 300 Marek, zatem rocznie przynajmniej 2500 Marek łatwo i bezpiecznie zarobić i oszczędzić może. Za poprzedniem nadesłaniem tylko $6^3/_4$ Marek, franco i bezzwłocznie rozseła Hillera Zakład naukowy 10 Südstrasse w Lipsku.

Do tego najwdzięczniejsze świadectwa z wielu krajów Europy, które w originalnych każdej władzy przedłożone być mogą, a które najświetniejsze skutki stwierdzają.

Nie licząc za to ani grosza kosztów

rozseła Professor Rudolf de Orlicé w Berlinie ulica Wilhelma 127 *swoją najnowszą listę wygranych*

na r. 1876/7

udziela wyjaśnień co do wynalezionego przez siebie, a polegającego na czysto naukowych zasadach

systemu gry loteryjnej

za której gruntowność

najznaczniejsze terna

jak i powszechnie znane we wszystkich czasopismach najświetniejsze świadectwa poręczają.

Publiczne podziękowanie

Panu Dr Burger, lekarzowi uszów w Wiedniu Lugeck 3, który moją córkę z przykrego cieczenia ucha, trapiącego ją od dzieciństwa, a które rozlicznemi innemi kuracyami usunięte być nie mogło, *w najkrótszym czasie i najzupełniej uleczył.* Z najżywszem podziękowaniem, które od siebie i córki P. Dr. Burger niniejszem składam, polecam tegoż każdemu cierpiącemu na uszy a szukającemu umiejętnego, ludzkiego i troskliwego pielęgnowania, najgoręcej

Filip Fischer, kupiec galanteryjny.
Praterowa ulica, 30.

Wiedeń, w sierpniu 1876.

Żem była świadkiem naocznym najokropniejszych cierpień p. Kruse'go, jego prawdziwie cudownem wyleczeniu pomadą Hungeford'a poświadczam.

A. Ubbelohde, kanoniczka.

Mariensee, 3 czerwca 1875.

Powyższe świadectwo p. Kruse'go, zgodne z prawdą, potwierdzam z przyjemnością.

Rautenberg, pastor.

Mariensee, 3 czerwca 1875.

Powyższej pomady można dostać u p. aptekarza **Wiszniewskiego** w Krakowie.

Obstalunki uskuteczniają się pocztą w najodleglejsze strony.

Przegląd 15-letniéj operacyi w dziale ogniowym i 12-letniéj w dziale gradowym

TOWARZYSTWA WZAJEMNYCH UBEZPIECZEŃ

W KRAKOWIE.

Rok	Dział	Ilość polic	Dział	Wartość ubezpieczona	Zebrana zaliczka i procenta w dziale ogniowym	Zebrana zaliczka i procenta w dziale gradowym	Szkody wypłacone w dziale ogniowym	Szkody wypłacone w dziale gradowym	Czysta pozostałość w dziale ogniowym: Jako zwrot członkom %	Czysta pozostałość w dziale ogniowym: Jako zwrot członkom wypłacono	Czysta pozostałość w dziale ogniowym: Przydzielono do funduszu rezerw.	Czysta pozostałość w dziale ogniowym: Przekazano do fund. asekur.	Czysta pozostałość w dziale gradowym: Jako zwrot członk. %	Czysta pozostałość w dziale gradowym: Jako zwrot członk. wypłacono	Czysta pozostałość w dziale gradowym: Przydzielono do funduszu rezerw.	Czysta pozostałość w dziale gradowym: Przekazano do fund. asekur.	Niedobór w dziale ogniowym	Niedobór w dziale gradowym	Stan funduszu rezerwowego z końcem każdego roku w dziale ogniowym	Stan funduszu rezerwowego z końcem każdego roku w dziale gradowym
1861	og.	8.111	og.	31,793.570	276.726 96	— —	82.152 73	— —	27	54.068 58	11.317 83	— —	—	— —	— —	— —	— —	— —	42.528 77	— —
1862	og.	16.547	og.	50,465.604	425.309 81	— —	309.175 37	— —	—	— —	— —	— —	—	— —	— —	— —	13.147 52	— —	91.555 71	— —
1863	og.	20.352	og.	54,732.315	465.181 09	— —	279.774 64	— —	14	61.909 26	1.873 52	— —	—	— —	— —	— —	— —	— —	159.020 02	— —
1864	og.	20.227	og.	52,872.348	460.702 44		223.141 86		15	65.963 85	134 36	— —					— —		202.821 55	
	gr.	618	gr.	2,663.759		60.577 07		15.829 61					20	11.788 20	13.013 82	— —		— —		14.965 99
1865	og.	25.007	og.	59,400.812	505.440 46		429.520 75		—	— —	— —	— —					9.425 11		252.420 52	
	gr.	365	gr.	1,399.645		29.828 76		11.030 49					16	4.579 58	5.092 29	— —		— —		21.159 13
1866	og.	31.654	og.	72,305.542	594.124 57		424.957 79		8	45.215 53	2.209 26	— —					— —		306.916 03	
	gr.	1.095	gr.	5,660.996		109.733 28		49.738 20					12	12.734 02	13.532 —	— —		— —		39.258 05
1867	og.	39.368	og.	88,387.045	674.346 57		303.721 66		20	128.300 40	10.421 62	— —					— —		377.385 25	
	gr.	1.658	gr.	7,196.202		140.522 99		82.600 19					10	13.660 10	14 626 68	— —		— —		62 493 61
1868	og.	53.245	og.	105,783.444	820.973 34		593.334 91		—	— —	271 45	— —					— —		454.937 71	
	gr.	1.419	gr.	5,429,039		103.929 45		94.466 87					—	— —	— —	— —		500 01		72.402 90
1869	og.	53.404	og.	121,558.009	930.336 15		482.845 27		20	173.548 09	920 48	— —					— —		554 589 56	
	gr.	2.630	gr.	9,022.137		172.698 99		264.761 73					—	— —	— --	— —		66.794 79		46.871 29
1870	og.	62.616	og.	170,112.813	1,235.783 36		564.566 68		20	216.930 39	550 80	— —					— —		655.359 72	
	gr.	2.068	gr.	9,355.439		174.480 14		52.447 11					15	25.817 75	42.017 57	— —		— —		76.583 50
1871	og	72.676	og.	203,508.920	1,404 537 99		846.585 07		10	132.330 12	2.453 67	— —					— —		718.119 34	
	gr.	2.364	gr.	10,684.255		190.671 28		281.896 58					—	— —	— —	— —		67.236 63		49.418 12
1872	og.	77.758	og.	192,075.396	1,420.994 48		1,206.889 51		—	— —	— —	— —					46.337 83		750.115 09	
	gr	3.726	gr.	16,525.574		273.986 39		260.448 79					—	— —	— —	— —		26.335 98		42.786 10
1873	og.	81.181	og.	209,978 348	1,472.280 94		1,114.960 26		—	— —	54.925 47	— —					— —		863.980 71	
	gr.	3.601	gr.	25,727.649		457.620 61		208.698 33					—	— —	20.867 96	20.867 95		— —		86.201 52
1874	og.	83.632	og.	222,330.181	1,588.282 70		1,101.082 62		7	96.744 85	3.526 56	— —					— —		925.323 47	
	gr.	3.957	gr.	27,213.134		501.597 18		273.619 38					20	50.533 22	15.427 32	— —		— —		146.350 91
1875	og.	83.980	og.	199,526.957	1,574.291 15		743.606 91		20	289.887 07	13.642 66	57.977 41					— —		1,003.087 97	
	gr.	3.420	gr.	20,954.019		395.184 40		363.017 73					—	— —	— —	— —		24.715 10		148.543 12
Razem	og.	729.758	og.	1.834,831.304	13,849.312 01		8,706.316 03		—	1,264.898 14	102.247 68	57.977 51	—	119.113 17	124.577 64	20.867 95	68.910 46		1,003.087 97	
	gr.	26.921	gr.	141,801.848		2,610.830 54		1,958.555 01		1,425.123 c. 23				264,558 c. 76				185.582 51		148.543 12

J. PSERHOFERA

uprzyw. PIGUŁKI krew czyszczące

zwane przedtem PIGUŁKI UNIWERSALNE.

---

a) Ogrzewają żołądek i zaziębioną krew, odprowadzają kwasy flegmę i zbytnią żółć do żołądka, w bardzo delikatny sposób uwalniając od nich, i w ten sposób dają popęd do tworzenia się nowej krwi, gdyż z żołądka, gdy raz przestanie pełnić swą czynność przy trawieniu potraw, powstają rozliczne cierpienia i słabości.

b) Te pigułki czyszczące krew, nietylko przywracają żołądek do możności odbywania swych funkcyj, ale

c) przywracają utraconą chęć do jadła i napoju.

d) Rozprowadzają wzdęcia, z których powstają bóle w krzyżach ciśnienie żołądka i piersi, naprężnia i boleści w częściach dolnych i zatkania, odbijanie z żołądka, gorzkość i oblepienie w ustach, wstręt do jadła, wymioty, mdłości i rwanie w członkach, ból głowy, zawrót, posępność umysłu, kłucie w boku i wielu innych cierpieniach — okazują też swą skuteczność.

e) W krwawych hemoroidach — jeżeli te już raz się otwarły, i znów się zatkały, lub gdy jeszcze nie były otwarte, a okazuje się tylko obrzęknięcie w stolcu, czyli tak zwane ślepe hemoroidy, bóle i darcie w krzyżach, świąd i pieczenie w stolcu, ból głowy, niepokój, zawroty, posępność i t. p., to trzeba zażywać przez kilka dni rano i wieczór 1 — 2 do trzech pigułek, a odpowiedzą z pewnością każdego życzeniu.

f) Okazują się cudownie działające w hypokondryi i chorobie śledziony, melancholii i wszystkich od nich zależących lub je powodujących słabościach, gdyż otwierają zatkane kiszki, śledzionę, wątrobę, małe kiszki w zadziwiający sposób i usuwają te choroby w zupełności.

g) Leczą z pewnością wszystkie cieknięcia z głowy, jak i ciała n. p. katar, ból głowy, zębów i uszów, tępy słuch, jeżeli pochodzi z wilgoci lub zatkania krwi, tożsamo cieknące, ropiące, zamglone lub czerwone oczy, choćby nawet już błona się na nich robiła, lub nawet szara kataraktą, to można przy pomocy odpowiednich zewnętrznych środków ocznych z pewnością i na zawsze uleczyć, tylko trzeba mieć cierpliwość i odbyć kuracją kilkutygodniową — codziennie rano i wieczór 1, 2 do 3 pigułek.

h) Toż samo można z pewnością uleczyć wszystkie słone upławy, wyrzuty skórne, liszaje na twarzy, strupy i przyszcze głowy — wyrzuty i wrzody ciała; obieranie, odmrożenia i wszystkie tym podobne choroby, pochodzące z nieczystości krwi i zepsutych soków, choćby najbardziej zadawnione przy pomocy do tego służących zewnętrznych wysuszających oczyszczających środków — niewątpliwie i na zawsze. I nie trzeba się

obawiać, aby środki pomocnicze zewnętrzne nie wpędziły jadu choroby na wewnątrz, gdyż te pigułki częścią na dół, częścią transpiracją, usuną niezawodnie wszystko co z zewnątrz nie dałoby się usunąć.

i) Toż samo okazują się środkiem specificznym we wszystkich słabościach płciowych t. j. upławach moczowych, wrzodach i obrzęknięciach wenerycznych etc. Tak jest! tam gdzie choroba francuzka tak dalece ogarnęła, że na szyi, wargach, nosie lub gdziekolwiek występuje jako rak toczący — i tam można się spuścić na niezawodną działalność tych pigułek.

j) Posiadają siłę pewną i nigdy jeszcze niechybioną przeciw robakom. Tylko trzeba pamiętać, nie brać na noc pigułek, lecz mierny posiłek, natomiast bierze się z rana na czczo, podług wieku i usposobienia ciała 4, 5 do 8 pigułek i do południa nie jé się nic, prócz filiżanki czarnej herbaty, a jeżeli się chce wytępić je wszystkie, powtarza się tak przez parę dni.

k) W żółtaczce okazały się jako niezaprzeczone i przewyborne skutki, gdzie pozwalają okoliczności i usposobienie ciała, bierze się rano i wieczór za każdym razem po 1, 2 do 3 pigułek a niezawodne uleczenie po 4 do 5 dniach dowiedzie prawdy.

l) Panny lub mężatki, u których nieregularne, lub wcale ustały czyszczenia perjodyczne, przy upławach białych, blednicy i t. p., dziewczęta, które pomimo odpowiedniego wieku nie mają regularności, także kobiety, które wstępują w wiek krytyczny i wystawione są na różne przypadłości, często nawet na niebezpieczne choroby mogą używać z zapewnionym skutkiem — w pierwszym przypadku podług okoliczności 1: 2 do trzech tygodni, w drugim od czasu do czasu przez parę dni. Toż samo ciężarne osoby mogą być pewne, że przy używaniu tych pigułek nie tylko będą miały lekką ciążę, ale także lekkie i szczęśliwe rozwiązanie.

ł) Widoczną pomoc oddają tym, którzy cierpią na kolki, kurcze żołądkowe jakiegokolwiek rodzaju, częste wymioty, katar kiszkowy, także w padaczce przy wytrwałem używaniu, złożyły dowody swej cudowności.

m) Także suchoty płuc i puchlinę wodną leczą, tylko przy ostatniej trzeba rano i wieczór brać obfite dawki.

n) Oddają wyborne usługi tym, którzy cierpią na ból w członkach, kurcze nerwowe i przechodnie gośćce.

o) Leczą t. z. chorobę węgierską, robaki, zatkanie kiszek;

p) skorbut, psucie się dziąseł i usuwają cuchnący oddech.

q) Przeczyszczają zamólenie nerek, odprowadzają kamień i piasek z moczem.

r) Przy złym przymiocie szyi, obrzęknięciu migdałów, również przy zewnętrznych puchnięciach i obrzęknięciach szyi, biorąc rano i wieczór 1 lub 2 a przy sposobności płucząc niekiedy gardło odrobiną wody z octem winnym i miodem, można być pewnym bardzo szybkiej pomocy.

s) Dziwe mięso i podobne narośla ciała, leczą gruntownie.

t) Są pewnym środkiem ochronnym w grasujących zarazach i chorobach, gdy się tylko parę razy na tydzień przed spaniem po kilka pigułek zażywa. W ospie, odrach, szkarlatynie i t. p. chorobach można być pewnym łatwego odkrycia, jeżeli się przygotowało do nich przez mierne używanie tych pigułek — mniej więcej co dwa lub trzy dni, a gdy tylko te krosty zaczynają już przysychać, to trzeba znów zacząć użycie tych pigułek, a można być pewnym, że złych skutków, jakie te choroby często na oczach, słuchu i członkach zostawiają, obawiać się nie trzeba.

u) Leczą najstraszniejszą ze wszystkich chorób — Miserere — jeżeli choroba już tak daleko się posunęła, że zachodzi kilkodniowe zatkanie, stwardnienie, wypukliny, nieustanne wymiotowania i t. p. wtenczas nie trzeba zważać na czas, gdy chory jest w niebezpieczeństwie lecz tak samo jak w kłuciach i kurczach, kiedy chory wymaga szybkiego ratunku, dawać co $1^1/_2$ — 2 — 3 godziny po jednej tak długo, dopóki sobie natura zwykłej drogi nie przetoruje — poczem można przez parę dni wieczór i rano po 1 — 2 dawać.

w) Osoby, mające używać kąpieli lub wód mineralnych, nie mogą mieć lepszego przygotowania i przeczyszczenia, jak biorąc przed zaczęciem kuracyi przez kilka dni, rano i wieczór po 1 — 2 — 3 pigułek.

z) Krótko powiedziawszy, że wiele jest przypadków i chorób, w których cudowne swe skutki okazały.

Dawka tych pigułek jest:

Dorośli biorą rano i wieczór po 1 — 2 — 3. Krwiste i gorące osoby, które są zwykle trudne do poruszenia, i którym często najsilniej rozwalniające środki nie pomagają, uczynią lepiej, biorąc nie wiele n. p. rano i wieczór po 1 — 2 ale przez kilka po sobie następujących dni — natomiast wilgotne i flegmatyczne temperamenta mogą znieść większą dawkę. Także ci, którzy dla rodzaju swej choroby, muszą odbywać kuracją 2 — 3 — 4 tygodniową niech biorą rano i wieczór po 1 — 2 — 3 po tygodniu będzie dosyć, jeżeli tylko co drugi dzień zażyją, powtarzając jeszcze przez 3 — 4 — 6 tygodni, tak, żeby dziennie 2 — 3 a najwyżej 4 razy mieli wypróżnienia; — ci zaś, którzy tylko jednego dnia chcą się przeczyścić, zażyją na noc 4 — 5 pigułek, a jeżeli do rana nie ma skutku, to zażyć mogą jeszcze kilka.

Te pigułki działają łagodnie, nawet najdelikatniejsze usposobienie nie będą się uskarżać. Wolno każdemu zażywać te pigułki własnym sposobem, najlepiej w łyżeczce rosołu lub kleiku, tylko żeby to, w czem się zażywa było zimnem, inaczej pigułki miękną prędko i dostają smaku odrażającego. A że nie zawsze można utrzymać miarę w jedzeniu i piciu, przeto mają te pigułki tę zaletę, że można jeść nieco owoców i wszystkiego, bez obawy przeszkodzenia ich działalności. Rano można je bezpośrednio przed, z kawą lub po kawie, lub zwykłym posiłku zażywać. Ci, którzy całą kuracją odbywają, będą najlepiej wiedzieć, ile znieść mogą. Jak przy każdem lekarstwie ograniczyć się trzeba na djecie, tak też i przy tych pigułkach, a opatrzywszy się stósownem do pory ubraniem, można przy nich czynić co się podoba i nawet podróżować, w potrzebie zażywać pigułki o każdym czasie.

Te ***pigułki czyszczące krew*** są więcej jak od 80 lat jedynie prawdziwe w Aptece Pserhofera pod „Złotem jabłkiem“ Singerstrasse Nr. 15 w Wiedniu i kosztuje pudełko z 15 pig. 21 cent. Rulon o 6 pudełkach 1 Złr. 5 c., przy przesyłce pocztowej dodaje się 10 c. za opakowanie i stempel. Mniej jeden pakiet nie rozseła się.

NB. W skutek wielkiego popytu, bywają te pigułki w najrozmaitszy sposób naśladowane, uprasza się więc, żeby żądać wyraźnie Pserhofera pigułek czyszczących krew, i tylko te można uważać za prawdziwe, których sposób użycia ma u dołu firmę: Kunst- & Buchdruckerei „(Steuermühl)“ Wien.

*

Bukosar, 13 sierpnia 1869.

Szanowny Panie! Byłem tak szczęśliwym przyjść przypadkiem do Pańskich pigułek krew czyszczących, które na mnie cuda zdziałały. Cierpiałem od kilku lat na żołądek -- pewien przyjaciel ustąpił mi 10 Pańskich pigułek, które mię tak na nogi postawiły, że to prawie cud.

Franciszek Wagner, oberżysta.

Panie! Nie znajduję słów, by podziękować za wyborny skutek pigułek krew czyszczących — po wyżyciu jednego tylko pudełka, wszystkie symptomy choroby znikły.

Maciej Wolte.

Panie Pserhofer w Wiedniu! Proszę o łaskawe przysłanie mi za przekazem pocztowym 5 rulonów Pańskich wybornych pigułek. Równocześnie nie mogę pominąć, ażeby nie wyrazić Panu zupełnego uznania, za wyborną działalność tych pigułek.

Krunos'uw Jovic, urzędnik kolei państwowej w Fiume.

Bielsko, 2 czerwca 1874.

Wielmożny Panie Pserhofer! Muszę Panu pisemnie wyrazić, jak tylu innych, którym Pańskie pigułki przywróciły utracone zdrowie, najgorętsze podziękowanie. Proszę o przysłanie mi znów 12 rulonów.

Karol Kauder.

Gdy Pańskie pigułki przywróciły mej żonie trapionej od wielu lat chronicznem osłabieniem żołądka i reumatyzmem kości, już uciekające życie, i wróciły jej młodzieńcze siły, nie mogę się oprzeć naleganiom innych równie cierpiących i proszę o przysłanie 3 rulonów pigułek.

Korol Świstek.

Geigl pod Salcburgiem 1871.

Ja i moja żona nie znajdujemy dość słów, aby podziękować Panu za Jego pigułki. — Upraszam o przysłanie 5 rulonów.

Alojzy Letz.

Peterswald, 14 Sierpnia 1870.

Wielmożny Panie! Z uszanowaniem mam honor oznajmić, że Pana pigułki uleczyły mnie z moich cierpień stolcowych tak zupełnie, że znów mogę wrócić do mych zajęć, — za co składam serdeczne podziękowanie.

Antoni Schedella, nadleśniczy.

Karbitz, 19 lipca 1874.

Proszę znów o dwa rulony wybornych pigułek, których zbawiennej mocy nie mogę się dość wydziwić.

Józef Margraf.

Belgrad, 9 lutego 1871.

Panie! Te pigułki zasługują w istocie na nazwę „Uniwersalnych", gdyż jak Panu wiadomo, cierpiałem od 1840 r. na ranę w nodze, która od czasu używania Pańskich pigułek tak zmalała, iż spodziewam się na pewno, że się zupełnie zabliźni. Także za wyborną Pańską Essencyą na uszy nie mogę dość podziękować, gdyż i lewe moje ucho, na które już zupełnie niesłyszałem, znacznie się polepszyło.

Franciszek Schwarzbauer.

Styryjski sok ziołowy na słabości piersiowe i płuc, kaszel, chrypkę, tak dla dzieci, jak też i osób słabowitych. Flaszka 87 cent.

Woda Botot. Aromatyczna Woda do ust, skuteczna na ból zębów, cuchnięcie, chwianie. Flaszka 50 cent.

Tanochin Pomada, środek na włosy. Po 3—10 używaniu włosy przestają wypadać, odrastają na nowo i odzyskują kolor i połysk. Puszka 2 złr.

Pomada na brodę w laskach ma te same własności jak powyższa, służy na wąsy i brodę. Cena 60 cent.

Puritas, proszek do zębów. Cena 1 złr.

Pastylki czekoladowo-żeleziste przeciw bladaczce i dla polepszenia krwi. — Pudełko 90 cent.

Lieber'a zioła zdrowia, środek przeciw słabościom piersiowym i płucnym, kaszlom, katarom, chrypce Pakiet 1 złr 50 cent.

Dla cierpiących na oczy. Do wszechstronnych pochwał wody na oczy i ja się przyłączam. Używam ją od lat wielu i jej zawdzięczam, że w 66 roku życia wieczór przy świetle najdrobniejsze pismo bez okularów czytam. Zapalenia ocz ustępują. Cena 1 złr. 10 c. *Fr Tiez*, Radca dworu.

Płyn przywroteży wyborny środek dla koni. Cena 1 złr. 40 c.

Dra Mayer'a Essencya żołądkowa przeciw kurczom, kolkom, wzdęciom, słabościom żołądkowym Diarhom i środek przeciw chorobie morskiej.

Franzenberga woda przeciw kamieniowi moczowemu.

Liebe-Liebiega środek pożywczy dla dzieci do sporządzania zupy Liebiga. Flaszka 70 cent.

Maagera tran wątrobiany bezwonny i bardzo smaczny. Cena 1 złr.

Seehofera węgierski balsam na rany i żołądkowy, we flaszkach po 40 c. Szczególnie skuteczny w hemoroidach i zatkaniach

Pasta do zębów Pfeffermanna. Cena 1 złr. 25 c.

Mleko zgęszczone wyrabiane przez angielsko-szwajcarskie stowarzyszenie mleczne w Ham, dla gospodarstw domowych, noworodków. 65 ct.

Pagliano syrup, bardzo lubiany, rozwalniający i krew czyszczący, prawdziwy, prosto od Prof. Pagiliano z Florencyi sprowadzany. 1 złr. 50 c.

Szwajcarski płyn na słuch przeciw dzwonieniu, szumieniu, bolu w uszach, kłuciu i tępemu słuchowi. Cena 1 złr.

Cement do zębów do plombowania samemu. Cena 1 złr.

Liebiga wyciąg mięsny w orig. puszkach po 1 fnt. $^1/_2$ fnt i $^1/_4$ fnt.

Anatherinowa woda do ust Poppa, środek na zęby. Flakon 1 fl 40 c.

Cukierki z mchu Dr. Schneebergera w Preszburgu, wyborne lekarstwo przeciw kaszlom, chrypkom. Pudełko 36 c.

Proszek do zębów podług przepisu Dra Prof. Helder'r. Pudelko 40 c.

Proszek fiakerski przeciw kaszlom, kokluszom, katarom. Pud. 35 c.

Proszek przeciw poceniu nóg. Pudełko 2 złr.

Dr. Quarin słynny środek przeciw katarom i kaszlom. Pudeł. 65 c.

Neuroxylin wyciąg z roślin alpejskich, przeciw podagrze, gośćcom, reumatyzmom. Flakon 1 złr.

Pastylki prendini przeciw chrypce, poleca się śpiewakom. Pudeł. 40 c.

Cognac francuski flaszka po 80 c i 1 złr 50 c.

Copatine Mége połączenie balsamu Copaiwy, przeciw świeżym i zastarzałym upławom nasienia. Cena 1 złr 80 c., silniejsza 2 złr.

Balsam na odmrożenia, słoik po 1 złr.

Synapizma Rigollota i Boggio, pierwsze działają natychmiast, drugie powleczone są muszlinem aby powolniej naciągały.

Tran Maagera, Mohla i inne, pomocne w cierpieniach skrofulicznych i piersiowych.

Ocet toaletowy francuski „Société Hygiénique" środek orzeźwiający i wzmacniający.

Syropp Dr Dellabare ułatwiający ząbkowanie u dzieci.

Elixir ż Pepsiny braci Montreull na wszystkie słabości żołądka.

Likwor smołowy Barberona, doskonałe lekarstwo w chorobach piersiowych, kataralnych, kokluszowych i t. d.

Eau balsamique et Odontalgique du Dr. Jackson, doświadczone jako najdzielniejszy środek przeciw bólowi zębów i dziąseł, zapobiegający od próchnienia zębów i przeciw skorbutowi.

Syrop Dr Hieronima Pagliano wzmacnia i oczyszcza krew, wydalając szkodliwe soki, zgubne dla zdrowia ludzkiego. Najlepszym świadectwem jego skuteczności, jest renoma, jakiej ciągle używa

Pigułki Cauvina w różnych słabościach żołądka, w obstrukcyach, hemoroidach, zamuleniach, tudzież w słabościach wątroby, żółtaczce i t. d.

Pastillen alcalines au Gicarbonate de Soude naturel de Vichy na wzmocnienie osłabionych sił, jako sprawujące apetyt, w żółtaczce, blednicy itd.

Syrop nadfosforanu wapna, doświadczony środek w chorobach piersiowych, uśmierza kaszel a usuwając poty, wzmacnia chorego.

Eau cordilières słynna woda paryzka przeciwko bólowi zębów.

Syrop chinowo-żelazny i wino chinowo-żeiazne, lekarstwa wzmacniające osłabiony organizm, wzbudzające apetyt i t. d.

Eau de carmes wyśmienity środek przeciw kurczom żołądka, cholerze i sparaliżowaniu.

Eau de Cologne phlocome Morasa. Płyn ten dzielny, posiadając w swym skłndzie części odżywne i orzeźwiające, wzmacnia włosy i skórę, a nadto działa bardzo korzystnie w cierpieniach głowy, usuwając takowe. Używanie tegoż płynu w łuszczeniu się skóry jest jedyném, gdyż niszcząc łupież, wstrzymuje towarzyszące przytem wypadanie włosów.

Fosfat żelazny Lerasa jest środkiem powszechnie znanym i używanym dla wzmocnienia krwi. Oprócz tego wzmacnia siły i usuwa słabości nerwowe.

Pigułki i woda z rośliny Matica używane w słabościach sekretnych kanału moczowego, szluzotokach i t. p.

Esencya za Salparylli Colberta leczy choroby syfilistyczne.

Magnezya palona anielska p. Henry, usuwa dolegliwości żołądkowe.

Pigułki Dr Croniera usuwające migrenę i rozdrażnienia nerwowe.

Roob Royvau Leffecteur środek oczyszczający krew ze złych soków.

Molla proszki Seidlickie powszechnie znane.

Aparata do wdychania inhalacyjne.

Crême Oriza (Ninon de Lenclos) nadaje świeżość twarzy i t. d.

Eau de Cologne Farina — prawdziwa Woda kolońska.

Melanogéne wyśmienity i pewny środek do farbowania włosów w różnych kolorach.

Velutina puder ryżowy z bizmutem.

Elatina płyn smołowy zgęszczony ze sosen w Norwegii. Od 20tu lat przepisywany przez najsławniejszych lekarzy zawsze z pomyślnym skutkiem przeciw: dychawicy, utracie głosu, zwirowi w urynie, katarom pęcherza, słabościom piersiowym, w jednej chwili tamuje **plucie krwią** i **wszelkie krwotoki.**

Mydło Oriza z wszelkiego gatunku wodą sprawuje pianę delikatną i obfitą. Ze wszystkich mydeł toaletowych najlepsze i najdelikatniejsze (podług Dr O. REVEIL) niezbędne dla utrzymania powłoki ciała delikatną i gładką.

Pastylki Dr Belloc usuwają cierpienia żołądka i ułatwiają trawienie.

Pasty do zębów Pappa i Bergmanna środki konserwowania zębów.

Skubanka biała cienka.

Irrigateur, przyrząd zastosowany do lewatyw, wstrzykiwań, skrapiań Pryssnitza, którego chorzy używać mogą w łóżku bez zmoczenia się i zmiany miejsca, używany bywa powszechnie w szpitalach zagranicznych, klinikach i t. d. Przyrząd ten sam funkcyonuje, wytrysk jego jest ciągły, regularny i dający się dowolnie modyfikować, praktycznością swoją przewyższa wszystkie klyzopompy i hydroetyzy.

Limousina Chloral w perłach dogodny i łatwy środek do uśpienia nawet wtenczas kiedy opium nie skutkuje.

Pate George, Pate Regnault, Pate au sucr de Lait i cukierki Kocha, uśmierzają kaszel i ból w piersiach. Pastylki z rżónych zdrojowisk jak: Szczawnickie, Bilińskie i t. p.

Nestleja mączka dla dzieci, używana od kilku lat w wiedeńskim domu podrzutków, jak rónie zalecana przez najsłynniejszych lekarzy dla wzmocnienia i ożywienia niemowląt. 1 puszka kosztuje 1 zlr. Do nabycia w Aptekach: w Krakowie u p. **Wiktora Redyka,** w Tarnowie u p. Tenczyna a w Nowym Sączu u p. R. Jakubowskiego.

Szczególniejszej uwadze polecam: Przetwory apteki angielskiej Swanna w Paryżu, jako to: **Syrup z nadfosforanu, Syrup nadfos. sody i Syrup nadfos. żelaza,** przyrządzone podług przepisu znakomitego lekarza Churchill'a i przez tegoż z najlepszym skutkiem używane we wszelkich chorobach piersiowych.

Zamówienia z prowincyi uskuteczniają się w tej chwili za zaliczką pocztową.

Dla pp. Aptekarzy odstępuje się rabat. — Opakowanie liczy się tanio.

Zawiadamiam P. T. Szanowną Publiczność, że tak zwane krople

Tooth-Ache-Drops,

leczące w jednej chwili najgwałtowniejszy ból zębów, umieściłem na składzie w Aptece **W. Redyka** pod „Barankiem“ na małym Rynku w Krakowie.

1 flaszeczka tych kropli kosztuje 50 c. za opakowanie do przesyłki liczy się 10 centów.

Blückeburg dnia 26 Lipca 1876 roku.

Profesor
Ludwig Wundram.

Nakładem i pod redakcją ks. **Ottona Hołyńskiego** we Lwowie (plac Kapitulny Nr. 7) wychodzić będą w r. 1877 podobnie jak w 7 latach poprzednich, następujące ludowe czasopisma:

„Chata“ podawać będzie: Żywoty świętych i zasłużonych mężów i niewiast — opis podróży do Włoch, obrazki z historyi ojczystej, opisy krajów i miast, powiastki, nauki, opowiadania i t. p.

„Nowiny“ zawierać będą przepisy władz, uchwały sejmowe, opis zwierząt, drzew, nauki tyczące gospodarstwa, zachowania zdrowia, powiastki, przykłady, wiadomości polityczne, rózności i t; p.

„Chata“ i „Nowiny“ wychodzą na przemian co drugi piątek a czytelnicy obu pism otrzymują co niedzieli jedno lub drugie czasopismo,

☞ *Prenumerata* obu pism z przesyłką pocztową wynosi całorocznie tylko 2 złr. 50 cnt., półrocznie 1 zlr. 25 cnt. Nadto otrzymują prenumeratorowie obu pism wnoszący odrazu całoroczną przedpłatę *bezpłatnie Kalendarz „Chaty“* objętości około 10 arkuszy druku.

W Redakcji „Chaty“ są następujące dziełka do nbycia:

Chata z lat ubiegłych (od I—XII tomu) z przesyłką pocztową po 1 złr.
„ z roku 1876 tom XIII (cały rocznik) 1 złr. 25 cent.
Nowiny „ „ „ „ „ „ 1 „ 25 „
Czytania majowe zawierające nauki i przykłady na każdy dzień miesiąca. Serja I, II, III, IV po 30 cnt., wszystkie 4 razem 1 złr.
Zasady mądrości O Salazara, czyli rozmyślanie o najważniejszych prawdach. Cena 55 cnt. (oprawne po 70, 75, 80 i 1 złr.)
Pamiętnik ks. Wygnańca (str. 204 zam. 70 cnt.) 55.
Pamiątka I Komunii i Bierzmowania broszur: 15, oprawna po 20 i 25 cent.
Monografia katedry lwowskiej Hr. M. Dzieduszyckiego z rycinami (zam. 1 złr.) 60 cent.
Wybór ważniejszych prawd z dzieła Tomasza a Kempis po 15 ct.
Kolendnik. (Wybór kolend 50) 15 cent.
Szopka czyli jasełka, sposób ich przedstawienia. 12 cnt.
Kazalnica parafialna (nauki niedzielne.) Dwa tomy 3 złr.
Żywy różaniec (15 kartek) 10 cnt.
Gorzkie żale (wydanie poprawne) 5 cent.

FABRYKA
wyrobów glinianych
J. ANDRZEJOWSKIEGO

na Zwierzyńcu pod Krakowem.

Przyjmuje zamówienia

na piece kaflowe zwykłe i ozdobne z kominkami

WYROBU ZAGRANICZNEGO I KRAJOWEGO.

Sprowadza i ustawia piece Berlińskie i Drezdeńskie.

WYKONYWA

ozdoby Architektoniczne według danych rysunków.

Zamówienia przyjmują się w fabryce i w handlu Wgo Nagla w Rynku głównym w Krakowie.

JAN BAŃKOWSKI

W KRAKOWIE

przy ulicy Floryańskiej pod l. 329,

zaszczycony medalami na Wystawie powszechnej Wiedeńskiej r. 1873 i na Wystawie rękodzielniczo-przemysłowej w Krakowie w r. 1870,

poleca Szanownej Publiczności

wielki wybór obówia

wszelkiego rodzaju

własnego wyrobu (nie wiedeńskiego) ręcząc za dokładność roboty i wyborowy materjał, jak również za szybkie wykonywanie wszelkich zamówień.

SPIS KSIĄŻEK DLA DZIECI I LUDU WIEJSKIEGO

wydanych nakładem księgarni

A. NOWOLECKIEGO

w Krakowie od r. 1869 do 1876.

Wszystkie te książki polecone zostały przez Wysoką Radę Szkolną Krajową do użytku Bibliotek szkolnych, czytelni i na nagrody pilności.

---

	złr. kr.
Czytelnia ludowa z r. 1868 i 1869 w 12 książeczkach illustrowanych, 63 arkusze druku obejmujących	4.30
— Z r. 1870/71 w 11 książeczkach. 62 arkuszy druku . .	4.30
Anczyc Wł. Historya o ks. Aug. Kordeckim, z 5 obr. 1875.	—.28
— Wykład snów i sennik loterji, najniezawodniejszy i najpewniejszy sposób wygrania na każdej loterji, 60 c., z 4 rycinami 1875	—.75
— Pamiątka odkrycia zwłok Kazimierza Wielkiego, z dodaniem wiadomości o życiu tego króla z 7 obraz. 1869. .	—.25
— Wiadomość o ludach sławiańskich zamieszkujących Węgry, z 12 drzeworytami 1869.	—.25
— Dzieje narodu Węgierskiego, z 20 kilku obrazkami. . .	—.40
Bałucki M. Zaklęte skarby. Opowiadanie z życia ludu górskiego z 16 obrazkami	—.35
Bieg roku w 12 miesiącach, wierszem z 12 drzew. 1869 . .	—.10
Chęciński J. Jałmużna, gawęda wierszem z podań ludowych 3. wydanie z 8 drzewor 1871.	—.30
Goczałkowska Julia. Plotki, opowieść zawiślańska przed r. 1830, z 3 obrazkami, 1869. . . . . ,	—.35
Grajnert J. Historya o sławnym Gabryelu Hołubku. Obrazek historyczny z 8 obrazkami 1870.	—.35
— Przygody Lorka Szlązaka. Opowiadania historyczne z dziejów Polski z 4 rycinami. 1870	—.40
— Obrazki historyczne z życia Polaków i Polek. 60 c. z 8 rycinami . . . . , ...	—.75
Gregorowicz J. K. Historya o Pawle jedynaku z 10 drzeworytami. 2 wydanie. 1875 r.	—.28
— Pogadanki X. proboszcza pod lipami książ. I z 5 obraz. 1869.	—.28
— Książeczka II. z 3 obrazk. 1869 r.	—.28
— Książeczka III, część I i II z 7 obrazkami 1869 . . .	—.50

Gregorowicz J. K. Prawdziwa historya o złej Katarzynie z 8 obr. 1869 r. . . . . —.35
— Państwo Bondarscy z 11 obrazkami 1869 r. . . . . —.35
— Historya o pijaku Urbanie, z 14 obrazkami. 1862 . . . —.35
— Historya o Semenie próżniaku, z 14 obrazkami 1863 . . —.35

Jachowicz St. Bajki i powieści, wierszem w edycyi illustrowanej na białem papierze, 1.50. Na papierze welinowym 2 złr. Z rycinami kolorowanemi. 1871. . . . . . . 3.50
— Powiastki proza i różne wierszyki. Książeczka I, II, III, IV, z rycinami, każda po 35 c. Razam oprawne po 2 książeczki w tekturkę i z illustrow. okładką. Tom I, złr. 1, Tom II, złr. 1 Z rycin kolor. tom I złr. 1.50. Tom II złr. 1.60. Kraków 1873.

Janikowski dr. Andrzej. O ratowaniu osób na pozór zmarłych lub zagrożonych nagłą utratą życia i o zapobieganiu tym nieszczęśliwym wypadkom. Wydanie nowe, znacznie przerobione i pomnożone 1871. . . . . —.65

Janota E. Obrazki z życia zwierząt, ich charakter, przymioty, pożytek i szkodliwość z rycinami. Książeczka I i II po 40 c., 1869 r. Oprawione 2 książeczki razem w tekturkę 1 złr. książ. III i IV 1875. 60 c. Opraw. . . . —.75

Illustrowana książeczka I. zawierająca w sobie historyczne powieści Anczyca, Wiślickiego, z 7 obrazkami, 1869 r. —.25

Illustrowana książeczka II. z ciekawych i nauczających rzeczy złożona, przez różnych autorów z 8 obrazkami 1869 —.35

Kolenda na r. 1872, 1873 i 1874 illustrow. książeczki dla młodzieży, zawierające życiorysy, wiadomości z nauk przyrodniczych, powieści każda po . . . . —.60

Kraszewski J. I. O postępie. Odczyt miany w kasynie „Postępu“ 1871 r. w Krakowie. . . . . —.10

Michna Ks. W. Obrązki historyczne. Żywoty uczonych mężów, mieszczan. kmieci i panów. 1871. Serya I. c., 35. Serya II cent. 40.

Nowolecki A. Poczet książąt i królów polskich na jednym wielkim arkuszu, ozdobionym 49 wizerunkami wszystkich panujących. Kraków 1869 r. Cena 80 c. Podklejony i pocięty w formie kart w futerale 1.25. Kolorowamy. 2.25
— Chronologia książąt i królów polskich, wierszem i prozą z 39 wizerunkami wszystkich panujących. Książka ta na pięknym papierze 1 złr. Kolorowana w oprawie . . . 2.25
— Illustrowany kalendarz powszechny dla wszystkich stanów. Rocznik 1869, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76 po . . —.65

Nowolecki A. Przewodnik dla kupujących i czytających, książki, przeznaczone dla ludu i młodzieży 1862 . . . . . —.25

Różne wiadomości pożyteczne ku nauce i rozrywce. zawierające w sobie: życiorysy, powieści historyczne, poezye, wiadomości z nauk przyrodniczych i t. d. Serya I, II, po 60 c., III, IV, V, VI. . . . . —.40

Sabowski Wł. Józef hr. Hauke (Bosak), rys biograficzny, Zyg. Kolumnę 1872 . . . . —.60

Sas Paweł. Opowiadania wydarzeń z 5 obrazkami 1869 . . —.35

Schmitt Henryk. W stuletnią rocznicę pierwszego rozbioru Polski. Szkic histor. panowania Stan. Augusta z 8-ma rycin. 1872. . . . . 1.25

Rpektator Walenty. Krzemieniec. Przygody i wspomnienia studenta pierwszej klasy. Kraków. 1873 . . . . 1.80

Stelmasiewicz A. K. Historya Piotra Karasia, z prostego rybaka szlachcic i pan wielmożny z 5 drzewor. 1869. —.35

— Ogrodnictwo dla użytku włościan polskich. Wydanie trzecie 1870 z 20 drzewor. . . . .

Szpaderski ksiądz J. Wykład nauki moralności dla młodzieży katolickiej, zastosowany do szkół publicznych 1869 . . —.60

Życiorysy świętobliwych i świętych patronów polskich (obrazki histor. książeczka VI) z 11 obrazkami 1871 . . . —.40

Ciągnienia niektórych austryackich papierów loteryjnych na r. 1877.

Dzień i miesiąc ciągnienia	Nr ciągn.	Nazwisko Losu	Wartość nominalna Losu	TRAFNE najwyższa	TRAFNE najniższa
2 Stycz.	45	4% Losy państwa z 1854 r. Ser.	262·5	—	—
2 „	30	Renty-Como	14·7	21.000	14·7
2 „	7	Losy regulacyi Dunaju	100	100.000	100
2 „	17	4% Losy miasta Tryestu	50	10.000	50
2 „	75	Losy kredytowe	100	200.000	200
2 „	11	Losy miasta Wiednia	100	200.000	130
2 „	15	Losy miasta Krakowa	20	35.000	30
3 „	17	Losy miasta Insbruku	20	25.000	30
5 „	16	Losy miasta Salzburga	20	10.000	30
1 Lutego	34	5% Losy państwa z 1860 r. Ser.	500	—	—
1 „	31	Losy hr. St. Genois	42	52.500	68·25
15 „	22	Losy miasta Stanisławowa	20	8.000	25
15 „	27	Losy prem. węgierskie	100	200.000	128
1 Marca	62	Losy państwa z r. 1864	100	200.000	195
3 Kwiet.	45	4% Losy państwa z r. 1854	262·5	105.000	315
3 „	76	Losy kredytowe	100	200.000	200
3 „	26	Losy zakładowe Rudolfa	10	20.000	12
3 „	12	Losy miasta Wiednia	100	200.000	130
1 Maja	34	% Losy państwa z 1860 r. Nr.	500	300.000	600
2 „	16	Losy krakowskie	20	15.000	30
15 „	28	Losy prem. węgierskie	100	150.000	128
1 Czerw.	35	Losy państwa z 1839 r. Ser.	262·5	—	—
1 „	63	Losy państwa z 1864 r.	100	200.000	200
2 „	22	4½% Losy miasta Tryestu	105	21.000	105
15 „	24	Losy miasta Budy	40	20.000	60
2 Lipca	46	4% Losy państwa 1854 r. Ser.	262·5	—	—
2 „	77	Losy kredytowe	100	200.000	200
2 „	23	Losy żeglugi parowej na Dunaju	105	52.500	105
2 „	13	Losy miasta Wiednia	100	200.000	130
3 „	18	Losy miasta Insbruka	20	10 000	30
5 „	17	Losy miasta Salzburga	20	15.000	30
1 Sierp.	35	5% Losy państwa z 1860 r. Ser.	500	—	—
16 „	29	Losy prem. węgierskie	100	200.000	132
16 „	23	Losy miasta Stanisławowa	20	10.000	25
1 Wrześ.	35	Losy państwa z 1839 r. Nr.	262·5	294.000	525
1 „	64	Losy państwa z 1864 r.	100	200.000	200
3 „	17	Losy miasta Krakowa	20	18.000	30
1 Paźdz.	46	4% Losy państwa z 1854 r. Nr.	262·5	42.000	315
1 „	78	Losy kredytowe	100	200.000	200
1 „	27	Losy zakładowe Rudolfa	10	15.000	12
1 „	14	Losy miasta Wiednia	100	200.000	130
2 Listop.	35	5% Losy państwa z 1860 r. Nr.	500	300.000	600
16 „	30	Losy prem. węgierskie	100	150.000	132
1 Grud.	65	Losy państwa z 1864 r.	100	200.000	200

SPIS GŁÓWNYCH PREMII

przeznaczonych do wylosowania

w dniu 1 Maja 1877 r.

Dwa obrazy olejno-drukowe. I. **Rafaela. Madonna de la Sedia.** Wysokości 66, szerokości 60 milimetrów. II. **Portret Ojca Sgo Piusa IX.** Wysokości 62, szerokości 48 milimetrów. Płaskorzeźba. **Jana Matejki.** Wykonane p. St. Lipińskiego. IV. **Globus,** większych rozmiarów z objaśnieniami po polsku, najnowsze wydanie. V. Illustrowane dzieło, Hr. Konst. Tyszkiewicza, **Wilja i jéj brzegi.** VI. Dwa obrazy. Olejno-druki (Akwerele) **Zalotnice.** Każdy 52 milimetrów szerokdści, 42 milim. wysokości. VII. Dwie serye **12tu fotografij b. Wojsk polskich** z księstwa Warszawskiego i król. Kongresowego 1831 r. w formacie gabinetowym, kolorowane. VIII. **Album 40 fotografij,** w formacie kart wizytowych, przedstawiających wizerunki wszystkich **królów polskich.** IX. Dzieła **J. Słowackiego.** Kompletne 4 tomy w oprawie. X. Dzieła **Zyg. Krasińskiego.** Kompletne 3 tomy w oprawie. Obydwa te dzieła wydania Lipskiego.

Wartość tych 10 premii 106 Złr. 50 c.